

הישיבה השלוש-מאות-ועשרים וארבע של הכנסת השמינית

יום שלישי, כ"ט תמוז תשל"ו (27 יולי 1976)
ירושלים, הכנסת, שעה 16:07

א. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

לקריאה ראשונה, מטעם חברי-הכנסת: אליעזר אבטבי, עדיאל אמוראי, אהרן אפרת, יוחנן בדר, יצחק גולן, משה ורטמן, בן-ציון חלפון, דוד קורן, חיים קורפן, נוחה קצב, ישראל קרגמן, זלמן שובל, אליעזר שוסטק ומשה שחל: חוק עיסקות גופים ציבוריים (אכיפת ניהול חשבונות), תשל"ו—1976.

לקריאה שנייה ולקריאה שלישית:

(1) חוק עידוד השקעות הון (תיקון מס' 14), תשל"ו—1976 — שחזר מוועדת הכספים; (2) חוק מס שבת מקרקעין (הוראות מעבר), תשל"ו—1976 — שחזר מוועדת הכספים.

כן הונחה חוברת "סיכומיה והצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה לדין-וחשבון מס' 36 של מבקר המדינה (חלק א') מטעם הוועדה לענייני ביקורת המדינה.

היו"ר י. ישעיהו:

הנני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת. ראשונה נשמע הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

מוזכר הכנסת נ. לורך:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע כי היום הונחו על שולחן הכנסת:

לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה: חוק רואי-חשבון (תיקון מס' 3), תשל"ו—1976; חוק לתיקון פקודת השותפויות, תשל"ו—1976.

לקריאה ראשונה, מטעם חברי-הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו, מטילדה גז, זלמן שובל ומשה שחל: חוק-יסוד: הכנסת (תיקון מס' 6).

ב. הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת

תשל"ו — 26 ביולי 1976 הוחלט, בהתאם לסעיף 91(א) לתקנון, להטיל על ועדת הכנסת לקבוע את הוועדה שתדון בחוק העתיקות, תשל"ו—1976.

ועדת הכנסת, בישיבתה היום, החליטה להעביר את הדיון בחוק הנ"ל לוועדת החינוך והתרבות.

היו"ר י. ישעיהו:

רשמנו לפנינו את ההודעה.

היו"ר י. ישעיהו:

רשות להודעה ליושב-ראש ועדת הכנסת חברי-הכנסת אנקוריון.

ארי אנקוריון (יו"ר ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, הריני מתכבד למסור לכנסת את ההודעה הבאה: בישיבת הכנסת מיום כ"ח בתמוז

ג. דברי ברכה של יושב-ראש הכנסת לנשיאת הבונדסטאג המערב-גרמני

דעותיו, ושם עבר עליו סבל גדול. גם בה ובמשפחתה פגעו הנאצים והמלחמה. היא נולדה במשפחת פועלים, ואביה לא יכול למצוא עבודה בגלל התנגדותו לנאצים. לפני יותר משנה ביקרה משלחת של הכנסת בגרמניה, על-פי הזמנתה של הגברת רנגר, משלחת שהיה לי הכבוד לעמוד בראשה, ובה השתתפו חברי-הכנסת שמחה ארליך, ז'אק אמיר, מטילדה גז, אברהם מלמד וזלמן שובל. הנשיאה הנכבדה קיבלה את פנינו בכבוד גדול וזימנה לנו פגישות ושיחות מועילות עם ראשי המדינה ועם מנהיגי המפלגות בבונדסטאג.

עוד לפני שנבחרה כנשיאת הבונדסטאג ביקרה פעמים רבות בארץ, ויש לה בישראל ידידים רבים. הפעם באה לישראל בתוקף תפקידה ובמשרתה, כדי להחזיר לנו ביקור גומלין.

הנני מקדם אותה ואת המלווים שלה בברכה חמה ולבבית, ומאחל לה ולהם ביקור מהנה ומועיל במדינת ישראל.

היו"ר י. ישעיהו:

חברי הכנסת, ביציע האורחים יושבת אתנו היום אורחת חשובה — נשיאת הבונדסטאג של גרמניה המערבית, הגברת אנגמארי רנגר.

הגברת רנגר היא ידידה בלב ונפש למדינת ישראל ולעם היהודי. היא סניגור טוב ועקבי של מדינת ישראל בכל מצב ובכל הזדמנות, הן בגרמניה והן מחוצה לה. וגם כאשר ביקרה לא מכבר בארצות ערב ונפגשה עם מדינאים באותן ארצות לא הסתירה ידידותה לישראל, ואף הגנה על זכותה של ישראל לקיום ולחיים של שלום עם שכנותיה.

הגברת רנגר היא אישיות דגולה בזכות עצמה, ולא בכדי נבחרה לכהן כנשיאה של אחד הפארלאמנטים החשובים בעולם הדמוקרטי-פארלאמנטארי. היא החלה את הקאריירה הפוליטית שלה כתלמידתו של קורט שומאכר, המנהיג הנודע של המפלגה הסוציאל-דמוקרטית, שנכלא על-ידי הנאצים במחנה-ריכוז בגלל

ד. שאלות ותשובות

ביום 26 במאי 1976 מסר כבוד ראש הממשלה, מעל במת הכנסת, כי נכון הוא ש"יש קבוצה הפועלת באורח שיטתי כדי לסכסך בין מנהיגי ישראל וארצות-הברית". כבוד ראש הממשלה הוסיף, מעל הדוכן, כי "באין ראיות משפטיות אני מעדיף לא לנקוב בשם".

לנוכח החומרה שבה יש להתייחס לתופעה שיש קבוצה הפועלת באורח שיטתי כדי לסכסך בין מנהיגי ישראל וארצות-הברית אבקש מאת כבודו להשיב לי:

1. האם נעשות פעולות לאיסוף ראיות משפטיות לצורך הוכחת אשמתם של המהרחים?
2. האם החשדות בנושא זה מתייחסים גם לשרים לשעבר בממשלת ישראל?

3. האם החשדות בנושא זה מתייחסים גם לחברים בכנסת הנוכחית?

ראש-הממשלה י. רבין:

1—3. אין לי מה להוסיף על הדברים שאמרתי ביום 26 במאי 1976, בתשובתי על שאלתה מס' 5565 באותו נושא.

היו"ר י. ישעיהו:

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת גוף.

עקיבא גוף (הליכוד):

האם נכון כי כבוד ראש הממשלה התבטא בפורום מסויים שהמדובר באישים שאינם נמנים עם האופי-זיצי?

ראש-הממשלה י. רבין:

התשובה חיובית.

5750. ממרי הירידה מן הארץ

חבר-הכנסת י. מ. אברמוביץ שאל את ראש הממשלה ביום ג' בסיון תשל"ו (1 ביוני 1976):

בידיעות שפורסמו לאחרונה בכלי התקשורת נאמר כי בארבע השנים האחרונות ירדו מהארץ 70,000 איש, ולפי התחזית לשנה הקרובה צפויה ירידה של 16,000 איש נוספים. כן נמסר כי בשנת 1975 בלבד ירדו 24,000 איש.

רצוני לשאול:

1. האם המספרים הנ"ל נכונים?
2. האם קיימה הממשלה בשנתיים האחרונות דיון על מדיה הגדולים של הירידה ועל ההשלכות השונות הנובעות מכך?
3. אם כן — מתי התקיים הדיון ואילו מסקנות נתקבלו בעקבותיו?
4. אם לא — האם מוכן ראש הממשלה ליוזם דיון מיוחד בממשלה בנושא זה כדי למצוא דרכים נאותות להקטנת מספר היורדים?

ראש-הממשלה י. רבין:

1. אין אפשרות מעשית להגיע לדיוק מירבי בסטטיסטיקה בתחום זה.

ב) מהלשכה המרכזית לסטטיסטיקה נמסר לי כי נתונים ראשונים ל-1976 (בהתאם לאינדקס-טורים שונים) מצביעים על כך כי ממדי הירידה ב-1975

היו"ר י. ישעיהו:

חברי הכנסת, עכשיו נשמע תשובות על שאלות.

5533. **האחראים לפירסומים כדבר רכישת קרקעות ביהודה ובשומרון**

חבר-הכנסת ז. שובל שאל את ראש הממשלה ביום כ"ז בניסן תשל"ו (27 באפריל 1976):

אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. האם נערך בירור מי אחראי לפירסומים בכלי התקשורת בקשר לרכישת הקרקעות ביהודה ובשומרון?
2. האם ננקטו צעדים משפטיים ומשמעתיים נגד האחראים הנ"ל?

ראש-הממשלה י. רבין:

1—2. הנהלת ההסתדרות הציונית, אשר הקרן הקיימת לישראל היא חלק ממנה, דנה בעניין בשעתו, ומן הבירור שנערך מתברר שמדובר בתקלה מצערת. ניתנו הוראות מתאימות לכל הנוגעים בדבר והובטח להקפיד על מיליון.

5722. **החזר ההוצאות למתנדבים**

חבר-הכנסת ש. תמיר שאל את ראש הממשלה ביום ב' בסיון תשל"ו (31 במאי 1976):

נודע לי כי המרכז לשירותי התנדבות שליד משרד ראש הממשלה הפסיק להקצות זה חודש דמי השתתפות בהוצאות טלפון, מכתבים ועוד, למתנדבים.

אודה לכבודו אם יואיל להשיב לי:

1. האם הדבר נובע מ"חסור תקציב", כפי שנמסר בעקיפין למתנדבים?

2. אם לא — מה היא הסיבה?

3. לאור מצב דומה שאירע בעבר, האין ראש הממשלה חושב שיש בהישנות מקרים כאלה לרפות את ידי המתנדבים?

ראש-הממשלה י. רבין:

1—3. המרכז לשירותי התנדבות עוסק בטיפול ובהרחבה של פעילות התנדבות על-ידי פעולות הסברה, הדרכה והנחיה מקצועית, הבאות לאפשר למתנדבים למלא תפקידים ביעילות.

בתוך כך מקיים המרכז תכניות ניווט של מתנדבים בקבוצות ובודדים, ומעמיד את האמצעים להחזר הוצאות הכרזות להפעלת המתנדבים. תכניות ניווט כאלה מוחזקות — מבחינת החזר ההוצאות — על-ידי המרכז לשירותי ההתנדבות במשך תקופה של כשנה, ולאחר מכן הן מועברות להמשך טיפול קבוע באחריות משרד ממשלתי או גוף ציבורי שהמתנדבים משרתים אותו.

נראה שבתקופת מעבר האחריות מן המרכז לשירותי ההתנדבות למשרד ו/או לגוף המטפל במתנדבים ייתכנו תקלות ברציפות החזר ההוצאות. אולם אין כך הדבר בפעילות השוטפת.

5723. **דברי ראש הממשלה על המנסים לפספס בין מנהיגי ישראל וארצות-הברית**

חבר-הכנסת ע. גוף שאל את ראש הממשלה ביום ב' בסיון תשל"ו (31 במאי 1976):

ותחילת 1976 היו, כנראה, נמוכים מאלה של 1973—1974.

2—4. הנושא עומד על סדר-יומה של הממשלה לדיון באחת מישיבותיה הקרובות.

5785. נסיעות השרים לחוץ-לארץ

חבר-הכנסת ב. מואב שאל את ראש הממשלה ביום ד' בסיון תשל"ו (2 ביוני 1976):

אודה לך אם תשיב לי:

כמה שרים בממשלה לא נסעו בשנה האחרונה לחוץ-לארץ, ומי הם?

ראש-הממשלה י. רבין:

בין התאריכים 1 באפריל 1975 ועד 30 באפריל 1976 לא נסעו לחוץ-לארץ שני שרים: השר לקליטת העלייה מר שלמה רוזן והשר ישראל גלילי.

מאיר פעיל (מוקד):

וגם השרה לשעבר שולמית אלובי.

היו"ר י. ישעיהו:

חבר-הכנסת פעיל, אל תוסיף ואל תגרע.

אהוד אולמרט (הליכוד):

אני מציע שהכנסת תביע אי-אמון בשני השרים האלה.

היו"ר י. ישעיהו:

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת מואב.

בועז מואב (תנועה לזכויות האזרח):

אדוני ראש הממשלה, מה עושה הממשלה כדי שהנסיעות של שרים לחוץ-לארץ יהיו רק במקרים חיוניים, ולא נסיעות לימודים על יבשות וארצות שלמות, המשולבות גם בנסיעות פרטיות?

ראש-הממשלה י. רבין:

חבר-הכנסת בועז מואב, השאלתה היתה עובדתית. השאלה הנוספת מושתתת על הנחות שאין להן אחיזה במציאות. השרים נוסעים לתפקידים על סמך אישור הממשלה, כשהממשלה מעריכה שיש חשיבות לאומית לנסיעתם.

5778. פעולות המוסד לתיאום למימוש ההחלטות של "כינוס ירושלים לאחדות ישראל"

חברת-הכנסת א. הרליץ שאלה את ראש הממשלה ביום ד' בסיון תשל"ו (2 ביוני 1976):

אודה לכבוד ראש הממשלה אם יודיעני:

1. כמה פעמים התכנס המוסד לתיאום מאז "כינוס החירום" בירושלים בימים 3—5 בדצמבר 1975?

2. מה היו הפעולות שנעשו בארץ ובגולה מאז "כינוס ירושלים", בהתאם להחלטותיו?

3. האם יתקיים בקרוב דיון במוסד לתיאום בנושאים הבאים, הנראים דחופים במיוחד:

א. מלאכת ההסברה בחוץ-לארץ;

ב. הגברת העלייה.

4. מי מזמן את ישיבות המוסד לתיאום?

ראש-הממשלה י. רבין:

1. מאז כינוס ירושלים לאחדות ישראל התקיים

מושב אחד של המוסד לתיאום, ב-12 בינואר 1976.

2. במושב המוסד לתיאום הנ"ל סוכמו דרכי הפעולה בארץ למימוש ההחלטות של "כינוס ירושלים לאחדות ישראל". הוקמה ועדת היגוי המייצגת את משרדי הממשלה הנוגעים בדבר ואת ההסתדרות הציונית העולמית. ועדה זו הכינה הצעות קונקרטיות לביצוע הלכה למעשה של ההחלטות של כינוס ירושלים וכן הצעת תקציב מבצעית. ההצעות הנ"ל הובאו לדיון ולאישור לפני הוועדה המוסמכת מטעם המוסד לתיאום בראשותו של ראש הממשלה, והכוללת את יושב-ראש ההנהלה הציונית, שר האוצר וגנבר ההסתדרות הציונית העולמית. הפעולות שבוצעו כוללות:

(א) הוקמה ועדה ציבורית בראשותו של אלוף (מיל.) עמוס חורב לבדיקת נוהלי שיטות העלייה והקליטה. ועדה זו אמורה להגיש את המלצותיה עד סוף אוגוסט 1976.

(ב) הוקמה ועדה לבדיקת האפשרות של ייסוד קרן מיוחדת לחינוך יהודי.

(ג) בקהילות מרכזיות בחוץ-לארץ הוקמו ועדות סולידאריות מיוחדות לתיכנון פעולות על-פי החלטות כינוס ירושלים. בדרך כלל השתתפו בוועדות אלו המוסדות והאירגונים המרכזיים של הקהילה.

(ד) אירועי יום-העצמאות בקרב הקהילות בחוץ-לארץ הורחבו ולעתים הגיעו לממדים ללא תקדים. יש לציין במיוחד את הפגנות הסולידאריות בארצות-הברית, בצרפת, בהולנד, באנגליה ובאוסטרליה. בהקשר של חגיגות יום העצמאות יצאו שורות של להקות הווי לא-מקצועיות, בעיקר מההתיישבות העובדת, אשר הופיעו ב-24 קהילות.

(ה) גדל מספר האירגונים הארציים אשר קבעו את ירושלים כמקום מושב הוועידות השנתיות שלהם. ביניהם יש לציין את חבר הנאמנים של הוועידה היהודית האמריקנית, אירגון ויצ"ו העולמי, הפדרציה הציונית מקאנאדה, מועצת הרבנים מאמריקה, המגבית מצרפת, המגבית מקאנאדה, האירגון העולמי של הסטודנטים היהודים, משלחת הפדרציה העולמית של הקהילות הספרדיות, האירגון העולמי של התנועה הקונסרבטיבית, ועידת ה"בונדס" מאירופה, ועידת המגבית מאנ"גליה ועידת המגבית מארצות-הברית (האמורה לכנס יותר מ-4,000 איש).

(ו) נעשה מאמץ מיוחד בקרב הקהילות להגברת התיירות היהודית לישראל במסגרת תכנית עלייה-לרגל.

הוקמה ועדה ציבורית עולמית לעידוד העלייה-לרגל.

(ז) בקרב כמה קהילות מרכזיות, לרבות ארצות-הברית, הוקמו ועדות מיוחדות לעידוד היצוא הישראלי, המורכבות מאנשי מסחר דגולים.

(ח) נעשו צעדים בקהילות שונות, על-פי יומתן שלהן ובתיאום עם ההסתדרות הציונית, לטיפול בעידוד העלייה במסגרת קהילתית.

(ט) מפעלי הנוער מטעם ההסתדרות הציונית העולמית וגופים אחרים הוגדלו השה, ומצפים לבואם של כ-12,000 בני-נוער וסטודנטים יהודים מחוץ-לארץ, אשר יגיעו הקיץ לישראל. זוהי עלייה של יותר מ-50% לעומת אשתקד.

2. איזה "פתרון" טעון "הנושא הפלשתינאי"?

ראש-הממשלה י. רבין:

1-2. דעתי ועמדותי בעניין הנושא הפלשתינאי ופתרונו באו לידי ביטוי בהחלטת הממשלה מיום 21 ביולי 1974. באותה החלטה נאמר: "ישראל תוסיף לחתור להסכמי שלום עם מדינות ערב בגבולות בני-הגנה, אשר יושגו במשא-ומתן ללא תנאים מוקדמים. הממשלה תעשה למען משא-ומתן להסכם שלום עם ירדן. השלום יושבת על קיום שתי מדינות עצמאיות בלבד — ישראל ובריתה ירושלים המאוחדת ומדינה ערבית ירדנית-פלשתינאית ממזרח, בגבולות שייקבעו במשא-ומתן בין ישראל לירדן. במדינה זו תבוא לכלל ביטוי זהות העצמית של הירדנים והפלשתינאים, תוך שלום ושכנות טובה עם ישראל. הממשלה סומכת ידה על הודעת ראש הממשלה בכנסת מיום 3 ביוני 1974, כי ממשלת ישראל לא תנהל משא-ומתן עם איר-גוני טרור אשר מטרתם היא הריסתה של מדינת יש-ראל".

היו"ר י. ישעיהו:

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת בארי.

ידידיה בארי (הליכוד):

אדוני ראש הממשלה, האם אתה גורס כי ערביי ארץ-ישראל הם בעלי זהות לאומית נפרדת מהלאום הערבי היושב ושולט בשטחים המשתרעים מהאוקיאנוס האטלנטי עד למפרץ הפרסי?

ראש-הממשלה י. רבין:

הסברתי את עמדותי, אני רואה את פתרון הנושא הפלשתינאי קשור קשר הדוק למשא-ומתן על שלום עם ירדן. את הפרטים הבהרתי בחלק הראשון של תשובתי.

5890. דברי ראש הממשלה על מנהיגות העולים מצפון-אפריקה

חברת-הכנסת ז. שובל שאל את ראש הממשלה ביום י"ח בסיון תשל"ו (16 ביוני 1976):

נמסר לי שבעת פגישתך עם משלחת הפדראציה הספרדית העולמית התבטאת ש"מנהיגות עולי צפון-אפריקה צומחת רק באזורי הפיתוח".

שאלותי הן:

1. האם אמרת דברים כנ"ל?

2. אם כן — מה היתה כוונתך בדברים אלה?

3. האם יש להבין מכך שאתה סבור שקיימת מגבלה כל שהיא ועולים מארצות צפון-אפריקה אינם ראויים, או אינם יכולים, או אינם רוצים להגיע לעמדות הנהגה במקומות אחרים?

ראש-הממשלה י. רבין:

1-3. בפגישתי עם משלחת הפדראציה הספרדית העולמית הרחבתי את הדיבור על התהוותן והתפתחותן של עיירות הפיתוח, שאני רואה אותן כספיר-הצלחה מובהק וחשוב בחיי המדינה. הצלחה זו הושגה בראש

י) תנועת ההתנדבות לישראל גדלה, ומצפים במשך השנה לבואם של כ-7,000 מתנדבים במסגרות שונות.

י"א) נעשה מאמץ, ביחד עם האוניברסיטאות בישראל ועם האירגונים הקשורים בכך בחוץ-לארץ, לגבי הגדלת מספר הסטודנטים היהודים הבאים ללמוד בארץ. לצורך זה הוקמה ועדה מיוחדת של נציגי האוניברסיטאות.

קיים עדיין, כמובן, מרחב פעולה גדול להמשך הפעולה והיזמות למימוש ההחלטות של כינוס ירו-שלים במלואן. אך יש לציין בסיפוק-מה כי הכינוס והפעולות שנקטו אחריו, הן בארץ והן בחוץ-לארץ, אכן נתנו דחיפה ניכרת בתחומים חשובים הבאים לבטא את הסולידאריות של העם היהודי בתפוצות עם מדינת ישראל.

3. המושב הבא של המוסד לתיאום יתכנס תוך השבועות הקרובים. אולי אזכיר כי נקבע עיתוי לשבוע שבו התרחש האירוע של אנטבה, ועל כן נדחה המושב. יש לציין כי מאז כינוס ירושלים התקיימו מפגשים חשובים שונים, ובהם נדונו נושאים לביצוע ולמעקב אחר ביצוע ההחלטות של כינוס ירושלים. המדובר במיוחד במושב הוועד הפועל הציוני ובמושב חבר הנאמנים של הסוכנות היהודית. בחודש יולי התקיימה העצרת הכללית של הסוכנות היהודית. כידוע, שרים ונציגי הממשלה הנוגעים בדבר לוקחים חלק בדינוים הנערכים בכינוסים הנ"ל.

4. הישיבות של המוסד לתיאום מזומנות על-ידי ראש הממשלה ויושב-ראש הנהלת הסוכנות היהודית, במשותף.

היו"ר י. ישעיהו:

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת הרליץ.

אסתר הרליץ (המערך):

אני מודה לראש הממשלה על התשובה המפורטת, אבל אודה לו אם יאמר לי מה נעשה או מה ייעשה כדי שהסולידאריות תהיה מתמשכת, ולא סולידאריות של שנה אחת, כפי שהבינו כמה מהקהילות הגדולות בעולם.

ראש-הממשלה י. רבין:

כידוע, בכינוס ירושלים לאחדות ישראל נקבעו תכניות יותר מפורטות לשנה אחת, ונקבעו הגופים והמסגרות שתוך כדי השנה תיקבענה בהם תכניות הפעולה לתקופה ארוכה יותר. הדברים נעשים במקביל: ביצוע החלטות מפורטות לגבי השנה הנוכחית ועיבוד תכניות רב-שנתיות.

5870. דברי ראש הממשלה על הנושא הפלשתינאי ופתרונו

חברת-הכנסת י. בארי שאל את ראש הממשלה ביום י"ז בסיון תשל"ו (15 ביוני 1976):

ביום 11 ביוני 1976, בוועידה הארצית של מפ"ם, הצהרת בין השאר: "...קיים נושא פלשתינאי והוא טעון פתרון...".

אבקש לדעת:

1. מה הם, לטענתך, ה"נושא הפלשתינאי", טיבו ומהותו?

5902. פירסום ספרו של הרב גורן הדן בחר"הבית
חברת-הכנסת ג. כהן שאלה את ראש הממשלה ביום ז'
בתמוז תשל"ו (5 ביולי 1976):

אודה לכבוד ראש הממשלה אם יואיל להשיב על
שאלתי:

האם ידוע לך על לחצים מצד הממשלה על הרב
הראשי גורן שלא לפרסם את ספרו על הר"הבית, שבו
הוא פוסק שלגבי חלקים מסוימים של הר"הבית מותרת
התפילה ליהודים?

ראש-הממשלה י. רבין:
התשובה שלילית.

הי"ד י. ישעיהו:
רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת גאולה כהן.

גאולה כהן (הליכוד):
לאחר שעל ירושלים המאוחדת הוחל החוק הישראלי
ומאחר שהר"הבית נמצא בירושלים, האם ממשלת ישראל
בזמן כהונת קיימה פעם דיון בנושא השלטון הבלעדי
של הווקף בהר"הבית ואי-הכרתו בחוקי מדינת ישראל
הלכה ולמעשה?

ראש-הממשלה י. רבין:
לא ידוע לי על דיון כזה במליאת הממשלה. לא ידוע
לי שמישהו העלה את הנושא כנושא לדיון במליאת
הממשלה.

גאולה כהן (הליכוד):
אתה מוכן להעלות אותו?

הי"ד י. ישעיהו:
זו כבר בקשה, לא שאילתה. אני מודה לראש הממ-
שלה על תשובותיו ומבקש מאת השר לקליטת העלייה
להשיב על שאילתות.

5850. שמירת זכותם של עולים להמרה חוזרת של
מטבע-חוץ

חברת-הכנסת א. הרליץ שאלה את השר לקליטת העלייה
ביום י"א בסיון תשל"ו (9 ביוני 1976):

ב"דבר" מיום 3 ביוני 1976 התפרסם מכתב של
הנשיא הארצי של התאחדות עולי ארצות-הברית וקא-
נאדה, ובו הוא קובל כי משרד האוצר שולל מעולים
את זכות ההמרה החוזרת של לירות שרכשו תמורת
מטבע-חוץ בעשר השנים הראשונות לשבתם בארץ.

אודה לכבודו אם יודיעני:

1. האם הידיעה נכונה?
2. מה היו ההקלות שניתנו בעבר לעולים בנושא
זה?
3. באיזו מידה ישחנה המצב?
4. האם ההוראות החדשות ישפיעו, לדעת השר,
לרעה על העלייה?
5. מה בדעת כבוד השר לעשות בעניין זה?

השר לקליטת העלייה ש. ריון:

1. הציטוט אינו מדויק, משרד האוצר לא שינה
את ההוראות לגבי זכות העולים להמרה חוזרת של
מטבע-חוץ.

וראשונה ביצירתם העצמית של תושבי עיירות הפיתוח,
כפרי מאמציהם המרשימים במשק, בחברה ובחינוך,
וכתוצאה מצמיחתה המקומית של מנהיגות מוכשרת.

בשום פנים לא ניתן לפרש, כפי שאולי מנסה לע-
שות השואל, כאילו דברי השבח להישגי מנהיגות בערי
הפיתוח מתייחסים בכל צורה שהיא להישגיהם של עולי
צפון-אפריקה באזורים אחרים במדינה.

5955. בעיית התיאום בין שירותי הרווחה

חברת-הכנסת ב. מואב שאל את ראש הממשלה ביום א'
בתמוז תשל"ו (29 ביוני 1976):

ב"דבר" מיום 18 ביוני 1976 צוטטו דברי השר שלמה
הלל, יושב-ראש ועדת השרים לענייני רווחה, כי "אין
תיאום בין הגופים העוסקים ברווחה" וכי "אחת הבעיות
החמורות של החברה הישראלית הוא חוסר התיאום בין
הזרועות של גורמי הרווחה".

שאלותי הן:

1. האם ראש הממשלה מסכים להגדרת השר הלל כי
אחת הבעיות החמורות של החברה הישראלית היא חוסר
התיאום בין הזרועות של גורמי הרווחה?
2. מדוע לא הוקם עדיין המשרד לרווחה על-פי
המלצת ועדת השרים לענייני ייעוץ?
3. אם אמנם אישרה הממשלה את המלצת ועדת
השרים לענייני ייעוץ, מדוע לא בוצעה המלצה זו?
4. מה עושה ראש הממשלה על-מנת להקים זרוע
ממשלתית אחת, בעלת סמכויות, שתטפל בנושא הרווחה?

ראש הממשלה י. רבין:

1. בדקתי עם השר הלל, שהוא יושב-ראש ועדת
השרים לענייני רווחה, והוא אכן אמר כי ועדת השרים
מתמודדת, בין השאר, עם בעיית התיאום של שירותי
הרווחה. הנני מסכים כי זה אחד התפקידים שלשמם
הוקמה ועדה זו.

2-3. המלצת ועדת השרים לענייני ייעוץ בדבר
הקמת משרד לרווחה הובאה לפני הממשלה, אך הדיון
בהצעה זו — שאיננה יחידה בתחום זה — טרם נסתיים.
4. ממשלה זו הקימה מערכת בין-משרדית לענייני
רווחה חברתית, הכוללת ועדת שרים, מועצה ציבורית
ויחידה בראשות יועץ ראש הממשלה: (ב) כצעד נוסף לכך
נמצאות, כאמור, על סדר-היום של הממשלה הצעות
אחדות לאיגון משרד לרווחה חברתית: (ג) בכל מקרה
יוסיפו להתקיים משרדים ממשלתיים אחדים שיעסקו
בשירותי רווחה, והדרך הטובה לתיאום ביניהם היא
באמצעות ועדת השרים.

הי"ד י. ישעיהו:

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת מואב.

בועז מואב (תנועה לזכויות האזרח):

מתי עומדת הממשלה לסיים את הדיון בהמלצות ועדת
הייעוץ ולקבל מסקנות, והאם יש סיכוי שזה ייעשה
לפני הבחירות הקרובות?

ראש-הממשלה י. רבין:

אינני יכול לתת תשובה לגבי העיתוי. הדבר מותנה
בלוח הזמנים של דיוני הממשלה.

המשרד לקליטת העלייה הבטיח לעולים החדשים, אשר הסכימו לקבל דיור זמני בחיפה, כי תוך שנה יקבלו בחיפה דיור-קבע מתאים. בינתיים עברו קרוב לשלוש שנים ולרובם לא הוצע דיור מתאים, והם חיים תחת איום מתמיד של פינוי ויש שאף הוצא נגדם צו פינוי.

אודה לכבודו אם ישיב לי :

1. מדוע לא מקיימים את ההבטחה, בעוד שידוע כי בחיפה יש מאות דירות פנויות, חדשות וישנות, שאין להן קונים ?
2. מדוע לא יוצע חלק מהדירות המוצעות למכירה חפשית לעולים הגרים בדירות זמניות ?
3. מה ייעשה בעתיד לגבי אותם עולים שיש נגדם צו פינוי ?

4. מה בדעת המשרד לקליטת העלייה לעשות על-מנת שאותם עולים יושכנו בדירות-קבע ?

השר לקליטת העלייה ש. רוון :

1. משרד הקליטה מקיים ויקיים את הבטחתו לעו-

לים.

בחיפה-רבתי שוכנו בזמנן 1,550 משפחות עולים בדירות מושכרות. עד 30 ביוני 1976 הועברו לדיור קבע 990 משפחות. הכלל הוא שהפינוי נעשה בהתאם להתחייבות שניתנה לעולים, והיינו פינוי לאזור חיפה-רבתי והקריות, ולא יאחר משנתיים מיום היכנסם לדירה הזמנית.

לא התחייבנו לפנות את הדירות הזמניות לאחר שנה ולהמציא דיור. קבע באותו מקום ממש, אלא באזור הקרוב.

2. העולים רשאים לרכוש או לשכור דירות מחברות השיכון על-פי הרשימות שפורסמו לזכאי משרד השיכון.

3. צו פינוי מוגש נגד עולים הגרים בדירות מושכרות שפג תוקף תווה השכירות שלהן ובעל הדירה עומד בתוקף על הפינוי, והעולים מסרבים לקבל את הצעות הדיור שהוצעו להם וכן מסרבים לעבור לדיור זמני אחר. הלכה למעשה מובטח שפינוי מתבצע רק לאחר הסכמה הדדית בין נציגי משרד הקליטה, הסוכנות, ו"עמידר", ורק כשמוצו כל תהליכי המשא-ומתן עם העולה ואין שום אפשרות חוקית להאריך את תווה השכירות בדירה הזמנית.

4. משרד הקליטה יעמוד בהתחייבויותיו כלפי העולים למרות הקשיים. מן הראוי לציין שעד 30 ביוני 1976 הועברו בכל הארץ לדיור-קבע יותר מ-5,000 משפחות עולים.

5977. הקמת לשכות קליטה מקיפות

חברת-הכנסת א. הרליץ שאלה את השר לקליטת העלייה ביום א' בתמוז תשל"ו (29 ביוני 1976):

סופרת "דבר" בחיפה מוסרת ב־23 ביוני 1976 כי התכנית להקים השנה 12 "לשכות קליטה" ברחבי הארץ לא יצאה אל הפועל.

אודה לכבודו אם יודיעני:

1. האם נכון כי לא הוקמו 12 לשכות קליטה מקיפות כמתוכנן?
2. היכן קיימת לשכה מקיפה, אילו נושאים מרוכזים בה, ומה מידת הצלחתה?

2. עולה רשאי להחזיק מטבע-חוץ, שהוא עמו או נתקבל על-ידו מחוץ-לארץ, במשך 10 השנים הראשונות למגוריו בישראל, בתשכון פקדון מטבע-חוץ חפשי בבנק סוחר מוסמך בישראל. בתקופה זו רשאי הוא להחזיק במטבע-חוץ גם בחוץ-לארץ, בתנאי שאין הוא נובע מהכנסות בישראל. הוא רשאי בתקופה זו לממן כל עסק בחוץ-לארץ, באופן חפשי וללא הגבלה, בכל מטבע-חוץ העומד לרשותו בחשבון פמ"ז חפשי בבנקים בארץ או בחוץ-לארץ.

הוא רשאי להעביר את מטבע-החוץ שלו לבני משפחתו הנמצאים בישראל, בתנאי שגם הם עולים או תושבים ארעיים במסגרת 10 שנים ראשונות של שהותם בארץ, וכן לזכות חשבון של עולים ותושבים ארעיים אחרים. אסור לו להעבירו לתושב ישראלי אחר.

אם המיר את מטבע-החוץ שהיה ברשותו במטבע ישראלי לאחר כניסתו לישראל בבנק סוחר מוסמך, הוא רשאי להמירו בחזרה למטבע-חוץ תוך 10 שנים מיום הכניסה לארץ וזאת באותו סניף בנק. כל עסקי החליפין יתבצעו לפי השער הרשמי ביום ההמרה.

3. כפי שידוע לנו אין שום הצעה לשינוי המצב.

4. אין הוראות חדשות ולא התקיימו דיונים בפורום מוסמך לשינוי ההוראות.

5. לפיכך אין מקום לפעולה כלשהי.

5914. התעסוקה במשרד לקליטת העלייה

חברת-הכנסת י. בן-מאיר שאל את השר לקליטת העלייה ביום כ"ב בסיון תשל"ו (20 ביוני 1976):

נוכח הירידה המשמעותית במספר העולים לארץ קיים למעשה מצב שעובדים רבים במשרד לקליטת העלייה אינם נמצאים בעיסוק מלא וקיימת אולי אף אבטלה סמויה. והנה בעתון "הארץ" מיום 6 ביוני 1976 התפרסם מכרז של המשרד לקליטת העלייה ובו מבוקשים שמונה עובדים לתפקיד של פקדי השומה.

אודה לכבודו אם ישיב לי :

- א. האם אכן דרושים למשרד שמונה תפקידים חדשים?
- ב. אם אכן דרושים שמונה בעלי תפקידים כנ"ל, האם אי-אפשר למצוא אותם בין סגל העובדים הקיים במשרד ?

השר לקליטת העלייה ש. רוון :

א. דעתו של חברת-הכנסת יהודה בן-מאיר, שקיים למעשה מצב שעובדים רבים במשרד הקליטה אינם נמצאים בעיסוק מלא וקיימת אולי אף אבטלה סמויה, אין לה כל אחיזה במציאות.

ב. הפירסום שחברת-הכנסת יהודה בן-מאיר מתייחס אליו פורסם על-ידי שירות התעסוקה לאקדמאים של משרד העבודה ולא על-ידי משרד הקליטה.

5945. אספקת דיור-קבע לעולים המתגוררים בדירות זמניות בחיפה

חברת-הכנסת מ. שחל שאל את השר לקליטת העלייה ביום כ"ד בסיון תשל"ו (22 ביוני 1976):

בחיפה גרות כיום כ-400 משפחות עולים בשכירות בדירות זמניות. נוסף על כך גרות כ-500 משפחות במרכזי הקליטה בחיפה וסביבתה.

דין זה פורסמו ב"המודיע" בחודשים חשון וכסלו תשל"ב)?

4. האם מוכן השר לבטל את ההפליה הנ"ל ולהיראות על מתן תמיכה שווה לכל מוסדות החינוך לבנות, כפי שהדבר נעשה על-ידי שאר משרדי הממשלה?

שר-הדתות י. רפאל :

1—3. התשובות הן חיוביות.

4. בדקנו מחדש את הקריטריונים לגבי התמיכה הניתנת על-ידי משרד הדתות למוסדות תורניים לבנות. בסדרים הקיימים אין כל הפליה.

בתחום זה, שהוא במידה רבה חריג לגבי תמיכת המשרד, אנו נאלצים לעתים להפעיל שיקולים נוספים בהתאם למציאות המתחדשת מדי שנה.

5197. גידור בית-העלמין העתיק בפקיעין

חבר-הכנסת י. מ. אברמוביץ שאל את שר הדתות ביום ט"ז באדר א' תשל"ו (17 בפברואר 1976):

ביום א' באדר תשל"ה העלה הרב מנחם פרוש את הצעתו לסדר-היום בנושא: "שמירת בית-העלמין העתיק של יהודי פקיעין".

בתשובתו פירט כבוד השר את פעולותיה של המחלקה למקומות קדושים שבמשרדו בנדון ואמר בין השאר: "המחלקה תכין באמצעות מודד תכנית גידור לבית-הקברות".

ביום י"א בסיון תשל"ה, בתשובה על שאלתה של הרב פרוש באותו הנושא, הוסיף השר ואמר: "עתה עוסקים במדידות לקראת עבודת הגידור".

בימים אלה נודע שוב על פגיעות חדשות בבית-העלמין וחילולו על-ידי סלילת כביש בשטח בית-העלמין.

רצוני לשאול :

1. האם הוחל כבר בעבודת גידור בבית-העלמין, כפי שהבטיח השר לפני שנה?

2. אם לא — מדוע ?

3. לנוכח העובדה שנושא זה מתעורר מחדש מדי שנים בפעם, והפגיעות בבית-העלמין עדיין נמשכות, האם מוכן השר להורות על ביצוע מיידי של גידור בית-העלמין ?

שר-הדתות י. רפאל :

1. לא.

2. לאור צו המניעה שהוציא בית-המשפט המחוזי בחיפה, המיוע לחלוטין כל אפשרות של פגיעה בבית-העלמין וחילולו, מנועים כל הצדדים הנוגעים במשפט על תחום גבולות בית-העלמין, במסגרת הסדר הקרקעות בפקיעין, מלעשות כל פעולה שהיא לפני גמר ההליכים המשפטיים המתנהלים לפני בית-המשפט המחוזי בחיפה.

3. בביקור שערכתי אתמול במקום עמדתי מקרוב על הבעיה לכל צדדיה, התרשמתי שניתן למצוא לה פתרון מקובל על כל הצדדים, ואפילו בכיוון זה.

5602. ידיעה כיכר הסתה נגד פיתוח הכפר פקיעין

חברת-הכנסת ח. גרוסמן שאלה את שר הדתות ביום י"ב באייר תשל"ו (12 במאי 1976):

3. מה הסיבה לאי-פתיחת לשכות כנ"ל, והאם נכון כי אחת הסיבות היא התנגדות ועד העובדים? 4. מה בדעת השר ומשרדו לעשות כדי לפשט את הליכי הקליטה ואת מתן השירותים לעולים והקמת הלשכות הנ"ל בתוך כך?

השר לקליטת העלייה ש. רוזן :

1. נכון, לא הוקמו 12 לשכות אלא 7.

2. הוקמו לשכות בחיפה, בחדרה, בנצרת, בנתניה, בחולון, באשדוד, בבאר-שבע.

בלשכות הנ"ל מרוכזים כל נושאי משרד הקליטה, הסוכנות היהודית, שירותים סוציאליים וכספים, מכס (פרט לחולון ובאר-שבע), שירות התעסוקה ושירותי משרד הפנים.

בדרך כלל תרמו הלשכות לשיפור הקליטה והקלו על העולה.

3. הסיבה לאי-פתיחת לשכות נוספות היא ההאטה בעלייה. בשתי הלשכות הקיימות במחוז הצפון קיים ויכוח בין ועד העובדים והנהלת המשרד בדבר הדרך לאיש משרת מנהלי הלשכות.

4. עם הגברת העלייה, שאנו מייחלים לה, נמשיך בהקמת לשכות נוספות, שהן מכשיר יעיל לפישוט תהליכי הקליטה, וכן אנו שוקדים בהתמדה על פישוט הליכי הקליטה בכל דרך אפשרית.

4468. הפליה כתמיכות הניתנות למוסדות תורניים שונים לבנות

חבר-הכנסת ש. לורינץ שאל את שר הדתות ביום ז' בכסלו תשל"ו (11 בנובמבר 1975):

בבג"צ 320/75, מוסד בית-רביקה כפר חב"ד נ. שר הדתות, הגיש משרדו לבית-המשפט העליון תצהיר, כתשובה לעותרים, ובו נאמר כי המוסדות התורניים לבנות חולקו על-ידי משרד הדתות לעניין קבלת תמיכות לשתי קבוצות. קבוצה א' כוללת מוסדות המזככים את תלמידותיהם ומעודדים אותן לשרת עם תום לימודיהן במסגרת השירות הלאומי; ואילו לקבוצה ב' משתייכים המוסדות המתכננים את תלמידותיהם ברוח הנוגדת התנהגות לשירות הלאומי ואף אוסרים עליהן לעשות כן.

סכום התמיכה הניתן על-ידי משרד הדתות למוסדות קבוצה א' בעד כל תלמידה הוא כפול מזה הניתן בעד כל תלמידה במוסדות קבוצה ב' — נאמר בתצהיר.

רצוני לשאול :

1. האם ידוע לשר הדתות פסק-הדין שנתקבל בשנת תשי"ג על-ידי כל גדולי הדור — ביניהם: החזון איש, הגרי"ז סולוביצקי, הגרא"ז מלצר, הגרי"מ חרל"פ, הגר"ש פרנק ועוד, וזכר צדיקים לברכה — האוסר גיוס בנות לשירות לאומי ?

2. האם ידוע לשר כי גם המועצה המורחבת של הרבנות הראשית אסרה או את השירות הלאומי לבנות?

3. האם ידוע לשר כי 19 שנה לאחר מכן, בשנת תשל"ב, חזרו ואסרו רוב רובם של הרבנים והדיינים, אף המשמשים בתפקידים רשמיים בערי הארץ ובמוסדותיה, כל צורה של שירות לאומי לבנות והדגישו כי "אין הבדל אם זה נעשה בדרך כפייה או בדרך התנדבות" (חתימותיהם של מאות רבנים ודיינים על פסק-)

2. האם מוכן השר' לפעול למען החזרת חלקת הקרקע הנ"ל לרשות המועצה המקומית ולאפשר למר' עצה לסלול את הכביש החיוני לחייו התקינים של הכפר ותושביו?

שר-הדתות י. רפאל :

ראה נא תשובתי מהיום על שאילתות מס' 5197 ו-5602.

5742. ידיעה בדבר כוונה לבצע עבודות בינוי בשטח בית-העלמין העתיק בסכריה

חבר-הכנסת ש. י. גרוס שאל את שר הדתות ביום ג' בסיון תשל"ו (1 ביוני 1976):

"המודיע" מיום ב' בסיון תשל"ו מוסר על "כוונת עיריית טבריה לבצע עבודות בינוי בתחום בית-העלמין העתיק והמקודש בעיר, הכוללות הצבת עמודי תאורה בשטח בית-העלמין תוך חפירות בקברים".

לדברי העתון "הבטיח" הגדיר העיר להימנע מביצוע עבודה זו, אף-על-פי-כן "נראו השבוע סימנים ראשוניים של תחילת העבודה בשטח בית-העלמין".

רצוני לשאול :

1. האם נכונה ידיעה זו?

2. אם כן — מה עושה משרדו כדי למנוע את הפגיעה בבית-העלמין העתיק של טבריה ואת חילול קברי הקדמונים שמצאו את מנוחתם במקום מקודש זה?

שר-הדתות י. רפאל :

ראש עיריית טבריה, יושב-ראש המועצה הדתית במקום וכן יושב-ראש החברה-קדישא הודיעונו כי הטענות המוזכרות בידיעונו בעתון "המודיע" מיום ב' בסיון שנה זו אין להן על מה להסתמך. אמנם עיריית טבריה מבצעת עבודות להתקנת עמודי תאורה במקום. העמודים מוקמים בתוך הגדר שמסביב לבית-העלמין. על העבודה מפקח באופן קבוע אדם מיוחד שנתמנה לכך על-ידי הרבנות הראשית בטבריה.

עובדות אלה אושרו גם על-ידי מפקח מיוחד מטעם משרדי, שיצא לבדוק את הנושא במקום.

5852. תלונה על חילול חג ושבת במשרד האוצר

חבר-הכנסת י. מ. אברמוביץ שאל את שר הדתות ביום י"א בסיון תשל"ו (9 ביוני 1976):

בכותרת הראשית שבעמודי הראשון של עתון "דבר" מערב חג השבועות נאמר: "הצעות האוצר לקיצוצים יגובשו במשך החג והשבת" — זאת לקראת הדיון הכלכלי שנערך בממשלה ביום א'.

בתגובה על כך שיגר אליך יושב-ראש המרכז הארצי של אגודת ישראל, הרב פנחס מנחם אלתר, מברק, ובו הוא דרש את התערבותך כדי למנוע את חילולם הפומבי של חג השבועות והשבת הסמוכה לו.

רצוני לשאול :

1. האם קיבל השר את המברק הנ"ל בערב החג?
2. מה פעל השר כדי למנוע את חילול החג והשבת הנזכר?

3. האם מוכן השר להעלות לדיון בממשלה הצעת החלטה שאין בשום מקרה להעסיק עובדים במשרדי הממשלה בשבת ובחג לעבודות שאינן קשורות ב"פי קוח נפש"?

מפי תושבי פקיעין נמסר כי גורמים במשרד הדתות וכן "הוועד לשמירת קודשי האומה" מסיתים נגד פי-תוח הכפר בטענת-שווא שפוגעים בשטח בית-קברות יהודי עתיק.

אבקש מאת כבוד השר להשיב לי :

א. האם מוכן הוא להצהיר כי לשום פקיד ועובד של משרד הדתות אין יד בהסתה?

ב. האם תומך משרד הדתות, תמיכה כספית או אחרת כל שהיא, ב"ועד להגנת קודשי האומה"?

ג. האם בדק משרד הדתות אם אכן שטח הקרקע שבמחלוקת מצוי על אדמת בית-קברות יהודי אם לאו?

שר-הדתות י. רפאל :

א. התשובה שלילית בהחלט. אין שחר להאשמה כי "גורמים במשרד הדתות" מסיתים, חלילה, נגד פי-תוח הכפר. אדרבה, אנשי המחלקה המקומות קדושים במשרד הדתות עשו מאמצים מרובים והזמינו הצעות תכנון שונות שיאפשרו סלילת הכביש ללא פגיעה בבית-הקברות היהודי העתיק.

ב. "הוועד להגנת קודשי האומה" אינו מוסד שבפי-קוח משרד הדתות ואינו נתמך על-ידו.

ג. ראי-נא תשובתי מהיום על שאילתה מס' 5197.

5649. פרשת סלילת הכביש החדש לכפר פקיעין

חבר-הכנסת ת. טובי שאל את שר הדתות ביום י"ט באייר תשל"ו (19 במאי 1976):

זה זמן רב תובעים תושבי הכפר פקיעין והמועצה המקומית של הכפר מהרשויות השונות של הממשלה לאפשר להם לסלול כביש כניסה לכפר מהצד המזרחי. כביש זה יכול לעבור רק בדרך אחת, דרך "המחפרה" — חלקת אדמה בת ארבעה דונאם, ששימשה במשך דורי דורות את תושבי הכפר לכריית חימר לבנייה ולכיסוי גגות בתיהם.

לפני כעשר שנים ניתן רשיון לסלילת הכביש החיוני, אך אחרי חודש בוטל הרשיון. מינהל מקרקעי ישראל, בניגוד לכל העובדות והעדויות, החליט להפקיע את חלקת האדמה הזאת ולצרפה לבית-הקברות היהודי, ללא שום הצדקה, ומנע בכך מהמועצה המקומית לסלול את הכביש שהפך לדבר חיוני ביותר לקיום החיים הסדירים של הכפר. חילוקי-הדעות בין המועצה ומינהל מקרקעי ישראל נמשך זה שנים ונסחב בבתי-משפט. בינתיים הרשויות המוסמכות אוסרות את סלילת הכביש.

בכתבה ב"על המשמר" מיום 29 באפריל 1976, שתאירה את הקשיים הנגרמים לתושבים כתוצאה מכך, מובאות עדויותיהם של שני תושבים יהודים מוקני הכפר, מר יוסף זיגאלי ומר אברהם מזרחי, לאמר שה"מחפרה מעולם לא היתה חלק מבית-הקברות היהודי ושימשה "מחפרה" לחומר בנייה לכל התושבים. הפרשה של המחפרה מהווה נושא המלבה יצרים וגורם להסתה חריפה, כפי שהשתקפה בכמה עתונים, נגד תושבי פקיעין.

נוכת הקשיים הנגרמים לתושבי הכפר כתוצאה ממצב זה הנני שואל :

1. הידועה לכבוד השר פרשה זו של "המחפרה" בפקיעין?

שר-הדתות י. רפאל :

1. כן.

2-3. הריני להפנות את השואל הנכבד לתשובת שר האוצר מיום 26 במאי 1976 על שאילתה מס' 5209 של חבר-הכנסת פ. שינמן. השאלה הועלתה גם בישיבת הממשלה.

שר האוצר הבטיחנו להקפיד שלא ישוגו בעתיד מקרים דומים.

5860. משך הדיון כתביעת גירושין בבתי-הדין הרבניים
חברת-הכנסת מ. פרידמן שאלה את שר הדתות ביום י"ב בסיון תשל"ו (10 ביוני 1976):

בבית-הדין הרבני במחוז ירושלים נפתח תיק מספר ל"ג/1289, בתאריך 1 בינואר 1973, עקב בקשתה של האשה ז. ש. לגירושין. בינתיים התקיימו 26 דיונים שונים, ואף-על-פי-כן טרם נסתיים הדיון.

שאלותי הן :

1. מה הוא הממוצע של מספר הישיבות בענייני גירושין מאותו סוג בבית-הדין הרבני במחוז ירושלים?
2. כמה שנים בממוצע נמשך תיק גירושין שיש בו התנגדות של הבעל לתת גט באותו מחוז?
3. בכמה תיקים מסוג התיק הנדון מתלוננות נשים על הכאתן על-ידי בעליהן?
4. מה מתכוון השר לעשות על-מנת לזרז את ההליכים בבתי-הדין הרבניים, המתמשכים במקרים רבים שנים בשל חוסר דיינים ומסיבות אחרות?

שר-הדתות י. רפאל :

1. מספר הישיבות שבית-הדין מקדיש לביורור תביעת גירושין תלוי בנכונות הצדדים להגיע לידי הסכם ובנסיבות העניין, אשר לפיהן ניתן לחייב או לכופף את הצדדים להגיע לידי גירושין.

2. אין במשרדנו סטאטיסטיקה בנושא זה, אך מחקר שערכה אוניברסיטת ירושלים בשנת תשל"א—1971, בהסכמת הנהלת בתי-הדין, בתיקי בית-הדין הרבני האזורי ירושלים העלה את התוצאות הסטאטיות סטיות הבאות לגבי תיקי שנת תש"ד, שבהם תבעה האשה גירושין והשיגה אותם : 35.2% נסתיימו בגט תוך 6 חודשים; 18.5% נוספים נסתיימו בגט תוך שנה. השאר נסתיימו אחרי זמן של יותר משנה.

3. אין במשרדי נתונים כדי להשיב לשאלה זו.

4. לשם זירוז ההליכים יש להוסיף דיינים ולהקים הרכבים נוספים של בתי-הדין כדי להקל ככל האפשר את העומס הקיים כיום בבתי-הדין.

5888. שמירה על נכסיהם של בתי-כנסת עתיקים בצפת
חברת-הכנסת ש. י. גרוס שאל את שר הדתות ביום י"ח בסיון תשל"ו (16 ביוני 1976):

ב"מעריב" מיום י"ב בסיון תשל"ו פורסמה כתבה על העזובה השוררת בבתי-הכנסת העתיקים שבצפת, שנעזבו במשך השנים בגלל צימצום הישוב היהודי בצפת ונדידת אוכלוסין מהרובע העתיק לשכונותיה החדשות של העיר.

בתי-כנסת אלה מוזנחים ומופקרים ללא שמירה. כתוצאה מכך אנשים רודפי בצע שודדים ספרי קודש עתיקים ונדירים, ששוויים אלפי לירות, מוכרים אותם

לסוחרים בספרים עתיקים ומשלשלים לכיסם סכומי עתק.

רצוני לשאול :

1. האם הדברים המתוארים בכתבה הנ"ל נכונים?
2. האם נתן משרד הדתות את דעתו כיצד ניתן לשמור על הרכוש היקר ששרד עדיין בבתי-הכנסת הנ"ל מפני שודדים ובוזזים, והאם נקט כבר צעדים כל שהם לשם כך?

3. האם עיריית צפת והמועצה הדתית במקום פוע-לות למען שמירה נאותה של בתי-הכנסת הנ"ל?

שר-הדתות י. רפאל :

1. אמנם נכון שבגלל צימצום הישוב ונדידת אוכ-לוסין מהרובע העתיק לשכונות החדשות בצפת פחת מאוד מספר המתפללים בבתי-כנסת והם סגורים על מנעול ובריה במשך רוב ימות השבוע, אך הם אינם נטושים ועוזבים, וברובם קיימים מנייני תפילה בשבתות ובחגים. עם זה נכון גם שהיו מקרים שנעלמו ספרים יקרים מבתי-כנסת אלה.

2. בתי-כנסת אלה מוחזקים זה דורות בידי גבאים ואפוטרופסים מקומיים, ואינם ברשות משרד הדתות או בשליטתו.

3. משרד הדתות ער לחשיבותם הדתית, הלאומית וההיסטורית של בתי-כנסת העתיקים של צפת והוא מסייע בידי העיריה והמועצה הדתית בשיפוץ בתי-כנסת ואחזקתם.

המשרד יבדוק יחד עם גורמים אלה הצעות נוספות להגנת הרכוש היקר הנמצא בבתי-כנסת אלה.

5962. חלקו של משרד הדתות בבניית בית-ספר דתי בחצר בית-הספר ע"ש פולה בן-גוריון בירושלים
חברת-הכנסת ח. גרוסמן שאלה את שר הדתות ביום א' בתמוז תשל"ו (29 ביוני 1976):

ב"על המשמר" מיום 18 ביוני 1976 פורסמה ידיעה כי עובדי משרד הדתות בונים מבנה טרומי לבית-ספר דתי בחצר בית-הספר על-שם פולה בן-גוריון בירושלים.

גודע כי שר הדתות אמר לראש העיריה כי המבנה ימומן מתקציב משרד הדתות בסכום של מאות אלפי לירות. כן נמסר כי שר הדתות הורה על הבנייה אף שלא ניתן לכך רשיון מטעם העיריה.

אבקש מאת כבודו להשיב לי :

- א. האם יש אמת בידיעות אלו?
- ב. אם כן — על סמך מה בונה משרד הדתות מתקציבו מבנה לבית-ספר דתי?
- ג. כיצד ייתכן שמשרד ממשלתי יעקוף חוק ויבנה מבנה בלא שניתן לו רשיון?
- ד. האם נתקבל אישור מטעם שר החינוך והתרבות לתערוכת משרד הדתות בפועל בהקמת מבני חינוך?

שר-הדתות י. רפאל :

א—ב. הידיעות המובאות בכתבה בעתון "על המשמר" מיום 18 ביוני 1976 אינן נכונות. משרד הדתות אינו בונה מתקציבו מבנה לבית-ספר דתי. המבנה הטרומי מוקם על-ידי "המרכז לחינוך דתי בישראל",

חוברת ל"ח, ישיבה שכ"ד
— שאילתות ותשובות (רפאל, שחל, גרוסמן, הרליץ) —

אודה לכבודו אם יודיעני :

1. מה מחיריהן של חלקות קבר, מי קובע את המחיר ומי מפקח על הדבר ?
2. אילו תשלומים נוספים גובות חברות-קדישא ?
3. מה הסכום שמשלם המוסד לביטוח לאומי לחברות-קדישא בעד עריכת הקבורה ?
4. כמה משתכר עובד חברה-קדישא, מה שעות העבודה שלו ומה הכשרתו, והאם השכר הנ"ל מבוסס על הסכם קיבוצי כל שהוא ?

שר-הדתות י. רפאל :

1. לראשונה מאז קום המדינה נקבע ששירותי הקבורה בישראל יהיו חינם, וזאת בעקבות הסכם שנחתם בין משרד הדתות, הביטוח הלאומי ונציגי שלוש חברות-הקדישא הגדולות בגוש דן, בירושלים ובחיפה. על-פי הסכם זה, שיוצג לכל חלקי הארץ, יבוטלו כל האגרות והתשלומים ששולמו על-ידי הציבור לחברות-הקדישא בעד הטיפול בנפטרים. המוסד לביטוח לאומי יסכם בעתיד את מלוא ההוצאות של חברות-הקדישא על קבורה, הלוויה, והאחזקה השוטפת של בתי-העלמין. חברות-הקדישא התחייבו להקצות את רוב החלקות בבתי-העלמין לצורך קבורה חינם. מאידך גיסא תהיינה החברות רשאיות להמשיך ולגבות דמי אגרות ממשפחות שתבקשנה לקבור את יקיריהן בחל-קוד מיוחדות או בבתי-עלמין מיוחדים, וכן לא יתול ההסדר לגבי המבקשים לרכוש אחוזת קבר בחיים. עד לכניסת ההסדר לתוקף נקבע המחיר לחלקת קבר בהתאם למקומו הטופוגרפי והוצאותיו השוטפות של כל בית-עלמין.

- שר הדתות קובע את גובה האגרה הנגבית על-ידי החברות לכל אחוזת קבר ומשרדנו מפקח עליהן.
2. לחברות אסור לגבות כל תשלום פרט לאגרה המאושרת על-ידי שר הדתות.
 3. ראה תשובתנו על שאלה 1.

4. אין שכר קבוע לכל העובדים. השכר לעובדי החברות מבוסס על ההסכם הקיבוצי, וכל עובד מקבל שכר בהתאם לעיסוקו.

יש לציין שהעבודה בחברות-קדישא כרוכה ברוב המקרים גם בשעות הלילה המאוחרות, ועל זה יש לשלם תשלום נוסף. אולם מן הראוי גם לציין כי רבים מעובדי חברות-הקדישא, במיוחד המטפלים בנפטר, עושים זאת שלא על-מנת לקבל פרס.

היו"ר מ. שחל :

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת הרליץ.

אסתר הרליץ (המערך) :

כבוד השר, לא ענית על השאלה מה הן שעות העבודה של עובדי חברות-קדישא. כפי הנראה הם עובדים כל שעות הלילה, כדי לזכות בתשלום בעד שעות נוספות.

שר-הדתות י. רפאל :

אינני מקבל את הנוסח "כפי הנראה". עד כמה שאנו יודעים חברות-הקדישא ממלאות את פקידן בהתאם לצורך.

בסיוע תקציבו של משרד הדתות, על סמך הסכם הקובע שהמבנה יהיה דו-תכליתי וישמש במשך שנה בלבד לצרכי לימודים ובית-כנסת אזורי כאחד. עם תום השנה יועבר המבנה לאחת מהשכונות החדשות בירושלים המשועות לבתי-כנסת. "המרכז לחינוך דתי" מכסה את כל ההוצאות הכרוכות בכך וכן דמי שימוש לשנה זו.

- ג. משרד הדתות אינו מקיים כאמור את המבנה ולא ניתנה כל הוראה על-ידו להקימו ללא רשיון. להיפך, עד כמה שידוע לי התחייבה העיריה להעניק את כל הרשויות הנחוצים להקמת המבנה.
- ד. ראי תשובתי על שאלות א-ג.

היו"ר מ. שחל :

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת גרוסמן.

חייקה גרוסמן (המערך) :

אדוני השר, אמרת שהמבנה הזה נבנה על-ידי המרכז לחינוך דתי. מה הוא המרכז לחינוך דתי ?

לשאלה השנייה אמרת שלפי ידיעתך נתבקש רשיון. לא אמרת שניתן רשיון לבנייה. האם המבנה הוקם לפי רשיון, או לפי בקשת רשיון, כי אלה שני דברים שונים ?

שר-הדתות י. רפאל :

א) המרכז לחינוך דתי הוא גוף ציבורי הדואג לחינוך הדתי המשלים בבתי-הספר הדתיים.

אסתר הרליץ (המערך) :

בשביל מה קיים — — —

שר-הדתות י. רפאל :

אני משיב לחברת-הכנסת גרוסמן.

ב) עד כמה שידוע לי — ניתן רשיון.

אסתר הרליץ (המערך) :

בשביל מה קיים הזרם הדתי במערכת החינוך ?

שר-הדתות י. רפאל :

אם יש למישהו שאלה, הוא יכול להגיש שאילתה.

חייקה גרוסמן (המערך) :

אם אני שואלת שאלה, צריך להשיב כן או לא, ולא "לפי מיטב ידיעתי".

היו"ר מ. שחל :

התקנון אומר דבר אחד, שמותר לחבר כנסת לשאול שאלה נוספת אחת.

חייקה גרוסמן (המערך) :

השר חייב לענות כן או לא.

שר-הדתות י. רפאל :

זה יכולה לברר בדיוק כמו שאני יכול לברר. אין זה מתפקידי לברר. כיוון שנשאלתי, אני מוסר לך את האינפורמציה שיש בידי.

5973. המחירים הנגבים על-ידי חברות-הקדישא ושכר עובדיהן

חברת-הכנסת א. הרליץ שאלה את שר הדתות ביום א' בתמוז תשל"ו (29 ביוני 1976) :

לאחרונה חזרו ורבו תלונות על ההסדרים בחברות-קדישא למיניהן ועל גובה התשלומים שחברות-קדישא גובות מן הציבור.

ד. הילד הנפטר היה בן למשפחה יוצאי מארוקו. המשפחה עמדה על כך שייקבר בחלקה של העדה הכורדית בהרי-המנוחות. הרב ברוך, מנהל החברה-קדישא של העדה הכורדית, מסר למנהל המחלקה לקבורה במשרדי כי במתכוון נקב בסכום גבוה כדי להרתיע את בני המשפחה. בתום שבעת ימי האבל הוסכם על דעת כל הצדדים שהקבורה תעלה רק 3,000 לירות. כפי שנמסר על-ידי הרב ברוך, בוטל השק שניתן על-ידי הרב ועקנין.

ה. מנהל החברה-קדישא של העדה הכורדית הוז' מן למשרדנו והתקיים בירור מקיף בנושא זה.

5772. העלאת הנושא של פטורי יהודים הרוצים

לעלות לישראל מכרית-המועצות לדיון באירגון העבודה הבין-לאומי

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמולינו שאלה את שר העבודה ביום ד' בסיון תשל"ו (2 ביוני 1976):

בהתחשב באמנה שנתקבלה על-ידי אירגון העבודה הבין-לאומי, בהסכמת המדינות המשתייכות לאי-רגון זה, והאוסרת פטורי עובדים בשל דעות פוליטיות, ונוכח העובדה של פטורי יהודים בכרית-המועצות הרוצים לעלות לישראל ושליטת זכותם לעבודה רצוני לשאול את כבודו:

1. האם ניתנה הוראה לנציג משרד העבודה באי-רגון העבודה הבין-לאומי לתבוע דיון על פטורי יהודים בכרית-המועצות הרוצים לעלות לישראל?
2. אם לא — מה הן הסיבות לכך?

שר-העבודה מ. ברעם:

1. נציג משרד העבודה באירגון העבודה הבין-לאומי — בתיאום עם משרד החוץ — העלה בעבר את הבעיה של פטורי יהודים בכרית-המועצות הרוצים לעלות לישראל ושליטת זכותם לעבודה, במסגרת דבריו בוועידות השנתיות של האירגון.

2. בגלל יחסי הכוחות הפוליטיים הקובעים לצ' ערנו לא אחת את גורלן של החלטות שונות באירגונים בין-לאומיים, לרבות אירגון העבודה הבינלאומי וועדו תיו, לא תבענו דיון והחלטה בשאלה זו בגלל חוסר סיכוי כלשהו לקבל החלטה ברוח הרצויה לנו.

5776. העסקת תלמידים של בתי-ספר מקצועיים

בעבודות חשמל

חברת-הכנסת ב. מואב שאל את שר העבודה ביום ד' בסיון תשל"ו (2 ביוני 1976):

במספר בתי-ספר להכשרה מקצועית של משרד העבודה, המקיימים קורסים להכשרה מקצועית במקצוע החשמל, נהוג להעסיק תלמידים בביצוע עבודות אחרות וזוהי התקנה של מיתקני חשמל בניגוד מפורש לחוק החשמל, תשי"ד-1954, סעיף 6א, הקובע: "לא יעסוק אדם בביצוע עבודות חשמל אלא אם יש בידו רשיון...".

שאלותיו הן:

1. האם ידוע לשר העבודה כי תלמידים בקורסים להכשרה מקצועית עוסקים בעבודות חשמל בניגוד לחוק?
2. האם שר העבודה או עובדי מדינה העובדים במשרד העבודה נתנו הוראה להפעיל תלמידים בקורסים להכשרה מקצועית בעבודות חשמל בניגוד לחוק?

6066. סירובה של חברה-קדישא של העדה הכורדית בירושלים לקבור נער בן העדה המארוקנית

חברת הכנסת ה. גרסמן שאלה את שר הדתות ביום ט"ז בתמוז תשל"ו (14 ביולי 1976):

תלמיד בית-הספר הממלכתי הניסויי בירושלים, עמי פחימה, טעב בטיול בסביבות הכינרת ביום כ"ג בסיון תשל"ו, משפחתו ביקשה כי ייקבר בחלקת העדה הכורדית בהרי-המנוחות. ראשי החברה-קדישא של העדה הכורדית, ובראשם הרב ברוך, אמרו כי אם לא ישלמו להם 8,000 לירות "על המקום" — לא יקברוהו. הם טענו כי הם קוברים רק כורדים, ולא מארוקנים. כשהו-סבר להם כי ההורים חולניים והגישה לחלקת העדה הכורדית נוחה יותר וכי אין להפלות בין יהודים, השיב הרב ברוך "כאן בארץ אין יהודים, יש רק עדות...". אנו לא נקבור אותו", וחתם בדברי חרפות על החברה-קדישא של המארוקנים. באותו זמן נתן הרב ועקנין, ידיד המשפחה, המחאה של 5,000 לירות לרב ברוך, וכך סודר העניין. כל זאת כעדותו של מנהל בית-הספר, אליעזר מרכוס, שהיה עד לכל האירועים הא-מורים.

אבקש מאת כבוד השר להשיב לי:

א. האם זכאית חברה-קדישא לסרב לקבור בחל-קתה נפטר מעדה אחרת?

ב. אם כן — על-פי אילו הוראות חוק או תקנה?

ג. הרשאת חברה-קדישא לגבות סכומים נכב-דים (8,000 לירות) בעד קבורת נער, בן למשפחה עניה ומרובת ילדים?

ד. אם לא, אילו אמצעים עומד כבודו לנקוט נגד חברה-קדישא של העדה הכורדית ונגד הרב ברוך?

ה. האם יש בדעת השר להגיב על ההתעללות ברגשות הורים שכולים מצד רב בישראל ומצד חברה-קדישא רשמית?

שר-הדתות י. רפאל:

א-ב. כל חברה לענייני קבורה — כלומר חברה-קדישא — או כל אדם העוסק בקבורת נפטרים יהודים חייבים ברשיון מאת שר הדתות בהתאם לתקנה 2 לתקנות שירותי הדת היהודיים (חברות לענייני קבורה, תשכ"ז-1966). באופן תיאורטי חייבת כל חברה לענייני קבורה לקבור כל יהודי נפטר ללא סייג אם הוא בן עדה מסוימת או חבר בישוב שבו פועלת החברה. משום כך מוסמן שר הדתות לצוות על חברה לענייני קבורה לקבור נפטר מישוב אחר, וכל שכן נפטר מעדה אחרת, ואם תסרב החברה יכול הסיורב לשמש עילה לביטול הרשיון. רק במקרי חירום יודק שר הדתות לאמצעים חריפים כגון אלה. בדרך כלל נוהגת חברה לענייני קבורה לפי אותן מטרות מיד-חדות שלשמה הוקמה, כגון חברת קבורה של קיבוץ מטפלת רק בחברי הקיבוץ וחברת קבורה של עדה מסוימת מטפלת רק בבני אותה עדה.

ג. חברה לענייני קבורה רשאית לגבות רק את האגרה שאושרה לה על-ידי שר הדתות בהתאם לתקנות השירותים הדתיים היהודיים (אגרות שירותים של חב-רות קבורה), תשל"ו-1969. כל אישור כזה מחייב הקמת ועדות ערר לשם הענקת פטורים והנחות לעניים ול-מקרי-סעד.

3-1. הרישוי ופתיחת בתי-הקולנוע בלילות שבת נתונים בידי העיריות. באשר להעסקת עובדים במנוחה השבועית: בשנת 1951 ניתן היתר כללי (שפורסם ביל-קוט הפירסומים מס' 191 מיום 28 בספטמבר 1951) ולפיו מותר להעסיק סדרנים במקומות ציבוריים הפתוחים לקהל.

5892. הסרת השלטים שהוצבו בדרכים בין-עירוניות חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר העבודה ביום י"ח בסיון תשל"ו (16 ביוני 1976):

חוק הדרכים (שילוט), תשכ"ו — 1966, קבע סייגים להתקנת שלטים בדרכים עירוניות ובין-עירוניות. סעיף 11 לחוק קובע שהוא יחול גם על שלטי המדינה.

לאחרונה אנו עדים לכך שמוסדות ממשלתיים הקימו בדרכים בין-עירוניות שלטי פרסומת ענקיים, כגון אלה המורים על הפעלת מס ערך מוסף, תערוכת "אדם ומעונו" ועוד.

אי לכך אבקש מכבודו להשיב לי:

1. האם נכון הדבר?
2. מי הם המשרדים שהקימו שלטי פרסומת בניגוד לחוק?

3. האם פנו משרדים אלה לקבלת היתר מהוועדות המחוזיות להתקנת השלטים, כפי שמחייב זאת החוק?

4. האם ניתנו היתרים כאלה? אם כן — מה היו השיקולים לנתינתם?

5. אם הוקמו השלטים שלא כחוק, האם מתכוון השר להפעיל סמכותו לפי סעיף 8 ולהורות על סילוק השלטים?

שר-העבודה מ. ברעם:

1) חוק הדרכים (שילוט), תשכ"ו, אוסר הצבת שלטים עד למרחק של 100 מטר מציר הדרך. לאחרונה הציב משרד האוצר שלטים על הפעלת מס ערך מוסף לאורך הכבישים הבין-עירוניים; רוב השלטים הם במרחק העולה על 100 מטר, מיעוטם במרחק הקטן מ-100 מטר, ואנו מטפלים בהורדתם.

2) לא ידוע לנו על בקשות שהוגשו להצבת שלטים בתחום 100 מטר; לא ניתנו כל היתרים להצבת שלטים אלה.

3) אנו עושים נמרצות להסרת כל שלטי הפרסומת המוצבים שלא כחוק, ואכן מוסרים עשרות שלטים מדי פעם; הסרת השלטים קשורה במתן התראה, כניסה לרשות הפרט ולעתים התגברות, במידה מסוימת, על התנגדות פלילית, לשם ביצוע הסמכות. לכן עובר זמן-מה מרגע גילוי השלט ועד להסרתו.

5899. פיקוח על מטיחות כעבודות בניין

חבר-הכנסת י. דרניצקי (יורדן) שאל את שר העבודה ביום י"ח בסיון תשל"ו (16 ביוני 1976):

תאונת העבודה בבניין רב-הקומות ברחוב אבן גבירול בתל-אביב, שגרמה למותם של הפעילות של פועלי בניין רבים, לא היתה כפי הנראה תוצאה של תקלה מקרית וחד-פעמית בהרכבת הפגומים.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. האם קיימים כללים ביחס לחמרים ולשיטות הרכבה שמקיימים על-פיהם פיגומים בבנייה רב-קומתית?

3. האם המינהל לענייני חשמל העניק רישיונות לתלמידי בתי-הספר להכשרה מקצועית לעסוק בעבודות חשמל?

4. האם מפקח משרד העבודה על מגיעת העסקתם של חשמלאים ללא רישיון באתרי בנייה?

שר-העבודה מ. ברעם:

ברצוני לאשר את העובדה כי נהוג להעסיק תלמידי דים בביצוע עבודות אחזקה והתקנה של מיתקני חשמל במרכזי הכשרה מקצועית. עובדה זו אינה בניגוד לחוק, תלמידי מרכזי הכשרה מקצועית הינם בסטאטוס של תלמידים והם עובדים בתרגילי עבודה מעשית במיתקנים חיים, כנהוג בכל בית-ספר מקצועי. עבודה זו מבוצעת בפיקוח ישיר של מורה בעל נסיון. אנו שמחים לבצע עבודות מציאותיות ולא תרגילים בלבד. אגב, בתכנית הלימודים המעשית יש לתעסוקה זו ביטוי.

אדם שהועסק משך שש שנים בעבודות חשמל זכאי לקבל רישיון חשמל מסוג "חשמלאי-עוזר" ללא בחינות ועל סמך נסיונו בלבד. מכאן שהחוק מתיר לאדם לעבוד תחת פיקוח בעל רישיון מסוג מוסמך ומעלה. את ההוראה לביצוע העבודות המוגדרות בתכנית הנ"ל מקבלים המורים מהנהלות בתי-ספר בשיתוף הפיקוח המקצועי. כאמור אין התלמידים מחזיקים ברשיונות.

משרד העבודה אינו מפקח על העסקת חשמלאים ללא רשיונות באופן ישיר, אך המיתקנים שהוקמו חייבים בחתימת בעל הרשיון. חברת החשמל בודקת איכות המיתקן. כאשר מתגלות עבירות מובא הנושא לידיעתנו ואנו מטפלים בבעיה.

היו"ר מ. שחל:

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת מואב.

בועז מואב (תנועה לזכויות האזרח):

כבוד השר, השאילתה נוגעת לביצוע עבודות ולא לביצוע תרגילים בבתי-הספר המקצועיים. מדובר על עבודות תמורת תשלום המבוצעות על-ידי תלמידי בית-הספר באתרי בנייה, תלמידים שאין להם רישיון כאמור בחוק.

שר-העבודה מ. ברעם:

אני מצטער מאוד; עניתי על השאילתה. אמרתי שאנחנו מבכרים שהתלמידים יעסקו בעבודות מעשיות ולא רק בתרגילים.

5880. העסקת עובדים בבתי-קולנוע בימי מניחה

חבר-הכנסת א. ורדיגר שאל את שר העבודה ביום י"ז בסיון תשל"ו (15 ביוני 1976):

בתל-אביב ובחיפה מקרינים מספר בתי-קולנוע סרטים גם בלילות שבת. הפעלת בתי-הקולנוע מחייבת העסקתם של העובדים בהם גם ביום המנוחה. אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. האם יש לבתי-קולנוע בתל-אביב או בחיפה אישורים להעסקת עובדים בשבת?

2. אם כן — לכמה בתי-קולנוע, וכמה עובדים?

3. אם לא — האם אין בהעסקתם של עובדים אלה משום מעבר על החוק, המחייב נקיטת אמצעים מתאימים?

תשובת שר-העבודה מ. ברעם:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

יום. בתגובה על הסברת והתראת המפקחים הבטיחו כל בעלי החנויות שבאחר שהן לא תיפתחנה בימי המנוחה; כאמור נבקש את כל האמצעים הדרושים, לרבות תביעה לדין, כדי לאכוף את החוק.

5913. שאלת העברת המכון להכשרה טכנולוגית לירושלים

חבר הכנסת מ. כהן שאל את שר העבודה ביום כ"ב בסיון תשל"ו (20 ביוני 1976):

למכון להכשרה טכנולוגית — המפקחת על הכשרת טכנאים, הנדסאים ומדריכים מוסמכים ברחבי הארץ — שיידרשם והנדסאים והטכנאים לכל רחבי המדינה. מכון זה שוכן זה שנים במבנים ארעיים בקריה בתל-אביב. נודע לי כי משרד מתעתד לשכור את בית-ספר "שלווה", לשפצו ולהכשירו כבניין קבע אשר ישמש את המכון הנ"ל.

אבקש להשיב על שאלותי הבאות:

1. האם נכונה הידיעה הנ"ל?
2. אם התשובה על שאלה 1 היא חיובית, מדוע כתושב ירושלים הדואג לפיתוחה ושיגשוגה אינך עושה להעברת המכון לבנייני-קבע בירושלים?

תשובת שר-העבודה מ. ברעם:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הידיעה נכונה. המכון שכן במיתקנים ארעיים בקריה. המכון שכר ושיפץ את גימנסיה "שלווה" לשעבר ועובר לשכון שם בחודש אוגוסט. המבנים הקודמים הוחזרו למשרד האוצר (ועדת הדיור המרכזית). ערכם של המבנים בקריה, בגלל מיקומם, עולה על השיפוח וההעברה לבניין הישן של גימנסיה "שלווה".
2. עיקר הפיקוח של המכון במסדות ובתעשייה הוא באזורי המרכז והצפון. העברתו לירושלים כרוכה בתקציב גדול שללא ספק, נוכח הקיצוצים, מכביד עלינו. אף-על-פי-כן, בהתאם למדיניות הממשלה לתת עדיפות לבירת ישראל, נצטרך לשקול את ההצעה תוך בחינת העברת יחידות נוספות לירושלים.

5923. העסקת קצינים ישראלים בצי הסוחר

חבר הכנסת ב. מואב שאל את שר העבודה ביום כ"ד בסיון תשל"ו (22 ביוני 1976):

1. האם מטפל שירות התעסוקה במציאת מקומות לקציני אניה בכל הדרגות?
2. האם קיימת אבטלה של קצינים בצי הסוחר?
3. כיצד פועל שירות התעסוקה להחלפת קצינים זרים על אניות ישראליות בקצינים ישראלים?

שר-העבודה מ. ברעם:

1. שירות התעסוקה, באמצעות לשכת העבודה לים-מים, מטפל במציאת מקומות עבודה לקציני אניה בכל הדרגות בצי הסוחר. לגבי קצינים זוטרים חלה חובת הזדקקות על-פי החוק, ואילו לגבי קצינים בכירים אין חובה זו קיימת. לפיכך התיווך של שירות התעסוקה הוא חפשי.
2. לפי מיטב ידיעתנו אין כרגע אבטלה בקרב קצינים בצי הסוחר. יותר מ-95% מבין הקצינים הישראלים בצי הסוחר מועסקים במעמד של קבועים בחברות הספנות. בשנים האחרונות הביקוש לכוח עבודה מאומן

2. האם טעונה הקמת פיגומים כאלה בקבלת רשיון מיוחד או ברישום ההוראות המיוחדות ברשיון שנמסר לקבלן?

3. האם קיימת חובה למסור הקמת פיגומים בבנייה רב-קומתית לאנשים בעלי מקצוע ומורשים לכך?

4. אם התשובה על השאלות 1, 2 ו-3 חיובית, האם נתקיים פיקוח יעיל ורצוף על אופן ביצוע הכללים וההוראות?

5. מתי נתקיים הביקור האחרון של פקח מטעם משרד העבודה בבניין האמור לפני התאונה?

6. האם יש בדעתו של משרד העבודה לשנות ולה-חמיר את חוקי הבטיחות ואת סדרי הפיקוח עליהם בעקבות התאונה הקטלנית?

תשובת שר-העבודה מ. ברעם:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. פרק ג' — פיגומים — של תקנות הבטיחות בעבו-דה (עבודות בנייה), תש"ז-1955, מונה 40 תקנות, ובין היתר הן מורות שיש להשתמש בחמרים מתאימים וכי הפיגום יותקן כנאות למטרה שהוא מיועד לה ובאופן המונע התמוטטות או נפילת אדם או חפץ מעליו.

2. לא, אולם תקנה 20 של התקנות האמורות קובעת שעל מנהל העבודה לבדוק כל פיגום לפני שיתחילו להשתמש בו, וכן במועדים קצובים אחרים כמפורט בהן, ולרשום בפנקס המיוחד דו"ח על כל בדיקה שעשה.

3. תקנה 19 דורשת שהתקנת פיגום תיעשה רק "תחת הנהלתו ובהשגחתו הישירה של בונה מקצועי"; זה האחרון מוגדר כאדם שלאחר הגיעו לגיל 18 עבד לפחות שנתיים, מתוך 5 השנים שקדמו לפעולת הבנייה שבה הוא משמש בונה מקצועי, באותו מקצוע בניין.

4. כן.

5. ביום 7 במאי 1976, ובשנה הנוכחית קדמו לו 3 ביקורי פיקוח אחרים.

6. לאחר קבלת הדו"ח של מפקחי העבודה ושל הוועדה המיוחדת לחקירת התאונה שמינית ננתח את הממצאים וההמלצות שבהם, נסיק את המסקנות ונפעל בהתאם.

5901. מניעת פתיחתן של חנויות בכיכר-אתרים בשבת
חבר הכנסת י. מ. אברמוביץ שאל את שר העבודה ביום י"ח בסיון תשל"ו (16 ביוני 1976):

חלק מהחנויות שבכיכר-אתרים בתל-אביב פתוחות בשבת.

סעיף 9א לחוק שעות עבודה ומנוחה, תשי"א-1951, אוסר על בעל חנות לסחור בחנותו בימי המנוחה.

רצוני לשאול:

האם מוכן השר ליום את העמדת בעלי החנויות לדין ולדאוג לכך שחנויות אלו תהיינה סגורות בשבת בהתאם לחוק שעות עבודה ומנוחה?

תשובת שר-העבודה מ. ברעם:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

כן.

עקב השאלתה הזאת עשו מפקחי העבודה ביקורי פיקוח בשבת כ"ח סיון — 26 ביוני 1976 ומצאו שתי חנויות פתוחות. אחת מהן נפתחה לראשונה באותו

באציה של העובדים והמנהלים ומעורבות העובדים בפעילות המשקית; (ה) רמת הפיתוח של התשתית השירותית מבחינת כמות ואיכות.

משרד העבודה, ובמיוחד המכון לפיריון העבודה והייצור, עושה מאמצים ניכרים להגברת הפיריון. בין הפעולות העיקריות ניתן למנות: (א) סיוע למפעלי ייצור ואירגוני השירות; ייעול תהליכי הייצור ושיפור מערכת השירות על-ידי איבחון הדברים הטעונים שיפור וסיוע לתיקונם; (ב) סיוע למפעלים השונים להתאים מוצרים ולהסב עובדים בהתאם לצורך; (ג) שיפור אפקטיביות ניהולית ומיבצעית על-ידי שיפור והרחבת השתלמות והדרכה בקנה-מידה גדול. במכון לפיריון העבודה עברו בשנה החולפת כ-25,000 איש השתלמויות במקצועות ניהוליים ובשיפור הביצוע; (ד) הדרכה והחדרת שיטות ניהול ובקרה מתקדמות בתהליכי הייצור, בניצול חומרים ואמצעי ייצור ובשיפור טיב המוצרים, וכן שימוש בטכניקות המיחשוב — במגמה לחזק את כושר התחרות; (ה) הגברת מוטיבאציה של עובדים על-ידי הנהגות של שיטות שכר-עידוד, הצמדת שכר לתפוקה והגברת מעורבות עובדים על-ידי העשרת תפקידיהם, הרחבת ההתייחסות המשותפת ושיפור המשמעת בעבודה; (ו) טיפול נמרץ בצימצום תופעת היעדרויות עובדים ותיקון הגורמים המביאים להיעדרותם; (ז) הגברת נייירות כוח העבודה במשק על-ידי יזמה לכתירות הסכמים בין עובדים ומעסיקים לפיתוח גיידות פנים-מפעלית וסיוע הסדרים לניידות בין מפעלים על-ידי הבטחת אי-פגיעה בתנאים סוציאליים וזכויות העובד המחליף מקום עבודה, וכן על-ידי פיתוח מערכת הכשרה והסבה ענפה וסיוע ישיר לניידות; (ח) הגברת הפעולות למדידת עבודה ותפוקות ולשיפורים אירגוניים במסודות השירות והמינהל.

חלק ניכר מהפעילות הנ"ל מכוון תוך שיתוף פעולה בין הממשלה, ההסתדרות והמעסיקים, באמצעות הוועדה המשותפת להגברת פיריון הייצור במשק, שהחלה בפעילותה בתחילת שנת 1975 ועושה עבודה שקטה ויסודית.

5991. דרכים להפניית כוח-אדם לתעשייה

חברת-הכנסת נ. קצב שאלה את שר העבודה ביום ב' בתמוז תשל"ו (30 ביוני 1976):

לאחרונה חל גידול בשיעור המועסקים בשירותים ובשירותים פיננסיים, ולא בתעשייה ובחקלאות.

אודה לכבודו אם יודעיני:

כיצד פועל משרדו להשגת המטרה של הפניית המועסקים לתעשייה ולחקלאות?

תשובת שר-העבודה מ. ברעם:
(לא הוקראה נמסרה לפרוטוקול)

(1) בתעשייה — במסגרת המדיניות להגדלת מספר המועסקים בתעשייה מפעיל משרד העבודה רשת ענפה של קורסים להכשרה מקצועית, תוך מתן העקרות דים-רנציאליות לפי צרכי המשק. כמו כן מקיים שירות התעסוקה פעולות ייעוץ, הכוונה והשמה לפי עדיפויות אלה.

לאחרונה סיימו את עבודתם כמה צוותים שמתפקידם היה לבחון את המדיניות והאמצעים בתחום כוח-אדם לשינוי מבנה התעסוקה במשק. צוות שמונה מטעם ועדת המנכ"לים שליד ועדת השרים לענייני תעסוקה, בראשו חו של שר העבודה, המליץ באחרונה שורה של המלצות

היה רב, ובשל המחסור בקצינים ישראלים נאלצו החברות להעסיק קצינים זרים, ושיעור הזרים המועסקים הגיע ל-30%-40% מכלל הקצינים המועסקים. לאחרונה הצטמצם מספר הזרים, ובחודש מאי שנה זו הועסקו 218 קצינים זרים באגיות הסוחר הישראליות, וזה כאמור מחוסר מחלפים ישראלים. 218 הזרים מהווים 23.3% מכלל הקצינים המועסקים בצי הסוחר.

3. אם כתוצאה מהמצב שנתונה בו התחרה הימית להובלת פרי ישתחררו קצינים ויפנו אל לשכת העבודה כדורשי עבודה, תטפל הלשכה לימאים בסידורים בעבודה, בשיתוף עם הגורמים המוסמכים האחרים.

5987. פעולות להגברת פיריון העבודה

חברת-הכנסת נ. קצב שאלה את שר העבודה ביום ב' בתמוז תשל"ו (30 ביוני 1976):

פיריון העבודה לא גדל, אלא להיפך. דו"ח המוסד לחקר התפוקה וההכנסות מצביע על כך שב-1975 ירד השינוי בתוצר הריאלי לשעה לעומת 1974 ב-5%.

אבקש לדעת:

מה עושה משרדו בתחום זה?

תשובת שר-העבודה מ. ברעם:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

(1) נכון הדבר, שהתוצר המקומי העסקי הנקי לשעת עבודה לא עלה בשנת 1975 אלא ירד במקצת. הנתונים הסופיים לגבי שנת 1975 שעומד לפרסם המוסד לחקר התפוקה והכנסות מורים כי התוצר המקומי העסקי הנקי לשעת עבודה בשנה זו ירד ב-1.5%. הנתון של ירידה בקירוב ל-5%, שפורסם בדו"ח הזמני של המוסד לחקר התפוקה והכנסות, התבסס על נתוני מדידה של 9 החודשים הראשונים של 1975. הנתון השנתי הסופי (המבוסס על מדידה של 12 חודשים) הוא, כאמור, שונה.

(2) יש להטעים כי ההתפתחות בפיריון העבודה בשנת 1975 אינה אחידה בכל ענפי המשק: בענף החקלאות עלה התוצר המקומי הנקי לשעת עבודה (במחירים קבועים) בכ-13%, ובתעשייה היתה העלייה בשיעור של בין 2% ל-3%. ביתר הענפים, ובמיוחד בענפי הבנייה, התחבירה ושירותי הארחה, חלה ירידה בתוצר הריאלי לשעת עבודה.

(3) הירידה בתפוקה לשעת עבודה בממוצע הכללי-משקי בשנה החולפת היא תופעה חריגה והיא פועל-יוצא של מדיניות הממשלה, שחתרה להקטנת הצריכה המקומית מאד גיסא ולהגדלת היצוא מאידך גיסא. המגמות הסתת כושר הייצור לענפי ייצור ויצוא דורשות מעצם טבען זמן, והן גורמות בתקופת הביניים להאטת הפעילות הכלכלית ולהקטנת התוצר, ומכאן לירידה בפיריון בכלל המשק. עם זאת, נתוני הפיריון הענפיים לעליית החקלאות והתעשייה מצביעים על המשך המגמה לעליית פיריון בענפים היצרניים תוך האטת הפעילות וירידה בתפוקות ענפי הבניה והשירותים.

(4) לחלק ב' של השאלה, להלן עובדות מספר: גורמים רבים ומגוונים משפיעים על הפיריון. במסגרת תשובה זו לא ניתן להקיף את כולם. נציין כאן רק את המרכזיים שבהם: (א) רמת הניהול; (ב) מבנה הייצור במשק, גודל המפעלים, רמת הייצור העומד לרשות המפעלים ומידת ניצולו, הרמה הטכנולוגית והיקף ההשקעות; (ג) כמותו ואיכותו של כוח העבודה; (ד) המוטי-

הפעלת מס ערך מוסף? האם לא נקב מספר של מאות עובדים?

שר-העבודה מ. ברעם :

לא. אין בידי מספר. אם תשאל אותי, אנסה לבדוק.

4433. מימון היצוא

חבר-הכנסת א. אפרת שאל את שר המסחר והתעשייה ביום ב' בכסלו תשל"ו (6 בנובמבר 1975):

היצואנים טוענים על השהיית המימון ליצוא ועל ויכוח שנמשך ללא סיכום בין משרד לבית בנק ישראל. אבקש לדעת:

1. מה הן תכניות משרד לתקופה הקרובה בתחום מימון היצוא?
2. מה הם חילוקי-הדעות בין משרד לבין בנק ישראל בתחום מימון הייצור?
3. האם נראה לך שנגרם נזק לייצור עקב השהיית ההחלטה בדבר המימון?

תשובת שר-המסחר והתעשייה ח. בריילב :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרד המסחר והתעשייה הגיע להסכם עם בנק ישראל, ולפיו יותאם המימון ליצוא מדי 4 חודשים לשינויים החלים בעלות הייצור ליצוא: חמרי-גלם מיבוא, תשומות מקומיות ושכר עבודה. העידכון הראשון נעשה ב-1 ביולי, ובו הועלה שיעור המימון בקרן הייצור ליצוא מ-5.90 לירות לדולר ל-6.85 לירות לדולר. העיד-כון הובא ייעשה ב-1 בנובמבר.
2. חילוקי-הדעות היו הן לגבי שיעור מימון והן לגבי התאמתו באופן אוטומטי לגידול בהוצאות הייצור. כאמור, הושג הסכם בנושאים אלה.

3. כל עיכוב בהפעלה מלאה של הכלים שנועדו לשרת ולקדם את היצוא גורם נזק ליצוא. המימון ליצוא הוא כלי חיוני ביותר, במיוחד בתקופה זו של מחסור באשראי, והפעלה מלאה ומהירה של סיכומים בנושא זה תסייע רבות ליצוא.

4909. **מניעת שיווקם של צעצועים הנושאים צלבי-קרב**
חבר-הכנסת ה. זיידל שאל את שר המסחר והתעשייה ביום ט' בשבט תשל"ו (11 בינואר 1976):

נוכח הופעת צלבי-קרב על מוטוסים-צעצועים שנו-עדו לשיווק בישראל וכן בחומר הסברה המלווה מכירת צעצועים אלה בישראל, רצוני לשאול את כבודו:

1. האם יפעל משרד המסחר והתעשייה לגניזת צע-צועים אלה ולמניעת שיווקם בישראל?
2. האם יפעל המשרד למניעת יבואם של מוטוסים-צעצועים אלה בעתיד אם לא יסור צלבי-הקרב הן מעל הצעצועים והן בחומר המודפס?
3. מהיכן יבוא צעצועים אלה? האם חקר משרד המסחר והתעשייה אם לא מסתתרת בשיווקם בסימני צלבי-הקרב גם מגמה מדינית אנטישמית מובהקת כל שהיא הקרס גם משרד המסחר והתעשייה בתיאום עם משרד החוץ כדי למנוע שיווקם של צעצועים אלה בליווי צלבי-הקרב גם בארצות אחרות?

תשובת שר-המסחר והתעשייה ח. בריילב :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בתחומי ההכשרה המקצועית, הפניית נשים (וקבוצות אוכלוסיה אחרות) ובעיות הקשורות בניידות. צוותים אחרים, שמונו על-ידי ועדה, בראשות שר האוצר העוסק בבעיות ייעול ופריור, עסקו בבעיות דומות: סיוע ישיר לניידות, שמירת זכויות סוציאליות ובעיות בהס-כמי עבודה הקשורות לניידות. כמו כן גיבש צוות מיוחד במשרד, בהשתתפות הגורמים הנוגעים בדבר, הצעת חוק פנסיה אחידה במדינה. ממצאי הצוותים הנ"ל והמ-לצוותיהם יובאו בקרוב לדיון בוועדות השרים המתאי-מות.

(2) בחקלאות — ענף החקלאות מאופיין, בשנים האחרונות, על-ידי עלייה בפריור המאפשרת את עליית התפוקה ללא עלייה במספר המועסקים. מדיניות הממ-שלה היא אמנם לעודד הגדלת התפוקה והיצוא החקל-איים אבל בעיקר דרך העלאת הפריור, ולא דווקא על-ידי הגדלת מספר המועסקים.

6013. **הגידול במספר העובדים המועסקים בהפעלת מס ערך מוסף**

חבר-הכנסת י. בארי שאל את שר העבודה ביום ט' בתמוז תשל"ו (7 ביולי 1976):

עם כניסת החוק של מס ערך מוסף לתוקף ביום 1 ביולי 1976 אבקש לדעת:

1. מה היא תחזיתו של משרד העבודה באשר לשי-עור הגידול במספר העובדים בישראל בעבודות פקידות לצורך מילוי ההוראות של חוק מס ערך מוסף ולשם הפעלתו של חוק זה?
2. כיצד מתיישב תהליך הגידול במספר העובדים בעבודות פקידות, לשם הפעלתו של חוק מס ערך מוסף, עם המדיניות המוצהרת של הממשלה בדבר העברת עובדים משירותים לתעשייה?

שר-העבודה מ. ברעם :

1. חובת ניהול ספרים מחויבת על-ידי הרפורמה במס הישיר שהונהגה בשנת 1975. תוספת העבודה של מנהלי החשבונות בסטור הפרטי לצורך מילוי ההוראות של חוק מס ערך מוסף היא שולית בלבד. במשרד האוצר עיקר העובדים במס החדש יבואו מבין אלה שעבדו עד היום במסי הקנייה. אם תידרש תוספת, היא תהיה בממדים קטנים.

2. מדיניות הממשלה בדבר העברת עובדים משי-רותם לתעשייה נובעת מיעדי המשק ואינה מדיניות של "הכל או לא כלום". ברור לכל שיש רמה מסוימת של שירותים הנדרשים לתיפעול התקין של המשק, לסיפוק שירותי רווחה מסוימים ולביצוע מדיניות הממשלה.

מס ערך מוסף תואם את מדיניות הממשלה. הוא יאפשר העברת מקורות מהצריכה הפרטית לשימושים אחרים, ונוסף על כך המס הבנוי באופן שהוא מפלה לטובה את היצוא. לכן אין העסקת עובדים בהפעלת החוק סותרת אלא משלימה את המדיניות הכלכלית של הממשלה.

היו"ר מ. שחל :

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת בארי.

ידידיה בארי (הליכוד):

כבוד השר, האם אתה יכול לנקוב מספר משוער של עובדים שבו יגדל כוח-האדם בשירותים לצורך

חוברת ל"ח, ישיבה שכ"ד

— שאילתות ותשובות (בר"ל, אבטבי, דרניצקי, פעיל, שחל) —

2. בשלב זה התשובה עדיין שלילית.
3. בדיון במליאת הכנסת על היערכות המשק לקראת ההסכם עם השוק עמדתי בהרחבה על היערכותנו, ולכן אין צורך לחזור על כך בתשובה על שאלה זו.
5137. עיסוקו של בית-החרושת "פרידמן" ביבוא חברה-הכנסת מ. פעיל שאל את שר המסחר והתעשייה ביום ט' באדר א' תשל"ו (10 בפברואר 1976):
אבקש מאת כבודו להשיב לי על השאלות הלאה:
א. האם יש רגליים למידע שהגיע אלי כי בחודשים האחרונים הולכת ומסתמנת בבית-החרושת "פרידמן" בירושלים נטייה למעבר הדרגתי מעיסוק בייצור לעיסוק ביבוא מוצרים מוגמרים ושיווקם בישראל?
ב. האם מסתמנת תופעה כזו גם במפעלי חרושת אחרים, ובאילו ענפים?
ג. האם כרוכה תופעה זו (ככל שהיא קיימת) בפיתורים של עובדי ייצור, ובאילו מידה?
ד. מה עושה משרד המסחר והתעשייה כדי להיאבק בתופעות אלה?

שר-המסחר והתעשייה ח. בר"ל:
א. המפעל עוסק יותר מעשר שנים ביבוא מוצרים מחוץ-לארץ, ובאותו זמן ממשיך גם בייצור המקומי. היבוא של המפעל כולל גם מוצרים שאינם בקו הייצור שלו. בשנה האחרונה היבוא העצמי במקררים היווה כ-10% ממספר המקררים ששיווק המפעל והיבוא של מכונות כביסה הגיע ל-40% מכלל מכירות מכונות הכביסה של המפעל.
ב. אף-על-פי שמספר מצומצם של מפעלים אחרים מייבאים מוצרים מוגמרים מחוץ-לארץ, לא מסתמנת תופעה כזו.
ג. התשובה שלילית.
ד. תופעות אלו כמעט שלא קיימות.

היו"ר מ. שחל:
רשות לשאלה נוספת לחברה-הכנסת פעיל.

מאיר פעיל (מוקד):
האם יכול כבוד השר למסור לנו אינפורמציה על קשיים שיש בשבועות האחרונים לגבי עובדי חברת החשמל בירושלים? לפי מיטב ידיעתי יש טרונות קשות ביניהם לבין ההנהלה הראשית שלהם בנושא של מרחבי העבודה וחשש מאי-תעסוקה.

שר-המסחר והתעשייה ח. בר"ל:
אם אינני טועה, שאלה זו לא שייכת לשאלתה האוריי-גינאלית. אבל נוסף על כך אינני יכול לענות, כי לא הגיעו אלי ידיעות על קשיים כאלה.

5172. הצורך בהרחבת המבנה של מפעל הטקסטיל בירוחם
חברה-הכנסת י. דרניצקי (יורין) שאל את שר המסחר והתעשייה ביום י"א באדר א' תשל"ו (12 בפברואר 1976):
מוסרים לי כי מפעל טקסטיל בירוחם, העובד ליצוא בלבד, יכול היה לקלוט עובדים נוספים אילו קיבל סיוע בהרחבת המבנה שבו הוא נמצא.
אי לכך רצוני לשאול:

1. התשובה חיובית.
2. משרדי הנחה את הרשות המוסמכת לפעול למניעת הישנותם של מקרים דומים.
3. צעצועים אלה יובאו ממריטניה, ולאחר בדיקת העניין נתברר כי דגמי המטוסים הללו הם חלק מסידרה של דגמי מטוסים שפעלו במלחמת העולם השנייה. איננו מניחים כי היתה כאן מגמה מדינית אנטישמית.
4. אין הדבר בתחום סמכותו של משרדי. הפנינו את תשומת-לבו של משרד החוץ לאמור בשאלתה.
5069. ירירת חלקן של ההשקעות הפרטיות בתעשייה חברה-הכנסת א. אבטבי שאל את שר המסחר והתעשייה ביום א' באדר א' תשל"ו (2 בפברואר 1976):
אודה לכבודו אם ישיב לי:
א. הנכונה הידיעה שירד חלקן של ההשקעות הפרטיות בתעשייה?
ב. אם כן — מה שיעור הירידה ומה גורמיה?
תשובת שר-המסחר והתעשייה ח. בר"ל:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)
א. התשובה חיובית.
ב. חלקן של השקעות הסקטור הפרטי בכלל האיי-שורים להשקעות שניתנו על-ידי מרכז ההשקעות ירד בשנים 1974 ו-1975 ל-39% ו-42%, בהתאמה, וזאת בהשוואה ל-51% בשנת 1973. הגורמים העיקריים לכך הם: ההשקעות הכבדות בפיתוח אוצרות הטבע שנעשו בתקופה האחרונה על-ידי גורמים ממלכתיים והעלו את חלקן של ההשקעות הסקטור הממלכתי, וכן מיעוט היוזמות החדשות של הסקטור הפרטי
עם זאת ראוי לציין כי למרות הירידה היחסית בהשקעות הסקטור הפרטי חלה עלייה מוחלטת בסך אישורי ההשקעות הפרטיות בשנתיים האחרונות במחירים קבועים: 1973 — 1,071 מיליון לירות; 1974 — 1,315 מיליון לירות; 1975 — 1,514 מיליון לירות.

5170. השפעת ההסכם עם השוק האירופי על התעשייה המקומית

חברה-הכנסת י. דרניצקי (יורין) שאל את שר המסחר והתעשייה ביום י"א באדר א' תשל"ו (12 בפברואר 1976):
נמסר על פיטורי 108 עובדים במפעל "פרידמן" לייצור מקררים ומכונות כביסה. כסיבה לפיטורים הוזכר גם יבוא המוצרים האלה בעקבות ההסכם עם השוק המשותף.

רצוני לשאול את השר כדלהלן:

1. האם נכון כי יבוא מקררים ומכונות כביסה גורם פגיעה בתעשייה המקומית ולפיטורי הפועלים?
2. האם נכון כי ההסכם עם השוק המשותף פוגע כבר בשלב זה בייצור מקומי?
3. מה יש בדעתו של השר לעשות — בעצה עם היצרנים וההסתדרות — למען חזק מכל הבחינות הדורו שות את מעמדו של הייצור המקומי בכלל ובשטח זה בפרט?

תשובת שר-המסחר והתעשייה ח. בר"ל:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה שלילית בעיקרה, פרט למקרים שבהם הייצור המקומי איננו יעיל.

לזכות בתוספת תמריץ של 18 אגורות". על כך את שואלת שלוש שאלות שעניתי עליהן, ואין להן כל קשר לאזור-פיתוח א"פלוס.

5298. שילוב גורמים ישראליים כתיכנון התחנה הגרעינית בישראל

חברת-הכנסת ע. אמוראי שאל את שר המסחר והתעשייה ביום כ"ט באדר א' תשל"ו (1 במרס 1976):

לפני כחודשיים נחתם חוזה בין חברת החשמל לבין מתכנן אמריקני, חברת "סרג'נט אנד לנדי", גורם שעסק בעבר בתיכנון תחנות-כוח קונבנציונאליות, לתיכנון התחנה הגרעינית. למיטב ידיעתי אין בחוזה סעיף המחייב את המתכנן להקים בארץ משרד מקומי ולנצל ולשלב גורמי תיכנון ישראליים בפרוייקט זה, כמקובל בחוזה מועין אלה בארצות אחרות. יתירה מזו, מצויות עתה בארץ שלוש חברות אמריקניות האמורות להגיש הצעות לאספקת הציוד לפרוייקט.

אבקש להשיב לי:

1. האם, לדעת השר, ישולבו גורמים ישראליים כבר בשלב התיכנון של הפרוייקט כדי שעם הקמת התחנה לא רק נביא מפעל חדש אלא גם נאמץ טכנולוגיות חדשות?

2. האם בדעת השר לדאוג שבביצוע ובאספקת ציוד לתחנת הכוח ימוצה הפוטנציאל הקיים במשק הישראלי?

3. מי היו החברות, מלבד חברת "סרג'נט אנד לנדי" שהנהלת חברת החשמל ביקשה מהן להגיש הצעות לתיכנון פרויקט תחנת הכוח?

4. האם נכונה הידיעה שבידי שאין בחוזה עם החברה הנ"ל סעיפים המחייבים להיעזר בגורמים ישראליים בשלב התיכנון?

5. אם הידיעה לא נכונה, המוכן השר לצטט סעיפים אלה?

6. מה בדעת השר לעשות כדי להבטיח שגורמי ביצוע תעשייתיים ישותפו בשלב הביצוע וספקים ישראליים יוזמו לספק אביזרים הדרושים להקמת התחנה?

7. מה, בכוונת השר לעשות כדי ששיקול העמידה במחיר ובאיכות של גורמים ישראליים ייבחן לא רק על-ידי הגורם הזר שייבחר לבצע התכנית, אלא שתהא על כך ביקורת, ולא רק אחרי המעשה, מצד גורם ישראלי?

שר-המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

1. התשובה חיובית (מהנדסים ישראליים ישולבו בכל שלבי תיכנון הפרוייקט, וחברת "סרג'נט אנד לנדי" התחייבה להכשיר עשרות מהנדסים ישראליים, באופן שנוכל גם לאמץ טכנולוגיות חדשות וגם לתכנן את כור הכוח הגרעיני השני).

2. התשובה חיובית.

3. חברת החשמל קיימה מגעים פורמאליים ובלתי-פורמאליים עם חברות הייעוץ האמריקניות: Beshtel, Ebasco, United Engineers, Gibbs and Hill, Burns and Roe.

4. התשובה שלילית.

5. סעיף 2(ט) בחוזה קובע את המגמה לבצע את החלק המירבי האפשרי של התיכנון על-ידי כוח-אדם ישראלי: Prepare mechanical, electrical, civil...

א. האם נכונה הידיעה הנ"ל?

ב. אם היא נכונה — האם מוכן השר לסייע למפעל להרחיב את המבנה במסגרת מדיניות המשרד לתמוך בהקמת מבנים תעשייתיים בערי-פיתוח?

שר-המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

א. לנו לא ידוע מקרה כזה.

ב. מדיניות המשרד מאז ומתמיד היא לא לחסוך כל מאמץ כאשר המדובר במפעל יצרני ומייצא באזור-פיתוח.

5263. ידיעה בדבר השהיית יצוא עקב פירסום מוקדם של התכנית להגדלת תמריצי יצוא

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו שאלה את שר המסחר והתעשייה ביום כ"ד באדר א' תשל"ו (25 בפברואר 1976):

בעתון "הארץ" נמסר על-ידי סופר לענייני כלכלה שהפירסום המוקדם אשר ניתן על-ידי משרד האוצר לתכניתו להגדיל את תמריצי היצוא מ-1 במארס 1976 גורם ליצואנים להשהות במכוון משלוחי יצוא כדי לזכות בתוספת תמריץ בסך 18 אגורות לדולר.

רצוני לשאול:

1. האם הנאמר בעתון תואם את המציאות?

2. אם כן — האם אין בהשהיית היצוא גרימת נזק למשק?

3. אילו אמצעים נקט ועומד לנקוט משרדך על-מנת למנוע תופעות כאלו בעתיד?

שר-המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

1. אין למשרדי הוכחות לכך שהיו השהיות מכוונות של משלוחי יצוא כדי לזכות בתוספת תמריץ.

מן הראוי לזכור כי הספקת סחורות לחוץ-לארץ קשורה בגורמים אחדים, כמו מועדי אספקה שהוסכם עליהם, כמו מועדי הפלגת אניות וכן הלאה ועל כן השהיית המשלוחים איננה יכולה בדרך כלל להיעשות על-ידי יצואן רצוני המקיים את התחייבויותיו.

2. השהיית יצוא עלולה לגרום נזק למדינה.

3. איני רואה מקום לנקיטת צעדים מיוחדים. אנו משתדלים, במידת האפשר, שלא לחת פירסום לתכניות של הגדלת תמריצים, אולם לא תמיד הדבר אפשרי, שכן הוא כרוך בדיונים מוקדמים עם ציבור היצואנים או נציגיו וגורמי ממשלה שונים.

היו"ר מ. שחל:

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת ארבל-אלמוזלינו.

שרשנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

מדובר כאן בהקמת מפעל באזור-פיתוח א"פלוס, וניתנה העדפה למפעל שהוקם באזור תל-אביב. לא קיבלתי תשובה מספקת, אדוני השר.

שר-המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

אני מצטער, לא זו השאלה. אני מוכן לקרוא את השאלה: "בעתון הארץ נמסר על-ידי סופר לענייני כלכלה שהפירסום המוקדם אשר ניתן על-ידי משרד האוצר לתכניתו להגדיל את תמריצי היצוא החל מ-1 במארס 1976 גורם ליצואנים להשהות במכוון משלוחי יצוא כדי

1. הדברים נכונים.
2. התשובה חיובית.
3. בבית-המשפט נפתחו 9 תיקים בנושאים דלעיל. העונשים שהוטלו הם: א) 8,000 לירות קנס בעניין הלשון הקאוא; ב) קנסות וערבויות, לרבות מכירת הטור בין והחרמת הפדיון בעניין השמן; ג) נושא המשקאות הקלים נמצא עתה בהליכים משפטיים בבית-המשפט.
4. אין מקום לתשובה.
5. הפיקוח נערך באופן שוטף ורצוף בכל מערכות השיווק.

5331. הימצאות וחלי חיפושיות בקמח

חבר-הכנסת י. בארי שאל את שר המסחר והתעשיה ביום א' באדר ב' תשל"ו (3 במארס 1976):
הדו"שבועון "חלקאות בתדשות" מוסר בגליונו מיום 15 בפברואר 1976 כי בקמח המשווק בישראל נמצאים וחלי חיפושיות.

אבקש לדעת:

1. האם המידע נכון?
2. אם כן — כלום נכון כי המזיקים מגיעים לטח-נות-הקמח עם החיטה שמספק משרד המסחר והתעשיה?
3. כלום נכון שהמזיקים עושים דרכם בשקי אריזה משומשים?
4. הוכחן שאיגוד הטחנות פנה אל הממשלה בהצעה להנהיג אריזה חד-פעמית?
5. אם כן — כלום נכון שההצעה נדחתה?
6. אילו צעדים נוקט משרד המסחר והתעשיה כדי למנוע את התופעה או לפחות לצמצם את ממדיה?

שר-המסחר והתעשיה ח. בריל:

1. התשובה שלילית. רק לעתים רחוקות נמצאים בקמח המסופק למאפיות וחלי חיפושיות.
2. התשובה שלילית.
3. וחלי החיפושיות עלולים להגיע דרך שקי האריזה המשומשים, אולם טיפול מתאים בשקים וניקוי יסודי שלהם גורם לחיסול מקור נגיעות זה.
4. התשובה חיובית.

5. התשובה חיובית. הנהגת אריזה חד-פעמית היתה מביאה לייקור הלחם או לתוספת סובסידיה בסכום של כ-20 מיליון לירות לשנה. מאחר שמשרדי השתכנע כי ניתן להתגבר על בעיית השקים המשומשים על-ידי ביצוע נקיון מתאים, הוחלט שבמבצע הנוכחי יהיה בהנהגת אריזות חד-פעמיות משום ביזבוז ומותרות.
6. משרדי עורך בדיקות מרובות של הקמח הנטחן בארץ ומשתף בעניין זה פעולה עם שירות המזון שבמשרד הבריאות. במידת הצורך מחייב המשרד את הטחנות בפעולות נקיון והדברה יסודיות ונוקט צעדים נגד טחנות המתרשלות בנושאים אלה.

5332. האשראי שאושר לחברת סרטי לטרון

חבר-הכנסת ב. מואב שאל את שר המסחר והתעשיה ביום א' באדר ב' תשל"ו (3 במארס 1976):
1. מה הוא התפקיד שמילא משרדך באישור הקצבה של 2.5 מיליון לירות "סרטי לטרון"?

and structural designs for the project in accordance with an agreed upon schedule of Allocation of Work. Such schedule shall reflect the intention of the parties that the maximum possible amount of design be performed by Israeli personnel...

וזה התרגום: ... חברת סרג'נט אנד לגדי "תכין את התיכנון המכאני החשמלי, האורחי והמבני לפרויקט בהתאם למיפרט לחלוקת העבודה שיוסכם עליו. המיפרט ישקף את כוונת הצדדים ששיועור מירבי של התיכנון ייעשה על-ידי כוח-אדם ישראלי".

6. השאלה לא צריכה להיות "מה בדעת השר לעשות", כפי ששאל חבר-הכנסת אמוראי, אלא "מה עשה השר". אם כן, הקמתי, לפני קרוב לשנתיים, ועדה משותפת הכוללת את נציגי משרדי, נציגי חברת החשמל ונציגי התעשיה, והיא בודקת את היערכות התעשיה לייצור לצרכי חברת החשמל ואת רשימת הפרטים שניתן לייצרם בארץ.

7. התכנית תבוצע על-ידי חברת החשמל ולא על-ידי גורם זר. ההחלטות על קניות ורכישות מתקבלות על-ידי ועדת המכרזים של דירקטוריון החברה הכוללת נציגי ציבור וממשלה. הזמנת ציוד מחוץ-לארץ טעונה אישור משרדי ומשרד האוצר בהתאם לנוהלים המקובלים.

5329. הפקעת מחירים ואגירת מלאי בסופרמארקטים

חבר-הכנסת ש. לורינץ שאל את שר המסחר והתעשיה ביום א' באדר ב' תשל"ו (3 במארס 1976):

ב"מעריב" מיום כ"ה באדר א' תשל"ו פורסמה כתבה גדולה ובה נאמר כי בחנויות סופרמארקט של אגודת הצרכנים נמכרו במשך חודשים אחדים משקאות קלים במחירים מופקעים, בניגוד לצווים של משרד המסחר והתעשיה הקובעים מחירים מקסימאליים למשקאות אלה.

כן נאמר שם כי "בסניף בכיכר-דיזנגוף נמכר בשר קפוא במחיר של בשר טרי".

מקרה נוסף: "בסניף אחר גילו פקחי המסחר והתעשיה מחסן-סתר של בקבוקי שמן שלא הוצאו למכירה לצרכנים מתוך תקווה למכרם במחיר גבוה יותר כאשר יתייקרו".

רצוני לשאול:

1. האם הדברים שבכתבה הנ"ל נכונים, כולם או מקצתם?
2. האם הועמדו לדין החשודים בעבירות הנ"ל, והיינו מוכרי המשקאות במחירים מופקעים, מוכרי בשר קפוא במחיר של בשר טרי ואוגרי שמן?
3. אם כן — כמה אנשים הועמדו לדין, על אילו עבירות, ואילו עונשים הוטלו עליהם?
4. אם לא — מדוע הם לא הועמדו לדין?

5. מאחר שהציבור רוחש בדרך כלל אימון לצרכניות ולסופרמארקטים למיניהם, האם יגביר משרדו את הפיקוח על חנויות מסוג זה כדי שלא ינצלו לרעה את האמון הניתן להן?

שר-המסחר והתעשיה ח. בריל:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

תנורים של עידן טכנולוגי קודם בייצור פלדה, שהפעלתם מסובכת ויקרה... בעולם החלו באותן שנים להשתמש בתנורים מתקדמים יותר המופעלים באמצעות לוחות פיקוד אלקטרוניים ואינם מטמכים כמעט על עבודת פועלים, למעט "האכלת" התנורים בגרוטאות והשגחה על תהליך הייצור. כן נמסר שם ש"בגרמניה מתיכים את הגרוטאות בתנורים חדשים, בשיטת הקשת החשמלית. הספקו של כל תנור בגרמניה למעלה מ-100,000 טון פלדה בשנה", אולם בישראל "עד סוף 1974 המשיכו לייצר ייצור לא רווחי — בתנורים הישנים מדגם סימנס-מארטין. התפוקה השנתית היתה כ-80,000 טון במוצא".

אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. מה האמת בטענות ובמספרים שהובאו לעיל?
2. מי הוא הגורם המדעי האובייקטיבי והבלתי-תלוי שבו נועצו, אם נועצו, הרשויות המוסמכות בטרם העניקו למפעל את הרשיונות הנחוצים ליבוא המכונות להקמת המפעל ולהפעלתו?
3. מה שיעור ההפסדים של מפעל ההתכה מאז תחילת הפעלתו בשנת 1957?
4. מה הם האמצעים הננקטים, אם אכן ננקטים, להפסקת הפעלות הבלתי-רווחיות של מפעל ההתכה בקריית-הפלדה?

תשובת שר-המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. תנורי סימנס-מארטין נקנו ב-1954 מחברה בריטית. תנורים דומים היו אז בשימוש ברוב הארצות המייצרות פלדה. רק בשנות ה-60 פותחה בעולם שיטת ייצור חדשה בתנורי קשת חשמליים, והופעלו מפעלי פלדה "מיני מיל" כיתידות אינטגרליות בעלות כושר תפוקה של 200—500 אלף טון פלדה לשנה.
2. ב-1970 החלו גם מפעלי הפלדה הישראליים במשא-ומתן עם חברה זרה על מודרניזציה של המפעל והעברתו לשיטת ייצור של "מיני מיל". ב-1974 הפעיל המפעל את תנור הקשת החשמלי הראשון ומכונת יציקה רצופה אחת. בזמן הקרוב יופעלו התנור השני ומכונת היציקה הרצופה השנייה. שני התנורים הם בעלי כושר תפוקה של 200—500 אלף טון פלדה לשנה.
3. שר-האוצר דאז, לוי אשכול המנוח, מינה ועדת מומחים מהטכניון, וועדה זו המליצה על קניית תנורי סימנס-מארטין.
4. מאזני קריית-הפלדה הראו מאז 1954 רווחים קטנים, מחוץ לשנים 1967 ו-1975 שהיו שנות שפל בצריכה המקומית ומחירי הברזל בעולם היו אף הם בשפל. איננו מוסרים פרטים על מאזנים של חברות פרטיות.
5. הפעלת המפעל היתה, כאמור, בדרך כלל רווחית. כיום מצוידת קריית-הפלדה בציוד חדיש ומשוכלל. הבעיות בקריה התעוררו בשל המיתון בשוק המקומי ואי-ניצול מלא של כושר הייצור.
6. סיכויי הצלחת המפעל טמונים בהגדלת התפוקה, בהפעלה נכונה של הציוד וביחסי עבודה תקינים. הנהלת המפעל עושה עתה את הצעדים הדרושים להעלאת רווחיותו של המפעל.

2. מה היו השיקולים שדווקא חברה זו נבחרה ליצור זה?

3. מה הם הקריטריונים להענקת הלוואות מ"קרן המשאבים" ומי הוא האחראי על הענקת הלוואות מקרן זו בכלל, ובפרט במקרה הנ"ל?

שר-המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

1. משרדי תמך באישור מסגרת אשראי — ולא הקצבה — בסכום עד 2.5 מיליון לירות לחברת סרטי לטרון. למיטב ידיעתי לא נוצל אשראי זה.
2. החברה לא נבחרה אלא חברה זו יזמה, ובהתאם לקריטריונים ניתן הסיוע.
3. הקריטריון העיקרי — העסקת עולים. האחראי לקרן הוא הבנק לפיתוח התעשייה וההלוואות מאושרות על-ידי ועדה ציבורית שמשותפת בה נציגי בנקים, הסוכנות היהודית ומשרדי ממשלה.

5333. רכישת מכונות-פאר על-ידי חברת התעשייה האלקטרו-אופטית לישראל בע"מ

חברת-הכנסת ע. נוף שאל את שר המסחר והתעשייה ביום א' באדר ב' תשל"ו (3 במארס 1976):

נודע לי כי הנהלת חברת התעשייה האלקטרו-אופטית לישראל בע"מ, שהיא חברה ממשלתית, רכשה לאחרונה שתי מכונות וזדשות מדגם פיאט 132, שנת ייצור 1976, האחת בשביל מנהל המחלקה המסחרית של החברה והשנייה בשביל מנהל הכספים.

בעקבות רכישתן זו הועמדו למכירה המכונות המשוחרשות של שני הפקידים הנ"ל (פז' 404, שנת ייצור 1971), והן נמסרו ללא מכרז לאזרחים, במחיר נמוך מערכן הממשי.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. האם נכון המידע?
2. אם כן — מה ההצדקה לרכישת מכונות-פאר בתקופה שהכל מטיפים להידוק התגורה?
3. האם נבדק המקרה, ומה הן המסקנות שהוסקו בעקבות הבדיקה?

שר-המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

1. אכן רכשה חברת התעשייה האלקטרו-אופטית לישראל 2 מכונות "פיאט" 132, אולם חברה זו איננה חברה ממשלתית אלא חברה מעורבת, ולכן אין פעולות הדירקטוריון של החברה, כאמור, כפופות לאישור או לפיקוח של השר הממונה.
2. ראה תשובתי על שאלה מס' 1.
3. על-אף תשובתי על שאלה מס' 1 ביקשתי מאת נציגי הממשלה בדירקטוריון של החברה להגיע את החברה כי בעתיד לא תמכור החברה ציוד ומכונות אלא במכרז פומבי.

5380. טיב תנורי ההתכה שבמפעלי קריית-הפלדה

חברת-הכנסת י. בן-מאיר שאל את שר המסחר והתעשייה ביום ח' באדר ב' תשל"ו (10 במארס 1976):

"במעריב" מיום ג' באדר ב' תשל"ו (5 במארס 1976) פורסם כי תנורי ההתכה במפעל ההתכה בקריית-הפלדה הם מדגם סימנס-מארטין, כי הם נקנו בשנות ה-50 בכספי השלומים מגרמניה, וכי "הגרמנים מכרו

ב. המשקיעים נדרשו להכניס שינויים בתכנית המימון של ההשקעה. הטיפול בבקשה הופסק עד לקבלת תכנית מימון חדשה מהמימנים.

5463. יבוא כותנה

חבר-הכנסת א. אפרת שאל את שר המסחר והתעשייה ביום כ"ג באדר ב' תשל"ו (25 במארס 1976):

במכתב של ועדת מגדלי כותנה, מ"11 במארס 1976, נאמר כי משרד המסחר והתעשייה מוציא רשיונות למט"ויות לרכישת כותנה בחוץ-לארץ במיליוני דולרים. הנני מבקש לדעת:

א. האם מגדלי הכותנה בארץ מסוגלים לספק את כל צרכי המטוויות?
ב. מה היא המדיניות של משרדך לשנת 1976 להס"פ קת כותנה למטוויות?

ג. באיזה היקף כמותי וכספי הוצאו על-ידי משרדך רשיונות יבוא לכותנה מחוץ-לארץ, ומה הוא המניע להוצאת רשיונות כאלה?

תשובת שר-המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. התשובה חיובית.

ב. להבטיח אספקה שוטפת של כותנה למטוויות, ובמידת האפשר — כותנה מקומית.

ג. בשנת 1975 הוצאו על-ידי משרדי רשיונות יבוא לכ-500 טון כותנה. בנובמבר 1974 ניתן רשיון יבוא ל-1,000 טון כותנה, שהגיעה לארץ ב-1975.

בסך-הכל הגיעו לארץ ב-1975 1,500 טון כותנה — מתוך צריכה כללית של 22,000 טון — בסכום של כ-1.5 מיליון דולר.

רשיונות היבוא הוצאו בתיאום עם מועצת הכותנה על-מנת להבטיח חומרי-גלם מתאים ומספיק למטוויות.

5486. ניצול יעיל של פסולת מתכת ונייר

חבר-הכנסת א. אפרת שאל את שר המסחר והתעשייה ביום כ"ח באדר ב' תשל"ו (30 במארס 1976):

בפגישה עם קבוצת עולים מברית-המועצות, ובהם מהנדסים וטכנאים, הוסבה תשומת-לבי לנושא שהועלה כבר פעמים מספר לדיון ציבורי, והוא איסוף וניצול פסולת מסוגים שונים.

הנני מבקש תשובתך על השאלות כדלהלן:

א. האם נדון במשרדך עניין איסוף וניצול פסולת מתכות, נייר וקארטון, והאם נבדקה האפשרות לניצולם היעיל?

ב. מה היא כמות הפסולת הנאספת עד עתה בגרר-טאות מתכת ובנייר, ומה החסכון ביבוא הנובע מכאן?

ג. האם נעשה מצד הממשלה נסיון לעודד קבוצות עולים, בעלי נסיון בשטח זה, שיעסקו בכך ולהעמיד לרשותם אמצעים להפעלה מקיפה של איסוף וניצול פסולת מתכות שונות?

תשובת שר-המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. התשובה חיובית.

5391. מניעת יבוא במחירי היצף

חבר-הכנסת י. דרניצקי (יורד) שאל את שר המסחר והתעשייה ביום ח' באדר ב' תשל"ו (10 במארס 1976):

בזמן האחרון רבו התלונות נגד הצפת השוק בארץ בתוצרת זולה בעיקר מארצות המזרח הרחוק (טקסטיל מטאיוואן, סוללות מהונג-קונג, וכדומה). ההצפה גורמת להתחרות בלתי-הוגנת עם התוצרת של התעשייה שלנו ופוגעת בייצור המקומי.

רצוני לשאול את כבודך השר כדלהלן:

1. האם נכונות הטענות הנ"ל?
2. האם יש לישראל הסכם מסחרי עם ארצות המייצאות מוצרים במחירי היצף?
3. האם פתוחה הארץ ליבוא סחורות במחירי היצף מארצות שאין לנו הסכמים מסחריים אתן?

שר-המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

1. על-פי נתוני היבוא לשנת 1975 לא היה יבוא בהיקף משמעותי במחירי היצף. לא כל יבוא שגורם מקומי אומר כי הוא מיובא במחירי היצף אמנם מיובא במחירי היצף כפי שאנו מגדירים מונח זה.

2. עיקר הטענות על יבוא בהיצף הן על מוצרים המיובאים מהמזרח הרחוק. אין לנו הסכמים בילאטראליים עם מדינות אלה, אך אנו קשורים בהסכמי גאט"ט, וגם מדינות אלה קשורות בהם.

3. אנו יכולים למנוע יבוא במחירי היצף ואף עושים זאת. יש ועדה, ובה נציגי התעשייה, היבואנים ומשרדי לבדיקת היבוא בפועל, והיא דנה ומחליטה על צעדים נגד יבוא בהיצף בכל מקרה שיש הצדקה לכך.

בנוסף על כך אני מרשה לעצמי להציע לחבר-הכנסת יורדן לפעול בוועדת הכלכלה של הכנסת ולהחיש אישורו של החוק למניעת היצף.

5429. אישור הפרוייקט להקמת מפעל לאלקטרוניקה בכרמיאל

חבר-הכנסת י. בן-מאיר שאל את שר המסחר והתעשייה ביום כ' באדר ב' תשל"ו (22 במארס 1976):

קבוצה של משקיעים ובעלי ידע באלקטרוניקה, בשיתוף משקיעים מקומיים, הביעו זה מכבר רצונם להקים מפעל לאלקטרוניקה בכרמיאל. הוצע להם מגרש בכרמיאל והם הביעו הסכמתם המלאה להשקיע במקום זה.

בסיורו של כבוד השר בארצות-הברית ובביקורו "במפעל לאלקטרוניקה 3050 Corondo — "Syntek" Drive, Santa Clara שוחחו מדעני המפעל השותפים לנושא הנ"ל עם השר על הפרוייקט, והובטח להם שמאחר שהנושא רציני וחיוני למדינה יינתן אישור להקמת המפעל תוך חצי-שנה. מאז עבר זמן רב יותר והאישור לא ניתן.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

- א. הנכונות הטענות דלעיל?
- ב. מדוע אין מאשרים הקמת המפעל הנ"ל?

תשובת שר-המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. התשובה חיובית.

— שאלות ותשובות (בר"לב, שובל, אבטבי, ארבל-אלמוזלינו, שחל, בן-פורת) —

לאחרונה נקטה הממשלה במשנה מרץ מדיניות של יבוא בשר בקר. צעד זה עלול למוטט את ענף בשר העוף שבו השקיעו החקלאים רבות מזמנם, מרצם ומכסם פס כדי להיענות למדיניות הממשלה להרחבת הייצור.

רצוני לשאול:

1. האם נכון הדבר, והאם ידוע הוא לכבוד השר?
2. מדוע נקטה הממשלה צעד זה?
3. האם ניתן לשנות מדיניות זו של הממשלה?
4. האין פסול ביצירת תחרות זו בין הבשר המיווא והעוף המקומי?

תשובת שר-המסחר והתעשייה ח. בר-לב:
(לא הוקרא, נמסרה לפרוטוקול)

1. הדבר אינו נכון.
2. אין מקום לתשובה.
3. אין מקום לתשובה.
4. מאז ומתמיד מייבאת הממשלה בשר קפוא. זהו מוצר יסודי, ויבואו על-ידי הממשלה מאפשר לשכבות רחבות לאכול בשר במחיר סביר. אין גם לדבר על תחרות ברורה בין בשר בקר קפוא לבין בשר עוף; אמנם שניהם מספקים פרוטאנים מן החי אך אין הם זהים, והבדלי הטעם והרגלי צריכה שונים גמיעים את הצרכנים לקנות סוגים כאלה או כאלה של בשר. כדאי לציין שמכירת בשר קפוא אשתקד הותירה בידי הממשלה סכום של 60 מיליון לירות, שיועד כולו לסיכסוד משק העופות בארץ. אלמלא כן היו מחירי בשר העוף גבוהים בהרבה, ושכבות רחבות של הציבור לא היו יכולות לקנות אותו.

5522. דחיית הבקשה להקמת מפעל "מעלות קולור"

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו שאלה את שר המסחר והתעשייה ביום כ"ה בניסן תשל"ו (25 באפריל 1976):
הובאה לידיעת העובדה כי ניתנה למפעל בתל-אביב אפשרות של השקעה בסכום העולה על 5 מיליון לירות, בתנאי מפעל מאושר, למעבדה לפיתוח "אורינט קולור", ובאותו זמן נדחתה בקשתו של מר יהודה ציון להקמת מפעל לפוטריפינישנינג והגדלות במעלות, שהיא אזור-פיתוח א'.

רצוני לשאול:

1. האם הידיעות נכונות?
2. אם כן — כיצד מתיישבת העובדה של מתן סיוע, בתנאי מפעל מאושר, למפעל הנמצא בתל-אביב, עם המדיניות של עידוד הקמת מפעלים באזורי-הפיתוח?
3. מה הם הנימוקים למתן הסיוע בתנאי מפעל מאושר למעבדת "אורינט קולור" בתל-אביב?
4. מה הם הנימוקים לאי-מתן האישור להקמת מפעל כזה במעלות?
5. האם מוכן כבוד השר לבדוק מחדש את הנושא ולסייע בהקמת מפעל לפוטריפינישנינג במעלות?

היו"ר מ. שחל:

חברת-הכנסת ארבל-אלמוזלינו איננה נוכחת באולם. התשובה לשאלתה תועבר לפרוטוקול.

מרכיב בן-פורת (המערך):

אני מעוניין לשמוע את התשובה על השאלתה.

ב. בשנת 1975 נאספה פסולת נייר וקארטון בכמות של כ-54,000 טון, והחסכון במטבע-חוץ נאמד בכ-4 מיליון דולר.

כן נאספו כ-100,000 טון גרוטאות מתכת, והחסכון במטבע-חוץ היה כ-6 מיליון דולר.

ג. התשובה שלילית. משרדי מעודד כל יוזמה כל-כלית בנושא מיחזור החמרים, ועד היום לא פנתה אלינו קבוצת עולים בעניין הקמת גוף או חברה אשר תעסוק במיחזור.

5506. פיצויי הפיטורין שניתנו לעובדי תמנע עם סגירת המפעל

חברת-הכנסת ז. שובל שאלה את שר המסחר והתעשייה ביום א' בניסן תשל"ו (1 באפריל 1976):

בניגוד להודעה הרשמית, שלעובדים המפוטרים בתמנע ישולמו פיצויי פיטורין בשיעור 150%, נמסר ב"שידורי ישראל" שהפיצויים מגיעים במקרים מסויים מים, באופן אפקטיבי, לשיעור שהוא בהרבה יותר מן האחוז הנ"ל, ואף 250% ויותר.

כמו כן נמסר שכל העובדים יקבלו מענק מיוחד בשיעור 25%—37.5 מפיצוייהם.

אבקש לדעת:

1. האם נכון הוא איפוא שיש עובדים מבין מפוטרי תמנע, ששולמו להם, מעשית, פיצויי פיטורין שהם בשיעור של יותר מ-150%?
2. האם יינתנו פיצויי הפיטורין של כל העובדים באופן מדויק לפי פרקי הזמן שעבדו במפעל תמנע?
3. האם נעשו עם חלק מהעובדים הסדרים כל שהם להקלת תשלום מס הכנסה על תשלומי פיצויים חריגים?
4. מאילו כספים ניוונה "הקרן המיוחדת" שישולם ממנה "המענק המיוחד" לעובדים, והאין זה נכון שמע-נק זה איננו אלא פיצוי סמוי נוסף על פיצויי הפיטורין הרשמיים?
5. באיזה פורום הוחלט על שיעור הפיצויים לעובדי תמנע ועל "הקרן המיוחדת", והאם החלטות אלה בוצעו כלשונן?

שר-המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

1. התשובה חיובית.
2. התשובה שלילית.
3. התשובה שלילית.
4. הקרן המיוחדת מומנה מכספי "כימיקלים ליש-ראל", שהיא חברת-האם של "תמנע", ובאמצעות תקציב המדינה. ייעודה של הקרן היה לפתור את הבעיות המיוחדות של מפוטרי תמנע הגרים באילת אשר איבדו את מקום עבודתם.
- אין זה פיצוי סמוי אלא חלק בלתי-נפרד וגלוי מהסכם שנחתם עם העובדים בעת סגירת תמנע.
5. ועדת שרים לענייני שכר קבעה את פיצויי הפיטורין, לרבות הקרן המיוחדת למפוטרי תמנע. החל-טותיה בוצעו כלשונם.

5510. יבוא בשר קפוא

חברת-הכנסת א. אבטבי שאלה את שר המסחר והתעשייה ביום א' בניסן תשל"ו (1 באפריל 1976):

שרי-המסחר והתעשייה ח. בר"ל :

1. הידיעות בעיקרן נכונות, אף כי הדיון בשתי הבקשות לא נערך באותו זמן. "אורינט קולור" הגישה בקשה ב-5 באוגוסט 1975, מאוחר יותר הגישה העתק הסכם ליצוא, והאישור ניתן ב-15 בדצמבר 1975. "מעלות קולור" הגישה ב-9 במאסר 1975 בקשה, אשר תוקנה על-ידיה ב-14 באוקטובר 1975, והדחייה ניתנה ב-24 בפברואר 1976.

2. הסיוע למפעל התל-אביבי ניתן בשל התחייבות לבצע יצוא בשיעור גדול. אין כאן כל סתירה לגבי המדיניות לעידוד הקמת מפעלים באזורי-פיתוח. כידוע, הקריטריונים העיקריים של הסיוע להשקעות בתעשייה הם שניים: (א) מיקומו של המפעל; (ב) היצוא של המפעל והיקפו.

3. הנימוק העיקרי: התחייבות לבצע יצוא בשיעור של 50% מתוספת המחזור, אך לא פחות מ-300,000 דולר לשנה. המפעל אף הציג הסכם יצוא עם גורמים בחוץ-לארץ.

4. הסיבה העיקרית לאי-מתן האישור היא שתוצרת המפעל היתה מיועדת לשוק המקומי שבו קיים בענף זה עודף כושר ייצור.

בנוסף על כך הביעו בודקי הבקשה בבנק ספקות ביחס ליכולת היום לנהל פרויקט שההשקעה הדרושה בו צריכה היתה להגיע ל-5.5 מיליוני לירות.

5. לאור האמור לעיל — התשובה שלילית.

היו"ר מ. שחל :

אני מניח, חברי-הכנסת בן-פורת, שאין לך שאלה נוספת בשמה של חברת-הכנסת ארבל-אלמוזלינו.

שרי-הפנים י. בורג :

האם ההתעניינות של חבר הכנסת א' בתשובה על שאילתה של חבר הכנסת ב' יכולה לשמש יסוד לשינוי הנוהג וההחלטה של היושב-ראש?

היו"ר מ. שחל :

בגלל ההתעניינות הרבה של חברי-הכנסת בן-פורת בתשובה פסקתי שאפשר יהיה להשיב על השאילתה.

שרי-הפנים י. בורג :

האם ההתעניינות של חבר כנסת אחד משנה את ה"רולינג" של היושב-ראש בנוגע לשאילתה של חבר-כנסת שני?

היו"ר מ. שחל :

אין "רולינג" שאין להשיב על שאילתה. אם חבר הכנסת השואל איננו נוכח באולם אנו משאירים לשר להחליט אם הוא רוצה להשיב על השאילתה מעל במת הכנסת או לא. ההנחה היא שכל חבר כנסת שאיננו נוכח באולם מוותר על שאלה נוספת; סימן שהוא מוותר על התשובה על השאילתה.

מורדי בן-פורת (המערך) :

לפי התקנון לא לשר ולא ליושב-ראש יש רשות להעביר תשובה על שאילתה לפרוטוקול. מסירת התשובה לפרוטוקול מנוגדת לתקנון.

היו"ר מ. שחל :

שאלה זו נמצאת על שולחנה של ועדת הפירושים.

מורדי בן-פורת (המערך) :

כל עוד העניין הוא בדיון בוועדת הפירושים התקנון הקיים הוא בתוקף.

היו"ר מ. שחל :

קיים נוהג שהחל בו סגן יושב-ראש הכנסת חברי-הכנסת אברמוב והמשיכו בו יושבי-ראש אחרים. ההחלטה של היושב-ראש תופסת בינתיים עד שוועדת הפירושים תחליט אחרת.

5527. הפירוב לאשר הזמנות בשר של המלון

"הסלע האדום"

חברת-הכנסת ש. אלוני שאלה את שר המסחר והתעשייה ביום כ"ה בניסן תשל"ו (25 באפריל 1976) :

מלון "הסלע האדום" באילת הפך למועדון נופש בסגנון מועדון "הים התיכון" ומארח תיירים מכל קצות עולם. המלון איננו כשר והודיע בפומבי שאיננו כשר. המלון מזמין אספקה באמצעות חברת "לים" (השייכת ל"צים"), המספקת מצרכים גם למועדוני הים התיכון ולבתי-מלון אחרים. ההזמנות הנעשות מחייבות אישור של משרד המסחר והתעשייה לצרכי המכס. משרדכם איננו מאשר קניית בשר לא כשר ומוחק הזמנות לבשר מרשימת הטובין המוגשת לאישור.

נציג משרדכם טען כי דין "הסלע האדום" שונה ממועדון ה"ים התיכון" בשל היות האחרון מועדון ביד לאומי.

שאלותי הן:

1. על-פי איזה חוק מפלים בין מועדון ישראלי לתיירים לבין מועדון בין-לאומי?

2. לפי איזה חוק משרדכם מפקח על אכילת בשר כשר ומונע אספקת בשר לא כשר למלון אשר מצוין בפומבי שהוא איננו כשר?

היו"ר מ. שחל :

חברת-הכנסת שולמית אלוני איננה נוכחת באולם. התשובה לשאילתה תועבר לפרוטוקול.

כועז מואב (תנועה לזכויות האזרח) :

האם כבוד השר מוכן להשיב על השאילתה אף שחברת-הכנסת אלוני, שואלת השאילתה, איננה באולם?

שרי-המסחר והתעשייה ח. בר"ל :

אני מוכן להשיב על השאילתה בלי לראות בכך תקדים לגבי עוד 20 שאילתות.

ידידיה בארי (הליכוד) :

אולי בעקבות התקדים יידעו חברי הכנסת מתי השר עומד להשיב על השאילתות.

היו"ר מ. שחל :

חברי הכנסת יודעים על כך. מודיעים זאת בשעה שמונה בבוקר. חל שיפור רב בסדר של מתן תשובות על שאילתות. כן חייבים לציין שתשובות רבות של שרים מגיעות בזמן לאחרונה. גם זאת צריך לציין. אם כבוד השר מוכן להשיב, בבקשה.

שרי-המסחר והתעשייה ח. בר"ל :

1. אין כאן שאלה של חוק אלא של שיקול-דעת מצד הרשות המוסמכת. מועדון הים התיכון הוא מועדון פרטי סגור לחבריו, שהם ברובם תושבי צרפת, ואילו מלון "הסלע האדום" הוא מלון פתוח לכל המעוניין.

2. משרדנו אינו מפקח על אכילת בשר כשר.

5546. עידוד האיסוף של פסולת נייר

חברת הכנסת ב. מואב שאל את שר המסחר והתעשייה ביום כ"ט בניסן תשל"ו (29 באפריל 1976):
בכלי התקשורת נתפרסמו ידיעות כי "800 טון של נייר משומש יובאו ארצה משבדיה".

שאלות הן:

1. האם ידיעות אלו נכונות?

2. מה הוא היקף היבוא של נייר משומש, ומה הם הסכומים במטבע-חוץ שהוצאו לצורך זה בשנת הכספים 1975?

3. מה הוא היקף האספקה של נייר משומש מקומי לבתי-חרושת לנייר, ומה עושה משרד המסחר והתעשייה כדי לעודד איסוף ואספקת נייר לצרכי תעשייה מקומית ולחסוך במטבע-חוץ?

שר-המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

1. התשובה חיובית.

2. בשנת 1975 יובאו לארץ כ-6,000 טון פסולת נייר בסכום של כחצי-מיליון דולר.

3. על-מנת לעודד איסוף פסולת נייר החלטנו כי אספנים שיאספו פסולת נייר בהיקף שנתי של 10,000 טון לפחות יהיו זכאים למעמד של "מפעל מוכר" על-פי החוק לעידוד השקעות הון, על כל ההטבות שמעמד זה מקנה.

5547. שאלת הכראיות שבסגירת מכוניות הנחושת בתמנע

חברת הכנסת ב. מואב שאל את שר המסחר והתעשייה ביום כ"ט בניסן תשל"ו (29 באפריל 1976):
שאלות הן:

1. מה הוא הסכום הכולל ששילמה הממשלה בעד סגירת המפעל לכריית הנחושת בתמנע?

2. מה היה שיעור ההפסדים השנתיים בתמנע כשהמפעל המשיך לעבוד וכשמחיר הנחושת נע בסביבות 500 לירות שטרלינג לטונה?

3. מה הוא ההפסד (או הרווח) השנתי שהיה צפוי אילו היה ממשיך המפעל לעבוד כשמחירי הנחושת היו מעל 900 לירות שטרלינג לטונה (כמו באפריל 1976)?

4. האם לאור השינוי במחירי הנחושת בשוק העור למי והפיצויים המוגזמים שהובטחו לפועלי תמנע על-מנת לסגור את המפעל "לאחר" יש טעם להערכה מחדש של ההחלטה לסגור את מפעל הנחושת בתמנע?

שר-המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

1. מכרות הנחושת בתמנע לא נסגרו כליל אלא הייצור בהם הופסק, כוונת הממשלה וחברת כימיקלים לישראל היא לתחוק את המפעל באופן שניתן יהיה להפעילו מחדש אם וכאשר יעלו מחירי הנחושת בעולם או תימצא דרך כלכלית אחרת לניצול מיתקני תמנע.

ההוצאות על פיטורי עובדים היו כדלקמן:

לפיצויים 64 מיליון לירות;
להודעה מוקדמת על פיטורים 11 מיליון לירות.

כמו כן התיינה הוצאות שטרם מומשו בגין שיקום עובדים נכים, מימוש זכויות פנסיה לקשישים וביטוח מחלה שיסתכמו, על-פי ההערכה, בכ-15—25 מיליון לירות.

2. כ-85 מיליון לירות.

3. כ-43 מיליון לירות.

4. התשובה שלילית. אפשר להוסיף: הפיצויים לא היו מוגזמים כפי שמתאר אותם חברת הכנסת מואב, והשינוי במחירי הנחושת עד כה לא היה כה משמעותי.

הו"ר מ. שחל:

רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת מואב.

בועז מואב (תנועה לזכויות האזרח):

כבוד השר, נקבת בסכום 43 מיליון לירות. האם מדובר על הפסד במחירים אלה?

שר-המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

כן. הפסד במחירי 1976, שהיו 900 לירות שטרלינג. אחרי כל הירידה בערך הלירה והעלייה בהוצאות הייצור, שב-1976 היו גבוהות מכ-1975, אלמלא סגרנו את תמנע היינו מפסידים השנה 43 מיליון לירות. ואני רוצה להזכיר לך, 900 לירות שטרלינג זה לא מחיר הנחושת היום. המחיר הגיע ל-900, הוא יורד ועוד עלול לרדת. על השאלה שלך עניתי בנתון כמותי בדוק.

5586. תלונה על הפקעת מוצרים בצרכניה במושב ברכיה

חברת הכנסת מ. שחל שאל את שר המסחר והתעשייה ביום י"א באייר תשל"ו (11 במאי 1976):

מתוך תלונה אני למד שבמושב ברכיה ליד אשקלון נמכרים מוצרי יסוד לחברי המושב במחירים שהם מעל למחיר הרשמי.

התלונה אומרת שמגדלי הפרות מוכרים חלב בצר-כניה במחיר 2.30—2.40 לירות לליטר וביצים נמכרות 9 לירות לק"ג.

החקלאים טוענים שהם מוכרים במחיר זה מאחר שאינם מקבלים סובסידיה.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

א. האם התלונה הנוכרת נכונה?

ב. אם כן — מה בדעת כבוד השר לעשות בנודון?

תשובת שר-המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. ביקורת שנערכה בצרכניה שבמושב ברכיה העלתה כי חלב וביצים אינם נמכרים כלל בצרכניה.

ב. אין מקום לתשובה.

5593. הוצאת צווים לגבי מוצרים בני-קיימא נוספים

חברת הכנסת נ. קצב שאלה את שר המסחר והתעשייה ביום י"א באייר תשל"ו (11 במאי 1976):

תלונות רבות מאפיינות את תחום השירותים ומוצרים בני-קיימא, ויש פחות תלונות לגבי מכשירים שהמשרד הוציא לגביהם צווים.

אודה לכבודו אם יודעני:

האם בכוונתו להוציא צווים נוספים לגבי שירותים ומוצרים בני-קיימא (מלבד הצווים הקיימים למקררים, מכונות כביסה, טלוויזיות ותנורי הסקה דירתיים)?

באיזו מידה מקיים המשרד פיקות על ביצוע הצווים הקיימים?

תשובת שר-המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בעתון "ידיעות אחרונות" מיום 16 באפריל 1976 התפרסמה ידיעה שנשאה כותרת "ביקורת על משאומתן לרכישת מכונות חפירה ב-20 מיליון". לפי הידיעה מג" עים שנערכו בין ציגי החברה הממשלתית "גרניט" לבין חברה המבצעת עבודות חפירה בצרפת, בדבר רכישת מכונות ענק תמורת 20 מיליון לשם הקמת מאגרים, עוררו ביקורת בקרב חוגים ממשלתיים הרואים בהוצאה כספית זו, אם אמנם תצא לפועל, כיבוש. חברת "גרניט" מחליפה את חברת תמנע בטיפול בהקמת מאגרי הדלק החדשים בעין-זיק, בסדום ובאילת. בימים אלה החל משאומתן, עם חברה העוסקת עתה בעבודות בצרפת, לרכישת ארבע מכונות חפירה משומשות, שמחיר כל אחת מהן הוא 1.6 מיליון מארק. תחשיב קצר מראה כי מחירן של ארבע מכונות אלה בתוספת הובלה והוצאות אחרות מסתכם ב-20 מיליון לירות.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. הנכונה הידיעה דלעיל?

2. אם כן — מדוע לא ניסו לחכור מכונות באמצעות חברות בין-לאומיות, המכונות לקבל על עצמן את העבודות ואשר יביאו את המכונות על חשבונן ארצה ויחזירו לאחר העבודות לחוץ-לארץ, באופן שיוול המחיר הכולל שתצטרך חברת "גרניט" לשלם?

תשובת שריהמסחר והתעשייה ח. בר"ל:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הידיעה בעיקרה נכונה. המדובר היה ב-2 מכו"נ ות לא ב-4.
2. החלטת חברת "גרניט", כיום "אדום", בדבר בדיקתה של האפשרות של רכישת מכונות משומשות לעומת החכרתן של מכונות כאלו, היא פועל-יצוא של חשבון כלכלי, תוך מגמה לגרום להוצאה מינימאלית במטבע-חוץ.

5631. מחקר עומס החשמל

חבר-הכנסת ח. שמעוני שאל את שר המסחר והתעשייה ביום י"ב באייר תשל"ו (18 במאי 1976):

אני מבין כי תוצאותיו של מחקר עומס חשמל הן חיוניות למהנדסי התיכנון שבאזורים השונים. נמסר לי כי בארצות מפותחות המחקר נעשה באופן שוטף, אבקש להשיב לי:

1. האם האמור לעיל נכון הוא? אם לא — מדוע?
2. האם משרד המסחר והתעשייה ו/או חברת החש"מל הישראלית ערכו מחקר עומס? אם לא — מדוע?
אם כן — מתי?

3. מתי נבדקה בפעם האחרונה, ועל-ידי מי, התפתחות העומס והשלכותיו?

4. מתי נבדקה לאחרונה המדיניות של משרד המס"ח והתעשייה לגבי קבוצות של צרכנים? אם לא נבדקה — מדוע? אם נבדקה — מה היו המסקנות?

5. האם נכונה הטענה שהושמעה בפני כי תעשיית העשוי לצורך 600 קו"א או יותר צריך להמתין חצי-שנה לפחות, ולפעמים עד שנתיים, רק כדי לדעת כמה זמן יחלוף עד שהוא יחובר לרשת החשמל הארצית ובכמה יעלה לו החיבור המבוקש? אם לא נכון, מה כאן נכון?

6. האם נכון הדבר שבבריטניה המידע בשאלה 5 מסופק לתעשיין תוך יום אחד בלבד?

משרדנו בודק עתה את הצורך להוציא צווים לגבי מוצרים בני-קיימא אחרים.

הצווים הקיימים הובאו לידיעת הציבור בליווי הסבר מתאים. כל תלונה המגיעה אלינו זוכה לטיפול הולם. המשרד עורך מפעם לפעם ביקורות לוודא את קיומם של הצווים.

5604. אפשרות חידוש העבודה במפעל תמנע

חבר-הכנסת י. דרניצקי (יודין) שאל את שר המסחר והתעשייה ביום י"ב באייר תשל"ו (12 במאי 1976):

לפי ידיעות שפורסמו בעתונות עלו לאחרונה מחירי נחושת בעולם והם מוסיפים לעלות. לפיכך אבקש לענות:

1. האם נכונה הידיעה הנ"ל?
2. אם היא נכונה, האם אין מקום לדיון מחודש בדבר גורלו של מפעל תמנע?

3. אם אפילו אין מקום, לדעת השר, לחידוש העבודה במפעל מיד, האם אין צורך לשקול את המדייניות כלפי עובדי תמנע כדי למנוע התפזרותם בצורה שלא תאפשר בעתיד את כינוסם במפעל מחדש?

שר-המסחר והתעשייה ח. בר"ל:

1. אמנם מחירי הנחושת עלו, אך לא בשיעור ניכר אם מביאים בחשבון את ירידת ערך הליש"ט.

2. התשובה, לצערי, שלילית. הוצאות הייצור ב-1976 בהשוואה ל-1975 עלו יותר מעליית מחירי הנחושת במחירים קבועים.

3. המדיניות שלנו הייתה ועודנה להוזק את מכרות הנחושת תמנע במצב כזה שאם וכאשר יעלו מחירי הנחושת לרמה שתצדיק הפעלתם מחדש, ניתן יהיה לעשות זאת תוך חודש מספר. לשם כך יועסקו במס"ח גרת חברת "אדום" כ-50 עובדים בהחזקת המכרות והמיתקנים, וכן יועסקו עשרות עובדים על-ידי החברה בעבודות-חוץ שונות, כמו סלילת שדה-התעופה והכנת מאגרי נפט תת-קרקעיים וכו'. עובדים אלה מהווים את הגרעין להפעלה מחודשת של המכרות כשיגיע הזמן.

היו"ר מ. שחל:

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת דרניצקי (יודין).

יהודה דרניצקי (יודין) (המערך):

האם ידוע לשר כמה מעובדי תמנע, בעיקר מבין בעלי המקצוע שבהם, עזבו את אילת ועברו לגור במקום אחר?

שר-המסחר והתעשייה ח. בר"ל:

לא. נתון זה עדיין אינו ידוע לא רק לי, גם לא לאנשי אילת. מנסיבות הם יודעים שהמספר מתברר רק בחופש הגדול, שהתחיל לפני שלושה שבועות. הם מקווים שעד סוף החופש הגדול התמונה תהיה ברורה. בינתיים אני לא יכול להגיד שהיתה עזיבה בהיקף משמעותי מבין עובדי תמנע. אין זו תמונה סופית, התמונה הסופית מתבררת רק חודש או חודשיים אחרי שנת הלימודים, כי הנטייה היא לגמור את שנת הלימודים במקום.

5607. ביקורת על המשאומתן לרכישת מכונות חפירה

חבר-הכנסת י. בן-מאיר שאל את שר המסחר והתעשייה ביום י"ב באייר תשל"ו (12 במאי 1976):

(א) הקמת מפעלים גדולים ומתחכמים, שיכולים להציע לעובדים תפקידים מגוונים בעלי עניין, שהכנסה מושכת בצד.

(ב) עליית שכר גבוהה יותר בתעשייה בהשוואה לענפי השירותים. צעד בכיוון זה נעשה השנה על-ידי העלאת שכר היסוד בתעשייה ב-6%, בעוד שהשכר בשי-רותים הועלה ב-2.5% בלבד.

(ג) העלאת תדמית התעשייה בעיני הציבור וחינוך הדור החדש לערכים שיביאו להעדפת העבודה היצרנית על עבודת השירותים.

(ד) צימצום תקציבי הסקטור הציבורי והגדלת המש-אבים הציבוריים המופנים לתעשייה.

(ה) צימצום הבנייה, המשפיע בכיוון הפניית עובדים מסקטור הבנייה לתעשייה.

(ו) מתן תמריצים נוספים להגדלת רווחיות היצוא, המביא להתרחבות היצוא שבעיקרו הוא יצוא תעשייתי ומאפשר למפעלי היצוא לקלוט עובדים נוספים.

נוסף על כך לא יהיה מנוס, לפי דעתי, מנקיטת צעדים אדמיניסטרטיביים נוספים.

2. התשובה חיובית.

5662. מסקנות ועדת-ליוניזון לענייני חשמל.

חבר-הכנסת ע. נוף שאל את שר המסחר והתעשייה ביום כ' באייר תשל"ו (20 במאי 1976):

ועדת-ליוניזון לנושאים הקשורים בחברת החשמל גיבשה את מסקנותיה לפני כשנתיים.

אודה לכבודו אם יואיל להשיב לי:

1. מה הוא תוכן המסקנות?

2. האם פורסמו מסקנות הוועדה?

3. אם לא — מדוע?

4. האם הוחלו מסקנות הוועדה?

5. אם לא — מה היא הסיבה?

6. מה הוא התאריך המשוער להפעלת המסקנות

על-ידי החברה, אם בכלל?

תשובת שר-המסחר והתעשייה ח. בר-לב :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. עיקרן של המסקנות בקביעת המבנה הרצוי של תעריפי החשמל. זה מושתת על העקרון שהתעריפים לסוגי הצריכה השונים צריכים לשקף את עלויות הייצור הרלבנטיות.

כמו כן קובעות המסקנות שהתשלומים בעד חיבור צרכנים לרשת החשמל יהיו קבועים מראש, אחידים ותקנים ככל האפשר.

2—3. תכנון של המסקנות הוזכר והוסבר בהזדמנויות שונות ובהקשרים שונים. עם זאת, בהיותן בעלות אופי טכני מובהק ומסובך, לא פורסמו במלואן באופן רשמי.

4. התשובה חיובית.

5—6. אין מקום לתשובה.

5663. תקציב הפיתוח של משרד המסחר והתעשייה

חבר-הכנסת ע. נוף שאל את שר המסחר והתעשייה ביום כ' באייר תשל"ו (20 במאי 1976):

אודה לכבודו אם יואיל להשיב לי :

7. מדוע חברת החשמל הישראלית אינה עוברת לשימוש בכבלים בעלי בידוד דיאלקטרי מחומר Cross-linked Polyethylene XLPE.

שר-המסחר והתעשייה ח. בר-לב :

1. התשובה חיובית.

2. התשובה חיובית. באופן שוטף, על-ידי חברת החשמל.

3. ראה תשובתי על שאלה 2 לדלעל.

4. נבדקה לאחרונה בסוף מארס 1976.

5. באזורים המתוכננים מראש לאספקת חשמל בשיעור של מאות קו"א ניתן לקבל תשובה מיידית. במקרים אחרים, כשמדובר באספקת חשמל מרשת קיימת למפעל חדש בעומס של מאות קו"א, יש לבדוק את אפשרויות האספקה, ואם לא נותרה ברשת רזרבה מספיקה יש צורך לתכנן ולבצע בה שינויים, לפעמים יסודיים ביותר. ביצוע השינויים תלוי בגורמים רבים, והוא מותאם בדרך כלל למועד האספקה הדרוש לצרכן, במיוחד אם פנה לחברת החשמל בשלבי התיכנון המוקדמים של המפעל.

6. לא ידוע לי.

7. כבלים מטיפוס XLPE נמצאים בשימוש מאז 1972 למטרות שונות.

5646. הפניית כוח-אדם לתעשייה

חבר-הכנסת י. גולן שאל את שר המסחר והתעשייה ביום י"ט באייר תשל"ו (19 במאי 1976):

לפי הפירסומים של "מכון פאלק" הרי שיעור הניצולת של אמצעי הייצור בתעשייה בארץ מגיע ל-39%, שהם בממוצע כ-9.5 שעות ביממה בלבד.

תעשיינים רבים מתלוננים כי הם יכולים להגדיל את ייצורם ויצואם החיוני במשק אם ימצאו כוח-אדם אשר יסכים לעבוד במשמרת שנייה ושלישית.

רצוני לשאול:

1. האם חושב כבוד השר על דרכים לסייע לתעשייה ולהמריץ הסבת כוח-אדם, העובד כיום בשירותים או בבנייה, לעבר התעשייה?

2. האם במגמה לשנות נטייה לתעסוקה בשירותים מקיים כבוד השר מגעים עם משרד החינוך והתרבות על-מנת שיגדיל את התמריץ ללימודים במגמות טכנו-לוגיות?

תשובת שר-המסחר והתעשייה ח. בר-לב :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. ראשית, עלי להעיר שהמחקר שחבר-הכנסת גולן מתבסס עליו נערך ב-1972 ומצביע על ניצול ההון בתע-סיה ב-43%. נתונים מעודכנים כיום אין. כללית אני יכול לאמור שמפעלים הפועלים בתהליך רצוף (כלומר 24 שעות ביממה) עובדים כולם ב-3 משמרות, מפעלים בעלי נכסים קבועים רבים עובדים ב-2 ויותר משמרות, ובמפעלים שבהם ההשקעה לעובד נמוכה אין סיבה כלכלית שיעבדו יותר ממשמרת אחד. עם זאת חסרים לתעשייה כיום אלפים רבים של עובדים. הפניית כוח אדם לתעשייה היא פעולה מורכבת ומושפעת מגורמים שונים. הצעדים הננקטים על-ידינו, העשויים להשפיע בכיוון חיובי על משיכת עובדים לתעשייה, הם כדלהלן:

1. האם נכונה הידיעה כי מספר "משווקים מכובדים", כפי הגדרתה של הגברת עדה אילן, מכרו בשר המיועד לתעשייה במחירים גבוהים?
2. האם דואג משרדך לכך שהבשר, שיובא בקארטונים לא יימכר כבשר טרי?

תשובת שר-המסחר והתעשייה ח. בר"ל:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אינני יודע אם הידיעה נכונה או לא.
ברצוני לציין כי אין לנו כלל בשר המיועד לתעשייה. יש קארטונים של בשר זול יותר ושל בשר יקר יותר. הבשר הזול יותר נמכר בדרך כלל לתעשייה, אך ניתן לשווקו גם לצרכנים רגילים.
2. הפיקוח על שיווק הבשר נמצא בסמכות שירות המזון של משרד הבריאות. משרדי פנה לשירות בבקשה להקפיד בביקרתו בנושא זה והציע את עזרת אנשי המחוזות של המשרד במידת הצורך.

5689. שיפור האריות של מוצרי יצוא

חבר-הכנסת א. אפרת שאל את שר המסחר והתעשייה ביום כ"ו באייר תשל"ו (26 במאי 1976):

בעתון "ידיעות אחרונות" מ"ב במאי 1976 התפרסמה חוות-דעתו של הפרופסור רוברט גולדברג, מנהל "מכון האריות" של מדינת ניו-יורק, ובה הוא קובע כדלהלן:

"כתשעים אחוז מכלל האריות של מוצרי היצוא הישראליים לארצות-הברית ולקנאדה אינן מתאימות לדרישות השוק. יתר על כן, הן פוגעות בסיכוייהם של המוצרים עצמם להיקלט בארצות אלו".

בהמשך הכתבה נמסר כי היצוא הישראלי לארצות אלו ירד בשנתיים האחרונות, ואם לא ישונו דרכי האריות צפויה ירידה נוספת.

אני מבקש לדעת:

א. האם ידועות למשרד טענות ותקלות שנגרמו עקב אריות גרועה?

ב. האם זה נכון שנגרמו ביטולי הזמנות או ירידה בשיעור היצוא לארצות צפון-אמריקה עקב תקלות באריות?

ג. האם נקט המשרד אמצעים מתאימים לשיפור דרכי האריות?

ד. האם בא המשרד בדברים עם יצואנים בנושא זה, והאם ננקטו צעדי אחרת כלפי יצרנים ליצוא בתחום טיב האריות?

ה. האם קיימת הדרכה מרכזית מצד המשרד או מכון היצוא להתאים "אופנת" האריות לשווקים ולדרישות הצריכה בחוץ-לארץ?

שר-המסחר והתעשייה ח. בר"ל:

א. למשרדי הגיעו ידיעות על תקלות במספר מצומצם ביותר של מקרים.

ב. התשובה שלילית.

ג, ד, ה. משרדי ער לעובדה כי יש לשפר באופן מתמיד את אריות המוצרים. לשם כך הקימונו את המכון הישראלי לאריות, ואנו מסייעים במימון. המכון עוסק בפעולות ייעוץ, מחקר, הדרכה, אירגון תערוכות, תצוגות, תחרויות, השתלמויות וסמינרים למיניהם.

מדוע לא מופיעה בתקציב הפיתוח של משרד המסחר והתעשייה הוצאה בסך 550 מיליון לירות שנועדה למתן הלוואות ומענקים לתכניות פיתוח שכבר אושרו בשנה שעברה?

תשובת שר-המסחר והתעשייה ח. בר"ל:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

תקציב הפיתוח של משרדי כולל מענקים בסך 390 מיליון לירות והלוואות פתוח בסכום של 500 מיליון לירות, ואלה כוללים בתוכם גם את ההלוואות והמענקים לתכניות הפיתוח שאושרו עד עתה ויבוצעו בשנת 1976.

5684. מניעת יבוא היצפי

חבר-הכנסת א. אפרת שאל את שר המסחר והתעשייה ביום כ"ו באייר תשל"ו (20 במאי 1976):

יבוא מותרות, יבוא מתחרה עם תוצרת הארץ ויבוא היצפי, מובא ארצה ללא כל הגבלה.

עתה מתברר שמשרדי הממשלה מייבאים מוצרים המתחרים עם תוצרת הארץ.

אני מבקש לדעת:

א. מדוע לא מזרז השר את אישורו הסופי והפעלתו של חוק מניעת היצפי?

ב. האם אין השר חושב שיש לחוקק חוק רישוי יבואנים כדי להטיל פיקוח על יבואנים הפוגעים במשק הארץ?

ג. האם מוכן השר ליוזם הגבלות מינהליות ביבוא, בלי להתעלם מההסכמים הבינ-לאומיים?

ד. האם מוכן השר ליוזם פעולה בקרב משרדי הממשלה שיסתפקו במוצרים מתוצרת הארץ ולא יחפשו מוצרי יבוא?

ה. האם ניתן לרכז מידע על היבוא של משרדי הממשלה?

ו. האם יכול משרדך לפעול נגד מפעלי תעשייה המייבאים תוצרת-חוץ ומשווקים אותה במסגרת קשרי המסחר שלהם בישראל?

שר-המסחר והתעשייה ח. בר"ל:

א. החוק למניעת היצפי הונח עלידי על שולחן הכנסת לפני כשנה. אני בהחלט מנסה לזרז את תהליך החקיקה, וחבר-הכנסת אפרת הנכבד, כחבר ועדת הכספים, מתבקש לעשות כנ"ל.

ב. התשובה שלילית. איני רואה יתרונות ברישוי שכזה, ולעומת זאת יש בו חסרונות מינהליים לרוב.

ג, ד, ה. התשובה חיובית, וכבר פעלתי בנדון.

ו. בחקיקה ובצעדים אדמיניסטרטיביים — לא, בשינוע — כן.

5685. ידיעות בדבר יצוא בשר קפוא

חבר-הכנסת מ. כהן שאל את שר המסחר והתעשייה ביום כ"ה באייר תשל"ו (25 במאי 1976):

"ידיעות אחרונות" מיום ב' כ"ד באייר תשל"ו (24 במאי 1976) נמסר כי בשר קפוא המיועד לתעשייה נמכר ליצוא במחירים גבוהים.

אבקש להשיב על שאלותי הבאות:

2. בארצות תחבר, כמצופה, תוך כ"6 חודשים, ואילו פארן — תוך כשנה.

5761. מניעת הפקעת מחירים עם הנהגת מס ערך מוסף חברת הכנסת א. ורדיגר שאל את שר המסחר והתעשייה ביום ג' בסיון תשל"ו (1 ביוני 1976):

מס ערך מוסף יופעל החל מ"1 ביולי 1976. גם לפי ההערכות הממשלתיות יביא הדבר לעליית מחירים מסוֹימת, שתנוע בין 7%—6%.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

א. מה עושה משרדו כדי למנוע ספרים מלנצל תקופה זו להפקעות מחירים מעל ומעבר לעלייה הריאלית במוצרים?

ב. האם מוכן משרדו לשקול אפשרות להקים יחידת פיקוח מיוחדת בעלת סמכויות נרחבות לשם ריסון אותם סוחרים אשר ינצלו את המצב להתעשרות קלה?

תשובת שר המסחר והתעשייה ח. בר"ל:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. על-מנת למנוע הפקעת מחירים נעשו הפעולות הבאות: הוצאת צו מחירים מאקסימאלי, שפורסם בכל העיתונות והופץ בעשרות אלפי עותקים בחנויות בכל רחבי הארץ; פורסמה ברבים רשימה של מצרכים שהוולו עקב הפחתת מס הקנייה; יומתי עריכת מבצעי הוולה רחבים בכל רשתות השיווק; צוותות מוגברות של מבקרים יצאו להדריך, לפקח ולבקר בחנויות, ולצורך זה הם נעזרים גם במבקרים מתנדבים של אירגוני הצרכנים; משרד המסחר והתעשייה על מחוזותיו נערך לקבלת תלונות ופניות מהציבור מהבוקר ועד שעה 19:00 ברציפות; הכינונו והקצנו תשדיר שירות בטלוויזיה, המדריך את הצרכנים כיצד לנהוג ולאו לפנות במקרה הצורך; הוריתי לאנשי המשרד להגיש בלא דיחוי כתבי אישום נגד מפקיעי מחירים.

ב. אין בכך צורך, שכן קיימת יחידה שכזו והיא פועלת במחוזות השונים.

5793. הסמל שנבחר לציין את מוצרי היצוא הישראלי חברת הכנסת ע. נוף שאל את שר המסחר והתעשייה ביום ט' בסיון תשל"ו (7 ביוני 1976):

לפני כמה חודשים התבשרנו על-ידי העתונות כי נבחר סמל "המוצר הישראלי", האמור לציין את סחורות היצוא המובחרות שלנו. הסמל זכה בתחרות, שבה השתתפו 35 מתחרים מ-7 מדינות, והפרס ניתן למעצב יאפאני מארצות-הברית.

אודה לכבודו אם יואיל להשיב לי:

1. מדוע לא היתה פנייה אל גראפיקאים ישראלים לקחת חלק בתחרות פומבית בנושא?

2. מדוע נקבע הפרס בסך 5,000 דולר, מחיר הגבוה פי 10 מהמחיר הנקוב במחירון אגודת הגראפיקאים בישראל ושאינו עומד בפרופורציה לתחרויות גראפיות שנערכו במדינה ובתחרויות אקוויולנטיות הנערכות בחוץ לארץ?

3. האם הסמל, היינו העיטור שזכה בפרס, נראה לכבוד השר הולם את הפרס?

תשובת שר המסחר והתעשייה ח. בר"ל:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

מכון האריזה בשיתוף עם מכון היצוא הישראלי עוקב בהתמדה אחר ההתפתחויות בשטח האריזה בעולם, לשם הדרכת היצואנים שלנו במגמה להתאים את האריזה לדרישת הקוחות בארצות השונות.

5719. הקמת מכבסה חדשה באילת

חברת הכנסת י. כהן שאל את שר המסחר והתעשייה ביום ב' בסיון תשל"ו (31 במאי 1976):

נודע לי כי באילת עומדת להיות מוקמת מכבסה חדשה, נוסף על שתי המכבסות הקיימות במקום זה וזמן רב.

לטענת המכבסות הקיימות הן מספקות שירותים לכל בתי-המלון באילת, ואין כל סיבה סבירה להקמתה של מכבסה נוספת, מה עוד שזו מוקמת כמעט כולה במימון כספי ציבור.

שאלותי הן:

1. מדוע ניתנות למכבסה נוספת הטבות שלא ניתנו למכבסות הקיימות?

2. האם מוכן השר לשקול מתן עזרה מצומצמת למכבסות הקיימות לשם הגדלת המשמרת בהן, דבר שיעלה למשלם המסים הישראלי פחות כסף מאשר הקמת מכבסה חדשה במימון ציבורי?

תשובת שר המסחר והתעשייה ח. בר"ל:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. למכבסה הנוספת לא נתנו שום הטבות שלא נתנו למכבסות הקיימות; ההיפך הוא הנכון.

2. המכבסות הקיימות פנו למשרדנו בבקשה למתן הלוואה ואחת מהן אף נענתה.

הבעיה העיקרית היא יכלתן של המכבסות הקיימות להשקיע בהרחבה הנדרשת כיום.

המכבסה החדשה היא מכבסה תעשייתית חדישה, שצריכה למלא את החלל שנוצר בעקבות סגירתה של המכבסה בקיבוץ אילות ונוכח תפוסת בתי-המלון כיום באילת.

5743. חיבור הישובים פארן ובארצופר אל רשת החשמל

חברת הכנסת י. בארי שאל את שר המסחר והתעשייה ביום ג' בסיון תשל"ו (1 ביוני 1976):

הישובים פארן ובארצופר שבערבה אינם מחוברים אל רשת החשמל.

אבקש לדעת:

1. מה הסיבה לכך?

2. מתי יחברו הישובים האמורים אל רשת החשמל?

תשובת שר המסחר והתעשייה ח. בר"ל:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בעניין חיבור בארצופר, משרד השיכון הוזמן את עבודות החשמל לפני כשנה, התקנתם מחייבת אי-שורים של גורמים שונים, בהם מ.מ.י, מ.ע.צ., רשויות תיכנון מקומי, משרד הבטחון, משרד התקשורת, רכבת ישראל ועוד. אישורים אלו טרם נתקבלו.

באשר לפארן, מימון החיבור לרשת צריך לבוא ממשרד השיכון, מ"מקורות" וממשרד הבטחון אשר טרם שילם את המגיע.

חוברת ל"ח, ישיבה שכ"ד
— שאילתות וחשובות (בר-לב, ורדיגר, מואב, שחל) —

המדינה, במשרד המסחר והתעשייה ובמשרדים אחרים,
על חשבון גורמים פרטיים?

שר-המסחר והתעשייה ח. בר-לב :

1. אין בידי נתונים על כל משרדי הממשלה.
2. במשרדי היו בשתי שנות העבודה 1974 ו-1975 18 נסיעות, כולן במימון תקציב המשרד, לצרכי קניות שונות בחו"ל.
3. אין מקום לתשובה.

היו"ר מ. שחל :

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת מואב.

בועז מואב (תנועה לזכויות האזרח):

כבוד השר, אם כך, המידע של נציגי התאחדות התעשיינים איננו נכון. האם אתה אומר שהמידע שמסרו נציגי התאחדות התעשיינים על עובדי משרד איננו נכון?

שר-המסחר והתעשייה ח. בר-לב :

לא שמעתי שום הערה כזאת לגבי עובדי משרדי. אינני ער לשום מידע ושום פירסומים כאלה. אני זוכר שלפני כשנה וחצי חברת-הכנסת שולמית אלוגי מעל בימה זו רמזה משהו. התרעמתי על כך מאוד. בדברי התשובה שלי לאחר חודשיים או שלושה אמרתי ממוקם מושבי לחברת-הכנסת שולמית אלוגי: אם יש דברים, אנא העבירי אותם לא ברמיזות אלא בפירוט. עד היום הזה לא קיבלתי שום נתון כזה. אינני סבור שהערות אלה של תעשיינים שונים מתייחסות למשרדי. במשרדי היו בשתי השנים לצרכי רכישה 18 נסיעות, כולן מתקציב המשרד.

5922. יבוא ידע טכנולוגי מחוץ-לארץ

חבר-הכנסת ב. מואב שאל את שר המסחר והתעשייה ביום כ"ד בסיון תשל"ו (22 ביוני 1976):

אל מול המגמה של משרד המסחר והתעשייה להעמיד בראש סולם העדיפויות פיתוח של תעשיות עתירות מדע בישראל קיימת המגמה של תעשיינים בארץ לקנות ידע בחוץ-לארץ.

שאלותי הן :

1. מה עושה משרד המסחר והתעשייה, שבידיו הכלים לפיקוח ולוויסות היבוא לישראל, לבלימת יבוא הידע מחוץ-לארץ, לבדיקת אפשרות החלפתו בידע מקומי ולהמרת התעשייה הישראלית לעודד מחקר ופיתוח ישראליים מקוריים?
2. מה הוא ההיקף הכספי השנתי של יבוא ידע לתעשייה הישראלית?

שר-המסחר והתעשייה ח. בר-לב :

1. אין כל סתירה בין מגמת משרד המסחר והתעשייה להעדיף פיתוח של תעשיות עתירות מדע לבין המגמה של תעשיינים בארץ לקנות ידע בחוץ-לארץ. אדרבה, אנחנו מעודדים קניית ידע בחוץ-לארץ, המהווה בסיס לפיתוח נוסף של מוצרים וטכנולוגיות שונות. אין כל טעם להשקיע בפיתוח ידע שאפשר להשיגו בתנאים נוחים ממקור אחר.

מאידך גיסא, אנחנו מעודדים פיתוח ידע מקורי במסגרת התעשייה הישראלית על-ידי מתן מענקים למימון

ראשית, אני מציע לחבר הכנסת הנכבד לא לראות בהכרח כל ידיעה המתפרסמת בעתונות כמבוססת, בדוקה ומדויקת. ועתה לשאלות :

1. היתה פנייה, ובתחרות השתתפו 4 גראפיקאים ישראליים.
2. הפרס היה בסך 1,500 דולר ולא 5,000 (ואגב, המעצב האמריקני שזכה בפרס העביר 500 דולר מסכום הפרס כתרומה ל"בצלאל").
3. הסמל נבחר פה-אחד על-ידי ועדת השיפוט שהיו בה 9 חברים. אני מקבל את דעתם וקביעתם.

5824. השפעת פעולתן של קרנות מחקר וזרות בישראל
חבר-הכנסת א. ורדיגר שאל את שר המסחר והתעשייה ביום י' בסיון תשל"ו (8 ביוני 1976):

המדען הראשי של משרדו, הפרופסור יעקב, אמר בכנס מפתחים כי קרנות גרמניות מפריעות למחקר התעשייתי בישראל. הוא גם הדגיש את העובדה שקרנות מחקר ממדינות שונות לא תמיד מסייעות לקידום המחקר השימושי שלנו, וזה גורם מפריע כאשר קרנות מחקר גרמניות מתחרות על פרויקטים שהתעשייה הישראלית רוצה להזמין אצל החוקרים הישראלים במכללות ישראליים.

אודה לכבודו אם ישיב לי :

- א. האם ידוע לכבודו על כך?
- ב. האם פועל משרדו למנוע "התחרות" מעין זו?
- ג. האם קיימים מגעים עם חוקרים ישראלים לשם חיפוש דרכים למניעת פעילות קרנות זרות בקרב אנשי המחקר?

תשובת שר-המסחר והתעשייה ח. בר-לב :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. התשובה חיובית.

ב. התשובה חיובית.

ג. כאשר ידוע לנו על הצעות למחקרים בנושאים שיש לנו עניין בהם אנו מקיימים מגעים עם החוקרים הישראלים ומציעים להם לעבוד בשביל התעשייה הישראלית.

5921. מימון נסיעותיהם של עובדי המדינה לחוץ-לארץ

חבר-הכנסת ב. מואב שאל את שר המסחר והתעשייה ביום כ"ד בסיון תשל"ו (22 ביוני 1976):

לאחרונה התרענו בפומבי נציגי התאחדות בעלי התעשייה על נוהג של מימון נסיעות לחוץ-לארץ של עובדי מדינה, על חשבון יבואנים וסוכנים של חברות זרות, לבדיקה-כביכול של ציוד בחוץ-לארץ.

שאלותי הן :

1. כמה נסיעות של עובדי המדינה, לצרכי הזמנת ציוד וחברים היו בשנתיים האחרונות, וכמה מנסיעות אלה מומנו באופן פרטי ולא על-ידי המדינה?
2. כמה נסיעות לצרכי הזמנת ציוד, חמרי גלם, סחורות או ידע היו של עובדי המדינה העובדים במשרד המסחר והתעשייה, וכמה מהם מומנו על-ידי יבואנים, סוכנים או חברות זרות?
3. האם שר המסחר והתעשייה פעל או מתכוון לפעול למניעת האפשרות של נסיעות מסחריות של עובדי

מה הוא ההבדל בין ההשקעה הנדרשת על-ידי המפעלים הקיימים לבין ההשקעה הנדרשת על-ידי המפעל האמור?

שר-המסחר והתעשייה ח. בר-לב:
לא. אינני יכול כרגע לתת לך את המספרים, כי אין לי. אבל ברצוני רב אעביר לך אותם.

1418. נתונים על נתמכי סער

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר הסער ביום כ"ז בתמוז תשל"ד (17 ביולי 1974):

בעתון "דבר" מיום 16 ביולי 1974 נתפרסמה ידיעה שגדל מספר נזקקי סעד ב-7% ב-74/73.

כמו כן נאמר באותה ידיעה כי מספר הילדים שסודרו על-ידי משרד הסעד מחוץ לבתיהם גדל ב-6%, כי קטן מספר הנערים שהופנו לשירות מבחן, וכי מהנתונים מתברר כי כל משפחה שלישית שמוצאה מאסיה או מאפריקה היתה בטיפול הלשכה בשנת 1972.

אי לכך אתכבד לשאול:

1. מה היא החלוקה הגילית בין 7% נתמכי הסעד החדשים?
2. הוריהם של כמה מהם היו או עדיין הינם נתמכי סעד?

3. האם שישה אחוזי הגידול במספר הילדים שסודרו מחוץ לבתיהם כללו את כל הילדים הזקוקים לסידור מעין זה? אם לא — כמה לא סודרו ומדוע?

4. מדוע קטן מספר הנערים שהופנו לשירות מבחן — האם בשל הטבה בשטח זה או בשל חוסר כוח-אדם לבדיקה ולהכוונה?

5. האם נמצאים בידי משרד הסעד נתונים כמה מבין כלל נתמכי הסעד הינם דור שני למקבלי תמיכה?

6. האם בידי המשרד והלשכות הסוציאליות בשטח כלים למעקב אחר מקבלי התמיכות, יעילות התמיכות ושיקום הפונים?

7. האם בידי המשרד נתונים על מספר נתמכי סעד ששוקמו ואינם מקבלים עתה תמיכה?

8. האם נבדקה בעת האחרונה מדיניות המשרד לגבי נתמכי סעד? אם כן — מה היא המדיניות?

שר-הסער ז. המר:

1. בין 7% נתמכי הסעד החדשים החלוקה הגילית היא: גילים 30—18 — 27%; גילים 31—45 — 31%; גילים 46—65 — 36%; מעל גיל 65 — 6%. מאז 1973/75 ועד 1976 ירד מספר היחידות מקבלות התמיכה ב-20% בממוצע בארץ.

2. הוריהם של 15% מהנ"ל הם עדיין נתמכי סעד.

3. בשנת 1973/74 לא נמצא מקום קליטה ל-100 ילדים בקירוב. הסיבה — היו חסרים מקומות קליטה לילדים קשי-חינוך עם הפרעות נוספות או הגבלות אחרות. הגידול הכללי במספר הילדים שסודרו מחוץ לביתם על-ידי שירותי הסעד הוא 2,816 ילד בין השנים 1972 ל-1974, זאת אומרת גידול של 36.3% תוך שלוש שנים. הגידול מ-1974 עד ל-1975 הוא 920 ילד, שהם 17%.

4. מספר הקטינים שהופנו לשירות המבחן לנוער בשנת 1973 היה נמוך ממספר הקטינים שהופנו ב-1972. הירידה היא פרי "הטבה בשטח", ולא בשל חוסר כוח-אדם לבדיקה והכוונה. ב"הטבה בשטח" הנני מתכוון: (א)

חלקי של תכניות כאלה אשר אושרו על-ידי לשכת המדען הראשי.

קיימים פיקוח וויסות באמצעות ועדה בין-משרדית בתחום יבוא של ידע לתיכנון הנדסי, כאשר אנו מעוניינים לקדם חברות ישראליות בפעילות בתחום זה.

2. כ-6 מיליון דולר, למעט התעשייה הבטחונית.

6046. בקשת משק צרעה להקמת מפעל לייצור ציפוי מתכת על פלאסטיק

חברת-הכנסת ש. אלוני שאלה את שר המסחר והתעשייה ביום ט"ו בתמוז תשל"ו (13 ביולי 1976):

בחודש פברואר 1976 פנה משק צרעה למשרדך בבקשה לאשר הקמת מפעל לייצור ציפוי מתכת על פלאסטיק. הקמת המפעל, בהתאם לתקן מתאים ולסטאנדרטים שהוצעו, תאפשר לחברת "אוניטרול" להגדיל את היצוא שלה לשנת 1977/78 ב-1.5 מיליון דולר ולהגיע בשנות ה-80 ליצוא של 5 מיליון דולר.

הקמת המפעל בצרעה תאפשר מהן שירותים לחברות נוספות. כיום פועלת בתחום זה חברה אחת בלבד ואין לדעת היצרנים והיצואנים, בכוחה לעמוד בדרישות הקניינים ובהיקף ההזמנות.

שאלותי הן:

א. האם יש למשרדך מדיניות של שמירה על מוגר פולים של חברות קיימות ולמנוע הרחבת התחרות, הייצור והשיכלול?

ב. כמה זמן דרוש למשרדך כדי לעיין בבקשה להקמת מפעל חיוני?

ג. האם קצב הטיפול בבקשות, שיקול-הדעת וקבלת ההחלטה במקרה הנדון הוא בבחינת גורמה רגילה, והאם לא ניתן לזרז טיפול בפניות הקשורות בהזמנות של קניינים מחוץ-לארץ, בין שהתשובה היא לחיוב ובין שהיא לשלילה?

ד. מה הם השיקולים המעכבים קבלת החלטה בדבר הקמת המפעל בצרעה?

שר-המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

א. התשובה שלילית.

ב. בדרך כלל כחודשיים—שלושה חודשים.

ג. למקרה מהסוג האמור — הזמן הדרוש לקבלת החלטה דומה למקרה שלפנינו.

ד. (א) תהליך הייצור במפעל מהסוג האמור כיום כרוך בהשקעה גבוהה במטרה להגיע לייצור מוצר מאיכות מעולה.

(ב) בארץ פועלים כבר שני מפעלים בתחום זה, ושניהם הגישו בקשות להשקעת הרחבה במטרה לשפר את איכות המוצרים ולהגדיל את התפוקה.

(ג) מאחר שמדובר פה בהשקעה גדולה, שחלק ניכר ממנה ימומן מכספי הציבור, מן הראוי לבחון בקפדנות את האלטרנטיבות, ובדיקה קפדנית דורשת זמן.

היו"ר ג. שחל:

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת אלוני.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

אדוני השר, כשאתה אומר "השקעה גדולה", האם יש לך מושג מה גודל ההשקעה? האם אפשר לדעת

3. איך נערך משרד הסעד לטפל בנכים מוכי-גורל כאלה באורח עקרוני, כדי שתופעות קשות כאלה תיעלמנה מן הנוף החברתי שלנו?

מאיר פעיל (מוקד):

זאת שאלה ארכיאולוגית.

שר-הסעד ז. המר:

אתה צודק.

יש כאן גם אלמנט אישי, ולא אקרא את התשובה כולה. מדובר על אדם מסוים, ואענה בקול רם על השאלה העקרונית, השלישית.

(התשובות לשאלות 1 ו-2 לא הוקראו).

לשאלה 1: יצחק הר-ציון נדון לתקופת מאסר ארוכה, אך למעשה ישב בבית-הסוהר רק כשבועיים, הודות להשתדלות גורמים ציבוריים שונים ולאחר מתן התחייבות בכתב ששוב לא יעסוק ברוכלות בלי רשיון, עבירה שבגללה נדון למאסר. עם שחרורו ממאסר בנובמבר 1974 הוצעו לו שתי הצעות שיקום. הראשונה באה מהאגף לעבודה סוציאלית של עיריית תל-אביב: מכירת כרטיסי פיס בקיוסק ברחוב שינקין. השנייה באה מאגודת "אילן", שבטיפולו נמצא האיש מאז חלה: תעסוקת-בית (הרכבת מוצרי חשמל). בשתי העבודות החל והפסיק לאחר תקופה קצרה, בטענה שאינן מתאימות לו. אמנם יש סברה כי הסיבה האמיתית להפסקות היא רצונו לקבל רשיון לרוכלות. דבר זה אינו ניתן לביצוע משני טעמים: אין העיריה מוכנה לאשר לו רשיון ורוכלות באופן עקרוני, וגם אין הוא מסוגל לעמוד לא בדרישות הפיטיות ולא בפני פיתויים פליליים של סוג עבודה זו, כפי שהוכיח עברו.

לשאלה 2: הר-ציון נדבק בגיל 14, בהיותו רועה, בטפיל הגורם לגידולים במקומות שונים בגוף, שיש לנתחם מיד. ואכן נותח הר-ציון פעמים מספר, וכתוצאה מכך שותק בשתי רגליו והיה זקוק לטיפול סיעודי מלא. המשפחה לא יכלה שוב לטפל בו, ולכן החליטה עיריית תל-אביב להשימו במוסד לחולים כרוניים. במשך 10 שנים שהה במוסדות. באחד מהם הכיר בחורה, והזוג החליט להתחתן. אחרי הנישואין עזב הר-ציון את המוסד ועבר לגור עם אשתו בדירה שכורה בתל-אביב. מאז, כלומר משנת 1973, ניסו גורמים שונים — האגף לעבודה סוציאלית של עיריית תל-אביב ואגודת "אילן" — לשקמו בעבודות שונות (פרט לתמיכה החודשית הקבו-עה שקיבל). כל הנסיונות בכיוון זה עלו בתוהו, כי לא שיתף פעולה משום שדרש וחזר ודרש רשיון לרוכלות, אשר לא ניתן לו מהסיבות האמורות לעיל. אז החל לעסוק ברוכלות בלי רשיון, הסתגר עם החוק, נתבע ונדון למאסר. קשה איפוא להגיד שהיתה כאן "התדרדרות עד לעומק". האיש היה בטיפול מתמיד, והן האגף לעבודה סוציאלית והן אגודת "אילן" עשו הכל כדי לשקמו. שיקומו נכשל אך ורק משום שלא שיתף פעולה.

לשאלה 3: לפי חוק התקציב מטפל משרד הסעד בנכים, הן בדאגה לשיקום בקהילה והן בהשמה במוסדות, כשאין אפשרות של שיקום בקהילה. לרשות השירות עומדים כלים שונים לפעולת השיקום, כגון מרכזי שיקום, מפעלי שיקום, הכשרה מקצועית במסגרת אינדיבידואלית או בקורסים, שיקום עצמאים ועוד. קשה לצפות לכך שהמנוף החברתי יעלמו נכים, על בעיותיהם, כי בכל חברה יש נכים, כאלו שנולדים נכים וכאלו שהופכים לנכים בגלל מחלות, תאונות וכו'. נכים מסוגים

לביסוס חברתי רב יותר מאז 1968; ב) לפעולות מכוונות למניעת עבריינות; ג) להקצאת משאבי כוח-אדם ותקציב לשיפור השירותים הסוציאליים; ד) לשיפור בעבודת השי-רותים הטיפולים.

5. אין לי נתונים מדויקים על דור שני של נתמכי סעד.

6. בשנה האחרונה הוקמו יחידות זכאות בלשכות המחוזיות של משרד הסעד, לשם בדיקת זכאותם של מקבלי התמיכות, כאשר המעקב אחרי מקבלי התמיכות נעשה על-ידי העובדים הסוציאליים בלשכות הסעד. התמיכות ניתנות בהתאם לכללי הזכאות, ונדמה לי שהן אכן יעילות, מאחר שהן באות להבטיח לאנשים דברים הכרחיים שאין להם, כגון מזון, ביגוד ודירה.

7. עלי-פי סקרים תקופתיים שנערכו בשנים האחרונות מתברר שמדי שנה משתקמים מאות נזקקים, כאשר לחלק מהם נפסקת התמיכה לחלוטין, ולאחרים נפסקת חלקית — הכל תלוי בשיעור ההכנסה ובגודל המשפחה.

8. המשרד מקיים בשנה האחרונה שבעה מרכזי שיקום המפוזרים ברחבי הארץ, לרבות עיירות פיתוח. במרכזים אלה תאובחן האוכלוסיה, תקבל הרגלי עבודה, במטרה לשקמה בעבודה במסגרת המפעלים התעשייתיים באזור. מגמה זו תימשך גם בשנים הבאות.

הי"ר מ. שחל:

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת נמיר.

אורה נמיר (המערך):

מאחר שהשאלתה נשאלה לפני שנתיים הייתי מבקשת, אם אפשר, לעדכן אותי במספרים לגבי ההבדל בין שנת 1974, כשנשאלה השאלתה, לשנת 1976.

שר-הסעד ז. המר:

אני רוצה קודם כל להתנצל לפניך ולפני הכנסת: גם בגלל חילופי השרים מצאתי עכשיו, בקיבוץ כללי לקראת סוף המושב, את כל השאלות שהייתי חייב לענות עליהן. ואני מתחייב בפני הכנסת שלהבא בכל שלושה שבועות, כמקובל, נשיב על כל השאלות שיצטברו עד אז.

הי"ר מ. שחל:

מותר, אדוני השר, להוסיף אי-רציה-השם?

שר-הסעד ז. המר:

אי-רציה-השם ובעזרת-השם. זה היה ברור לי. לגבי ההבדל — ניסיתי לומר שבעצם מאז 1974 ועד 1976 ירד מספר היחידות הנתמכות ב-20% בממוצע בארץ.

2313. הטיפול בנכה יצחק הר-ציון

חברת-הכנסת מ. פעיל שאל את שר הסעד ביום ט"ו בכסלו תשל"ה (29 בנובמבר 1974):

ב"דיעות אחרונות" (28 באוקטובר 1974) פורסמה פרשת מאסרו של הנכה קטוע-הרגליים יצחק הר-ציון.

הנני שואל:

1. מה התרחש בעניין נכה זה מאז מעצרו לפני שבועות מספר?

2. איך נתרדררו העניינים עד לעומק זה בעבר?

אבקש להשיב לי :

1. כמה קשישים נהנים מעזרת משרד הסעד ?
2. מה היא מידת העזרה שמשרדך מגיש לקשישים אלה בתחומים כספיים סוציאליים שונים ?
3. האם קיים שיתוף פעולה בנושא זה בין המשרד לבין המוסד לביטוח לאומי ?

תשובת שר-הסעד ז. המר :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בתחילת 1975 השתתף משרד הסעד בדמי החזקה של כ-1,600 זקנים במעונות; כ-8,000 זקנים נהנו משירותים תמיכיים בביתם; כ-1,000 זקנים קיבלו ארוחות חמות מוכנות.

המשרד משתתף באחזקת מרכזיים ומועדונים ב-45 מקומות, ובפעולתם משתתפים כ-7,000 זקנים.

2. בתחילת שנת הכספים 1975, בחודשים אפריל-יוני 1975, נתן המשרד את השירותים הבאים לזקנים: הבראה, נופש ודיאטה — ל-201 יחידות; ביגוד — ל-111 יחידות; עזרה ביתית — ל-4,712 יחידות; ציוד בית — ל-208 יחידות; נסיעות — ל-449 יחידות; הוצאות אחרות — ל-534 יחידות; צרכים רפואיים מיוחדים — ל-880 יחידות, וכן אלפי קשישים נהנים מביטוח רפואי מלא ומהשתתפות בשכר-דירה.

3. קיים שיתוף פעולה הדוק בין שני המשרדים. משרד הסעד מספק שירותים תומכים ומוסדיים לזקנים המקבלים קיצבת זיקנה והטבה סוציאלית מהביטוח הלאומי, ובכך משלים משרד הסעד את הבטחתו לתנאי חיים הנאותים לזקנים אלה.

4739. הצורך בשיפור המצב במוסד "יקום" שבקריית טבעון

הכר-הכנסת ש. לוין שאל את שר הסעד ביום י"ב בטבת תשל"ו (16 בדצמבר 1975):

בקריית-טבעון הוקם לפני כעשרים שנה מוסד "יקום", ששוכנים בו כיום כ-80 ילד. המוסד נמצא בתחום אזור מגורים וצמוד לבית-הספר היסודי. ראשי הציבור התלוננו לפני, בביקורי שם, על ההזנחה, הצפיפות והרעש ואף על מעשי בריונות הנעשים בתחום המוסד ועל ההשפעה השלילית שיש למוסד על סביבתו. לדברי ראשי המועצה המקומית קיימת אפשרות להעביר את המוסד לאזור אחר. לדבריהם אף לא ננקטו צעדים כדי לשפר את המצב במוסד "יקום".

אודה לשר אם ישיב על שאלותי הבאות :

1. האם הינך מודע למצב במוסד "יקום" ?
2. האם לא ייטב למוסד ולתנאייו אם יעבירוהו לאזור אחר בתחום קריית-טבעון ?
3. מכל-מקום, האם הינך עומד לנקוט אמצעים כדי לשפר את המצב במוסד ?

תשובת שר-הסעד ז. המר :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הנני מודע למצב "יקום".
2. מוסד "יקום" הוא בבעלות פרטית, ולא ידוע לנו על אפשרות העברתו לאזור אחר בתחום קריית-טבעון.
3. המשרד נקט אמצעים לשיפור הרמה במעון וכן לשיפור קשרי הגומלין של השכנים עם המעון. אם מצבו

שונים הם איפוא חלק בלתי-נפרד של כל חברה אנושית, וזאת מצאה לעשות את הכל על-מנת לטפל בהם כדבעי. המידע האחרון, 18 ביולי 1976, שקיבלתי מהאגף לעבודה סוציאלית של עיריית תל-אביב הוא שבינתיים אושרה לו קיצבת נכות מלאה על-ידי הביטוח הלאומי. הלשכה מוסיפה לו עזרה ביתית בשיעור 550 לירות. כמו כן מקבל הוא קיצבת נידות מהמוסד לביטוח לאומי. אגודת "אילן" הודיעה לי כי לפי ידיעתה ממשיך האיש לעסוק ברוכלות ללא רשיון.

היו"ר מ. שחל :

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת פעיל.

מאיר פעיל (מוקד):

שאלה נוספת, שגם היא עקרונית : השאלה העיקרית שלי היתה על פרשת מאסרו של הנכה. האם כיום, לפי ידיעת השר, יש מקרים של מאסר או מעצר נכים שהובאו או הביאו את עצמם לכלל השתוללויות כאלה ?

שר-הסעד ז. המר :

אינני יודע על כך. אני גם יודע לגבי המקרה הנוכחי, שאף כי נדון לתקופת מאסר ארוכה הוא ישב רק שבועיים, הודות להשתדלות של גורמים ציבוריים. אינני מניח שאנחנו עושים את זה.

3111. מילוי מקומה של עובדת סוציאלית היוצאת לחופשת לידה

הכר-הכנסת א. נמיר שאלה את שר הסעד ביום כ"ב באדר תשל"ה (5 במארכ 1975):

נמסר לי כי באזור תל-אביב, זה חודשים אחדים, עובדת סוציאלית היוצאת לחופשת לידה, מוקפא מקומה ואין רשות לקבל עובדת במקומה עד לשובה לעבודה. מאחר שהממוצע בעיר תל-אביב הוא עובדת סוציאלית אחת ל-250 משפחות, אתכבד לשאול :

1. האם ידיעה זו נכונה ?
2. אם כן — מה יעלה בגורלן של אותן 250 משפחות שבטיפולן של אותה עובדת סוציאלית במשך חודשי חופשת לידתה ?

שר-הסעד ז. המר :

1. אינני יודע את המקרה הספציפי, אבל בדרך כלל משרד הסעד מאפשר לקבל ממלא-מקום לכל עובד הנעדר מעבודתו לתקופה מסוימת, והוא הדין לגבי חופשת לידה של עובדת סוציאלית.

2. אי לכך אין שום סיבה שמשפחות שהיו בטיפולן של עובדת סוציאלית שיצאה לחופשת לידה לא יקבלו טיפול על-ידי עובדת ארעית הממלאת את מקומה.

היו"ר מ. שחל :

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת נמיר.

אורה נמיר (המערך):

האם השר מוכן לבדוק, באגף לעבודה סוציאלית בעיריית תל-אביב, מה הנהל כיום לגבי עובדות סוציאליות היוצאות לחופשת לידה ?

שר-הסעד ז. המר :

כן, בוודאי. אני מוכן לבדוק ואמסור לך פרטים.

4623. העזרה לקשישים

הכר-הכנסת ה. זיידל שאל את שר הסעד ביום כ"ו בכסלו תשל"ו (30 בנובמבר 1975):

חוברת ל"ח, ישיבה שכ"ד
— שאילות ותשובות (המר, שחל, פעיל) —

שרי-הסעד ז. המר :

א. במדינת ישראל אי-אפשר לפתוח בית-אבות ללא קבלת רשיון בהתאם לחוק הפיקוח, תשכ"ה—1965. בחוק זה ובתקנותיו מפורטים כל הדרישות והתנאים שרק לאחר מילולם מעניק המשרד רשיון לפתיחת בית-אבות.

ב. לדעתנו אין לקיום בתי-אבות במקום, השפעה על שינוי ייעודו של ישוב, בתנאי שאכן נשמרות הפרופורציות המתאימות של מספר בתי-אבות שיהיו קיימים ביישוב אחד. קיים הסכם בינינו לבין הרשויות המקומיות כי משרד הסעד לא יעניק רשיון לבית-אבות אלא לאחר שהוא ימלא אחר התנאים הנדרשים ממנו על-ידי הרשות המקומית.

ג. המשרד מפרסם מעת לעת רשימות של המעונות בעלי רשיון. כמו כן פתח המשרד בתהליכים משפטיים נגד מעונות הפועלים בלי רשיונות ונגד אלה שאינם תואמים את תקנות חוק הפיקוח.

4848. אישור תמיכות סעד שלא לפי כללי הזכאת

חבר-הכנסת מ. פעיל שאל את שר הסעד ביום כ"ו בטבת תשל"ו (30 בדצמבר 1975):

בעקבות מאמר שפורסם ב"מעריב" (23 בדצמבר 1975) על שירותי הסעד באור-יהודה אבקש מאת כבוד השר להשיב לי דבר על השאלות הבאות :

א. האם אכן התאמתו האשמותיו של מנהל לשכת הסעד באור-יהודה כי ראש המועצה והעסקנים המפלגתיים במועצה המקומית כפו עליו מתן שירותי סעד לאנשים מסויימים בגלל שיקולים של מעמד פוליטי-מפלגתי החורגים משיקולי מתן הסעד המקובלים?

ב. האם קיימת תופעה דומה במקומות אחרים בארץ, שבהם מנסים עסקי מפלגות לחזק את מעמדם על-ידי שימוש במתן או אי-מתן שירותי סעד, המבוססים על כספי הציבור ובעיקר תקציבי המדינה?

ג. אם יתברר כי האשמותיו של מנהל לשכת הסעד באור-יהודה נכונות, האם יהיה כבוד השר מוכן ליוזם פעילות משפטית כנגד המשתמשים בכספי הסעד למטרות של חיזוק מעמדם הציבורי-פוליטי במקומותיהם?

ד. האם כבודו מאשר תגובת מנהל הלשכה המחוזית של משרד הסעד, מר יהושע ירון, שאמר כי אינו "רוצה למקד את קשיו הלשכה" באור-יהודה "רק בה" אשמות שהעלה" מנהלה לשעבר?

שרי-הסעד ז. המר :

א-ב. היו מקרים, הן באור-יהודה והן ברשויות מקומיות אחרות, שנבחרים לחצו על לשכות הסעד לאשר עזרה חמרית שלא לפי כללי הזכאת שנקבעו על-ידי המשרד.

לא ידוע לנו שלחצים באו על בסיס שיקולים פוליטיים-מפלגתיים, אלא הם היו תוצאה של הטרדת הנבחרים על-ידי אותם פונים, שלעתים גם נוטים לאללי-מות, ושל מידע בלתי-מספיק של נבחרים אלה על הוראות המשרד.

ג. אין בסיס לפעילות משפטית במקרים כגון אלה. המשרד נערך לעקירת העיוותים על-ידי: (א) הפעלת עובדי זכאות (עו"ז) בלשכות הסעד (גם באור-יהודה פועל עו"ז); (ב) מעקב אחר פעולות עו"ז מקומיים על-

של המעון לא ישתפר בצורה מספקת, ינקוט המשרד את האמצעים העומדים לרשותו, עד כדי סגירת המעון.

4802. פיקוח על בתי-אבות

חבר-הכנסת מ. שחל שאל את שר הסעד ביום י"ט בטבת תשל"ו (23 בדצמבר 1975):

בכתבות שפורסמו ב"העולם הזה" על מצב בתי-אבות בקריית-טבעון נאמר, בין היתר, כי זקנים נשרפו חיים וכן תואר מצב-בלתי-אנושי שבו מוחזקים מאות זקנים.

אודה לכבודו אם ישיב לי :

א. האם הפרטים בכתבות נכונים?

ב. מה מידת הפיקוח המופעל על בתי-אבות אלה, ומה טיבו של פיקוח זה?

ג. מה הכישורים הנדרשים כדי לפתוח בתי-אבות?

ד. מה בדעת השר לעשות בנודון?

שרי-הסעד ז. המר :

א. הפרטים אינם מדוייקים. בתקופה האחרונה נעשה מאמץ להגביר את הפיקוח על המעונות הבעייתיים ולהכביר על אלה הפועלים ללא רשיון, או שהרשיון שניתן להם הוא על-תנאי.

ב. יש פיקוח מתמיד על בתי-אבות, ובשיטת העבודה הוא מתחלק לשניים: (1) פיקוח הנועשה על-ידי מפקחים מחוזיים — עובדים סוציאליים במקצועם — המבקרים במעונות בתדירות שונה, בהתאם לצרכים, כל ביקור מדווח להנהלת השירות. מספר המפקחים לצורך פעולה זו אינו תואם את אינטנסיביות הפיקוח והביקורת שהיינו רוצים בה.

(2) בהנהלת השירות יש פונקציונרים ארציים אחדים שגם הם, בחלק מתפקידם, עושים בפיקוח על המעונות — מפקח ארצי על המעונות, שהוא גם המדריך את המפקחים המחוזיים, אחות ראשית ומפקח על התזונה. כמו כן היה קיים תקן של רופא ראשי, שבוטל עקב הצימצומים בכוח-אדם. כן מקיים המשרד, בעזרת המחלקה למוסדות ציבוריים, פיקוח ובקרה על נושא התקציב והניהול של המעון, אם המעונות הם אגודות.

ג. במדינת ישראל אי-אפשר לפתוח בית-אבות ללא קבלת רשיון, בהתאם לחוק הפיקוח, תשכ"ה—1965. בחוק זה ובתקנותיו מפורטים כל הדרישות והתנאים, שרק לאחר מילולם מעניק המשרד רשיון לפתיחת בית-אבות.

4803. התנאים לקבלת רשיון לפתיחת בית-אבות

חבר-הכנסת מ. שחל שאל את שר הסעד ביום י"ט בטבת תשל"ו (23 בדצמבר 1975):

בעקבות כתבות שפורסמו ב"העולם הזה", ובהן תואר מצב בלתי-אנושי שבו מוחזקים מאות זקנים בכתבי-אבות בטבעון, אודה לשר אם ישיב לי :

א. מה התנאים, הדרישות והרשויות הנדרשים מאוחר כדי לפתוח בתי-אבות?

ב. האם אין סכנה שפתיחת בתי-אבות ללא פיקוח וללא ביקורת תגרום לשינוי ייעודו של ישוב כמו קריית-טבעון?

ג. מה בדעת השר לעשות בנודון?

לא ידוע לנו שלחצים באו על בסיס שיקולים פוליטיים-מפלגתיים, אלא הם היו תוצאה של הטרדת הנבחרים עלידי אותם פונים, שהם לעתים גם נוטים לאלמות, ושל מידע בלתי-מספיק של נבחרים אלה על הוראות המשרד.

2-3. אין בסיס לפעילות משפטית במקרים כגון אלה. המשרד נעדר לעקירת העיוותים עלידי: (א) הפעלת עובדי זכאות (עו"ז) בלשכות הסעד (גם באורי-הודעה פועל עו"ז); (ב) מעקב אחר פעולות עו"ז מקומיים עלידי עובד זכאות מחוזי ומחיקת העזרות שאושרו ללא הצדקה, תוך הודעה לרשות המקומית; (ג) הזמנת בדיקה מיוחדת עלידי חברת חקירות; (ד) הסברים לנבחרים המקום בדבר כללי זכאות ופירושם.

5101. טענות בדבר אישור מענקי סעד ביקנעם עילית שלא לפי כללי הזכאות

חברי-הכנסת ב. מאב שאל את שר הסעד ביום ב' באדר א' תשל"ו (3 בפברואר 1976):

בפגישות בעל-פה עם אורחים מיקנעם עילית ביום 29 בינואר 1976 הועלו טענות מצד אורחים רבים על כי מענקי סעד ניתנים, לדבריהם, עליפי השתייכותם הפוליטית ולא דווקא עליפי מצבם הסוציאלי.

שאלתי היא:

מתי לאחרונה נבדק מצבם של הנתמכים מתקציב משרד ביקנעם?

שר-הסעד ז. המר:

ב-1 ביולי 1976 נערכה בדיקת זכאות אחרונה ביקנעם עלידי עובד הזכאות המחוזי, ופרט לשני מקרים חריגים נמצא כי כללי הזכאות מיושמים כהלכה. הציבור הנתמך עלידי לשכות הסעד בארץ מקבל את התמיכות עליפי כללי הזכאות המפורטים בהוראות התקנון לענייני סעד ולא עליפי שיקולים פוליטיים.

5139. עזרה לילדים עיוורים ולהוריהם

חברי-הכנסת י. מ. אברמוביץ שאל את שר הסעד ביום ט' באדר א' תשל"ו (10 בפברואר 1976):

ב"המודיע" מיום כ"ח בשבט תשל"ו פורסמה כתבה על בעיותיו של הילד העיוור בארץ.

כפי שנאמר שם נולדים בישראל מדי שנה 50 ילדים עיוורים. הכתבה מפרטת את הקשיים היומיומיים שבהם נתקלים הורי הילדים: "הבעיה החמורה ביותר העומדת לפני הורים כאלה היא חוסר העזרה מהרשויות השונות... אין מי שיעזור, לא עזרה כספית לכיסוי ההוצאות המיוחדות ולא עזרה פסיכולוגית".

אחת הדוגמאות — המיכשור המיוחד שהילד העיוור זקוק לו כדי להתגבר על מגבלותיו הוא יקר מאוד, ואף-על-פי-כן אין כל הקלות במס על מיכשור זה, כאילו המדובר היה במצרכי מותרות.

לדברי ההורים אין השירות למען העיוור במשרד הסעד הולם את בעיותיהם הקשות וצרכיהם המיוחדים של הילדים העיוורים.

אבקש לדעת:

1. מה הוא מספר הילדים העיוורים הנולדים מדי שנה בישראל?

ידי עובד זכאות מחוזי ומחיקת העזרות שאושרו ללא הצדקה, תוך הודעה לרשות המקומית; (ג) הזמנת בדיקה מיוחדת עלידי חברת חקירות; (ד) הסברים לנבחרים המקום בדבר כללי זכאות ופירושם.

ד. מנהל הלשכה לשעבר התפטר, בדצמבר 1975, מרצונו שלו, והסיבה שהעלה בהקשר זה היתה אחת מרבות.

היו"ר מ. שחל:

רשות לשאלה נוספת לחברי-הכנסת פעיל.

מאיר פעיל (מוקד):

מה יכול כבוד השר להגיב על ההאשמות, שאני שומע לעתים קרובות, שהמפלגה העומדת מאחורי שר הסעד זה שנים —

שר-הסעד ז. המר:

היא עומדת מאחורי? אתה יודע זאת?

מאיר פעיל (מוקד):

— לא מאחורי השר הנוכחי אל שר הסעד בתפקיד זה, יש לה עניין לקיים את המצב הקיים, מתוך הערכה שכל עוד רבים וטובים תלויים במשרד הסעד הם ימשיכו לראות את עצמם תלויים גם במפלגה המחזיקה בתיק הסעד.

היו"ר מ. שחל:

השאלה הנוספת איננה שאלה עובדתית ואין חובה להשיב עליה.

שר-הסעד ז. המר:

אני מכחיש וסותר זאת.

אני חושב שאין שום תועלת, לשום מפלגה, ביצירת מצב של נצרכים. אני רוצה לעבור מתמיכה לשיקום. הצעתי בדיקה של דרך שלא תזיק לנוקשים. זה לא חייב להיות במשרד הסעד. זה יכול להיות במקום אחר. לכן עשינו גם הפרדה בין עובדי זכאות ובין עובדים סוציאליים.

5057. אישור תמיכות סעד שלא לפי כללי הזכאות

חברי-הכנסת פ. גרופר שאל את שר הסעד ביום כ"ו בשבט תשל"ו (28 בינואר 1976):

מצ"ב תצלום כתבה שהופיעה ב"מעריב" ב-23 בדצמבר 1975.

לאור הכתוב בה אבקש לדעת:

1. האם נכון האמור בה כי שיקולים לא רלבנטיים השפיעו על קביעת הזכאים לקיצבת סעד?
2. אם נכון הדבר, האם ננקטו צעדים למען תיקון המצב?
3. אם טרם ננקטו צעדים כאלו, מה בדעת כבוד השר לעשות לשיפור פני הדברים?

תשובת שר-הסעד ז. המר:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. היו מקרים, הן באורי-הודעה והן ברשויות מקומיות אחרות, שנבחרים לחצו על לשכות הסעד לאשר עזרה חמריית שאיננה לפי כללי הזכאות שנקבעו עלידי המשרד.

לפי מחקר חברתי אשר התפרסם בספר "פרופיל חברתי של ישובים בישראל", בהוצאת המחלקה לתיכנון ומידע של משרד הסעד, שיעור העבריינות בבית-שאן הוא גבוה ועומד במקום השני במדינת ישראל.

לאחרונה נודע לי כי אדם חסר השכלה מקצועית מתאימה מונה קצין מבחן לנוער בעיירה זו.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

- א. האם הפרטים אשר נמסרו במחקר נכונים?
- ב. האם נכון שקצין המבחן לנוער בבית-שאן חסר השכלה מקצועית מתאימה?
- אם לא — מה היא השכלתו?
- ג. האם נעשו נסיונות למצוא איש מקצוע בעל השכלה מתאימה לתפקיד זה?
- ד. מדוע קיימת בריחה של בעלי מקצוע מעבודה במקצועם?
- ה. האם נחקרו הסיבות, ומה הן?
- ו. מה בדעת השר לעשות בנדון?

שר-הסעד ז. המר:

א. הכתוב ב"פרופיל חברתי של ישובים בישראל", בעמ' 235, הוא נכון לגבי שנת 1972, שבה היה שיעור עבריינות הצעירים בבית-שאן 81.4 ל-1,000. ב-1975 השיעור ירד בהרבה, והוא 47.1 ל-1,000.

ב. קצין המבחן שנתמנה לבית-שאן הוא בוגר בית ספר תיכון, בעל נסיון בעבודה עם נוער, באשר שימש מנהל לשכת העבודה לנוער במקום. הוא נתקבל ללימודים במכון להכשרת עובדים סוציאליים בחיפה לשנת הלימודים תשל"ז. למשך תקופה זו הוצמד אליו קצין מבחן ותיק, המדריך אותו בעבודתו.

ג. נעשו נסיונות רבים למציאת עובד כשיר, ואנו עדיין ממשיכים בכך. קיים סיכוי שעובדת ותקנה מאזור המרכז תעבור לגור עם משפחתה באזור בית-שאן.

ד. בשירות מבחן לנוער אין בעיה של מציאת עובדים. בכל הארץ, לרבות בית-שאן, חסרים לנו כיום רק 4 עובדים מקצועיים מתוך תקן של יותר מ-120.

ו. שירות המבחן עושה מאמץ לקבל עובדים מקצועיים לעבודה בו. אחת הדרכים היא גם קידום אנשים מהקהילה לתפקידים הקשורים בבעיות חברתיות המצויות בה.

כאשר שירות עומד לפני ברירה לא לתת טיפול לקטינים נזקקים או לקבל עובד בעל אישיות מתאימה ונסיון מקרב אנשי המקום, ולהכשירו תוך כדי עבודה לתפקיד, תוך מתן הדרכה צמודה, הוא בוחר בדרך השנייה.

5775. איוש התקנים של עובדים סוציאליים

חברת-הכנסת ש. ארבל-אמולינו שאלה את שר הסעד ביום ד' בסיון תשל"ו (2 ביוני 1976):

מאות רבות של עובדים ועובדות סוציאליים נטלו על עצמם תפקיד קשה, הכרוך בטיפול במשפחות הזקוקות למתן סעד לשיקום ולעזרה יומיומית. העובדים הסוציאליים ממלאים את תפקידיהם במסירות ובאנמנות, ולא אחת הם נמצאים בסכנת נפשות. בפגישות עמם נמסר לי על תקנים לא מאוישים, על חוסר נהירה למקצוע

2. מה הוא תפקידו של השירות למען העיוור במשרד הסעד?

3. מה פועל שר הסעד כדי להקל את בעיותיהם של הילדים העיוורים והוריהם?

4. האם מוכן השר לפעול כדי שהמיכשור שהעיוורים זקוקים לו יהיה פטור מכל היטל או מס?

שר-הסעד ז. המר:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לפי אומדן מספר הילדים העיוורים שנולדו בישראל ב-5—6 השנים האחרונות הוא כ-50—60, כלומר כ-10 לשנה, אך אין רישום מדויק על כך.

2—3. השירות לעיוור מושיט עזרה לילדים עיוורים והוריהם בתחומים אלה: (א) הדרכה להורים על-ידי מורות בית; (ב) ייעוץ פסיכולוגי להורים על-ידי המרכז הירושלמי להתפתחות הילד והמשפחה; (ג) הערכה תפתחותית של כל ילד עיוור עד גיל 7 על-ידי המרכז ה"ל"; (ד) עזרה בקליטת הילד העיוור בגן ובבית הספר; (ה) עזרה בהסעת הילד העיוור לגן, לפי הצורך; (ו) עזרה בהשגת צעצועים מיוחדים, ציוד מיוחד, ומכשירי מיוחדים לצרכי לימודים; (ז) מיכשור שאינו מיוחד לעיוורים אך נחוץ להם לעזרה, כגון מכשירי הקלטה ומכונות כתיבה רגילות, מסופק למשפחות מעוטות יכולת על-ידי השירות לעיוור במשרד הסעד. משפחות בעלות אמצעים צריכות לרכוש את המכשירים בעצמן, אך מקבלות חזר מסים. המיכשור המיוחד לעיוורים, כגון מכונת כתיבה ברייל, מסופק על-ידי משרד החינוך.

4. מיכשור מיוחד לעיוורים פטור ממס בהתאם לאמנה בין-לאומית.

5141. מקור השמיכות שחולקו לתושבי בית-שאן

חברת-הכנסת ב. מואב שאל את שר הסעד ביום ט' באדר א' תשל"ו (10 בפברואר 1976):

בבית-שאן חולקו לאחרונה כ-10,000 שמיכות צמר לתושבי העיר. השמיכות חולקו באמצעות נציגות האשה הדתית הלאומית תמורת תשלום של כ-15 לירות עד 30 לירות. חלוקה דומה נתקיימה באשדוד ובאשקלון.

שאלות הן:

1. מה הוא מקור השמיכות?

2. אם המקור הוא בחוץ-לארץ, האם שולם מכס על השמיכות?

3. האם למשרד הסעד או לנציגיו בבית-שאן קשר לחלוקת השמיכות הנ"ל?

שר-הסעד ז. המר:

1. לפי המידע שאספנו, מקור השמיכות הוא באירגון הבין-לאומי "Terre des Hommes", שמרכזו בשווייץ. אירגון זה פועל בענייני עזרה למשפחות נזקקות הן בישראל והן בשטחים המוחזקים.

2—3. לא ידוע לי. למשרד הסעד ולנציגיו בבית-שאן לא היה שום קשר לשמיכות ולחלוקתן.

5562. כישוריו של קצין המבחן לנוער בבית-שאן

חברת-הכנסת מ. שחל שאל את שר הסעד ביום ג' באייר תשל"ו (3 במאי 1976):

בהפעלת מודלים חדשים של לשכות הסעד, שבבסיסם מונח העקרון של הפרדה בין תמיכה וטיפול. העובדים הסוציאליים טפלו מעתה בלבד—וזה צעד משמעותי ואנו מקווים שימשוך עובדים רבים ללשכות; ד) פיתוח מערכת ההדרכה לעובדים סוציאליים באמצעות המכון להכשרת עובדים סוציאליים — קורסים למנהלי לשכות, קורסים מיוחדים לטיפול משפחתי, קבוצתי וכו' — כל זאת לקידום העובדים; ה) המשרד משקיע תכנון ועבודה רבה בשיפור התנאים הפיסיים של הלשכות.

5942. ביצוע ההמלצות של ועדת ראש הממשלה לנוער במצוקה

חבר הכנסת ה. זיידל שאל את שר הפער ביום כ"ד בסיון תשל"ו (22 ביוני 1976):

לפני שלוש שנים הוגש "דו"ח הרווחה" לראש הממשלה.

רצוני איפוא לדעת:

1. אילו המלצות כבר בוצעו ואילו עומדים לבצע, וכמה מהן ניתנות לביצוע בטווח הקצר, ומדוע?
2. כמה בני-נוער בין הגילים 18 עד 30 מקבלים עזרה ממשרד הסעד, כמה מהם נמצאים במסגרת עבודה כל שהיא, וכמה מהם אינם עסוקים או אינם עובדים במסגרת כל שהיא?

שר הפער ז. המר:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. המלצות ועדת ראש הממשלה לנוער במצוקה הן אוסף של סיכומי ועדת-משנה, אשר בחלק מהמקרים לא היה תיאום ביניהן גם כאשר דנו באותם נושאים. כתוצאה מכך יש המלצות מקבילות, משלימות, ובחלקן סותרות זו את זו. דו"ח משרדנו על ביצוע ההמלצות על-ידי שירותי הסעד מצביע על הבעיות ומנסה ליטשן באותו חלק של ההמלצות הן בשירותים החברתיים. בדו"ח זה ריכזנו 83 המלצות וצינינו את מידת ההתקדמות בביצועה של כל המלצה והמלצה. אנו מכינים עתה דו"ח נוסף, שיהיה המשך לדו"ח זה ויוגש בתקופה הקרובה לוועדת השרים לרווחה חברתית, ובו נתייחס למגמות משרדנו לפיתוח שירותים לילדים ולנוער במצוקה. ועדת השרים לרווחה תדון בהמלצות אלו, ואני תקווה שתקבע קו ברור ומחייב לגבי ביצוען. המלצות מספר שהמשרד אחראי לביצוען מבוצעות באופן חלקי בלבד עקב חוסר משאבים, תקציב וכוח-אדם מיומן. אני מקווה שבסיועה של ועדת השרים לרווחה נוכל לממש גם המלצות אלה.

2. בטיפול הלשכות נמצאים כ-14,000 ראשי משפחה גילאי 18—30. כ-3,200 ראשי משפחות בגילים אלה מקבלים תמיכה כלכלית. 2,400 אנשים בגילים אלה נמצאים בטיפול שירות המבחן. 3,100 בגילים אלה בשלבי חקירה בשירות המבחן. כ-2,750 מפגרים בגילים אלה נמצאים בטיפול שירותי המשרד, כ-1,100 נמצאים בטיפול חבורות רחוב ונערות במצוקה. יש נתונים כוללים לגבי אוכלוסיה זו, אך לא ניתן לפרטם — בין השאר, בגלל העובדה שאוכלוסיה זו כוללת גם את חיילי צה"ל.

5986. הוצאות הכרוכות ב"מפקד מתנדבים"

שנערך על-ידי משרד הפער

חבר הכנסת י. תמיר שאל את שר הפער ביום ב' בתמוז תשל"ו (30 ביוני 1976):

זה, ועל נשירה בלתי-פוסקת, ובמיוחד של מי שסיימו את הלימודים בבית-ספר לעבודה סוציאלית וגוטים יותר לפנות לעבודה אחרת, בשל העדר תמיכה ותנאים ההול-מים את העבודה ואופיה ואת המאמצים המושקעים על-ידי העובדים.

רצוני לשאול:

1. מה מספר העובדות והעובדים הסוציאליים העובדים במסגרת משרד הסעד והלשכות הסוציאליות שבר-שויות המקומיות?

2. כמה מהם נשים וכמה מהם גברים?

3. כמה מהם בעלי תעודת הסמכה של עובד סוציאלי?

4. כמה תקנים אינם מאויישים, ומה הסיבות לכך?

5. האם קיימת נשירה מהמקצוע, מה ממדיה ומה הסיבות לכך?

6. מה משכורתם של העובדים הסוציאליים, והאם קיימים הפרשים ביניהם לבין האחיות והאחים והמורים?

7. אילו צעדים נוקט כבוד השר למנוע נשירה ולאייש את התקנים הדרושים למתן השירותים?

8. מה בדעת כבוד השר לעשות על-מנת לשפר את מעמדם של העובדים הסוציאליים ואת תנאי עבודתם ולמשוך כוחות עבודה מקצועיים בעלי רמה נאותה?

שר הפער ז. המר:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מספר העובדים הסוציאליים הכשירים במסגרת משרד הסעד הוא 331; מספר העובדים הסוציאליים בלשכות הסוציאליות ברשויות מקומיות — 1,561.

2. במסגרת משרד הסעד 222 נשים, 109 גברים; בלשכות הסוציאליות ברשויות המקומיות 1,461 נשים, 100 גברים.

3. כ-1,000 הם עובדים סוציאליים כשירים, היינו בעלי הסמכה של עובד סוציאלי. בנוסף עליהם יש עוד כ-200—300 העובדים בשירותים סוציאליים אשר אינם כשירים אלא בעלי השכלה אקדמית בתחומים קרובים ועל-פי המכרז רשאים להגיש את מועמדותם.

4. 357 תיקים אינם מאויישים. הסיבות לכך הן: (א) חוסר עובדים, בעיקר בפריפריה ובעירות הפיתוח.

(ב) חוסר בעובדים כשירים, בוגרי אוניברסיטה או מכון;

(ג) הקפדה על נוהלים המונעים קליטת עובדים בלתי-כשירים כעובדים קבועים.

5. ממדי הנשירה אינם ידועים לנו. במפקד הארצי של כל הכשירים לעבודה סוציאלית התברר כי הסיבות לנשירה מהעבודה בלשכה, שצוינו על-ידי האנשים, הן בחלקן הגדול תנאי העבודה, תנאי השכר ועומס העבודה.

6. קיימים הפרשים. לדוגמה: עובד סוציאלי אקדמאי בשנת עבודתו הראשונה מקבל משכורת כוללת בסך 1,907.47 לירות. מורה בעל חוזה ראשון בשנת עבודתו הראשונה מקבל משכורת כוללת בסך 2,232.28 לירות. טבלת השכר אינה כוללת את ההטבות המיוחדות, הגבוהות ורבות יותר אצל המורים. אני מצרף את הטבלה.

7—8. (א) מתן תמריצים לעובדים סוציאליים בעיית-רות-פיתוח (השוואה למורים); (ב) מילגות לתלמידים בסכומים נכבדים תמורת התחייבות של מקבל המילגה לעבוד בלשכה; (ג) המשרד נמצא בתהליך פיתוח מואץ

ישובים, ובכללם במגזר הדרוזי הערבי (רשימת תחנות מצ"ב). הלשכות משמשות כחובת ממלכתית-ציבורית למתן מידע, הדרכה, הכוונה וסיוע לכל אזרח במגעיו עם הרשויות הציבוריות. כמו כן ניתן ייעוץ מקצועי באמצעות מומחים בתחומים שונים. התחנות מאוישות על-ידי 30 עובדות בשכר וכ-160 מתנדבים. בשנתיים האחרונות הגיעו לתחנות ש"ל יותר מ-30,000 פניות. עיקר הפניות התרכזו בשלושה תחומים אלה: (1) חוסר ידע בזכויות וחובות (בנושאים הקשורים לביטוח לאומי, שיכון, הסבה מקצועית, מסים עירוניים, הנחות לשכבות הציבור שונות, שכר-דירה, אי-הבנה של חוקים חדשים, אישיות, חינוך רגיל ומיוחד, בעיות משפטיות, ורבים אחרים); (2) חוסר אפשרות לממש זכויות מפאת תהליכי כים ביורוקרטיים לא תקינים; (3) בעיות של קבוצות אזרחים אשר עדיין לא זכו לפתרון הולם בחוק ובשירות המתאים (למשל יש לזכור פעולת תחנת ש"ל בחדרה, מלפני כמה שנים, בנגוע לחקיקת חוק פנסיה שאירים לאלמנות).

2. פעילות זו היא חדשה, ולאחרונה נודע לי על כך.
3. אני חושב כי מדובר בהחלט בכפילות בלתי-רצויה וביבוז משאבים, כאשר משרדנו פיתח בהצלחה בכל רחבי הארץ רשת של תחנות העומדות לרשות הציבור בכל התחומים שבין האזרח לרשויות.
הפעלת מערכות וכפילות תגרומנה גם לבילבול הציבור וירידת אמינותו של השירות לאזרח.
4. שר הסעד יזום בדרך ממשלתית פעולה אשר תבטיח כי משרד הסעד יוכל להפעיל מערכת שירותי מידע והכוונה לאזרח כפי הצורך, בהתאם למדיניות, שהופקד עליה מטעם הממשלה, להבטחת זכויות האזרח ומתן שירותים חברתיים.

היו"ר מ. שחל:

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת הרליץ.

אסתר הרליץ (המערך):

כבוד השר, שר החינוך נתן אתמול, מעל במת הכנסת, תשובה כמעט זהה עם תשובתך בהגדרת התפקיד של תחנות ייעוץ לאזרח וציין שהוקמו תחנות כאלה גם על-ידי משרד החינוך, עשרות תחנות כאלה, בשנת 1976. האם בדעתו של השר להביא את העניין הזה לדיון דחוף בממשלה?

שר-הסעד ז. המר:

בתשובה על השאלה הרביעית בשאלתה אמרתי שאמנם אני מתכוון לטפל בזה בדרג ממשלתית.

5831. כוונת מדינות ערב להנפיק בול שיאש

את דיוקנו של הארכיבישוף קאפוצ'י

חברת-הכנסת ח. זיידל שאל את שר התקשורת ביום י' בסיון תשל"ו (8 ביוני 1976):

מעונות תור-לארץ ומהארץ נודע לי כי מדינות ערב מסוימות מתכוננות להנפיק בול עם דיוקנו של הארכיבישוף הילאריין קאפוצ'י, אשר מטרתו היא להעמיד את מדינת ישראל באור שלילי באשר היא מחזיקה את קאפוצ'י כלוא בבית-הסוהר.

בקשר לכך רצוני לשאול:

1. האם אימת כבוד השר ידיעה זו?

הוא לחשומת-לבי חומר מודפס מגוון, מעטפה מבוילת על-ידי משרדך ושאלון המופץ על-ידי משרד הסעד. עניינם של השאלון והמסמכים הנלווים — "מיפקד מת-נדים" שנערך על-ידי משרדך.

בימים שבהם מנהיגים קיצוץ בתקציבים חיוניים ומנסים לצמצם הוצאות מיותרות עורך משרדך פעולה הכרוכה בהוצאות גדולות ותועלתה מופקפת. ברו-מנית עוסק המרכז לשירותי התנדבות (הממומן כמסד ממשלתי ליד משרד ראש הממשלה) בפעולות גיוס מתנדבים לשירותים שונים.

לכן יורשה לי לשאול את השר:

1. ההיה תיאום בהכרות המיפקד הנ"ל עם המרכז לשירותי התנדבות, שבו מיוצג משרדך על-ידי המנכ"ל שהוא חבר בהנהלת המרכז?

2. מה תקציב עריכת המיפקד שמשרדך עורך?

3. כיצד מתיישבת פעולה זו עם הביקורת על הממשל הנוהג בכפילויות בהוצאות ובחוסר יעילות?

שר-הסעד ז. המר:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. המיפקד נערך בידיעה מראש של המרכז לשירותי התנדבות (התיאום נעשה בין מנהל היחידה להתנדבות ומנהל המרכז לשירותי התנדבות).

2. — 17,260 לירות.

3. לא נודע לנו עד עצם היום הזה, למרות הבירורים היסודיים שנעשו, על שום גורם מוסמך או כל גורם אחר שהיה ביכולתו לתת מענה על השאלות הבסיסיות שהמיפקד נועד לברר (מי פועל בהתנדבות בתחום שירות הסעד והרווחה? איפה? באיזו תדירות? מה ניתן לשפר? מטעם מי פועל? וכו'). משום כך אין מקום לדבר על כפילות או ביובוז.

ראוי לציין כי בתחום שירותי הסעד והרווחה לא רק שאי-אפשר להצביע על כפילויות או ביובוז, אלא אפשר להצביע אף על מחסור משוע במתנדבים שייחלצו לעזרת השירותים השונים. אני מצרף דוגמת שאלון המיפקד.

6062. שאלת הצורך בשירות ייעוץ לאזרח

חברת-הכנסת א. הרליץ שאלה את שר הסעד ביום ט"ז בתמוז תשל"ו (14 ביולי 1976):

אודה לכבוד השר אם יודיעני:

1. באילו ישובים קיימות תחנות ש"ל (שירות ייעוץ לאזרח), מה תפקידיהן, מי מאייש אותן, ומה מידת הצלחתן?

2. האם יודע כבוד השר כי מרכז ההסברה במשרד החינוך והתרבות מקיים שירות מקביל בישובים רבים בדגם של לשכות מודיעין?

3. האין חושב כבוד השר כי יש כאן כפילות בלתי-רצויה, ביבוז של משאבים ובלבול הציבור?

4. מה בדעת כבוד השר לעשות להביא לאיחוד שירותי מידע חשוב זה?

שר-הסעד ז. המר:

1. כיום מפעיל ש"ל 36 תחנות ב-20 ישובים. בתורשים הקרובים עומדות להיפתח לשכות בעוד 12

השירות, המכונה בארצנו אקספרס, מקור שמו בתקופת המאנדאט. למעשה אין הוא אלא שירות מסירה מיוחדת, כפי שהוא מוסבר במדריך הדואר, דהיינו שדברי דואר אלה מועברים ממקום למקום באמצעי התוב"ל של דברי הדואר הרגילים העומדים לרשות המשרד, אלא שעם קבלתו במקום הייעוד הוא נמסר על-ידי שליח מיוחד.

עם זאת אנו מקיימים סידורי הובלה מיוחדים של דברי דואר אלה בכל מקום שהדבר ניתן ובהוצאה סבירה. כתוצאה מכך מרבית דברי הדואר בשירות זה נמסרים ביום שבו הם מתקבלים למשלוח, ורק חלק מהם נמסר למחרת היום, בדרך כלל לפני מסירת הדואר הרגיל.

כדי למנוע הטעיית הציבור אנו מדפיסים עתה תוויות חדשות לשירות זה, ועליה יופיעו המלים "מסירה מיוחדת" במקום "אקספרס".

5910. החלטת הממשלה בדבר הנפקת כול

ע"ש הרב אברהם יצחק הכהן קוק ז"ל

חבר הכנסת ז. ורהפטיג שאל את שר התקשורת ביום כ"ב בסיון תשל"ו (20 ביוני 1976):

במדינת ישראל, מאז קיומה, הוצאו בולים רבים עם דיוקנאות. עד היום הוצאו מהסוג הזה הבולים הבאים:

בול ע"ש ד"ר וייצמן	שהוצא ביום 9 בדצמבר 1952
בול ע"ש הרמב"ם	שהוצא ביום 3 באוגוסט 1953
בול ע"ש הרצל	שהוצא ביום 21 ביולי 1954
בול ע"ש רוטשילד	שהוצא ביום 23 בנובמבר 1954
בול ע"ש איינשטיין	שהוצא ביום 3 בינואר 1956
בול ע"ש שלום עליכם	שהוצא ביום 30 במרס 1959
בול ע"ש ביאליק	שהוצא ביום 22 ביולי 1959
בול ע"ש בן-יהודה	שהוצא ביום 25 בנובמבר 1959
בול ע"ש הרצל	שהוצא ביום 31 באוגוסט 1960
בול ע"ש הנרייטה סאלד	שהוצא ביום 14 בדצמבר 1960
בול ע"ש יאנוש קורצ'אק	שהוצא ביום 26 בדצמבר 1962
בול ע"ש בן-צבי	שהוצא ביום 13 באפריל 1964
בול ע"ש רוזבלט	שהוצא ביום 13 באפריל 1964
בול ע"ש וייצמן	שהוצא ביום 2 בנובמבר 1967
בול ע"ש באלפור	שהוצא ביום 2 בנובמבר 1967
בול ע"ש שרת	שהוצא ביום 5 ביוני 1968
בול ע"ש מאפו	שהוצא ביום 8 באוקטובר 1968

2. האם הביא לפני אירגון הדואר הבין-לאומי את התנגדות ישראל להנפקת כול כזה, כי הנפקה זו נוגדת את תקנות האירגון והאמנה הבין-לאומית אשר לא ינוצלו על-פיהן כולי דואר למטרות תעמולה נגד מדינה אחרת?

3. האם משרד עוקב באופן קבוע אחר הנפקות בולאיות של מדינות ערב, אשר מדי פעם בפעם מוציאות בולים אנטי-ישראליים, כגון כולי "דיר-אסיין", "היחס לפליטים", או מפות שלא קיימת עליהן מדינת ישראל?

4. הואיל ובולים אלו יש להם תפוצה רבה בקרב הנוער במדינות ערב וכן במדינות אחרות בעולם, האם שוקל משרד פעולת הסברה בקנה-מידה עולמית?

מנן שר התקשורת א. מויאל:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. איגוד הדואר העולמי אינו מפרסם את הבולים העתידיים לצאת לאור בארצות השונות אלא לאחר הוצאתם לאור, כך שאין אפשרות לאמת ידיעה זו באמצעות איגוד הדואר העולמי.

2. אמנת הדואר העולמית אינה אוסרת במפורש ניצול כולי דואר למטרות תעמולה. נושאי הבולים אינם מוזכרים אלא בהערה לסעיף 9 של האמנה, ובה מומלץ על נושאים כמו העמקת האחוה והידידות בין העמים כמתאימים להנפקת בולים. לכן אין אפשרות להתנגד להנפקת בולים מכל סוג בכל מדינה שהיא, אלא להביע את מחאתנו באמצעות חזר של איגוד הדואר העולמי, המפורסם בכל הארצות החברות בו, וזאת לאחר פירסום הבול.

3. משרד התקשורת עוקב אחר ההנפקות הבולאיות של מדינות ערב, וכאשר הן מוציאות בולים אנטי-ישראליים מוחה המשרד על כך באמצעות חזר כנ"ל. באותה צורה מחו גם מדינות ערב ומדינות אחרות כאשר הונפקו בולים בנושאים שלא נשאו חן בעיניהם כמו, למשל, הבולים שהונפקו בישראל לאחר מלחמת ששת הימים, או בולים מארצות אחרות שבהם הוזכרה ידידות עם ישראל.

4. אין למשרד התקשורת הכלים לנהל פעולת הסברה בקנה-מידה עולמית. האפשרות היחידה העומדת לפני המשרד היא לפנות אל איגוד הדואר העולמי, וזאת הוא יעשה.

5841. איחור במסירת מכתבי אקספרס

חבר הכנסת נ. קצב שאלה את שר התקשורת ביום י"א בסיון תשל"ו (9 ביוני 1976):

סקר שפורסם על-ידי איגוד הצרכנים בנושא משלוח מכתבים דחופים הצביע על כך שרק 51% ממכתבי האקספרס הגיעו למענם לפני המכתבים הרגילים, 43% הגיעו בערך באותו זמן, 6% הגיעו אחרי מסירת מכתב רגיל.

אודה לכבודו אם יודיעני:

האם משרדו עוקב אחרי תופעה זו? אם כן — מה מתוכן כבודו לעשות כדי לתקן את המצב בתחום זה?

מנן שר התקשורת א. מויאל:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הסקר הנ"ל של איגוד הצרכנים לא הובא לידיעת המשרד ואין אנו יכולים לאמת או להכחיש את ממצאיו.

4. מכלל הצווים שבוצעו — כמה היו כנגד קבלנים וחברות בניה ציבוריות וכמה נגד בודדים כנ"ל?

5. האם מוכן כבוד השר לבדוק את מדיניות ביצוע צווי ההריסה, אם אין בה משום יד חזקה כנגד "החלשים" והעלמת עין מ"החזקים"?

תשובת שר-הפנים י. בורג:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

צווי ההריסה ניתנים על-ידי בתי-המשפט השונים במחוזות השונים, ולכן משרד הפנים אינו המקור לסטא-טיסטיקה, בייחוד לאור ההגדרות הסובייקטיביות של חבר הכנסת השואל שבדבריו על חולשה וחוזקה. מדיניות משרד הפנים מבוססת על החלטות בתי-המשפט.

1337. זכותה של הגברת רות אן שוגרמן להיות תושבת ישראל

הכריזה הכנסת ב. מואב שאל את שר הפנים ביום כ' בתמוז תשל"ד (10 ביולי 1974):

נודע לי כי בתאריך 17 ביוני 1974 הודיע משרד הפנים לגברת רות אן שוגרמן, עולה מארצות-הברית, שהגיעה ארצה ב' ביולי 1972 כתושבת ארעית, כי האשרה שברשותה לא תוארך וכי עליה לעזוב את הארץ תוך שבועיים.

הגברת רות אן שוגרמן היא יהודיה על-פי ההלכה, אמה ואביה יהודים, וסבה קבור בהר-הזיתים. שאלתי היא:

מדוע שוללים מהגברת שוגרמן את זכותה להיות תושבת ישראל על-פי חוק השבות?

שר-הפנים י. בורג:

הגברת אן רות שוגרמן עזבה את הארץ ב' 27 באוקטובר 1974 ולא חזרה עוד.

האיתור במתן התשובה על השאלתה נעוץ בנסיון-נתינו לאתרה ולבדוק שנית אם חוק השבות חל עליה אם לאו. עם שובה ארצה נעשה זאת שוב.

2528. פיקוח על ביצוע תכניות בינוי בשכונת

רמת-האונברסיטה שבכנעת-שמואל

הכריזה הכנסת ב. מואב שאל את שר הפנים ביום י' בטבת תשל"ה (24 בדצמבר 1974):

שכונת רמת-האונברסיטה, הנמצאת בתחום שיפוטת של הרשות המקומית גבעת-שמואל, מתוכננת לדיר ל-900 משפחות. יש בה כיום 500 משפחות, אין מרפאה, אין טיפת-חלב ואין סניף דואר. החברה מפרסמת מודעות מרהיבות, אך מטעות, מתאריך 19 בספטמבר 1974, בלי שיהיו שירותים במקום.

שאלותי הן:

1. מה הוא הפיקוח של משרד הפנים על תכנון שכונה בדרך שתבטיח את מלוא השירותים הקהילתיים?

2. מה הן דרכי הפיקוח של המשרד שהתכנון האמור יבוצע?

3. לנוכח התלונות של דיירי השכונה ולנוכח הדברים שהועלו בבג"צ 445/73, האם תואיל להורות לאנשיך לבדוק את המתרחש שם, כדי להבטיח שהבנייה תהיה כמתוכנן והביצוע יהיה כנדרש, וכי בעלי החברה לא

שהוצא ביום 21 בינואר 1970;

שהוצא ביום 11 במארס 1970;

שהוצא ביום 11 במארס 1970;

שהוצא ביום 6 במאי 1970;

שהוצא ביום 5 בנובמבר 1974;

שהוצא ביום 4 במארס 1975;

שהוצא ביום 5 באוגוסט 1975.

ידוע לי שלפני שנים אחדות הוצע להוציא בול שישא את דיוקנו של הרב אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל, ראש הרבנים לארץ-ישראל, מניח יסודותיה של הרבנות הראשית, איש האמונה הדתית-לאומית, מגדולי ההגות והמתחשבה היהודית, אוהב ישראל.

הכל הכירו שיש ערך חינוכי רב בהוצאת בול כזה, ואכן בתאריך 9 בנובמבר 1974 החליטה ועדת השרים לענייני טקסים וסמלים, בהחלטה מספר 4/ט, להוציא בול לזכרו של הרב קוק, אך משום-מה לא בוצעה החלטה זו עד עצם היום הזה.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

מה בדעתך לעשות על-מנת שההחלטה הנ"ל תצא אל הפועל?

פגן שר התקשורת א. מויאל:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ממשלת ישראל החליטה, בישיבתה מ" 8 בדצמבר 1974, לא להנפיק עוד בולים נושאי דיוקנאות אישים, פרט למקרים מיוחדים. ואמנם מאז החלטה זו הוצאו רק שני בולים — בול ע"ש טרומן ובול ע"ש שזר. החלטה זו אינה מאפשרת למשרד התקשורת לתכנן הוצאת בול ע"ש הרב אברהם יצחק קוק זצ"ל, למרות העובדה שהוא מכיר בהחלט בערך החינוכי הרב שבהוצאת בול כזה.

1213. נתונים על ביצוע צווי הריסה

הכריזה הכנסת ח. שמעוני שאל את שר הפנים ביום ז' בתמוז תשל"ד (27 ביוני 1974):

בעקבות הריסת המבנה הבלתי-חוקי בשכונת מנחת בירושלים והתקרית המצערת שנתלוותה לה מתעוררת שאלת הבנייה הבלתי-חוקית והטיפול בה מצד הרשויות המוסמכות.

שאלותי הן:

1. כמה צווי הריסה הוצאו בשנה האחרונה?

2. כמה צווים כאלה הוצאו נגד קבלנים גדולים וחברות בניה ציבוריות שחרגו מהיתרי הבנייה לצורך עשיית רווחים, וכמה צווים הוצאו נגד בודדים שחרגו מהיתרי בנייה לצורך הקטנת צפיפות המגורים שלהם או לשימושם שלהם?

3. כמה צווי הריסה בוצעו הלכה למעשה בשנה האחרונה?

למרות החלטת הוועדה המקומית הנ"ל הוצא ביום 14 ביוני 1974 רשיון לבניית בניין של שש קומות ופנטהאוס.

אבקש לדעת:

א. האם נכון המידע הנ"ל?

ב. אם כן — האם אין בכך משום עבירה על חוק התיכנון והבנייה?

ג. מה הם הצעדים שכבודו ינקוט נגד האחראים למתן רשיון, שהוצא בניגוד לחוק?

ד. מה בדעת השר לעשות למניעת הישנות מקרים דומים?

שר-הפנים י. בורג:

הדברים המתוארים בשאלתה נכונים. ביוני 1975 הופסקה העבודה לאחר שהיה נראה שההיתר לא חוקי, אולם לאחר שנתברר כי שטח של 142 מטר, שהופקע לצורך כביש, נכלל בחישוב גודל המגרש לצורך אחוזה בנייה נעשה ההיתר חוקי.

3859. נתונים השוואתיים על נצרת, נצרת עילית וכרמיאל

חברי-הכנסת מ. פעיל שאל את שר הפנים ביום י"ז בתמוז תשל"ה (26 ביוני 1975):

בעקבות האינפורמציה הנמסרת באמצעי התקשורת על מאמצי המנהל הכללי של מנהל מקרקעי ישראל, מר מאיר זורע, להפקיע 6,000 דונאם מערביי הגליל המרכזי כדי להגדיל את שטח שיפוטן של כרמיאל ונצרת עילית, אבקש מאת כבודו להשיב לי על השאלות הבאות:

א. מה מספר התושבים בנצרת ומה שטח השיפוט של העיר?

ב. מה מספר התושבים בנצרת עילית ומה ממדי שטח השיפוט של העיר?

ג. מה מספר התושבים בכרמיאל ומה ממדי שטח השיפוט של העיריה?

ד. האם יש דירות ריקות בנצרת עילית ובכרמיאל כיום, וכמה?

ה. מה הן תכניות הפיתוח של נצרת, נצרת עילית וכרמיאל לעשור הבא?

ו. האם יכולים תושבים ערבים לגור ולרכוש נכסי-דלא-ניידי חדשים בשטח השיפוט של נצרת עילית או כרמיאל?

ז. מדוע לא מאחד כבוד שר הפנים את הרשויות המוניציפאליות של נצרת עילית ונצרת?

ח. האם תכניותיו של מר מאיר זורע תואמו עם משרד הפנים?

שר-הפנים י. בורג:

א. מספר התושבים בעיר נצרת ליום 31 בדצמבר 1975 — 39,000 נפש. שטח השיפוט שיאושר עלי-ידי בימים הקרובים, לאור המלצות הוועדה שמינית להרחבת תחום שיפוט, יהיה 12,500 דונאם.

ב. אוכלוסייתה של נצרת עילית ליום 31 בדצמבר 1975 היא 20,570 נפש. שטח השיפוט הקיים הוא כ-9,800 דונאם.

יתחמקו מהבטחותיהם לציבור הן במודעות הפומביות הן בחוזים שחתמו עם כל משתכן והן בתכניות שהציגו ברשויות המקומיות?

4. מה היא עמדת משרדך להגשת תכניות שאין בהן פרטי בינוי אלא הן מוגשות בדרך ההכללה בלבד ומונ"עו מהתושבים את הזכות לשלול את התכניות (ראה בג"צ 445/73)?

שר-הפנים י. בורג:

1-2. משרד הפנים מפקח על התיכנון וביצועו באמצעות הוועדות המחוזיות והמקומיות לתיכנון ובנייה.

3. משרד הפנים ער לבעיה, ועל-ידי התערבותו ובהתאם להוראותיו מעכבת הוועדה המקומית איכילוס נוסף של השכונה עד למילוי התחייבויות החברה והמוע"צה המקומית בדבר השלמת השטחים והבניינים הציבוריים.

4. משרד הפנים, באמצעות הוועדות המחוזיות לתיכ"ן ובנייה, דורש כי הבסיס להוצאת היתרי בנייה יהיה תכניות מפורטות הכוללות, על-פי חוק, ציון פרטי הבינוי. תכניות אלה מופקדות לפני אישורן, ותוך תקופת הפקדתן רשאי כל תושב וכל אורח להגיש התנגדותו לתכנית. הוועדה חייבת לשמוע את כל המתנגדים לפני קבלת החלטתה בדבר אישור התכנית, תיקונה, שינויה או דחייה. במשרד הפנים נמצאת בשלבי סיום הכנת תקנות יותר מפורטות ומקפידות בדבר צורת הגשה של תכניות מפורטות ותכניות בינוי.

3736. שיפור השירותים העירוניים הניתנים

לתושבים הערבים בעכו העתיקה

חברי-הכנסת א. לבנבראון שאל את שר הפנים ביום ב' בתמוז תשל"ה (11 ביוני 1975):

שני חברי מועצת עיריית עכו, ה"ה רמזי כורי ומחמוד אבו שנב, מתלוננים במכתבם אל ראש העיר והנהלת העיריה על כך שמועצת עיריית עכו ממשיכה בהזנחת השירותים העירוניים הניתנים לתושבים הערבים בעכו העתיקה (העתק המכתב מצ"ב).

הנני שואל:

1. מה הן הפעולות שמשרד הפנים מבצע כדי לשפר את מצב הדירור, הנקיון והתנאים הסאניטאריים בעיר העתיקה עכו?

2. האם מוכן כבוד השר לפעול להבטחת השירותים העירוניים שמועצת עיריית עכו חייבת לתת לתושבים בעיר העתיקה?

שר-הפנים י. בורג:

1. משרד הפנים הקציב בשנת התקציב 1966/67 סכומים גדלים והולכים לפתרון הבעיות הנ"ל.

2. התשובה חיובית.

3796. חוקיות הבנייה בחלקה 75 גוש 3935

בראשון-לציון

חברי-הכנסת י. תמיר שאל את שר הפנים ביום י"ד בתמוז תשל"ה (23 ביוני 1975):

הוועדה המקומית לתיכנון ובנייה בראשון-לציון איש"רה, בישיבתה ביום 23 באפריל 1974, בניית בית בן ארבע קומות בחלקה 75 גוש 3935.

שרי-הפנים י. בורג:

(לא הוקראה, במסרה לפרוטוקול)

א. הכללים שהותקנו, מאז פירסום פסק-הדין, בצור רת תקנות הם כדלקמן: (1) תקנות למניעת מפגעים (זיהום אוויר מכלי רכב) (תיקון), תשכ"ה—1965 (ק"ת תשכ"ה, עמ' 1685); (2) תקנות למניעת מפגעים (זיהום אוויר מכלי רכב) (תיקון), תשכ"ו—1966 (ק"ת תשכ"ו, עמ' 2595); (3) תקנות למניעת מפגעים (זיהום אוויר מכלי רכב) (תיקון), תשל"ב—1972 (ק"ת תשל"ב, עמ' 790); (4) תקנות למניעת מפגעים (זיהום אוויר מחצרים) (תיקון), תשכ"ה—1965 (ק"ת תשכ"ה, עמ' 2120); (5) תקנות למניעת מפגעים (מניעת רעש), תשכ"ו—1966 (ק"ת תשכ"ו, עמ' 2265); (6) תקנות למניעת מפגעים (מניעת רעש) (תיקון), תשכ"ו—1966 (ק"ת תשכ"ו, עמ' 2595); (7) תקנות למניעת מפגעים (מניעת רעש) (תיקון), תשכ"ו—1966 (ק"ת תשכ"ו, עמ' 163); (8) תקנות למניעת מפגעים (איכות אוויר), תשל"ב—1971 (ק"ת תשל"ב, עמ' 380); (9) תקנות למניעת מפגעים (איכות אוויר) (תיקון), תשל"ב—1972 (ק"ת תשל"ב, עמ' 1633); (10) תקנות למניעת מפגעים (איכות אוויר) (תיקון), תשל"ג—1972 (ק"ת תשל"ג, עמ' 360); (11) תקנות למניעת מפגעים (פליטת חומר חלקיקי לאוויר), תשל"ג—1972 (ק"ת תשל"ג, עמ' 361); (12) תקנות למניעת מפגעים (פליטת חומר חלקיקי לאוויר) (תיקון מס' 2), תשל"ג—1973 (ק"ת תשל"ג, עמ' 1567); (13) תקנות למניעת מפגעים (זיהום אוויר ממבערי מאזוט להסקה ביתית), תשל"ג—1972 (ק"ת תשל"ג, עמ' 200).

נמצאות בהכנה: (1) תקנות בדבר רעש בלתי-סביר, המגדירות רמות רעש מותרות באזורים שונים ובשעות שונות של היום — לפני פירסום; (2) תקנות לרמות רעש מכלי רכב; (3) תקנות פליטה לאוויר לסוגי תעשייה שונים (תחנות-כוח, מפעלי מלט, בתי-זיקוק, מפעלים כימיים וכו').

ב. כל התקנות, מלבד המפורטות במס' 5, פורסמו שלא לפי צו מפורש של בית-המשפט.

4256. אי-ביצועם של גורדין בנוגע לבנייה

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר הפנים ביום ו' בחשוון תשל"ו (12 באוקטובר 1975):

מר יהודה מינס מפתח-תקווה הביא לתשומת-לבי כי פסק-דין בקשר להפרת חוק התיכנון והבנייה אינם מתבצעים. בין הפרטים שהעביר לי הוא מזכיר את פסק-הדין הבאים:

1. ביצוע גורדין (ת"פ 4156/72—ע) להתאמת קומת הקרקע לפי היתר בנייה (אף שבית-המשפט הטיל במעד יותר מאוחר, בת"פ 1410/73—ע, את הביצוע על הרשות המקומית ועל חשבון קבלן הבניין, הרשות אינה מבצעת זאת);

2. ביצוע גורדין (ת"פ 110/72—ע) להתאמת מקו-מות חנייה לפי היתר בנייה;

3. ביצוע גורדין (ת"פ 2315/73—ע) להתאמת המק-לט, ותביעה נוספת בהתאם לדו"ח מהנדס הגיא מתאריך 2 באוגוסט 1972 והתראה מס' 2162 מתאריך 19 באפריל 1974;

4. הוצאת צו הריסה לגדר-אבן המטה ליפול, ובנייתה בהתאם לתקן על-ידי קבלן הבניין. למרות התראה מס' 2919 מיום 27 בינואר 1975 לא נחבע הקבלן לדיון;

ג. מספר התושבים בכרמיאל הוא 7,500 נפש, שטח השיפוט — 8,400 דונאם.

ד. אין בידי משרדי מספרים מדויקים על דירות ריקות.

ה. תכניות הפיתוח של נצרת, נצרת עילית וכרמיאל לעשור הבא מקבלות ביטוי בתכנית-המיתאר המחוזית ת/מ/מ/2, שפורסמה בילקוט פירסומים מס' 2151 עמ' 129 מיום 5 באוקטובר 1975, ופתוחה לכל המבקש לעיין בה.

ו. אין משרד הפנים מטפל ברכישת נכס-דלא-נייד, רישומם וכד', ואין הנושא בתחום טיפולו של משרד הפנים.

ז. נושא איחוד הרשויות המוניציפאליות של נצרת ונצרת עילית עולה מדי פעם לדיון, ולדעת משרדי אין השעה כשרה עתה.

ח. קיים תיאום בין אגף התיכנון במשרד הפנים לבין מינהל מקרקעי ישראל.

מאיר פעיל (מוקד):

ברשותך, כבוד השר, מדוע כבוד השר או משרדו חושבים שאין השעה כשרה לאיחוד נצרת ונצרת עילית לרשות מוניציפאלית אחת? האם אני רשאי להבין שזה משום שהערכים יהיו רוב?

שרי-הפנים י. בורג:

אתה רשאי להבין. כאן הכוונה שלך איננה תואמת את השיקולים שלנו. כל איחוד ערים, לדעתי, צריך להיות מבוסס על רצון משותף להיות יחד. אם אבוא לידי הכרה שהרצון הזה קיים, אהיה מוכן לבדוק את ההשלכות, במקרה שעדיין אהיה אז שר הפנים.

בועז מואב (תנועה לזכויות האזרח):

אין סיכוי לשינוי.

שרי-הפנים י. בורג:

זו ממשלה של המשך ושל שינוי.

4234. אי-מילוי הוראותיו של החוק למניעת מפגעים, תשכ"א—1961

חבר-הכנסת ש. לוין שאל את שר הפנים ביום ג' בחשוון תשל"ו (8 באוקטובר 1975):

בפסק-הדין של בית-הדין הגבוה לצדק, מס' 295/65, נאמר בין השאר: "...ועל שני השרים, שר הפנים ושר הבריאות, להתקין בכל המהירות הראויה כללים לביצוע סעיף 2 של החוק למניעת מפגעים, תשכ"א—1961. ומכיוון שהדעת נותנת כי יקשה עליהם להתקין את כל הכללים ההם 'חבילה אחת', אלא יצטרכו לעשות אותם 'פסיפס', היינו פרקים פרקים או 'מגילות מגילות' — לפיכך יורשו השרים לנהוג כן, לפי שיקול-דעתם, ובלבד שהפעולה כולה תיעשה בכל המהירות הראויה".

אבקש להשיב לי:

א. אילו כללים לביצוע סעיף 2 של החוק הנ"ל הותקנו מיום מתן פסק-הדין ועד היום?

ב. אילו מהכללים הנ"ל הותקנו שלא על-פי צווים מפורשים של בית-משפט אלא על-פי יומתם ושיקול-דעתם של שר הפנים או שר הבריאות או המשרדים שהם ממונים עליהם?

הנני שואל:

1. מה ידוע למשרדו על המצב בכפר-גבירול?
2. מה נעשה למען פיתוחו מאז קומז?
3. כמה בתי-ספר יסודיים יש בכפר? כמה בתי-ספר על-יסודיים?
4. האם יש בו מועדוני נוער? כמה?
5. האם יש בית-קולנוע? ספריה ציבורית?
6. מה הן תכניות משרד הפנים לפיתוח כפר-גבירול בעתיד?

שר-הפנים י. בורג:

1. כפר-גבירול הוא שכונה בתחום שיפוט של עיריית רחובות, בשולי העיר, ומאוכלס בכ-250 משפחות. חלק ניכר מהתושבים מתגורר עדיין בבתים נטושים ובצריפים המפורזים במרחב.

2. לפתרון בעיות הדיור נמצאים בבנייה כ-240 יחידות דיור. מרכז מסחרי, שחברונו היה ניכר, עומד להיבנות. תכנית הבנייה הכוללת מיועדת ל-4,000 יחידות דיור בעתיד. טרם נפתרה הבעיה של חיבור השכונה עם כביש החוף.

3. בית-הספר הממלכתי שבמקום נסגר לפני 4 שנים עקב רמתו הנמוכה, ותלמידי השכונה פוזרו בין בתי-הספר השונים שבעיר, הן בחינוך היסודי והן בחטיבות הביניים, והם מוסעים מדי יום לבתי-הספר בעיר. בשכונה עצמה נמצא בית-ספר של החינוך העצמאי הקולט, נוסף על חלק מילדי השכונה, גם ילדים מחוץ לרחובות. בשכונה שני גני-ילדים עירוניים.

4. בית הנוער שבמקום, על שם שטרייט, מופעל על-ידי העירייה בשיתוף עם תנועת הנוער העובד, וכן השירות לילד ולנוער של מחלקת הסעד. לאחרונה הסכימו העירייה והנהלת המתנ"ס על ביצוע פעולות מתנ"ס במוע"דן זה.

5. אין בית-קולנוע במקום. סרטי קולנוע מוקרנים במועדון הנ"ל, ובו נמצאת גם הספרייה.

6. תנופת השיכון החדש, המרכז המסחרי העומד להיבנות, הפעלת המתנ"ס, והגדלת מספר התושבים בע"ת, בהתאם לתכנית הבניה, יקדמו את פיתוחה של השכונה.

4746. ניצול יעיל של מבנים ציבוריים שחוקמו בתרומות של גופים ואישים

חבר-הכנסת י. דרניצקי (יורין) שאל את שר הפנים ביום י"ג בטבת תשל"ו (17 בדצמבר 1975):

ידוע כי במשך שנים נבנו ברחבי הארץ בשטחים עירוניים וכפריים מבנים מרובים למטרה ציבורית: מוע"דוני נוער, ספורט ומשחק, בתי-תרבות ועוד. מבנים אלה הוקמו בתרומות של גופים ציבוריים ושל אנשים פרטיים וזכו לסיוע של הממשלה והרשויות המוניציפאליות בצור-רה של הקצאת מגרשים, השתתפות בבנייה והנחות ממסים.

כמו כן ידוע כי רבים מן המבנים האלה אינם מתפקדים כראוי, הפעילות שלשמה הוקמו אינה מתנהלת, והבתים מוזנחים ומלוכלכים.

5. ביצוע גור-דין (ת"פ 2763/72—ע) להתקנת מקור מות לבאלוני גאז ופחי אשפה.

הנני מבקש להשיב לי:

1. האם הטענות הנ"ל נכונות?
2. אם כן — מדוע לא בוצעו פסקי-הדין הנוכחים לעיל?
3. אילו צעדים נוקט כבודו נגד האחראים למחדל?
4. מה גורל הפסיקה לרגל ההתפתחות הנ"ל?

שר-הפנים י. בורג:

פרט למקרה אחד, שבו הוטל הביצוע על הוועדה המקומית, חייבו פסקי-דין את הבונים והוטלו עליהם קנסות.

למתלונן הוצע בשעתו, לאחר התייעצות עם פרקליטות מחוז המרכז, שיגיש תובענה אזרחית נגד הבונים. אנו עוסקים בהקמת ועדה שתבדוק את ההיבטים של השאלות שעוררת ומוכנים לקבל הצעות לשיפור המצב.

4629. יישום המסקנות של ועדת הפנים בעניין הריסתו של רובע המקובלים בצפת

חבר-הכנסת ה. זיידל שאל את שר הפנים ביום כ"ו בכסלו תשל"ו (30 בנובמבר 1975):

ביום ז' בניסן תשל"ה (19 במארס 1975) הונחו על שולחן הכנסת מסקנות ועדת הפנים ואיכות הסביבה בעניין הריסת רובע המקובלים בצפת ופגיעות חמורות בבית האר"י ובבית-הכנסת שלו, בעקבות הצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת יוסי שריד.

מאז חלפו יותר משמונה חודשים.

רצוני לשאול:

1. האם מיישם משרד הפנים את מסקנות הוועדה הנ"ל?
2. האם קיים פיקוח מתמיד למניעת ההרס של רובע המקובלים?
3. האם העביר שר הפנים הוראות מתאימות לראש עיריית צפת לשמור על האתרים ההיסטוריים של צפת?
4. האם מבוצעים צווי הריסה לבנייה בלתי-חוקית באתרים היסטוריים של צפת?

שר-הפנים י. בורג:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2—1. התשובה חיובית.

3. ועדת בניין ערים מחווית למחוז הצפון החליטה, ואני אישתי, נטילת סמכויות לפי סעיף 28 לחוק התיכונן והבנייה מידי ועדת בניין ערים מקומית והעברתן לידי ועדת-משנה בוועדת בניין ערים מחווית כדי לשמור על האתרים ההיסטוריים באזור זה.

4. אנו מבצעים ומכבדים פסקי-דין של בתי-המשפט המוסמכים.

4717. הפיתוח של כפר-גבירול

חבר-הכנסת א. לבנבראון שאל את שר הפנים ביום ז' בטבת תשל"ו (11 בדצמבר 1975):

לאחר הרצא של שחקן הכדורגל במגרש המשחקים ברחובות על-ידי נער מכפר-גבירול עלה שמו של כפר-גבירול לכותרות העתונים, ובמאמרים מתארים את העוני, התיסכול והמרירות השוררים בכפר זה.

עצמית, גיבוריו חצי-משוגעים וחצי-מטומטמים, הכל פרט לאיש אש"פ, כמוכן, שהוא טהור כבדולת והדמות הנורמאלית היחידה בהצגה."

רצוני לשאול:

1. האם אושר המחזה על-ידי המועצה לביקורת סרטים ומחזות?

2. האם מקבל התיאטרון הנ"ל תמיכה כספית מעי-ריית תל-אביב-יפו?

אם כן — מה שיעור התמיכה?

3. האם אישר משרד הפנים מתן תמיכה זו?

4. האם מוכן כבוד השר לנקוט צעדים מידיים כדי להוריד מחזה זה מעל הבמה?

5. לנוכח העלאת מחזות מסוג זה על במת התיאטרון האם מוכן השר לשקול מחדש את עניין מתן התמיכות הכספיות לתיאטרונים על-ידי הרשויות המקומיות?

שר-הפנים י. בורג :

1. כן.

2. בהתאם לתקציב עיריית תל-אביב לשנת 1974 קיבל התיאטרון הקאמרי סכום של 600,000 לירות. בתקציב לשנת 1975 אושר סכום של 850,000 לירות, ובתקציב לשנת 1976 — 1,000,000 לירות.

3. מתן תמיכה זו אושר במסגרת האישור שנתן המנהל הכללי של משרד הפנים לתקציב העיריה. התקציב לשנת 1976 טרם אושר.

4. שיקולי המועצה הם אוטונומיים.

5. התיאטרונים ממלאים פונקציה המקובלת על חלק גדול מהציבור בישראל וזוהים על כן לתמיכה מכספית הציבור. יש לקוות שתמצא גם הדרך הפוליטית והציבורית הנאותה להגיב על העלאת מחזה שאינו ראוי.

היו"ר מ. שחל :

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת גרוס.

שלמה יעקב גרוס (חזית דתית תורתית):

ברצוני לשאול את כבוד השר, נוכח הביקורת התריפה הנמתחת על המועצה לביקורת סרטים ומחזות, שנכשלה פעמים מספר ומכשילה את הציבור, האם אין מקום לשנות את הרכב המועצה ולתת הוראות כדי שלא יכשילו את עצמם ואת הציבור?

שר-הפנים י. בורג :

עניין הרכב המועצה עומד לדיון במשרד הפנים, לאו דווקא מתוך ההדגשים שהעלה חבר-הכנסת גרוס. כי באותה מידה — קצת פחות או קצת יותר — שלחבר-הכנסת גרוס השקפה שמועצה זו ליבראלית מדי, יש גם השקפה של חלקים אחרים בבית הזה שמועצה זו פחות מדי ליבראלית. אם נדון על-פי הביקורת משני הצדדים יש להניח שהאמת היא אי שם באמצע.

5179. הקצאת שטח לתעשייה למועצה המקומית

כפר-סיף

חבר-הכנסת ת. טובי שאל את שר הפנים ביום י"א באדר א' תשל"ו (12 בפברואר 1976):

לפני כמה שנים, כשעובדה הצעת תכנית-מיתאר לכפר-סיף, הוקצה לכפר בתכנית זאת אזור תעשייה. בשטח

נוכח מצב זה רצוני לשאול את השר כדלהלן:

1. כמה מבנים מסוג זה זכו לסיוע ממשלתי ומוניציפאלי בשטח הרשויות הנתונות לפיקוח משרד הפנים?

2. האם קיים פיקוח של משרד הפנים על אופן מילוי התפקיד הציבורי שבעבורו זכו לסיוע ממשלתי ומוניציפאלי?

3. בכמה מן המבנים הנ"ל מתנהלת פעולה ראויה לשמה והולמת את ההתחייבות של הגופים התורמים?

4. מה יש בדעתו של משרדך לעשות כדי להבטיח פעילות תקינה בכל המבנים שהוקמו למטרות ציבוריות בסיוע של הממשלה ושל הרשויות העירוניות?

שר-הפנים י. בורג :

מתן התשובה התעכב בגלל רצוני למצות את תוכן השאלתה. נסיון זה לא הוכתר בהצלחה.

לשאלה 1: אי-אפשר לערוך סטאטיסטיקה על מבנים מסוג זה, דהיינו בניינים, כמו מועדוני נוער, ספורט, תרבות ועוד. וקשה לעשות סטאטיסטיקה על "ועוד".

לשאלות 2, 3, 4: הפיקוח על השימוש במבנים ציבוריים הוא בתחום טיפולם של המשרדים הייעודיים, ולא דווקא של משרד הפנים.

הצעתו לשואל הנכבד כי יפנה את שאלתו לשרים הנוגעים בדבר תוך ציון סוגי המוסדות שהוא מדבר עליהם. בשלב זה, לאחר שהממשלה החליטה על שימוש נוסף במבני ציבור, הוקמו ועדות מקומיות העוסקות בכך. רק לאחר תקופת פעילות של הוועדות הללו ניתן יהיה לסכם את תוצאותיה.

היו"ר מ. שחל :

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת יודין.

יהודה דרניצקי (יורין) (המערך):

אני רוצה לשאול את כבוד השר אם יש הנחיות ברורות למוסדות מוניציפאליים, למועצות מקומיות, בכל מקרה שניתנת הנחה כלשהי בהקמת מבנה ציבורי — כמו הנאה ממגרש עירוני ומתמיכה במסים עירוניים — שחייבת להינתן ערובה או התחייבות כי המבנה יתפקד ויפעל לפי המטרה המוצהרת?

שר-הפנים י. בורג :

אני מבין שהטקסט של השאלה הזאת מחייב אותי לקרוא אותה. אשמח לקרוא אותה בפרוטוקול ואחר כך אשיב עליה.

היו"ר מ. שחל :

אני מוכרח להסב את תשומת-הלב לכך ששאלה נוספת צריכה להיות קצרה ככל האפשר.

4747. ביקורת על המחזה "מושל יריחו"

המוצג בתיאטרון הקאמרי

חבר-הכנסת ש. י. גרוס שאל את שר הפנים ביום י"ג בטבת תשל"ו (17 בדצמבר 1975):

מצ"ב כתבה, שהופיעה ב"הצופה" מיום י"ב בטבת תשל"ו, על המחזה "מושל יריחו" המוצג בתל-אביב על-ידי התיאטרון הקאמרי.

לפי המתואר בכתבה זו כולל המחזה הסתה פרועה נגד צה"ל, לגילוג על מפקדיו ותמונת תועבה המאפיינת, בכיכול, את קציניו. הוא מורכב "מדמיון חולני, שנאה

קצין מחוז פתח-תקווה, קצין התקציבים, וכן הממונה על המחוז — כולם אנשי משרד הפנים — מקדישים זמן רב לבעיות המועצה.

5286. זירוז ההליכים למתן רשיון בנייה בתל-אביב

חברת-הכנסת א. הרליץ שאלה את שר הפנים ביום כ"ד באדר א' תשל"ו (25 בפברואר 1976):

יומים בתל-אביב מתלוננים כי הם נאלצים להתחיל בבנייה ללא רשיון מפני שהליכי קבלת רשיון בנייה בתל-אביב נמשכים עד שמונה חודשים.

אודה לכבודו אם יודיעני:

1. האם אמנם תהליך קבלת רשיון בנייה בתל-אביב מתמשך שמונה חודשים?
2. האם גורם הדבר לבעיה בלתי-חוקית של יומים ואף של קבלנים הבונים בשביל הממשלה?
3. מה בדעת משרד הפנים לעשות כדי לייעל את השיטה ולגרום לזירוז ההליכים הנ"ל?

שר-הפנים י. בורג:

תהליך קבלת רשיון בנייה בתל-אביב הוא מתמשך, ואולי אף גורם להתחלת בנייה ללא רשיון.

אולם בימות משרד הפנים מבצעת העיריה בימים אלו סקר, אשר מסקנותיו תצבענה על דרך של צימצום וזירוז התהליכים למתן רשיונות בנייה. משרד הפנים יקפיד על יישום המסקנות.

5380. הספקת שירותים ראשוניים לשכונה תל-ככר

שליד יפו

חברת-הכנסת ח. גרוסמן שאלה את שר הפנים ביום ח' באדר ב' תשל"ו (10 במארס 1976):

ביקרתי ביום א', ה' באדר ב' תשל"ו — 7 במארס 1976, בשכונה החדשה תל-ככר שלידי יפו. התברר לי כי בשכונה שמגוררים בה יותר מ-15,000 תושבים, רובם מפונים משכונות עוני, חסרים שירותים ראשוניים, כמו סופרמארקט, בנק, דואר, מועדון לנוער ואחרים. השכונה קיימת כחמש שנים בערך.

שאלותי הן:

1. מי אחראי להקמת שכונה ללא שירותים?
2. האם יהיה השר מוכן להורות לעיריית תל-אביב, ולמוסדות האחרים המתאימים, לדאוג לכל אלה?

שר-הפנים י. בורג:

1. האחריות להקמת שכונה זו היא על החברה העירונית "חלמיש".
2. אין זה עניין של מתן הוראה. חובת גופי התיכנון הנמצאים במשרד הפנים היא להבטיח שטחי ציבור לצורך שירותים. ואכן כך נעשה.

שאלת המימון להקמת מבנים נגזרת רק מיכולת המימון והאחריות של כל גורם, ואין למשרד הפנים אפשרות לתת הוראות בנושאים הקשורים בכושר העמסה של המשק.

5450. אכיפת הוראות החוק בנוגע להתקנת

סידורים מיוחדים לנכים בבנייני ציבור

חברת-הכנסת מ. פעיל שאל את שר הפנים ביום כ"א באדר ב' תשל"ו (23 במארס 1976):

הזה הוקמו לפני שנים מספר כמה בתי-מלאכה (בית-חרושת לבלוקים לבנייה, תחנת דלק, מסגריות ועוד). לפני כשנה-יוחצי מגיעה למועצה המקומית כפריסיף הודעה מהמחלקה לשמירת הקרקע החקלאית המבטלת כליל את הייעוד לשטח הנ"ל כשטח תעשייתי לפי הצעת תכנית-המיתאר.

מאז הגישה המועצה עירעורים מספר למשרד הפנים, למשרד החקלאות, לממונה על המחוז, אך לא קיבלה תשובה.

הנני שואל:

1. מדוע לא אושרה הצעת תכנית-המיתאר, הכוללת הקמת אזור תעשייה לכפריסיף?
2. מה דעת משרד הפנים בקשר לתביעת המועצה כפריסיף לאשר הקמת אזור תעשייה בשטח שהוצע לפני כמה שנים?
3. האם מוכן השר לפעול לביטול התנגדות משרד החקלאות לשינוי ייעוד הקרקע ולהקמת אזור תעשייה בשטח שכבר הוקמו עליו כמה מפעלים?

תשובת שר-הפנים י. בורג:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. תכנית-המיתאר של כפריסיף הועברה לוועדה לשמירה על קרקע חקלאית. לפי התוספת הראשונה של חוק התיכנון, תשכ"ה—1965, מסמכותה של ועדה זו להחליט על ביטול או אי-ביטול ההכרזה לגבי קרקע פלוגית בקרקע חקלאית. ועדה זו בודקת את הקרקעות הכלולות בתכנית-המיתאר של ישובים, ובמקרה של אזור התעשייה של כפריסיף הגיעה למסקנה שהקרקע היא חקלאית ואין לשנות את ייעודה ולא לבטל את ההכרזה לגביה.

2. בתכנית-המיתאר המחוזית נקבע שטח תעשייה אזורי ממזרח לכפריסיף במרחק של לפחות קילומטר אחד. שטח זה מיועד לספק תעסוקה לכוח העבודה החווי לכפריסיף, לירכא, לאבריסנאן ולג'וליס.

3. לאור הנ"ל מקובלת על משרדי עמדת משרד החקלאות.

5254. הצורך בפעולה לשיפור המצב בראשי-העין

חברת-הכנסת א. לבנבראון שאל את שר הפנים ביום כ"ג באדר א' תשל"ו (24 בפברואר 1975):

במכתב שנשלח לראש הממשלה והעתקיו נשלחו לחברי הכנסת מתלונן ראש המועצה המקומית מר יוסף מלמד על הונחה ואדישות לבעיות אוכלוסיית ראשי-העין מצד המוסדות השונים בתחומי הדיר, החינוך, התעשייה והפיתוח הכלכלי של הישוב.

הנני שואל:

1. האם מודע כבוד השר למצב בראשי-העין, ומה הוא המצב בראשי-העין?
2. מה התכניות של משרד הפנים לפתרון בעיותיה של ראשי-העין?

שר-הפנים י. בורג:

משרד הפנים מודע לנושא. השתתפות המשרד בתכ-ציב המועצה היא גדולה, ומאידך גיסא ההשתתפות העצ-מית של התושבים היא ירודה.

אודה לכבודו אם יודיעני:

מה התכניות לגבי טיהור השופכין בגוש דן, מי אחראי לתכניות אלה ומי מממן אותן?

האם הנושא החשוב הזה נמצא בסמכות הסטאטוטורית של משרד הפנים?

שר-הפנים י. בורג:

התכנית היא לסלק את שפכי גוש דן לאזור אגני החימצון של ראשון-לציון ולהקים לצורך זה מפעל לטיהור קונבנציונאלי.

האחראי לכך הוא איגוד ערים לגוש דן, והוא אשר יממן זאת מכספי היטל הביוב ומהלוואות לזמן ארוך של הבנק העולמי.

משרד הפנים הוא הממונה על ביצוע חוק הבריאות. לשירי החקלאות והבריאות סמכויות במסגרת חוק זה. השרים פועלים במסגרת משותפת המכוונת את הנושא תוך תיאום והבנה.

היו"ר מ. שחל:

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת הרליץ.

אפתר הרליץ (המערך):

כבוד השר, איני רוצה לשאול שאלה נוספת, אלא למען הפרוטוקול אני רוצה לציין שהמיון הוא של הבנק הבין-לאומי — — —

שר-הפנים י. בורג:

אני קראתי: "הבנק העולמי"

אפתר הרליץ (המערך):

בכון, הבנק העולמי.

אנשי גוש דן אומרים כי התכנית אינה מתבצעת מאחר ששרי הפנים, החקלאות והבריאות אינם מגיעים לכלל הבנה בנושא.

שר-הפנים י. בורג:

אין לי שום ספק שיש דברים שלגביהם טרם הושגה הבנה מלאה.

5574. הפעלות על בית הנוער שהוקם בשלומי

חברת-הכנסת א. אבטבי שאל את שר הפנים ביום ד' באייר תשל"ו (4 במאי 1976):

נמסר לי כי בית נוער דתי שנבנה בשלומי בשנת 1968, במימון המועצה הדתית והמועצה המקומית, נמסר לנוער לא-דתי בשנת 1970. למרות החלטת הבורר מר רותם שיתחלקו בבניין עד שייבנה אחר, ועם גמר הבניין האחר יועבר לנוער הדתי כל הבניין, לא נהג כך מר חזן, יושב-ראש המועצה המקומית.

רצוני לשאול:

1. האם נכונות הטענות והאם ידועות לו?

2. מה יעשה כבוד השר כדי להשיב את הסדר על כנו במקום?

תשובת שר-הפנים י. בורג:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה חיובית.

2. בגלל מורכבות הנושא, כשיש ויכוח בין שני גופים אלה אנו נמנעים מלכפות הסדר ומנסים להביא לידי הבנה בין שני הבעלים.

הזדמנה לידי חוברת מטעם המועצה הישראלית לשיקום, הנושאת את השם: "תן לי כניסה". החוברת יצאה לאור ב-1974, וכוללת בה הקדמה, חתומה על-ידי כבוד שר הפנים, ובה אף טענה שמדינת ישראל הצטרפה לחבורה הקטנה של חלוצי האומות שהחלו לא מכבר להתמודד עם הבעיה של התקנת סידורים מיוחדים לנכים בבניינים ציבוריים כדי שציבור הנכים לא יופלה עוד לרעה בחלוקת השירותים שהאוכלוסיה כולה רוכשת או מקבלת במדינה.

אבקש מאת כבוד השר להשיב לי על השאלות הבאות:

א. כמה בנייני ציבור נבנו במדינתנו מאז כ"ב באב תשל"א, 13 באוגוסט 1971, בלי שהותקנו בהם סידורים מיוחדים לנכים, כפי שמחייב חלק ח' של חוק התיכנון והבנייה?

ב. מה הסידורים האירגוניים והנוהליים שקבע משרדך ב-1971 כדי לוודא שלא תתכונן, לא תאושר תכנית ולא יאושר בניין ציבורי אם לא ימלא אחר חלק ח' של חוק התיכנון והבנייה?

ג. האם טרחתם לבחון מחדש את נהלי העבודה שלכם בעניין אכיפת חלק ח' של חוק התיכנון והבנייה? מה הם הנוהלים וההיערכות החדשים שנקט משרדכם? אילו צעדים מתכוון משרדך לנקוט בעתיד הקרוב?

ד. האם בדקו אנשי משרדך אם חלק ח' של חוק התיכנון והבנייה שובץ בפרוגראמות הבנייה של הוועדה העליונה לבנייה ממשלתית? אבקש מאת כבוד השר לפרט לפחות את הקשור לפרוגראמות התיכנון של מוסדות חינוך, מתנסים, בתי-חולים, משרדי הממשלה בכל רחבי הארץ, בתי-המשפט, בנייני המשטרה ובתי-הדואר?

ה. באיזו מידה הצליחו אנשי משרד הפנים להחזיר את חלק ח' של חוק התיכנון והבנייה אל תודעתם של כל הארכיטקטים והמהנדסים בישראל?

שר-הפנים י. בורג:

א. עד היום לא הוגשה לפנינו כל תלונה על בניית מבנים ציבוריים, לאחר 13 באוגוסט 1971, שלא הותקנו בהם הסדרים מיוחדים כמתחייב מהחוק.

ב. משרד הפנים הוציא חוברת הסברה בעלת היבט מיוחד לשאלת הסידורים המתאימים שמחייב חוק התיכנון והבנייה בעניין הנכים. כמו כן נשלחה פנייתי האישית לראשי הערים ולגופי התיכנון שישמרו על ההוראות, ואף בחזר המנהל הכללי המופנה לרשויות המקומיות יש פנייה כזאת לרשויות המקומיות.

ג. ביוזמת המשרד הוצע שינוי בחוק התיכנון והבנייה בדבר אכיפת החוק. ההצעה אושרה על-ידי ועדת השרים לחקיקה והוגשה לכנסת. מוצעים שם עונשים כבדים על בוגי בניינים בניגוד להיתרי הבנייה, וגם נוקטים עמדה נגד הוועדות המקומיות שיוציאו היתרי בנייה בניגוד לתקנות.

ד. כל התקנות לתיכנון ולבנייה חלות על המדינה ומחייבות כל משרדי הממשלה.

ה. נערכו בזמנם ימי עיון עם האדריכלים והמהנדסים, ובהם נדון גם הנושא של תקנות אלה.

5465. טיהור השופכין בגוש דן

חברת-הכנסת א. הרליץ שאלה את שר הפנים ביום כ"ג באדר ב' תשל"ו (25 במארס 1976):

5596. מימון חגיגות המימונה

חבריה הכנסת ב. מואב שאל את שר הפנים ביום י"א באייר תשל"ו (11 במאי 1976):

1. מה הוא התקציב שהועמד לרשות חגיגות המימונה, מה הם מקורותיו ומי מפקח על ביצוע התקציב?
2. כיצד נקבעה חלוקה של התקציב לרשויות המקומיות לצורך חגיגות המימונה?
3. מה הוא הסכום שהועמד לרשות חגיגות המימונה בשדרות, בקריית-שמונה, בנתיבות ובבית-שאן?

שר-הפנים י. בורג:

מתקציב משרד הפנים ומענקיו לרשויות המקומיות לא הוקצבו סכומים למימונה, וממילא לא היה צורך לקבוע חלוקה.

בדרך כלל לא הוקצבו כספים גם על-ידי הרשויות המקומיות. אלו השתתפו במקרים מסוימים במימון חלק מההכנות לאירוע, כמו העמדת שטח כינוסים עם תאורה, גידור, דיגול וכיוצא בזה, מסעיפים כלליים.

היו"ר מ. שחל:

רשות לשאלה נוספת לחבריה הכנסת מואב.

בועז מואב (תנועה לזכויות האזרח):

כבוד השר לא ענה על שאלה מס' 3 — מה הוא הסכום שהועמד לרשות חגיגות המימונה?

שר-הפנים י. בורג:

התשובה שלי היתה שבכל מקום שהשתתפו במימונה השתתפו מתוך תקציבים כלליים, כמו חינוך, נוער, ספורט, הסברה, אני אישית בדעה שכל מסורת טובה של כל שבט בישראל ברוכה היא.

בועז מואב (תנועה לזכויות האזרח):

גם אני.

5655. תכנית המיתאר של חולון ומריניות פיזור

האוכלוסיה

חבריה הכנסת ב. מואב שאל את שר הפנים ביום י"ט באייר תשל"ו (19 במאי 1976):

1. האם תכנית המיתאר של חולון, שאושרה על-ידי הוועדה המחוזית לתכנון ולבנייה, הותאמה ליעדי התכנית לפיזור האוכלוסיה (ח/מ/א/6)?

2. מה הוא מספר התושבים הנוכחי בחולון? מה הוא מספר התושבים הצפוי בחולון אם ייבנו כל האזורים המותרים לבנייה בתכנית המיתאר?

3. כיצד פועלים משרד הפנים והוועדה המחוזית לתכנון ולבנייה במחוז תל-אביב להגשמת היעדים של התכנית לפיזור האוכלוסיה לגבי חולון?

שר-הפנים י. בורג:

1. תכנית המיתאר החדשה של חולון, שהומצאה להפקדה על-ידי הוועדה המחוזית לתכנון ובנייה, תואמת את יעדי פיזור האוכלוסיה (ח/מ/א/6).

2. מספר התושבים בחולון, לפי הפירסום האחרון של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (31 בדצמבר 1974) הוא 110,300 נפש, כן ירבה כושר הקיבול הגומינאלי בשנת 1992, לפי ח/מ/א/6, התכנית הגדולה, הוא 226,000.

3. הוועדה המחוזית לתכנון ובנייה מאשרת תכנית מיתאר רק כאשר הן תואמות את התכנית האמורה לעיל (ח/מ/א/6).

5688. בריקת מימון פרויקטים עירוניים

מכספי תרומות שנתקבלו בניגוד לחוק

חבריה הכנסת ב. מואב שאל את שר הפנים ביום כ"ה באייר תשל"ו (25 במאי 1976):

הואב לידיעתנו על-ידי בעלי תחנת דלק "סוגול" ברמת-גן כי ראש עיריית רמת-גן ד"ר פלד תבע וקיבל מתחנת הדלק "סוגול" תרומה בסך 50,000 לירות לתקציב הפיתוח כתנאי לקבלת רשיונות הבנייה לתחנת הדלק. שאלותי הן:

1. האם משרד הפנים בודק את המימון של פרויקטים עירוניים על-ידי תרומות לאור העובדה שתרומות אלה עלולות לגרום לקבלת טובות-הנאה ישירות ועקיפות מצד העירייה?

2. האם רשאי ראש רשות להתנות קבלת רשיונות למיניהם במתן תרומות על-ידי מבקש הרשיון? האם רשאי ראש הרשות לאסוף תרומות מפרטים או ממוסדות הנוקטים לשירותי העירייה?

3. מה עושה משרד הפנים כדי לשרש תופעות אלו של גביית "מסים" ותרומות בצורה פארטיזאנית שאינה מעוגנת בחוק או בתקנות?

שר-הפנים י. בורג:

1. משרד הפנים בודק, בעת הגשת תקציב הכולל מימון על-ידי תרומה, אם התרומה הובטחה בדרך מתאימה כמקור מימון לביצוע הנושא שבו היא מופיעה.

הכסף אשר העירייה קיבלה מחברת "סוגול" היווה פיצוי בעד נזקים שנגרמו עקב הבנייה של התחנה.

2. אין ראש רשות מקומית רשאי להתנות קבלת רשיונות במתן תרומות. אין כל איסור לאסוף תרומות מפרטים או ממוסדות הנוקטים לשירותי העירייה בתנאי, כמובן, שמתן השירות לא יהיה מותנה בגלוי או בסתר בקבלת תרומה.

3. למשרד הפנים לא ידוע על תופעה של גביית תרומות בצורה פארטיזאנית. משרד הפנים יבהיר לכל רשות מקומית שעושה כן והדבר יובא לידיעתנו, כי המעשה נוגד את החוק.

היו"ר מ. שחל:

רשות לשאלה נוספת לחבריה הכנסת מואב.

בועז מואב (תנועה לזכויות האזרח):

כבוד השר, האם במקרה הקונקרטי המוזכר בשאלתה אמנם התנה ראש עיריית רמת-גן את הרשיון במתן תרומה?

שר-הפנים י. בורג:

אם מדובר בדבר בלתי-חוקי, והדבר נוגד את החוק, הכתובת איננה שר הפנים.

5740. שאלת כינונה של מועצה אזורית ערבה

חבריה הכנסת י. בארי שאל את שר הפנים ביום ג' בסיון תשל"ו (1 ביוני 1976):

בועז מואב (תנועה לזכויות האזרח):

כבוד השר, מדוע התקציבים לאירגוני נוער מועברים דרך משרד הפנים ולא דרך משרד החינוך?

שר-הפנים י. בורג:

יש דברים שמשרד החינוך עושה, יש דברים שהעיריה בתור עיריה עושה, לפי המצב. אינני רואה צורך לשנות את הנוהל שקיים עשרות בשנים.

5764. היקף המשלחת הישראלית לוועידת

"האביטאט" בוואנקובר

חבר-הכנסת ז. שובל שאל את שר הפנים ביום ד' בסיון תשל"ו (2 ביוני 1976):

גודע לי שלוועידת האו"ם לענייני אוכלוסין ודיוור ("האביטאט") הנערכת בימים אלה בקאנאדה, יצאה מש" לחת ישראלית המונה 15 חברים, ובראשה שר הפנים. שאלותי הן:

1. האם סבור שר הפנים כי גדלה של המשלחת תואם את צרכיה ואת אפשרויותיה של המדינה לנוכח מצבה הכלכלי?

2. מי אישר את גודל המשלחת?

3. הידוע לכבוד השר אם יש בוועידה הנ"ל משלחות רבות אחרות בהיקף כזה?

4. איך מתיישב שיגור משלחת גדולה כזו עם הצורך לשמש דוגמה לחסכון ולצנע?

5. מה ההוצאה הכספית הכוללת שבה כרוכה הנסיעה הנ"ל?

6. הרצוי הוא שהן שר הפנים והן המנהל הכללי של משרדו ייעדו מן הארץ באותה עת, והאם הכרחי הוא ששניהם יהיו נוכחים באותה ועידה?

שר-הפנים י. בורג:

1. הנתונים שנתפרסמו לגבי הרכבה של המשלחת אינם מדויקים. המשלחת לוואנקובר היתה מורכבת מ-6 חברים שבאו מישראל ו-3 שבאו מצפון-אמריקה, לרבות קאנאדה. מטעמים אירגוניים ובטחוניים הופיעו ברשימת המשלחת עוד אנשים אשר היו תוקפת-מה בוואנקובר, ובכללם נציגים לוועידה נפרדת של אירגונים לא-ממשלתיים. לפי מתכונת הוועידה נדרשה משלחת בהיקף זה כדי להבטיח את נוכחותה הפעילה של ישראל במליאה, בשלוש ועדותיה ובוועדות ניסוח, שפעלו כולן בריזומניה. ישראל עמדה בסעיפים שונים במרכז הוויכוח, והאינטרס המדיני שלה חייב נוכחות ופעילות זו.

2. הרכבה של המשלחת אושר על-ידי שרי החוץ והפנים.

3. בוועידה הנ"ל היו לפחות 20 משלחות יותר גדולות מזו של ישראל ו-25 משלחות בהיקף דומה.

4. אין לתלות את נושא החסכון והצנע דווקא על צווארה של משלחת לוועידה בין-לאומית, שהרכבה צריך להיקבע מבחינה עניינית.

5. ההוצאה הכספית הכוללת של השתתפותה של הממשלה בוועידה הנ"ל היתה 170,000 לירות.

6. היה צורך בנוכחותם של השר ושל מנכ"ל המשרד בוועידה זו. בראש המשלחות עמדו שרים, וודאי שישראל היתה צריכה להיות מיוצגת בדרך זו. מנכ"ל המשרד, שהוא גם יושב-ראש המועצה הארצית

המועצה האזורית ערבה טרם כוננה עד עצם היום הזה.

אבקש לדעת:

1. מה הסיבה לכך?

2. מתי תכונן המועצה האזורית ערבה?

שר-הפנים י. בורג:

1-2. השאילתה הנ"ל מוקדמת מדי. שום גורם מוסמך עדיין לא החליט על הקמת מועצה אזורית שלישית באזור הערבה.

ההצעה נמצאת בדיון במשרד הפנים. בהתאם לתוצאות הדיון ייקבע גורל הקמת המועצה.

היו"ר מ. שחל:

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת בארי.

ידידיה בארי (הליכוד):

כבוד השר, מה המועד המשוער לסיום הדיון ולהסקת מסקנות?

שר-הפנים י. בורג:

אני מבין שהנושא איננו כל כך דחוף שאני צריך כבר ברגע זה לקבוע תאריך, בייחוד שמדובר בגוף שדן דיונים רציניים באופן סטטוטורי.

5762. ההקצבות הניתנות לאירגוני נוער

מתקציב עיריית תל-אביב

חבר-הכנסת ב. מואב שאל את שר הפנים ביום ג' בסיון תשל"ו (1 ביוני 1976):

"בידיעות אחרונות" מיום 1 ביוני 1976 כותבת בינה ברזל כי ממלא-מקום ראש העיריה מר יצחק ארצי טוען כי משרד הפנים העביר 900,000 לירות לאירגונים דתיים בתל-אביב "ללא ידיעת העיריה".

שאלותי הן:

1. האם הידיעה נכונה?

2. האם מתבצעות העברות כספים מתקציב העיריה על-ידי משרד הפנים באופן ישיר מבלי שהסכומים יעברו בקופת העיריה ומבלי שיערך רישום בספרי העיריה?

3. האם משרד הפנים מכתוב חלוקת הקצבות לאירגונים דתיים, כפי שטוען ממלא-מקום ראש העיריה?

4. מה הוא סכום ההקצבות בתקציב הרגיל ובתקציב הפיתוח המועברים לאירגוני נוער לא-דתיים, בהשוואה לאירגון בני-עקיבא?

שר-הפנים י. בורג:

1, 2, 3. לא.

4. בתקציב רגיל מועברים בסך-הכל כ-20 מיליון לירות — מתוך זה כ-16.5 מיליון לירות לאירגוני נוער חילוניים, ורק 3.5 מיליון לירות לאירגונים ולמוסדות דתיים, לרבות בני-עקיבא.

בתקציב הבתל-רגיל מקציבה העיריה 28 מיליון לירות — מתוך זה כ-23 מיליון לירות לאירגוני נוער חילוניים, ורק כ-5 מיליון לירות לאירגוני נוער דתיים, הכוללים את אירגון בני-עקיבא.

היו"ר מ. שחל:

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת מואב.

הוועידה, בשלוש ועדותיה ובוועדות ניסוח, שפעלו כולן ב־רומנית.

ישראל עמדה בסעיפים שונים במרכז הוויכוח, וה־אינטר המדיני שלה חייב נוכחות ופעילות זו.

2. הרכבה של המשלחת נקבע על־פי כללים ענייניים ועל־פי מידת מעורבותם של המשתתפים בה בנושאים ששנודנו בוועידה.

סעיף 10 בפרק העקרונות מתייחס לפעילות במדינות, ואינו סעיף מנחה לגבי הרחבה של המשלחת.

3. מקובלת עלינו המשאלה לשילובן של נשים בנור־שא איכלוסים ודיוור, ונכוון את פעולותינו בהתאם לכך.

היו"ר מ. שחל:

רשות לשאלה נוספת לחברת־הכנסת נמיר.

אורה נמיר (המערך):

אדוני השר, האם אין הוא חושב שגם במשלחת של 6 אנשים ראוי היה, לנושאים שדנה בהם הוועידה, מסיבות ענייניות ולגופו של עניין, שתהיה מצורפת גם אשה למשלחת?

שר־הפנים י. בורג:

אינני זוכר אם כאן בכנסת חבר כנסת העלה את שאלת השתתפותם של גברים במשלחת של אירגוני נשים שהיתה במקסיקו. אבל אני בכל זאת רוצה לחזור על משפט שאמרתי קודם, והוא שההרכב היה הרכב פונקציונלי, ולא נקבע על־פי דברים אחרים. אילו, למשל, נציג הסוכנות שעוסק בהתיישבות או, נניח, מנכ"ל משרד הפנים או הממונה על הנושא של איכות הסביבה ד"ר מרינוב, אילו במקומם היתה משרתת באותה משרה רמה אשה, לא הייתי רואה מניעה להשתתפותה. ברם הדבר היה כך ששש הפונקציות ששימשו לנו נר לקביעת הרכב המשלחת היו כפי שהיו.

5808. החלטת הממשלה בדבר ביטול צנזורה של הצגות

חברת־הכנסת ג. כהן שאלה את שר הפנים ביום ט' בסיון תשל"ו (7 ביוני 1976):

אודה לכבודו אם ישיב לי:

האם החלטת הממשלה בקשר לביטול צנזורה של הצגות מעוגנת בחוק ההצגות הציבוריות?

אם לא — האם כל השגה עוברת את ידה ואישורה של המועצה לביקורת סרטים ומחזות על־פי החוק שקיים עד כה?

תשובת שר־הפנים י. בורג:
(לא הוקראה, במסרה לפרוטוקול)

(1) פקודת ההצגות הציבוריות משנת 1927 עדיין בתקפה, וכל נוסח וטקסט של הצגה כזאת צריכים להיות מוגשים לאישור המועצה ולקבל היתר להצגה. בתאריך 20 באוקטובר 1974 קיבלה הממשלה החלטה לבטל את הצנזורה של הצגות ולהגיש הצעת חוק לביטול סעיף 2 בחוק לתיקון פקודת ההצגות הציבוריות (ביקורת).

(2) טרם הוגשה הצעת חוק בנושא זה.

(3) מאז קבלת ההחלטה האמורה על־ידי הממשלה התמעטו המקרים שמנהלי תיאטראות הגישו בקשות לקבלת היתר למחזות. המועצה מצדה לא נקטה במקרים אלה אמצעים חוקיים לאור החלטת הממשלה.

לתיכנון ולבנייה, הגיש את הדו"ח הלאומי של ישראל לוועידה, ויש לו הבקאות בנושאים שנודנו בוועידה זו. נעשו סידורים מתאימים למילוי מקומם ולהבטחת תקינות עבודתו של המשרד בעת העדרם של הנ"ל מן הארץ.

היו"ר מ. שחל:

רשות לשאלה נוספת לחברת־הכנסת שובל.

זלמן שובל (הליכוד):

אדוני השר, עם כל החשיבות של הוועידה ושל המשלחת, אם כל שר וכל אדם יאמר ש"אין לתלות את החסכון על צווארי דווקא", מי יחסוך במדינת ישראל?

שר־הפנים י. בורג:

זו שאלה כשהיא לעצמה, היא איננה שאלה נוספת. זו שאלה שבאה בהמשך קנטרנות ואי־הצגה נכונה של העניינים. אמרתי בשעתי בהקשר אחר, אחרי הוועידה של האביטאט בוואנקובר, שהמדינה יכולה להחליט אם היא רוצה להיות מיוצגת בוועידה בין־לאומית או אינה רוצה. אבל היא אינה יכולה להחליט שהיא רוצה להיות מיוצגת ובו בזמן לא להיות מיוצגת. יש מינימום הכרחי, והתיאורים שניתנו על־ידי עתוננים מסויימים היו מסולפים, ואני אומר — ודווינים.

5795. הרכב המשלחת הישראלית לוועידת "האביטאט" בוואנקובר

חברת־הכנסת א. נמיר שאלה את שר הפנים ביום ט' בסיון תשל"ו (7 ביוני 1976):

על־פי הפירסומים יצאה מישראל משלחת בת 15 חברי בוועידת האו"ם לענייני אוכלוסין ודיוור (האביטאט), המתקיימת בימים אלה בוואנקובר שבקנאדה. במשלחת, שבראשה עומד שר הפנים, שבעה חברים, חמישה יועצים, יועץ טכני ומזכירה.

אתכבד לשאול את כבודו:

1. מה היו השיקולים שעמדו מאחורי ההחלטה על שיגור משלחת כה גדולה?

2. מדוע לא נכללו נשים כחברות מן המגזר וכינע־צות במשלחת לוועידה שהגדירה במפורש כאחד מעקרונותיה: "נשים חייבות להיות מעורבות באופן מלא במאמצים לשיפור איכות החיים. יש לתת להן הזדמנות שווה להשתתף באופן פעיל בכל סוגי הפעילות" (סעיף 10 בפרק "עקרונות כלליים").

3. האם מוכן כבודו להסב את תשומת־לבם של הנוגעים בדבר כי ראויות נשות ישראל, גם ללא הנחיות מאירגון האומות המאוחדות, לייצוג ההולם את מעמדן, כישוריהן ומעורבותן, בוודאי בנושאי אוכלוסין ודיוור?

שר־הפנים י. בורג:

1. הנחיות שנתפרסמו לגבי הרכבה של המשלחת אינם מדויקים. המשלחת היתה מורכבת מ־6 חברים שבאו מישראל ו־3 שבאו מצפון־אמריקה. מטעמים אירגוניים ובטחוניים הופיעו ברשימת המשלחת עוד אנשים אשר היו תקופת־מה בוואנקובר, ובכללם נציגים לוועידה נפרדת של אירגונים לא־ממשלתיים.

לפי מתכונת הוועידה נדרשה משלחת בהיקף זה, כדי להבטיח את נוכחותה הפעילה של ישראל במליאת

2. האם התשלום בעד מודעות המכילות פרסומת אישית ו/או מפלגתית מאושר על-ידי מבקרי משרד הפנים?

3. מה מתכוון שר הפנים לעשות כדי להקטין עד למינימום הוצאות אלו מכספי הציבור?

שר-הפנים י. בורג:

1. אין סעיפים מיוחדים "למודעות" בתקציבי ה"ר שוויות המקומיות. מודעות מן הסוג הנזכר בוודאי כלולות בסעיף "הסברה ויחסי ציבור". כל ההוצאות בסעיף זה בכל הרשויות המקומיות, לרבות ההוצאה לכוו"אדם והסברה בדרכים שונות, הן בשיעור כמחצית האחוז מתקציבי הרשויות המקומיות.

2. הוצאה המתבצעת במסגרת תקציב מאושר אינה דורשת אישור ספציפי נוסף ממשרד הפנים, לכן אין תשלום בעד מודעה מקבל אישור מיוחד. ולא עוד אלא שלא ברור כיצד היה מישוהו יכול להחליט איוו מודעה מכילה פרסומת אישית או מפלגתית ואיוו לא.

3. המנהל הכללי הפנה בחוזרים את תשומת-לב הרשויות המקומיות לצורך בחסכון והדגיש את נושא המודעות כאחד הנושאים לצימצום.

5881. העלאת השיעורים של מס עסקים על-ידי

עיריית תל-אביב-יפו

חבר-הכנסת י. פרנק שאל את שר הפנים ביום י"ז בסיון תשל"ו (15 ביוני 1976):

בעלי-מלאכה, תעשיינים זעירים, סוחרים וקמעונאים רבים קיבלו לאחרונה הודעות מעיריית תל-אביב-יפו, ובהן דרישה לתשלום מס עסקים לשנת 1976/77 בהעלאות דראסטיות ביותר, בשיעורים של יותר מ-200% לעומת שנת הכספים הקודמת, וכל זאת במסגרת התיקרה של תשלום מס עסקים בשיעור עד 10,000 לירות.

אודה לכבודו אם יודיעני:

1. האם שר הפנים אישר העלאות אלו?
2. נוסף על כך, לאור האישור שניתן להעלות את תיקרת מס העסקים ל-20,000 לירות, מה בדעת שר הפנים לעשות על-מנת לבצע את המלצת ועדת הפנים של הכנסת בדבר העלאות מדורגות של מס עסקים, תוך שמירת היחסיות כלפי התיקרה שהיתה קיימת, וזאת על-מנת לא לאפשר לרשויות המקומיות להעלות את מס העסקים בשיעורים ובאחוזים ככל אשר ירצו?

תשובת שר-הפנים י. בורג:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. ההעלאות אושרו על-ידי. ההעלאות מסתכמות, בדרך כלל, בשיעורים של כ-100% לעומת שנת 1975. במקרים מסוימים ההעלאה הגיעה אף ל-200%. יש להביא בחשבון, במקרה דנן, שרמת השיעורים של מס העסקים שמקורה בשנת 1967 היתה נמוכה כשלעצמה, ולכן רמת השיעורים החדשה, אף שיעורן שיתכן בה עלייה שהיא דראסטית גם בתנאי האינפלציה המקובלים, טרם השיגה למעשה את רמת השיעורים של ערים שכנות לגבי ענפים מסוימים.

2. ברור שמשרד הפנים יפעל לפי החוק. ככל שההמלצות יתבטאו בחוק, כן ייושמו.

5826. ריבוי נסיעות של משלחות מוניציפאליות

לחוץ-לארץ

חברת-הכנסת ש. ארבלי-אלמולינו שאלה את שר הפנים ביום י' בסיון תשל"ו (8 ביוני 1976):

בזמן האחרון רבו הפירסומים בעתונות על משלחות מטעם הרשויות המוניציפאליות היוצאות לביקורים ב"רס-תאומות. לפי הפירסומים הולך וגדל מספר המשתתפים במשלחות, וזה בתקופה שכל הרשויות המוניציפאליות נתונות בגרענות.

רצוני לשאול:

1. האם שיגור משלחות מטעם הרשויות המוניציפאליות טעון אישור משרד הפנים?
2. אם כן — מה הם הקריטריונים למתן האישור?
3. האם קיימת מדיניות לצימצום מספר המשלחות היוצאות מטעם הרשויות המוניציפאליות?
4. מי נושא בהוצאות של המשלחות?

שר-הפנים י. בורג:

1. מבחינה חוקית אין צורך באישור משרד הפנים לנסיעה לחוץ-לארץ של משלחות מטעם הרשויות המקומיות. עם זאת סוכם בין משרד הפנים והמרכז לשלטון המקומי על הכוונה משותפת של הנושא.

לשאר השאלות: בנסיעות במסגרת ברית ערים-תאומות משתתף גם משרד החוץ בוועדה המיוחדת לכך.

הקריטריונים שהומלצו על-ידי הוועדה המשותפת הם: (א) משרד החוץ יכוון את מוקדי ההתקשרויות החדשות על-פי העקרונות הנגזרים מהאינטרסים הלאומיים של המדינה; (ב) בדרך כלל יתבקשו הרשויות שלא להתקשר ביותר מאשר עם מקום אחד בחוץ-לארץ. במקרים של בקשות להתקשרות עם יותר ממקום אחד יתקיים דיון מיוחד; (ג) כל רשות מקומית המתקשרת בברית ערים-תאומות תידרש להכין תכנית לפעילות שוטפת וקבועה. יש לפסול בריחות אשר כל מטרתן לצורך נסיעה בלבד; (ד) אחת לשנה תגיש הרשות לוועדה דינרית-חשבון על פעילותה בשנה החולפת. דיווח זה ישמש קריטריון לעורה בשנה שלאחר מכן; (ה) חילופי המשלחות יהיו בנויים על הדדיות. בדרך כלל יש להקפיד על כך שהטקס הרשמי הראשון יקויים בישראל. קיימת גטייה לצימצום מסי המשלחות. לגבי ההוצאות יש סידורים שונים ומגוונים, כאשר הדגש הוא בביצוע ההוצאה על-ידי הגופים המארחים. עזרת משרד הפנים, החוץ והמרכז לשלטון המקומי ניתנת רק במקרים שהוועדה המשותפת אישרה אותה.

5867. מימון המודעות שמפרסמות הרשויות המקומיות

חברת-הכנסת ב. מואב שאל את שר הפנים ביום י"ב בסיון תשל"ו (10 ביוני 1976):

ברשויות מקומיות וברשויות אזוריות רבות נפוץ הנוהג של פירסום מודעות-ענק בעתונות מקומיים על חשבון כספי הציבור. ברוב המקרים הדבר גובל בפרסומת אישית ו/או מפלגתית למעוניינים (צורפה לשאילתה דוגמה של מודעה, על עמוד שלם בעתון מקומי, ובה ברכת ראש מועצת מרחבים לעם ישראל לחג השבועות).

שאלותי הן:

1. מה הוא האחוז המאושר בתקציבי רשויות מקומיות לצרכי פירסום מודעות?

מתחקיר שערך סופר עתון "הארץ" גדעון אלון ומפירסומי ד"ח מבקר המדינה על עיריית ירושלים מס' תבר כי מועצת עיריית ירושלים העניקה לקבלן עובדיה לוי את זכויות-היתר האלה:

א. שינתה ייעוד קרקע, משטח ציבורי פתוח, לבנייה למגורים באתר הבנייה על גבול שכונת תלפיות ובקעה; ב. הגדילה פעמיים את זכויות הבנייה באתר הנ"ל; ג. ויתרה על החלטתה לחייב את הקבלן לבנות מספר ניכר של דירות עממיות בשביל זוגות צעירים באתר הנ"ל;

ד. ויתרה על גביית מס השבחה בגין עליית ערך הקרקע;

ה. אישרה בדיעבד חלק מחריגות הבנייה שביצע הקבלן ושביגנון הועמד לדין ונענש.

אודה לכבודו אם יואיל להשיב לי:

1. מדוע ויתרו לקבלן על התחייבותו לבנות לזוגות צעירים בתנאי משרד השיכון?

2. מדוע לא נדרש הקבלן לשלם מס השבחה על כל השטח עקב שינוי הייעוד?

3. מדוע ויתרה העירייה על תכניתה להקים בית ספר מקיף במתחם זה במחירים זולים למדי בהשוואה למחירי השוק היום?

4. מה הן עבירות הבנייה שנעשו באתר זה?

5. מדוע אושרו החריגות על-ידי הוועדה המקומית?

6. האם לא גרם אישור החריגות, שבוצעו בניגוד להתראות מחלקת מהנדס העיר, פגיעה חמורה בפיקוח העירוני ובהשפעתו על הבונים?

7. מדוע לא נקטה העירייה שום צעדים נגד הקבלן לנוכח העובדה שהמחאות שהפקיד על-פי הסדר ביניהן היו ללא כיסוי?

8. האם נערכה בדיקה על-ידי משרד הפנים בעקבות הממצאים של מבקר המדינה הנוגעים לפעולות הוועדה המחוזית בעניין זה?

9. אם כן — מדוע לא פעלה הוועדה המחוזית כדי לברר על-ידי מי ומתי הוכנס השינוי באחד ההתקנים של התשריט?

10. מה הם הממצאים הנוספים שהעלה משרד הפנים בבדיקה זו?

תשובת שר הפנים י. בורג:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. רשויות התיכנון עוסקות בתיכנון ולא בשיכון. יש להניח שהצרכים בנידון השתנו, ומכל מקום יש לבדוק את הנושא עם משרד השיכון ולא עם משרד הפנים. חוק התיכנון והבנייה, תשכ"ה—1965, אשר בסמ' כותו פועלת הוועדה, איננו מאפשר לכפות על היום לבנות דירות לזוגות צעירים ובמחיר מבוקר.

2—3. נושא מס ההשבחה הוא בסמכות הוועדה המקומית. עם זאת אציין כי ייעוד השטח במקורו על-פי תכנית המיתאר היה למגורים, לאחר מכן הוא שונה לשטח ספורט ולשטח לבית ספר, ולאחר שהוועדה המקורית מית מצאה כי אין לה צורך בכך היא שינתה את הייעוד והחזיר את המגורים.

5943. מניעת מטורים הנגרמים על-ידי דירי חזירים שהוקמו בקירבת המועצה האזורית נעמן

חברי הכנסת י. תמיר שאל את שר הפנים ביום כ"ד בסיון תשל"ו (22 ביוני 1976):

פנה אלי יושב ראש המועצה האזורית נעמן בעניין דירי חזירים הממוקמים בסמוך לתחום שיפוט מועצתו. יש בהם שנכנו לפי הקצאת שטח על-ידי משרד הפנים למטרה הנ"ל.

מאז 1962 גורמים דירים אלה נזקים חמורים לסביבה — זיהום שופכים, זיהום שטחי מרעה וחקלאות, נזק למערכות ניקוז ואספקת מים, תמותת דגים ומטרדי זבובים ויתושים.

אבקש לדעת:

1. באיזה אופן פועל משרד הפנים להבטחת קיום שירותים מוניציפאליים תקינים באזור, שפיקוחם ימנע את המטרדים האמורים?

2. אילו צעדים בכוונת משרד הפנים לנקוט על-מנת למנוע את המטרדים?

שר הפנים י. בורג:

1. במועצה האזורית נעמן לא הוקמו שום דירי חזיריים, על-פי חוק איסור גידול חזיר. במועצה המקומית עיבלין השכנה אכן הוקמו דירי חזירים על-פי החוק הנ"ל, וזאת על-פי תכנית מפורטת, מס' 576, שהופקדה על-פי פירסום הודעה בילקוט הפירסומים מס' 1020 מיום 11 ביולי 1973. בתקופת ההפקדה לא נתקבלו כל התנגדויות.

2. משרד, בשיתוף עם משרד הבריאות, נוקט צעדים כדי להקטין במידת האפשר את המטרד הנובע ממספר הרב של בעלי-חיים בדירים אלה.

5944. תיקון התקלה בתחנת השאיבה בראשון-לציון

חברי הכנסת י. תמיר שאל את שר הפנים ביום כ"ד בסיון תשל"ו (22 ביוני 1976):

פנה אלי ראש המועצה המקומית נחלת יהודה, ביום 6 במאי 1976, בעניין זרימת שפכים בתעלה הנמצאת ממערב לשכונה מיושבת ברחוב שבזי. התעלה גועדה לנקז מי גשם, אולם כתוצאה מתקלה במכון הביוב האזורי בראשון-לציון התמלאה בשופכין.

אבקש לדעת:

1. האם התקלה הנ"ל תוקנה?

2. אילו צעדים ננקטים למניעת תקלות ולזירוז הטיפול בתיקון?

שר הפנים י. בורג:

1. התקלה שגרמה לזרימת מי הביוב לשטח נחלת יהודה תוקנה, וכיום פועלת תחנת השאיבה כתיקונה.

2. העירייה עומדת להתקין דיוול-גנראטור אוטומאטי למקרים של הפסקת חשמל במכון השאיבה. הומונה מערכת בקרה אלוטוטית אשר תתריע מיידית במקרה של תקלה. עד להפעלתה הצפויה בחודש אוגוסט השנה מקיימת העירייה משמרות 24 שעות ביממה על-מנת לוודא פועלה תקינה של מכונת השאיבה.

5953. פירסומים בדבר מתן זכויות-יתר לקבלן עובדיה לוי

חברי הכנסת ש. תמיר שאל את שר הפנים ביום כ"ט בסיון תשל"ו (27 ביוני 1976):

חוברת ל"ח, ישיבה שכ"ד
— שאילתות ותשובות (בורג, י. תמיר) —

הקבלן עובדיה לוי הוסיף בנייה חריגה על ההיתרים
החריגים שזכה בהם.

הנני מבקש להשיב לי:

1. האם הדברים נכונים?
2. מה הניע את העירייה לאשר "בחפזון יוצא מן הכלל", כמסופר עליידי מר גדעון אלון, שינוי ייעוד הקרקע מבנייה לצרכי ציבור לבניין מגורים?
3. מה גרם לכך שהעירייה שיחררה את הקבלן מהתחייבותו לבניית דירות לזוגות צעירים בתמורה לשינוי ייעוד הקרקע?
4. מדוע לא תבעה עיריית ירושלים מהקבלן מס השבחה על יותר מ־2,000 מ"ר של בנייה חריגה?
5. בכתבה האמורה נמסר שהקבלן קיבל היתר בנייה על-פי תשריט שונה מזה שאושר עליידי הוועדה המחוזית. כיצד קורה שהוועדה אישרה תשריט אחר?
6. באחד הבניינים בשטח האמור הוקם סניף של בנק דיסקונט, וזאת בניגוד לחוק. עד היום פועל הבנק ללא היתר. מה הם הצעדים המשפטיים ואחרים שבדעת השר לנקוט נגד מפירי החוק?
7. איך מתיישבות ההחלטות הנ"ל עם קיום משטר של חוק?

שר-הפנים י. בורג:

נא עיין בתשובתי מהיום על שאילתה מס' 5953 של חבר-הכנסת שמואל תמיר.

5968. ביצוע התכנית של מפעל הביוב הארצי

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר הפנים ביום א' בתמוז תשל"ו (29 ביוני 1976):

שנים מספר עוסקים בתיכנון ובביצוע מפעל הביוב הארצי על-מנת לשחרר את עירנו וישובינו ממצב בלתי-נסבל מבחינת סילוק השפכים ומטרידה, כאשר ישראל ממשיכה לזהם את חופי הים בצורה חמורה.

בקשר לכך אבקש להשיב לי:

1. באיזה שלב מצוי מיבצע הביוב הארצי?
2. כמה כספים הוצאו עד כה למיבצע הנ"ל?
3. כמה יעלה ביצוע התיכנון השלם?
4. כמה ישובים בחוף הים התיכון וים סוף מורמים את שפכייהם לימים?

5. היש סיכוי שהימים יוגנו מפני זיהום מחופי ישראל?

6. מה הוא קצב קבלת ההחלטות של הגוף המוסמך (ועדת הביוב העליונה) בנדון?

שר-הפנים י. בורג:

1—2. מספר העבודות המתבצעות ב־40 ישובים ברחבי הארץ מסתכם ב־75. היקף הוצאות הביצוע עד גמר השנה התקציבית הנוכחית מגיע ל־255 מיליון לירות. רשימת הביצוע כוללת מיתקנים לירושלים ולחיפה.

3. כל הסכום שעמד לרשות הפרוייקט הסתכם, במאי חירי 1975, ב־540 מיליון לירות, כאשר ממשלת ישראל התחייבה לכסות את התייקרות הביצוע. מתוך הנ"ל נותר

מבחינה חוקית לא ניתן היה לדרוש תשלום מס השבחה בעד שינוי הייעוד, מאחר שבשנת 1965 ניתן תוקף לתכנית אשר שינתה את ייעוד הקרקע הנידונה מאזור מגורים לשטח פתוח ציבורי, ובשנת 1972 ניתן תוקף לתכנית חדשה אשר החזירה כאמור את הייעוד למגורים.

לעירייה לא היתה תכנית להקמת בית-ספר מקיף במקום הזה. המחלקה לתיכנון עיר היא שהציעה להקים בית-ספר מקיף במתחם זה, אך סגן ראש העיר הממונה על תיק החינוך, לאחר שבדק את ההצעה, הגיע למסקנה שאין מקום לנקוט הליכים לייעוד השטח לבית-ספר מקיף.

4. העבירות הן: בניית בנק, צירוף שטח מרפסות פנימיות לשטח הדירות והרחבת שטחי מחסנים.

5. קבלן הבניין נתבע לדין בגין עבירות הבנייה שביצע ונענש על כך על-ידי בית-המשפט. הוועדה המקומית מוסמכת לאשר הקלות שאינן מהוות סטייה ניכרת באחוזי הבנייה, ומאחר שנראה היה לה כי אישור ההקלה הנ"ל איננה מהווה פגם תיכנוני היא החליטה לאשר את החריגות.

6. הנושא כולו הוסבר למפקחים הנוגעים בדבר, ולכן עובדת אישור החריגות לא פגעה במוראל שלהם.

7. העירייה הגישה נגד הקבלן תביעות אזרחיות לבית-משפט השלום ובית-המשפט המחוזי בירושלים על ההמחאות שתורו ללא כיסוי, ואף נקטה פעולות במשרד ההוצאה לפועל.

בפברואר 1976 הגיעה העירייה להסדר עם הקבלן, ולפיו ישלם הקבלן את חובותיו בתשלומים חודשיים, ועד כה עומד הקבלן בתשלומים אלה. חלק מחובותיו שילם הקבלן בהליכי הוצאה לפועל שננקטו נגדו עוד בטרם הגיעה העירייה לידי הסדר עמו.

8—9. הואיל ונתעורר ספק והיתה אי-בהירות בנושא הבנק, בהיותו מאווכר אך ורק בתשריט, נבדק הנושא הן על-ידי היועץ המשפטי לוועדה והן על-ידי ועדה מצומצמת בהרכב של ארבעה משתתפים. היועץ המשפטי וחברי הוועדה לא העלו הצעה בדבר נקיטת צעדים כדי לוודא על-ידי מר, איך ובאיזה שלב הוכנס הבנק לתכנית. הממונה על מחוז ירושלים בדק את הנושא פעם נוספת עם אדריכל הפרוייקט, ורק לאחר מכן הובא הנושא להכרעת הוועדה המחוזית, אשר שקלה ובדקה את הממצאים והחליטה לפי שיקול-דעת.

10. לא היו ממצאים נוספים.

5954. פירסומים בדבר מתן זכויות-יתר לקבלן עובדיה לוי

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר הפנים ביום כ"ט בסיון תשל"ו (27 ביוני 1976):

מר גדעון אלון פירסם ב"הארץ" מיום 21 ביוני 1976 כתבה בשם "שערוריית הבניינים של עובדיה לוי". בכתבה מסופר, בין היתר, שהוועדה המקומית לתיכנון ובנייה בירושלים אישרה שינוי ייעוד של קרקע שהעירייה הועידה להקמת בית-ספר מקיף, הגדילה את זכויות הבנייה שנקבעו קודם לכן, ואחר כך הוסיפה הוועדה אחוזי בנייה על אלה שכבר הגדילה. בירומנית היא ויתרה על תשלום מס השבחה לתוספת בנייה של יותר מ־2,000 מ"ר.

1. האם נכון כי הוועדה המקומית לתיכנון ולבנייה באשקלון משותקת, כפי שנמסר בעתון "דבר" מ-28 ביוני 1976?

2. האם נכון כי אין מכהן בעיריית אשקלון מהנדס עיר?

3. מה גרם לשיתוק זה של אחת הפונקציות החשובות בעירייה, הגורם לסבל למספר רב של תושבים ויומים?

שר-הפנים י. בורג:

1. הידיעה בדבר שיתוק הוועדה המקומית לתיכנון ובנייה באשקלון, כפי שפורסמה בעתון "דבר" מיום 28 ביוני 1976, אינה מדויקת. הוועדה מתכנסת מדי פעם בהרכב מצומצם של חבריה. אי-השתתפותם של מספר חברי הוועדה ביטוי היא למחאתם נגד יושב-ראש הוועדה, שלדבריהם העמיד אותם בפני עובדות מוגמרות בשני מקרים הנוגעים לרישוי בנייה טרם שהנושאים נידונו בוועדה.

2. מהנדס עיר אשקלון התפטר ועבר לתפקיד דומה באילת. העירייה מחפשת כעת מועמדים למילוי המשרה, ותפקיד מהנדס העיר ממלא זמנית מהנדס אחר במנגנון העירייה.

3. אין לדבר על שיתוק הוועדה המקומית לתיכנון ובנייה באשקלון, ולא נגרם כל סבל משמעותי לתושבים או ליומים.

6017. טיהור השפכים של גוש דן

חברת-הכנסת י. תמיר שאל את שר הפנים ביום ט' בתמוז תשל"ו (7 ביולי 1976):

בסיום חברי ועדת-המשנה לאיכות הסביבה, בהדרכת יושב-ראש איגוד גוש דן לביוב ומומים, קיבלנו הסבר רים מלאים על מצב הטיפול בכמויות הגדולות של הפסולת הנוזלת באזור זה.

ענת מוזריס 60—70 מיליון מ"ק מי ביוב ישר לים באמצעות הצינורות שמוצאם בים.

קשה לתאר את הנזק הכלכלי, את עוצמת המטרדים הסביבתיים ואת הפגיעות האקולוגיות בים וביבשה שנגרמים לתל-אביב, לבתי-ים ולהרצליה.

מכיוון שאיננו רואים קץ לטיפול בתכנית הביוב הארצית ושיחזור תל-אביב-יפו מהמפגע החמור, אבקש את השר להשיב לי:

מדוע לא יותר לאיגוד להתקין מיתקן טיהור במוצא הצינור הראשי (הירקון, לשעבר) כך שמימי השפכים שיופנו לים יהיו במצב נסבל?

שר-הפנים י. בורג:

העובדה שביוב גלמי נשפך לים וגורם לזיהום ידועה. זה שנים מספר שהמומחים לטיפול בביוב מטכסים עצמם כיצד לטוהר את הביוב באופן שלא ייווצרו מטרדים לא בתהליך הטיפול ולא לאחריו. יש הכרח לנצל את המים המושבים, דבר שלא נעשה ברוב מדינות העולם, ולכן תיכנון מערכת טיהור השפכים דורש זמן רב יותר.

אנו בשלבים אחרונים של הדיונים על הקמת מיתקנים קונבנציונאליים לטיהור השפכים של גוש דן. מיתקנים אלה יצרינו השקעה של מאות מיליוני לירות. הרעיון להקים מיתקן טיהור זמני במוצא הצינור הראשי ליד תחנת-רדינג הועלה פעמים מספר. ועדת הביוב העליונה מינתה ועדת-משנה אשר בדקה הצעות מספר למיתקנים

לביצוע סכום של 285 מיליון לירות, וממנו נועדו 175 מיליון לירות לתחילת הביצוע בגוש דן ו-110 מיליון לירות להשלמת רשימת הפרוייקטים ביישובים אחרים.

הביצוע השלם, הכולל את פרויקט דן בשלמותו, יעלה בין 1 ל-1.2 מיליארד לירות.

4. שמונה ערים מסיפות להורים שפכים בלתי-מטוהרים לים-התיכון, בכללן גוש דן. שפכי העיר אילת אינם מגיעים בצורה גלמית לים-סוף.

5. פרט לגוש דן אין מצב שניתן להגדירו כ"זיהום ימים מחופי ישראל", באשר השפכים המזורמים הם בכמויות קטנות יחסית.

6. כל תכנית הביוב, האמורות להתבצע במסגרות ה"ל" של העיריות והמועצות המקומיות, למעט גוש דן, כבר אושרו על-ידי ועדת הביוב העליונה. תכנית גוש דן נמצאת בשלבי אישור.

5970. מתן רישיונות בנייה בניגוד לחוק על-ידי

הוועדה המקומית לתיכנון ובנייה בתל-אביב

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו שאלה את שר הפנים ביום א' בתמוז תשל"ו (29 ביוני 1976):

בשבועון "משפט", גיליון מס' 102, פורסם: "עלייה ניכרת במספר רישיונות הבנייה שניתנו בניגוד לחוק על-ידי הוועדה המקומית לתיכנון ובנייה חלה בחודשים האחרונים בתל-אביב. הנתונים מתבססים על הדו"ח האזורי רון שהגיש היועץ המשפטי של העירייה העורף-דין מרדכי וירשובסקי".

נוכח העובדה שיש בכך הפרת חוק ועידוד בנייה בלתי-חוקית רצוני לשאול:

1. האם טענות היועץ המשפטי של עיריית תל-אביב תואמות את המציאות?

2. אם כן — מה מספר הרישיונות שניתנו בניגוד לחוק בשנת 1975?

3. אילו אמצעים עומד משרד הפנים לנקוט על-מנת למנוע תופעה זו?

שר-הפנים י. בורג:

1. היועץ המשפטי של עיריית תל-אביב לא פירסם כל דו"ח וא/או נתונים סטטיסטיים.

2. ראה תשובתי על שאלה מס' 1.

3. בחודש דצמבר 1975 נכנס לתקפו חוק הרשויות המקומיות (ייעוץ משפטי), תשל"ו—1975, ובו נקבע בסעיף 6 כי היועץ המשפטי של רשות מקומית יוזמן לשיבות הוועדה המקומית לתיכנון ובנייה, ויש להנחיה כי הוא יתריע נגד מתן רישיונות בלתי-חוקיים.

כמו כן, בהצעת חוק התיכנון והבנייה (אכיפת החוק) שאושרה על-ידי ועדת השרים לענייני חקיקה ותונח בקרוב על שולחן הכנסת, נקבעו הוראות עונשין לחברי גוף תכנוני הפועלים בניגוד לחוק.

6014. פעולת הוועדה המקומית לתיכנון ובנייה באשקלון

חברת-הכנסת א. הרליץ שאלה את שר הפנים ביום ט' בתמוז תשל"ו (7 ביולי 1976):

אודה לכבוד השר אם יודיעני:

חוברת ל"ח, ישיבה שכ"ד

— שאילתות ותשובות (בורג); חילופי גברי בוועדת החוץ והבטחון (שחל, אנקוריון); מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת (שחל, לורך); שאילתות ותשובות (שחל, רבינוביץ, י. תמיר, ארבלי-אלמולינו) —

להימנע מכל פתרון אשר יביא למטרדים סביבתיים נוספים באזור רגיש זה.

אני מקווה שהנושא ימצא את פתרונו על-פי עקרונות אלה במסגרת הטיפול המלא בשפכי גוש דן, וזאת אם יעמדו לרשותנו המשאבים הדרושים.

שונים לטיהור השפכים. הוועדה מסיימת בימים אלה את עבודתה ותגיש את המלצותיה. כל פתרון יהיה חייב להיות: א. כלכלי — אין אפשרות להשקיע סכומים גדולים בפתרון זמני; ב. משולב עם הפתרון הכוללני לכל שפכי גוש דן; ג. נכון מבחינה סביבתית — יש

ה. חילופי גברי בוועדת החוץ והבטחון

היו"ר מ. שחל:

גברי מטעם סיעת הליכוד בוועדת החוץ והבטחון: במקום חברי-הכנסת שניאור זלמן אברמוב ומנחם בגין יבואו חברי-הכנסת שמחה ארליך ומשה נסים.

רשות להודעה ליושב-ראש ועדת הכנסת.

ארי אנקוריון (יו"ר ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, אני מתכבד להודיע על חילופי

ו. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר מ. שחל:

מוכר הכנסת נ. לורך: ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע כי הונחו על שולחן הכנסת מסקנות ועדת הכלכלה בעניין קרקעות הבדואים בנגב.

עתה נשמע הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

ז. שאילתות ותשובות

היו"ר מ. שחל:

הממשלה החליטה לפני שנה, כתוצאה מדיון בדו"ח מבקר המדינה מס' 25, להגביר את הביקורת הפנימית במשרדי הממשלה באמצעות אגף הפיקוח הכללי במשרד האוצר. החלטה זו נבעה מחומרת ממצאי המבקר ומה צורך בללום התדרדרות בסדרי המינהל.

אבקש מאת שר האוצר להשיב על ארבע שאילתות. אדוני השר, אני מפנה את תשומת-לבך לנוהג: אם תרצה, תוכל להעביר תשובות על שאילתות של חברי הכנסת שאינם באולם ישירות לפרוטוקול.

5751. נסיעות של עובדי המדינה לחוץ-לארץ בתפקיד

חבר-הכנסת א. ורדיגר שאל את שר האוצר ביום ג' בסיון תשל"ו (1 ביוני 1976):

אודה לכבודו אם ישיב לי:

א. כמה בקשות לנסיעות של עובדי המדינה בתפקיד הוגשו השנה לוועדה הבין-משרדית שליד נציבות שירות המדינה?

ב. כמה נסיעות אושרו?

ג. מה עושים משרדי הממשלה השונים לצימצום מספר משלחות ונציגים היוצאים לחוץ-לארץ?

תשובת שר-האוצר י. רבינוביץ: (לא הוקראה, נממרה לפרוטוקול)

א. לוועדה לאישור נסיעות עובדי מדינה בתפקיד הוגשו השנה 269 בקשות.

ב. בתקופה זו אושרו 259 בקשות, מהן 91 שממונו על-ידי גורמים חיצוניים (כגון: האו"ם, הבנק העולמי וקרנות מחקר).

ג. ועדת הנסיעות הבין-משרדית, בהתאם למדיניות שנקבעה, מקפידה על כך שיאושרו רק נסיעות שחיוניות הוכחה.

5857. הגברת הביקורת הפנימית במשרדי הממשלה

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר האוצר ביום י"ב בסיון תשל"ו (10 ביוני 1976):

בקשר לכך אבקש מאת שר האוצר להשיב לי: אם ההחלטות הנ"ל נתמששו? אם כן — כיצד?

תשובת שר-האוצר י. רבינוביץ: (לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

אגף הפיקוח הכללי אינו מבצע את הביקורת הפנימית במשרדי הממשלה. בכל משרד ממשלתי יש מבקר פנימי הכפוף למנהל הכללי של אותו משרד.

אגף הפיקוח הכללי מבצע את המעקב על ביצוע תיקון הליקויים שהצביע עליהם מבקר המדינה. בחודש מארס האחרון פירסם האגף דו"ח מפורט, ובו פרטים רבים על תיקון הליקויים הנ"ל. הדו"ח הוגש לוועדה לביקורת המדינה ולכנסת. אנו מטפלים עתה בהקמת יחידת ביקורת מיוחדת למערכת הפינאנסית באוצר.

5960. מניעת נסיעות של עובדי מדינה לחוץ-לארץ על חשכון ספקים

חבר-הכנסת ש. ארבלי-אלמולינו שאל את שר האוצר ביום א' בתמוז תשל"ו (29 ביוני 1976):

בעתון "דבר" פורסם שיושב-ראש המטה למיבצע כחול-לבן מר דוד מושביץ תבע להפסיק מימון של נסיעות פקידי ממשלה על-ידי ספקים ויבואנים כדי לבדוק מוצרים או לראות את תהליכי הייצור.

נוכח העובדה שפקיד ממשלה הנוסע על חשבון הספק או היבואן עלול להמליץ על קניית סחורות מחוץ-לארץ, דבר שיפגע בייצור המקומי, רצוני לשאול:

— שאלות ותשובות (ארבל-אלמוזלינו, רבינוביץ, מודעי, שחל); סקירת שר המשפטים על פעולות משרדו; סחבת בבתי-המשפט; הגברת הפיקוח למניעת מקרי שחיתות שפשו בקרב החברה בישראל (תשובת השר) (שחל, צדוק, אליעד) —

בדו"ח השנתי ה-26 של מבקר המדינה מסופר כי עובדי בנק ישראל זוכים לחנאי שכר ולהטבות מפליגים, המקנים להם יתרונות בולטים על פני יתר עובדי המדינה. לנוכח זאת אבקש להשיב לי:

1. מה הן הסיבות למתן הטבות אלו?
2. מה הם הקריטריונים להטבות אלו?
3. מה הוא הבסיס החוקי לכך?

תשובת שר-האוצר י. רבינוביץ:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-3. עובדי בנק ישראל משתייכים לאירגון עובדי הבנקים בהסתדרות הפקידים. תנאי עבודתם נקבעו בהסכם העבודה שבין ההסתדרות, בנק ישראל וועד העובדים. כידוע, על-פי חוק בנק ישראל מוסמכת הממשלה לקבוע רק את משכורות הנגיד והמשנה לנגיד.

היו"ר מ. שחל:

חברי הכנסת, במשך קרוב לשנתיים ראש הממשלה, שבעה שרים וסגן שר אחד השיבו על 141 שאלות.

ח. סקירת שר המשפטים על פעולות משרדו; סחבת בבתי-המשפט; הגברת

הפיקוח למניעת מקרי שחיתות שפשו בקרב החברה בישראל *

1. תשובת השר

היו"ר מ. שחל:

נפים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית):
אדוני השר, אתה משוכנע שזה מדויק? בעריכת ממוצע אפשר לקחת גם שטר, גם זה תיק.

שר-המשפטים ח. י. צדוק:

אמיתי קודם שיש גם מקרים שזה נמשך כפי שאתה אמרת, אבל אין זאת התמונה הכללית. המצב הקיים איננו מניח את דעתי, ואנחנו פועלים כל הזמן בדרכים שונות להחשת קצב הברירה של המשפטים, ובוודאי מצערים מאוד המקרים החריגים של סחבת בלתי-סבירה ובלתי-מוצדקת שיש בהם עינוי דין, ואנחנו פועלים לצימצום ככל האפשר. אבל התמונה שחבר-הכנסת אליעד תיאר אותה כתמונה כללית איננה תמונה מדויקת.

חבר-הכנסת אליעד דיבר על תקנים של שופטים. אם כן, בשנתיים האחרונות נוספו 16 תקנים — 1 בבית-המשפט העליון, 7 בבתי-המשפט המחוזיים, 2 בבתי-משפט השלום, 3 בבתי-משפט לתעבורה ו-3 בבתי-דין לעבודה. היום יש 9 משרות פנויות — 7 בבתי-משפט מחוזיים, 1 בבית-משפט שלום ו-1 בבית-משפט לתעבורה. בשבוע שעבר המליצה ועדה למינוי שופטים לפני הנשיא על מינוי 6 שופטים נוספים לבית-משפט מחוזי. המינויים האלה ייכנסו בוודאי לתקופת ביקור. לפי הצורך יש בדעתי להגדיל את מספר התקנים, אבל תקן נוסף של שופטים גורר, כידוע, צורך גם בתקנים מינהליים נוספים, ואינני רואה את עצמי פטור מלהתחשב במגמות הצימצום בתקציב המדינה. אוסיף ואומר שאם כי יש בדעתי להגדיל את מספר התקנים, אינני רואה את חזות הכל והתרופה לכל הפגמים במינהל בתי-המשפט בהוספת שופטים.

1. האם הטיעון של מר מושביץ תואם את המציאות?
2. האם אין בכך פגם אסתטי?
3. האם יפעל שר האוצר למניעת נסיעותיהם של פקידי ממשלה על חשבון יבואנים וספקים?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

נמסר לי שהוועדה לאישור נסיעות עובדי מדינה לחוץ-לארץ אישרה רק במקרה אחד נסיעת עובד שהוזמן על-ידי יצרן מחוץ-לארץ להכרת ציוד אלקטרוני חדש שאינו מיוצר בארץ. הוועדה מאשרת נסיעה לעובדים לצורך רכישת ידע בהפעלת ציוד שנרכש מספקים במסגרת חוזה הרכישה.

הוריתי לוועדת הנסיעות שלא לאשר בעתיד נסיעות עובדי מדינה על חשבון ספקים מחוץ-לארץ לבדיקת מוצרים או להכרת הליכי ייצור.

5610. תנאי השכר של העובדים בכנסת בישראל

חבר-הכנסת י. מודעי שאל את שר האוצר ביום י"ז באייר תשל"ו (17 במאי 1976):

חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא בסדרי-היום: סיכום הדיון בסקירת שר המשפטים על פעולות משרדו. רשות הדיבור לשר המשפטים.

שר-המשפטים ח. י. צדוק:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בדיון זה נאמרו דברים רבים על נושאים החורגים מתחום אחריותו של שר המשפטים, ועל אלה לא אוכל להשיב. בתשובתי אעסוק רק בדברים שנאמרו על נושאים שהם בתחום אחריותו של משרד המשפטים.

הנושא המרכזי, בצדק, היה: מערכת השיפוט. בעניין זה אמר חבר-הכנסת אליעד שעוברות שלוש-ארבע שנים עד אשר מקבלים תאריך לשמיעה — אני מניח שהוא מתכוון לתיק אורח — ואחר כך זה יכולות לעבור עוד שנתיים. כלומר, לפי התמונה הזאת התקופה הדרושה לסיום דיון בתיק אורח היא חמש עד שש שנים. למרבה הצער יש גם מקרים יחידים כאלה. בזמן האחרון השמיע בית-המשפט העליון ביקורת חריפה על מקרים של עינוי דין מסוג זה, אבל אין זאת התמונה הכללית. חבר-הכנסת אליעד שגה בהכללה שאיננה משקפת את המציאות כולה. לפי נתוני הלשכה המרכזית לסטאטיסטיקה, בחוברת "פעולות בתי-המשפט ומשך הטיפול בעניינים אורחיים שנתבררו בשנת 1975", פרק הזמן הממוצע לבירור תיק אורח בבית-משפט מחוזי מפתחתו ועד לפסק-הדין הוא 10.2 חודשים, ובבית-משפט הש' לום — 4.4 חודשים. אין המצב הזה מניח את דעתי.

* "דברי הכנסת", ח'ב' ל"ז, עמ' 3630.

חוברת ל"ח, ישיבה שכ"ד

— סקירת שר המשפטים על פעולות משרדו; סחבת בבת-המשפט; הגברת הפיקוח למניעת מקרי שחיתות שפשו בקרב החברה בישראל (תשובת השר) (צדוק) —

אני חוזר ואומר — הם דברים חסרי אחריות. אם יש בידך חומר קונקרטי — תן אותו למשטרה, ליועץ המשפטי, לי. הדברים אז ייחקרו. אל תעסוק בהפרחת שמועות והאשמות סיטונאיות וכוללניות.

חבר-הכנסת אנקוריון אומר שהוא היה שמח אילו יכול היה להיות שותף לאמונתו של שר המשפטים ביכולתו של חוק השיפוט בתביעות קטנות להקל את עבודת בתי-המשפט. אני מעולם לא הצגתי חוק זה כחוק הנועד להקל את העומס המוטל על בתי-המשפט. החוק נועד להיפוכו של דבר: הוא יוסיף עבודה לבתי-המשפט. הוא בא להיענות לצורך חיוני — יצירת מוסד שיפוט זול, מזורז ופשוט לבירור תביעות קטנות שאינן יכולות להתברר היום בהליכים רגילים של בית-משפט השלום. ובנושא של הקמת מערכת זו אנו חייבים תודה ליוזמתו של חבר-הכנסת זכין.

החוק נתקבל לפני כשבעים. צוות שהקימה הנהלת בתי-המשפט שוקד עכשיו על סדרי הפעלתו של החוק, ואנו מתכוונים להתחיל בתל-אביב.

חבר-הכנסת גוף סיפר סיפור מרתק על קבוצת אנשים שנכחו בהוצאה של שר המשפטים והושפעו מדבריו על הצורך לחשוף משי שחיתות, והם החליטו לפעול; אבל במקום שטענותיהם ייבדקו — הם פוטרו מעבודתם. אני חוזר ואומר לך, חבר-הכנסת גוף, אם יש בידך עובדות המצביעות על חשד למעשים פליליים — תמציא אותן למשטרה, ליועץ המשפטי ולי, והן ייחקרו.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
חומר זה הוא בחקירה.

שר-המשפטים ח. י. צדוק:
אז הוא בחקירה.

אם יש לך טענות על אי-סדרים בחברה ממסליתת מסוימת, תעלה אותן לפני השר האחראי בשאלתה או בהצעה לסדר-היום, ותקבל תשובה. אינני מקבל את האשמות הכוללניות.

אני תמים-ידעים עם חבר-הכנסת בארי בדבר הצורך לשמור בקפדנות על מעמדה, כבודה ותדמיתה של המערכת השיפוטית. אבל אינני תמים-ידעים אתו שמעמדה, כבודה ותדמיתה של מערכת השיפוט נפגמת או נפגעת. אינני חושב שאמון הציבור במערכת השיפוט נפגע או נפגם, גם אם פה ושם נאמרו דברים שיש בהם משום פגיעה ומוטב היה שלא ייאמרו. כשהמדובר באפשרות של נקיטת הליכים פליליים בעקבות פירסום או אמירה שיש בה כדי לפגוע בבית-המשפט, היועץ המשפטי חייב לשקול כמיטב שיקולו את האיזון בין הגנה על הרשות השופטת ובין שמירה על חופש הביטוי והביקורת. אפשר לפקפק אם ריבוי משפטים פליליים כאלה יוסיף וירבה כבוד לבתי-המשפט.

אדוני היושב-ראש, אחת התופעות הכאובות שעמדו עליהן חבר-הכנסת בארי וגם חברי כנסת אחרים, היא התופעה של עינוי הדין כתוצאה מאיחור במתן פסק-הדין לאחר שבסתיימה שמיעת המשפט. זוהי רעה חולה שיש לפעול לחיסולה. בית-המשפט העליון התריע על כך פעמים מספר, ולא רק שהתריע אלא גם הפעיל סמכותו כערכאת ערעור שיגנה את גור-הדין מטעמים של עינוי דין כדי להעמיד את השופטים על אחריותם וחובתם לסיים ההליכים בהקדם.

אשר להגברת המיכון שחבר-הכנסת אליעד הזכיר, אנחנו עומדים בפני התחלת המיכון בהוצאה לפועל ואנחנו מחזירים יותר ויותר, אם כי בקצב איטי מדי, את השימוש ברשמקולים, בעיקר במשפטים גדולים.

חבר-הכנסת אליעד הציע הקמת בית-משפט לפשעים חמורים. אינני רואה טעם בהקמת בית-משפט כזה, כשם שאינני רואה טעם בהקמת בתי-משפט מיוחדים לנושאים ספציפיים כלשהם, למעשה, בית-משפט מחוזי בהרכב של שלושה הוא בית-משפט לפשעים חמורים. בתי-המשפט נותנים קדימה למשפטים בתחומים שהפכו להיות מכת המדינה, כמו בריאות, אלימות, סחיטה, שוחד, שחיתות ועבירות פליליות בתחום המסים. זאת הדרך הנכונה. לדוגמה, במשפטו של עמוס ברנס, שהורשע ברצח החיילת רחל הלר במשפט פלילי מסובך, כתב-האישום הוגש במאי 1975, פסק-הדין ניתן בינואר 1976, הערי-עור הוגש בפברואר 1976, פסק-הדין בערעור ניתן ביולי 1976. אם כן, כשמונה חודשים בבית-משפט המחוזי בין כתב-האישום לבין פסק-הדין וכארבעה וחצי חודשים בבית-המשפט העליון. אינני חושב שהקמת בית-משפט לפשעים חמורים תתן לנו תוצאות טובות יותר.

חבר-הכנסת שמיר אמר, בצדק — ואני מסכים לדעתי — שאין לראות במערכת השיפוט אמצעי יחיד לביעור פליליות המידות ושחיתות המידות. ודאי שיש להתחקות אחרי שרשי הפשיעה, שהם גם בתחום החינוך ואורחות החיים בעיות סוציאליות קשות. חבר-הכנסת שמיר ודאי יודע שהממשלה הקימה מועצה ציבורית לתרבות החיים במסגרת משרד החינוך והתרבות, וגם חברי סיעתו שהתפתים בה. לצערי, אינני אופטימי עד כדי כך שאחשוב שהקמת גוף נוסף, כפי שחבר-הכנסת שמיר מציע, תתרום תרומה משמעותית לפתרון הבעיה. אינני מקבל את האשמות הכוללניות שלו, כגון האשמה שעובדי מוס מסיעים למעלימי הכנסות. אם יש לך, חבר-הכנסת שמיר, מידע קונקרטי, חובתך האזרחית להביא אותו לפני הרשויות הנוגעות בדבר, ולא להעלות אותו בצורה סתמית, כוללנית ואלמונית מעל בימת הכנסת.

אותו דבר עלי לומר לחבר-הכנסת אולמרט, אולי ביתר הרגיש. הוא מדבר על "פושעים שהם בעלי קשרים והם הננים מיחס מיוחד"; הוא מדבר על הקשר בין "החלונות הגבוהים" ובין "הפשע המאורגן". אני סבור שאלה הם דיבורים חסרי אחריות. אם יש בידך חומר — תן אותו; אם אין לך — אל תנצל את במת הכנסת להפרחת האשמות כוללניות שאין להן יסוד.

אהוד אולמרט (הליכוד):

אדוני השר, אני בדברי הסתמכתי על הופעה של קצין משטרה בוועדה של הכנסת.

נסים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית):
זה לא מדויק.

אהוד אולמרט (הליכוד):

לא אמרתי דברים משל עצמי, הפנתי את השר לדברים שנאמרו.

שר-המשפטים ח. י. צדוק:

לאחר שהערת את ההערה הזאת, לפני כמחצית השעה חזרתי ובדקתי את הסטנוגרמה של דבריי ונוכחתי לדעת שהדברים שאני ציטטתי מפיו אינם דברים הלוקי-חיים ממקור אחר. אלה הם דבריי. ודברים כאלה מפני —

— סקירת שר המשפטים על פעולות משרדו; סחבת בבתי-המשפט; הגברת הפיקוח למניעת מקרי שחיתות שפשו בקרב החברה בישראל (תשובת השר) (צדוק) —

אלה הם דברים כדורבנות. אני בבית זה כחבר הממשלה לא הייתי מעז לומר כדברים האלה על איזה בית-משפט שהוא; אבל משנאמרו הדברים עליידי בית המשפט העליון, אני מזדהה אתם לחלוטין. אני מקווה שערכאות שיפוט יותר נמוכות ישעו לא למה שאני אומר כחבר הממשלה מעל במת הכנסת אלא לדברים שהושמעו בפסקי-דין של בית-משפט העליון

לאחרונה הפניתי לבדיקת הוועדה המייעצת לעניין סדר הדין האזרחי, שבראשה עומד השופט ד"ר משה עצינג, הצעה שלפיה ייקבע כלל דיוני, מעוגן בתקנות סדר-הדין, שתובענה שלא ניתן בה פסק-דין תוך תקופה שתיקבע מיום תום הדיון תועבר באופן אוטומטי לשופט אחר, שידון בה מחדש, וזאת אם הורה נשיא בית-המשפט העליון לבקשת כל צד הוראה אחרת. אני מחכה לחוות-דעת הוועדה.

אינני מקבל את הצעת חברי-הכנסת בארי למנות עורכי-דין שופטים ומגנים. הדבר עלול לפגוע, ולוא לכאורה בלבד, בתדמית אי-התלות של בתי-המשפט, ונשיא בית-המשפט העליון בדעה אחת אתי בעניין זה.

חבריה-הכנסת מלמד וכהנא העלו את הבעיה של אכיפת פסקי-דין של בתי-הדין הדתיים. אין אנו מצויים בחלל ריק בעניין זה. כיום קיימים מאמצי כפיה לאכיפת פסקי-דין של בתי-הדין הדתיים, וזאת בעניינים אלה: 1. בעניין גט וחליצה — סמכות הכפיה נתונה בידי בית-המשפט המחוזי לפי בקשת היועץ המשפטי לממשלה, לפי סעיפים 6, 7 ו-8 לחוק שיפוט בתי-דין רבניים (נישואין וגירושין), תשי"ג-1953; 2. בהחלטות כמו החלטות בעניין מזונות, מסירת קטנים, עיכוב יציאה לחוץ-לארץ, עיקול רכוש של בן-זוג ומסירת נכסים, נתונה סמכות הכפיה להוצאה לפועל; 3. בעניין מניעת הפרעה לבית-הדין נתונה סמכות הכפיה לבית-הדין עצמו, הרשאי להרחיק את המפריע או לכפותו בקנס, וזאת לפי חוק בתי-דין דתיים (מניעת הפרעה), תשכ"ה-1965.

מה שנותר איפוא ללא סמכות אכיפה הוא החלטות כגון צווי ביקור, או צווי פירוד וצווים אחרים הנוגעים לשלום-בית. בעניינים אלה אנו מחפשים פתרון אשר מצד אחד יאפשר אכיפה של החלטות בית-הדין הניתנות במסגרת סמכותו, ומן הצד השני ימנע ביצוע החלטות שבה חרג בית-הדין מתחום סמכותו.

ואמנם בסוגיה של המגע בין הורה לילדו הקטין אגיש בקרוב הצעת תיקון לחוק ההוצאה לפועל אשר יאפשר לראש ההוצאה לפועל לכפות צו של בית-דין דתי בעניין קיומו של מגע בין הורים לילדיהם.

חבריה-הכנסת שחל אמר, בצדק, שעלינו להילחם באופן נמרץ ונחרץ בחופעות של העלמות הכנסות. בעניין זה יש להבחין בשני שלבים: שלב הגילוי והחקירה ושלב התביעה והשיפוט. לפרקליטות המדינה ולבתי-המשפט מגיעים רק המקרים שנתגלו והחקירה העלתה חומר ראיות. אני מרשה לעצמי לומר שנקודת הכובד של המלחמה נגד העבירות בתחום המסים היא בשלב הגילוי והחקירה. לתיקים של העלמות הכנסות ניתנת קדימה בפרקליטות המדינה ובבתי-המשפט, ולאחרונה יש מגמה ברורה של החמרה בענישה על עבירות מסוג זה. באותם מקרים שבפרקליטות המדינה סבורים שהעונש שהוטל בערכאה ראשונה אינו הולם את חומרת העבירה, אנחנו

אצטט להלן דברים מאת נשיא בית-המשפט העליון ומאת השופט ויתקון בפסקי-דין בעירעור פלילי 125/74, שהיה עירעור על פסקי-דין שניתן עליידי שופט מחוזי כעבור יותר מ-32 חודשים לאחר הגשת הסיכומים: "השא" לה היא, מה היא ההוצאה הנובעת מאותו איחור. האם אין לנו אלא להתריע עליו (כפי שעשינו בעבר פעמים אין ספור) ולהביע תקוותנו שמקרה זה, שאין לו אח ורע בתולדות המשפט בארץ, יישאר מקרה יוצא דופן ובודד? או שמא חייבים אנו, כערכאת עירעור, לבטל את הכרעת הדין או לשנות את גזר-הדין כפי שביקשו מאתנו, לחלוטין, הסניגורים המלומדים? ...

"... אילו עמדו לפנינו רק השיקולים הציבוריים מזה והשיקולים הקשורים לאישיות העברייני מזה, הייתי אומר ללא היסוס שהשיקולים הציבוריים מכריעים את הכף. אך כבר ראינו שבכל זאת מתחשבים אנו בצורת ניהול המשפט שבו הועמד העברייני. אם נמצא הוא פגום, הרי זה משפיע על מידת העונש. וכל כך למה? כיוון שאף כאן פועל שיקול ציבורי והוא חשוב מכל שיקול ציבורי אחר. חלקי עם אלה הוראים את תפקידו הראשוני של בית-המשפט בשמירה על זכויות הנאשם. הציבור זכאי לתבוע עבריינים לדין ולהיפטר מהם, אך הוא חייב להם משפט הוגן.

"... את חובתו לקיים משפט הוגן ממלא הציבור באמצעות שופטיו ופרקליטיו, אלה הם שליחיו. אם נכשלו הללו במילוי שליחותם, נמצאים מאזני הצדק מעורערים וצידוק הענישה לוקה ...

"... אין מנוס מהמסקנה שיש לפטור את המערערים מעונשי המאסר בפועל שבו חוייבו. יודגש כאן ויוטעם שאין להקיש מהמסקנה הזאת לגבי עבירות אחרות שהן בעלות אופי נחשב, כגון עבירות אלימות חמורות, עבירות נגד בטחון המדינה וכיוצא באלה פשעים המסכנים את שלום הציבור ואשר לגביהן אין להימנע, חרף קיום הסיבה הנוכרת, מהטלת עונשי מאסר מרתיעים על מבצעי-הן."

במקרה אחר, בעירעור אזרחי 803/75, שבו בבית-משפט ניתן פסקי-דין 32 חודשים אחרי שמיעת התובע ועדיו 22 חודשים אחרי שמיעת עדי הנתבעים, אומר השופט חיים כהן את הדברים הבוטרים האלה: "בתי-המשפט שלעירעור הרגילו עצמם שלא להרהר אחר מידותיו של השופט שראה ושמע את העדים והתתרשם מהם; ועד כה יצאו מכלל זה אך מקרים נדירים ביותר. במה דברים אמורים ומוסברים? — במלאכת שפיטה שנעשתה נאמנה, מה שאין כן במלאכת שפיטה שנעשתה תהומית. שפיטה נאמנה כיצד? — שהשופט חותך את הדין סמוך לאחר שמיעת העדויות שאז נאמן הוא להעיד על התרשמויותיו; ושפיטה רמה כיצד? — שהשופט מענה את הדין ואת בעלי הדין ומושהה פסקי-דינו מעבר לגבול הזמן הקבוע בתקנות, שיהיה בלתי-סביר, ואז אינו נאמן עוד להעיד על התרשמויותיו אלה. אכן סהדי, בעוונותינו הרבים, ששום תקנה ושום הוראה ושום תלונה משמעתית אינו יכולות לעצור בעד עינויי הדין; ואין אני משלה עצמי באשליה שהמסקנות שאני מציע להסיק לדינא מן השהייה במתן פסקי-דין עשויות להביא לידי החזת נתניהם. אבל לפחות ייתנונו בידי בתי-משפט שלעירעור הכלים הדרושים לתיקון עיוותי הדין, אשר אילו לא עינוי הדין אולי נשארים היו ללא תקנה."

חוברת ל"ח, ישיבה שכ"ד

— סקירת שר המשפטים על פעולות משרדו; סחבת בבתי-המשפט; הגברת הפיקוח למניעת מקרי שחיתות שפשו בקרב החברה בישראל (תשובת השר) (צדוק) —

פטי, שהיתה, כמובן, מבוססת על המצב החוקי הקיים בתחום הנישואין והגירושין, קבע היועץ המשפטי מער כח שלמה של איסורים וסייגים שנועדה להבטיח שיקוימו כללי הצדק הטבעי ותישמר צניעות הפרט. הוא קבע שאין רושם הנישואין רשאי להסתמך על רכילות, השער רות גרידא או שמועות בעלמא. הוא קבע שבטרים יחליט רושם הנישואין, עליו להעניק לאדם הנוגע בדבר את זכות העיון וזכות הטיעון. הוא קבע שהירושם, שירוכו במקום מרכזי אחד ולא יופץ בין רושמי הנישואין, לא יכלול אלא החלטות של בתי-דין ביחס לבעלי הדיון שלפניהם והחלטות של רושמי נישואין המסרבים לבקשתו של אדם להירשם לנישואין — והחלטות כאלה בלבד.

הממשלה פה-אחד רשמה לפניו את חוות-הדעת של היועץ המשפטי לממשלה והטילה על שר הדתות בתיאום עם היועץ המשפטי לערוך מערכת הוראות, שתפורסם ברבים, ליישום חוות-הדעת של היועץ המשפטי. אני מצפה שהוראות אלה יפורסמו בעתיד הקרוב ביותר.

חברת-הכנסת שולמית אלוני העלתה את עניין המתנות לעובדי הציבור, ובכללם חברי הממשלה. בעניין זה אני מפנה לשומות-לילה לדברים אלה:

1. פרק 42.71 בתקשי"ר לעובדי המדינה קובע אי-סורים על קבלת פרסים, מתנות וטובות-הנאה.

2. הצעת חוק שירות הציבור (מתנות) הונחה על-ידי הממשלה על שולחן הכנסת.

3. הצעת חוק פרטית של חברת-הכנסת שובל באותו נושא הועברה בהסכמתי לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

4. בפסק-דין של בית-המשפט העליון חיוה השופט חיים כהן את דעתו בגדון זה לחומרה, ואלה דבריו: "אין דומה מתנת-הג הנשלחת לעובד ציבור מטעם מעבידו או חבריו לעבודה, ולא כל שכן מטעם ידידיו האישיים, למתנת-הג הנשלחת אליו בידי אדם זר, שאין לו עמו אלא היכרות רשמית בלבד, הקשורה קשר הדוק ובלעדי למילוי תפקידו הרשמי. עובד ציבור המקבל מתנה כזאת, ולוא גם מתנה צנועה יחסית, כשהוא יודע או צריך היה לדעת את מטרתה השקופה כאמור — מקבל שוחד הוא, ואין הוא יכול להסתתר מאחורי מנהג ישראל לשלוח מתנות איש לרעהו ומתנות לאביונים".

חברת-הכנסת אלוני הצביעה על התופעה הנפוצה של מתן שקים ללא כיסוי, ובכך בתי-המשפט יותר ויותר מתייחסים בחומרה רבה לתופעה זו. לפני רשימה של שישה עירעורים על מידת העונש בעבירות של מתן שקים ללא כיסוי, שנתבררו לאחרונה לפני בתי-המשפט העליון: ארבעה עירעורים היו עירעורים של הגדונים על חומרת המקרה, וכולם נדחו; שני עירעורים היו עירעורים של הפרקליטות על קולת העונש, ושניהם נתקבלו, כשבמקרה אחד בית-המשפט המחוזי פסק שנתיים מאסר בפועל ושנתיים מאסר על-תנאי ובית-המשפט העליון העמיד את העונש על חמש שנות מאסר בפועל, ובמקרה השני בית-המשפט המחוזי פסק שנתיים מאסר בפועל ושנתיים מאסר על-תנאי ובית-המשפט העליון העמיד את העונש על ארבע שנות מאסר בפועל.

חברת-הכנסת פעיל העלה את בעיית הקניין בקרקעות הרשומות מקופת המאנדאט בשם הנציב העליון מטעם כפר פלוגי. העניין היה נושא להתדיינות ממושכת. הוא

מגישים עירעור לבית-משפט גבוה יותר, כפי שעשינו לגבי פסק-דין מסויים בבית-המשפט המחוזי בבאר-שבע.

אוסף מיד שאני מתנגד ואוסף להתנגד להצעה להקים מערכת בתי-דין מיוחדים, גפרדים, מעין בתי-דין חירום לענייני מסים או לכל נושא ספציפי אחר. אני שולל את הרעיון הזה הן מטעמים עקרוניים והן מטעמים מעשיים. עקרונית, אני גורס קיום מערכת שיפוט כללית אחת ולא פיצול השיפוט לטריבונאלים מיוחדים לנושאים שונים. מגמתי היא לבטל בהדרגה את הטריבונאלים המיוחדים הקיימים ולשלבם במערכת השיפוט הכללית, ולא להיפך. מעשית, אם הרשויות האחראיות יעמדו בתפקיד הגילוי והחקירה, יעשו הפרקליטות ובתי-המשפט את חובתם הן בהקדמת הדיונים והן במדיניות הענישה.

בדקתי את טענתו של חברת-הכנסת אפרת, שבבתי-הסוהר קיימת הבדלה בין מה שהוא קרא עולם הפשע ובין אצולת השחיתות, כאשר האחרונים זוכים ליחס מיוחד, ובכך, אין לטענה זו כל יסוד. קיימת הבחנה בין אסירים שנדונו לתקופות ארוכות ובין אסירים שנדונו לתקופות קצרות. הווי אומר, קיימת אבחנה לפי אורך תקופת המאסר ולא לפי סוג הפשיעה.

חברת-הכנסת אפרת מבקש לבטל הלכה למעשה סודיות הבנקים בפני שתי רשויות — בפני שלטונות המס ובפני המערכת השיפוטית. ובכך, חובת הסודיות הבנקאית, במי דה שהיא קיימת במשפט הישראלי, כפופה לסייגים מכוח החוקים החלים על המערכת המשפטית ושלטונות המס. בית-המשפט מוסמך לצוות על גילוי מידע בנקאי במסגרת הליך משפטי (סעיף 39 לפקודת הראיות, נוסח חדש). גם לעניין שלטונות המס נקבעה הוראה החלה על כל אדם והמחייבת אותו לגלות מידע בדבר הכנסה או רווחים של אדם אחר כאשר סכומים אלה עברו דרך הבנק. אם כן, בתי-המשפט ושלטונות המס מצויים בסמכויות המאפשרות להם לחדור בעד מעטה הסודיות הבנקאית.

לא אפלוש לתחומי של שר האוצר האחראי למעקב אחרי תיקון ליקויים שמבקר המדינה מצביע עליהם. חברת-הכנסת אפרת הזכיר את הליקויים שמצא המבקר בפרקליטות המדינה, ואם כי הם ליקויים טכניים במהותם אני רואה אותם כרציניים, מפני שאני מחשיב מאוד את ביקורתו של מבקר המדינה ורואה חובה לעצמי לנקוט את כל הצעדים לתיקון הליקויים האלה. חלק מהליקויים תוקנו עוד במהלך הביקורת, כפי שמציין המבקר עצמו, ויתרם נמצאים עכשיו בטהליך של תיקון.

אני דוחה את דבריו של חברת-הכנסת תופיק טובי, המתאר את פעילות הסדר המקרקעין כמכשיר בידי השלטון לנישול ערבים מאדמותיהם. פקידי ההסדר פועלים במסגרת החוק והם מקפידים על קיום הוראות החוק ועל כללי המינהל התקין, ללא משוא פנים. החקירות של פקידי ההסדר נעשות בתחומי הפערים, בפומבי, לאחר משלוח הזמנות לכל אחד מהתובעים. כאשר מוגשות לפקיד ההסדר תביעות סותרות, הן מועברות לבית-המשפט, שרק הוא מוסמך לפסוק, להאשמתו של חברת-הכנסת טובי בנושא זה אין כל יסוד.

אינני מבין את טענתה של חברת-הכנסת שולמית אלוני לגבי רשימות מעוכבי החיתון. כאשר הרשימות נתגלו ביקשתי מיד מהיועץ המשפטי לממשלה לחוות את דעתו. בחוות-דעתו היסודית והמפורטת של היועץ המש-

— סקירת שר המשפטים על פעולות משרדו; סחבת בבתי המשפט; הגברת הפיקוח למניעת מקרי שחיתות שפשו בקרב החברה בישראל (תשובת השר) (צדוק); (סיכום הדיון) (שחל, אנקר-ריון, בארי, לבנבראון) —

לסדר-היום של חבר-הכנסת לין ביום 14 ביולי 1976, ובשלב זה אין לי מה להוסיף.

בסיום אני רוצה לומר שהיה זה דיון טוב ומועיל, שרשמתי לפני לתשומת-לב ולפעולה את דברי הביקורת העניינית, ואני מודה על דברי ההערכה לחברי ולי על הפעילות של משרד המשפטים.

הגיע לבית-המשפט העליון שפסק בו, ועכשיו תלויה ועומדת לפני נשיא בית-המשפט העליון בקשה לדיון נוסף, שהנשיא טרם החליט בה. לפיכך לא אוכל להתייחס לבעיה זו בשלב הנוכחי.

על שאלת עונש מוות למחבלים הבעתי דעתי במהלך הדיון הזה ב-6 ביולי 1976, וכן בתשובה על הצעה

2. סיכום הדיון

ממלכתיות וציבוריות, החייבות לשמש דוגמה ומופת לאזרחים, הן עצמן אינן מכבדות חוק ולעתים אף מפירות אותו בריש גלי. הכנסת קוראת לשר המשפטים, לשר המשטרה, ליועץ המשפטי לממשלה ולמפקח הכללי של המשטרה לנקוט את הצעדים הדרושים כדי להשליט אווירה של כיבוד חוק, קיום חוק ואכיפת חוק בחברה הישראלית. יש לשרש כל תחושה של לית דין ולית דיין ולמנוע תופעה של היות חוקים כאבן שאין לה הופכין.

(5) הכנסת קובעת כי יש להרחיב את פעולות הסיוע המשפטי לנזקקים ומקדמת בברכה את מאמציו של משרד המשפטים בכיוון זה.

(6) הכנסת תובעת להחיש חלוקת העבודות של רואי-החשבון, עבודות הקשורות בחברות ממשלתיות, וממליצה על ביזור נוסף של עבודות הייצוג המשפטי של חברות אלה.

(7) הכנסת חוזרת ומפנה שימת-הלב לפיגור החמור ברישומן של כ-500,000 דירות בספרי האחוזה. הכנסת תובעת להחיש פעולות הרישום ולנקוט צעדים להקלת הסבך הביורוקרטי הכרוך ברישומן של עיסקות מקרקעין בספרי האחוזה, ובעיקר של עיסקות חכירה.

(8) הכנסת רושמת לפנייה של הודעתו של שר המשפטים בדבר המאמצים והמשאבים שהושקעו בפיתוחן וב-פיזורן של לשכות המקרקעין לצורך הקלת העומס ושיפור השירותים בהן לציבור. הכנסת קוראת למשרד המשפטים לנקוט צעדים נוספים ומוזורים במידת האפשר בכיוון האמור.

(9) הכנסת מתריעה על המצב החמור השורר בלשכות ההוצאה לפועל. מצב זה מביא אזרחים להיחרור באשר להיוקקות לבתי-משפט לצורך מימוש זכויותיהם ומפנה אותם אל אפקים מלבר-משפטיים לגביית חובות ועוד.

היו"ר מ. שחל:

חברי הכנסת, להזכירכם, אם שכחתם; זה היה נאום הסיכום של הליכוד, מפי חבר-הכנסת בארי, ועתה הצעה לסיכום הדיון לחבר-הכנסת אברהם לבנבראון בשם סיעת הרישימה הקומוניסטית החדשה.

אברהם לבנבראון (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת סיעת רק"ח לסיכום הדיון על סקירת שר המשפטים על פעולות משרד המשפטים.

(1) הכנסת תפעל, במסגרת האקדמית הנוכחית, לה-כין חוקה למדינת ישראל.

(2) הכנסת קוראת למשרד המשפטים להגיש הצעת חוק המבטלת לאלתר את כל תקנות ההגנה לשעת-חירום (1945) מימי המאנדאט הבריטי.

היו"ר מ. שחל:

חברי הכנסת, הצעה לסיכום הדיון יגיש חבר-הכנסת אנקוריון, בשם הסיעות: המערך חזית דתית לאומית; המפלגה הליברלית העצמאית; קידמה ופיתוח.

ארי אנקוריון (המערך):

אדוני היושב-ראש, אני מציע הצעת סיכום בשם הסיעות: המערך; חזית דתית לאומית; המפלגה הליברלית העצמאית; קידמה ופיתוח, בנושא הסקירה של שר המשפטים על פעולות משרדו, בנושא שהועלה עליידי חבר-הכנסת נסים אליעד: סחבת בבתי-המשפט; ובנושא שהועלה עליידי חברי-הכנסת יצחק שמיר וארי אנקוריון: הגברת הפיקוח למניעת מקרי שחיתות שפשו בקרב החברה בישראל:

הכנסת רושמת לפנייה את סקירת שר המשפטים חיים צדוק בדיון המשולב הנ"ל, שנמסרה לכנסת ביום ח' בתמוז תשל"ו (6 ביולי 1976), וכן את דברי תשובתו שנמסרו היום, כ"ט בתמוז תשל"ו (27 ביולי 1976).

היו"ר מ. שחל:

הצעה לסיכום הדיון בשם סיעת הליכוד יביא חבר-הכנסת בארי.

ידידיה בארי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת סיכום, מטעם סיעת הליכוד, לדיון בסקירתו של שר המשפטים על פעולות משרדו, לדיון בנושא סחבת בבתי-המשפט, ולדיון בנושא הגברת הפיקוח למניעת מקרי שחיתות שפשו בקרב החברה הישראלית:

(1) הכנסת מביעה דאגה עמוקה נוכח ריבויים של מעשי השחיתות ושל הפשעים במדינה. מעשים אלה מערערים את אשיות החברה בישראל ומסכנים את קיומה. הכנסת מחליטה להקים ועדה פארלאמנטארית לחקירתן של תופעות השחיתות על שרשיהן ולהבאת ההמלצות באשר לאמצעים ולדרכים הדרושים להפסקת התפשטותן של הנגע ולהדברתו.

(2) הכנסת מביעה דאגה נוכח עינוי הדין בבירור משפטים ונוכח הזמן החולף מיום הגשתם של תביעה וכתב-אישום ועד לתחילת הבירור המשפטי. מאמצי משרד המשפטים ומאמצי שופטים לזירוז ההליכים תרמו להקלה בתוכם זה, אולם אין די בכך, ויש לשקוד על מציאת דרכים נוספות למניעת תופעה חמורה זו.

(3) הכנסת מביעה דאגה נוכח התופעה של פגיעה ברשות השופטת בישראל, והיא קוראת ליועץ המשפטי לממשלה לנקוט צעדים משפטיים נגד הפוגעים ברשות השופטת כל אימת שהדבר נוגד את החוק.

(4) הכנסת מביעה דאגה נוכח התערערותו של שלטון החוק בישראל והיא רואה בחומרה את העובדה שרשויות

חוברת ל"ח, ישיבה שכ"ד

— סקירת שר המשפטים על פעולות משרדו; סחבת בבתי-המשפט; הגברת הפיקוח למניעת מקרי שחיתות שפשו בקרב החברה בישראל (סיכום הדיון) (לבנבראון, שחל); חוק לעידוד השקעות הון (תיקון מס' 14) (שחל, קרגמן) —

ה צ ב ע

הצעת הסיכום שהובאה עליידי חברי-הכנסת א. לבנבראון לא נתקבלה.

הצעת הסיכום שהובאה עליידי חברי-הכנסת י. בארי לא נתקבלה.

הצעת הסיכום שהובאה עליידי חברי-הכנסת א. אגנוריון נתקבלה.

3) הכנסת קוראת למשרד המשפטים להגיש הצעות חוק לביטול החוקים: (1) חוק לצינון שביטוח; (2) חוק לבתי-דין לעבודה.

4) הכנסת קוראת למשרד המשפטים לחוקק חוק האוסר הפליה לאומית ועדתית והמבטיח שוויון זכויות לכל האזרחים, ללא הבדל לאום, דת ומין.

היו"ר מ. שחל:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעות על הצעות הסיכום

ט. חוק לעידוד השקעות הון (תיקון מס' 14), תשל"ו—1976 *

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

כדי להתאים את המיסוי על מפעלים לשינויים במיסוי שחלו במגזרים אחרים במשק יועלה מס החברות על מפעלים מאושרים מ-33% ל-40%, ועל רווחי חברה שיחולקו כדיבידנד יוטל מס הכנסה בשיעור 15%.

שיעורי מענק ההשקעה יהיו מעתה 30% באזור פיתוח א', 15% באזור פיתוח ב' ו-5% באזור פיתוח ג', לעומת 30% באזור פיתוח א', 20% באזור פיתוח ב' ו-15% באזור פיתוח ג' שהיו קיימים עד התיקון לחוק זה. כדי לעודד את ההשקעה באזור פיתוח א' הופחת המענק באזורי הפיתוח האחרים. כדי לפשט את תהליך מתן המענקים ניתן מעתה מענק אחיד למכונות ולציוד אחר ולפיתוח הקרקע.

כדי לפשט את תהליך אישור התכניות במרכז ההש"קעות צומצם מספר חברי המינהלה של מרכז ההשקעות לארבעה חברים קבועים וחבר נוסף מהמשרד האחראי על התחום שבו יעסוק המפעל המבקש אישור. בעת הדיונים בוועדת הכספים של הכנסת החליטה הוועדה כי כדי להבטיח פתיחות המינהלה בפני הציבור רשאים השרים למנות נציג ציבורי כחבר המינהלה.

שינויים נוספים שהוכנסו בהצעת התיקון לחוק נועדו לתקן סעיפים בחוק הישן בעקבות הגנסיון שנרכש. אחד מהם הוא הכללת מפעלים המשכירים ציוד למפעלים מאושרים במסגרת הזכאים למענקים.

נושא חשוב מאוד לעידוד השקעות הון במטבע-חוץ הוא הבטחת שמירת ערכן של ההשקעות במטבע-חוץ בעקבות הפיחותים. תחום זה לא נכלל בהצעת התיקון לחוק המובאת עתה לפני הבית. תיקונים לחוק, שמטרתם להבטיח שמירת הערך של ההשקעות במטבע-חוץ, יובאו לפני הבית בעתיד הקרוב ביותר.

בעת הדיון בהצעת התיקון לחוק בוועדת הכספים החליטה הוועדה, כאמור, להבטיח פתיחות של מינהלת ההשקעות לציבור הרחב עליידי כך שקבעה בחוק כי השרים הממונים יהיו רשאים למנות נציג ציבורי למינהלת מרכז ההשקעות.

שינוי נוסף וחשוב שהוסיפה הוועדה בעת הדיון בחוק הוא הבטחת פירסום הקריטריונים למתן אישורים להשקעות עליידי מינהלת מרכז ההשקעות. כמו כן הוסיפה הוועדה כי סירוב לתת אישור ינומק בכתב, בצורה שתאפשר לדעת מדוע נדחתה הבקשה.

היו"ר מ. שחל:
חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: חוק לעידוד השקעות הון (תיקון מס' 14), תשל"ו—1976 — קריאה שנייה וקריאה שלישית. את החוק יביא יושב-ראש ועדת הכספים.

ישראל קרגמן (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, תקפו של החוק לעידוד השקעות הון פג ב-31 במאס 1976. הכנת התיקון להצעת החוק התעכבה בגלל הירורים הממוש"כים, שהיו נחוצים, עם כל הגורמים המושפעים ישירות מחוק זה. בתקופת הכנת החוק חלו גם שינויים שיש בהם משמעות רבה כלפי ההשקעות במשק, והם ההסכם עם השוק האירופי. המשותף וההסכם בדבר סחר והשקעות עם ארצות-הברית.

הצעת התיקון לחוק לעידוד השקעות הון, המובאת עתה לפני הבית לקריאה שנייה ושלישית, נועדה להביא ליתר סלקטיביות בהשקעות, ריסון השקעה בתחומים שאינם נחוצים למשק ועידוד השקעות בענפי יצוא ובאזורי פיתוח. מטבע-החוץ המוגבל העומד לרשות המדינה מחייב הן את ריסון ההשקעות שאינן נחוצות למשק והן את עידוד ההשקעות התורמות ליצוא.

כשהועברה הצעת התיקון לחוק לוועדת הכספים, ב-31 במאס 1976, החלה הוועדה מיד בדיוניה כדי להביא אותו לפני מליאת הכנסת עוד במושב זה של הבית. רצוני לציין שכל הגופים הכלכליים ביקשו מהוועדה לזרז את דיוניה מכיוון שהנחיצות והחינוניות בחוק הזה היא בייחוד בשביל היצוא, בשביל התעשייה, בשביל ענפי המשק השונים.

התיקונים העיקריים בהצעת חוק זה הם כלהלן: כדי לעודד את ההשקעות שתפוקתן מיועדת ליצוא יינתן מענק יצוא על סמך יצוא בפועל, תוך הבחנה בין מפעלים חדשים, שיקבלו מענק על כל היצוא שלהם, לבין הרחבות של מפעלים קיימים, שיקבלו מענק רק על תוספת היצוא. הסכום הכולל של המענק לא יעלה על 24% מערך ההשקעות.

פטור מלא ממס מעסיקים יינתן למעסיק במפעלים מאושרים באזורי פיתוח א'; באזורי פיתוח ב' יינתן פטור ממחצית המס ובאזורי פיתוח ג' לא יינתן פטור כלל.

שהיו מוכרחים לעשות מאמץ עליו לעידוד השקעות חוץ, או שהיינו יכולים לוותר עליהן. ייתכן שאפשר לשאול לשם מה השקעות חוץ — משקיע דורש תנאים, מקום, מגרש, זכויות, מענק — האם לא יותר פשוט לבקש מענק נוסף מארצות-הברית, להגביר לחץ המג' בית, אם אפשר בכלל, או לשם הקלה עצמית להגיד לגיד בנק ישראל — לזה שיש לנו ולזה שיהיה לנו — בבקשה, יש לנו אשראי מסחרי, קח לשנה אחת כמה עשרות מיליוני דולרים מבנק מסחרי באמריקה או באירופה, תגלגל אותם ותשלם ריבית. אין דבר, תוכל לקחת הלוואה נוספת כדי לשלם ריבית.

אינני חושב שזו הדרך, ואני תקווה שאותה דרך קלה איננה רצויה לנו. אבל אם כן, מה אנו עושים כדי לעודד השקעות-חוץ? ברור שמה שעשינו בעבר, בשנים האחרונות, לא הספיק. אז הבעיה היא: האם נוסיף לעידוד איוה פיתוי על אותם עידודים שלנו שמחפשים דגים שמנים בחוץ-לארץ או נוותר? התשובה בהצעת החוק שלפנינו היא שהמצב יהיה כמו שהיה, בשינויים שהם כולם לרעת משקיעי-חוץ. זה החוק הזה. אני מבין שיש בישראל בחוגים מסויימים דוקטרינה שאנו מוכרחים להיות חפשים מהון זר. וכיוון ששום הון זר גיני לא רוצה לשעבד אותנו, אנו מוכרחים לראות הון יהודי מחוץ-לארץ כהון זר. ויש בממשלה קבוצה גדולה המתנגדת להמשך השקעות-חוץ. לשם זה החוק הזה; שמעו שמייס, כיוון שהממשלה כבר החליטה על המשך השיטה הקיימת בהגבלות מסויימות, אז החוק הזה יהיה רק לחמש שנים. כך כתוב פה. אנו נאלצים להסכים להשקעות-חוץ, לעודד אותן, בצורה בלתי-יעילה זו כפי שעודדנו אותן עד כה — אבל רק לחמש שנים. זה מה שאומר החוק הזה.

אני הצעתי, כמוכן, למחוק את ההגבלה הזאת. אבל לא רק זה. על חוק זה, חוק אומלל, מוגבל, לא יעיל, לא מספיק, היה דיון במשך שנתיים בין האוצר, התעשייה גים וגורמים אחרים, הגענו לכך שפג תקפו של החוק הקודם ב-1 באפריל, וחוק זה ייכנס לתוקף רק עכשיו, ב-1 באוגוסט. הפסדנו ארבעה חודשים כשלא היה חוק, ומה שהפסדנו — הפסדנו. את זה לא עשו עובדי המכס שאינם רוצים במס ערך מוסף ושעלו לנו בוודאי במיל-יארד לירות מ-1 בינואר עד היום; את זה לא עשו עובדי מס הכנסה שבגלל האטה בעבודתם ירדה הגבייה בסוף שנת 1975 למטה מהצפוי לכל הפחות בחצי-מיליארד לירות — את זה עשו גדולי האוצר.

היינו יכולים לדון על חוק זה הרבה בוועדת הכספים. אבל למה להמשיך את התקופה של חלל ריק? חוק זה יתקבל עכשיו לפני הפגרה. מה שלא גמרו במשך שנתיים באוצר, גמרנו בחודש ימים. האם זה חוק טוב? האם זה טוב למדינה שהאופוזיציה אחראית והקואליציה היא דמאוגיית? היום צריך להיות אחת. לפעמים אני אומר לעצמי: אני אדווש שוויון זכויות בדמאוגייה — עם הממשלה ועם הקואליציה.

ועתה על סעיפים שהגשתי לגביהם הסתייגויות, לאחר שהצעות התיקון שהצעתי בוועדה לא נתקבלו עלי-ידה. וקודם כל על הסעיף הראשון, שמבחינת הניסוח המשפטי הוא מבייש מאוד. אבל טוב, ויתרנו על היופי. לא כן לגבי הבעיה המהותית של הערר והעירעור.

בתחום נוסף הרחיבה הוועדה את פתיחות הדיון על-ידי כך שהוסיפה אנשי ציבור לוועדות הערר.

בתחומים אחרים הוסיפה ועדת הכספים את מעורבותה שלה במדיניות ההשקעות בקבעה כי את המועד לתשלום מענק יצוא יקבעו השרים באישור ועדת הכספים של הכנסת. את הכללים לעיכוב התשלום של חלק מהמענק שלא יעלה על שיעור מסויים ממנו יקבעו השרים באישור ועדת הכספים של הכנסת. אישור ועדת הכספים של הכנסת נחוץ גם לכללים למתן הישבון למפעל מאושר או למפעל להשכרת ציוד.

בעת הדיון בוועדת הכספים הועלתה תביעה שהמש"קיעים יהיו פטורים ממס ערך מוסף על יבוא כנסי השקעה. כדי למנוע מתן פטורים ממס ערך מוסף, העלולים לפרוץ פרצות בחוק חשוב זה, רשמה הוועדה לפני הודעת האוצר כי תוקם קרן אשראי למתן הלוואות נוחות למשקיעים לכיסוי מס ערך מוסף. המשקיע יקבל אשראי ללא ערבויות, לתקופה המתאימה, בשיעור המס החל עליו ובריבית של 2% בלבד לכיסוי ההוצאות.

אדוני היושב-ראש, אלה הם דברי ההסבר שלי. יש הסתייגויות לחוק, ואני אשיב עליהן.

היו"ר מ. שחל:

לחוק זה הסתייגויות מספר. רשות הדיבור לראשון המסתייגים חברי-הכנסת בדר, שבהודמנות זו אני רוצה לברך אותו במלאת לו 75 שנה ולאחל לו בריאות ואריכות ימים ושימשך לתרום לבית המחוקקים הישראלי.

יוחנן בדר (הליכוד):

תודה.

האם כבוד היושב-ראש ירשה לי לנמק את ההסתייגויות יחד?

היו"ר מ. שחל:

אודה לך על כך.

יוחנן בדר (הליכוד):

תודה. אדוני היושב, מה המצב של השקעות הון? ואם אני אומר השקעות הון אין כוונתי לאותן השקעות שהממשלה משקיעה במפעלים ממשלתיים, והשקעה במפעל ממשלתי מוסיפה עוד מענק. אין כוונתי גם להשקעות מקומיות אלא להשקעות-חוץ. כי הרי כל כוונת החוק לעידוד השקעות הון הוא עידוד השקעות-חוץ.

בדקתי את הנושא הזה, ובידי מספרים משני מקורות רשמיים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה והתקציב הלאומי שמקורו באוצר ובבנק ישראל — וכרגיל, המספרים רים לא כל כך זהים. אני רוצה להשתמש במספרים הגבוהים יותר.

לפי כך ב-1971 השקעות-חוץ בישראל היו 64 מיליון דולר; ב-1972 — 188 מיליון דולר; ב-1973 — 125 מיליון דולר; ב-1974 — 63 מיליון דולר; ב-1975 — 30 מיליון דולר, והתצפית הרשמית האופטימית לשנת 1976 בתקציב הלאומי היא 60 מיליון דולר. זה חורבן, אם נשווה מספרים אלה לגרעון חוץ של 3.5 מיליארד דולר לשנה—שנתיים האחרונות — ואומרים שבשנה הזאת הגרעון יהיה קצת יותר או קצת פחות — ב-1975 הגענו כמעט ל-4 מיליארד; אז מה הנחמה שבאותה שנה היו לנו השקעות חוץ בסכום של 30 מיליון דולר? במצב הזה אני חושב

אינני יודע. נוסף על כך — מענק לתשלום מסים במקום פטור ממסים, ומענק לתוצרת הארץ. שישה או שבעה מענקים, שכל אחד מהם צריך להינתן, לפי הנסיבות, לחדר ובתקופות שונות. אדוני היושב־ראש, איזה גן־עדן לביורוקרטיה. אדוני היושב־ראש, איזה גיהנום למשקיע. בכמה חישובים, בכמה ניירות, בכמה תיקים, בכמה "תבוא בעוד שבוע", בכמה "עדיין לא החלטנו" כרוך הדבר. אני מסכים שזה מוסיף תענוג לאדמיניסטרציה, זה מוסיף סמכויות וכו'.

אדוני היושב־ראש, אחד מהמענקים האלה שראוי להזכיר אותו במיוחד הוא מענק היצוא. לפי החוק צריך המשקיע לקבל מענק יצוא לאחר שהוא עשה יצוא כפי שהביטח. זהו סכום שיקבל לפי חוק זה במשך ארבע שנים, בתשלומים שנתיים, לפי הסכום הבסיסי של ההשקעה, בלי הצמדה. איזה עידוד זה! הסכום קבוע מראש, מחולק לתשלומים שנתיים חלקיים, לארבעה תשלומים או יותר, ולא צמוד. לזה קוראים עידוד. אני מציע שזה יהיה צמוד.

אדוני היושב־ראש, אינני יודע מה אנחנו רוצים לעודד: השקעות או פיזור תעשייה. מובן מאליו שאני מבין מה זה פיזור תעשייה. היינו פעם, קבוצה של חברי ועדת הכספים, בביקור לימודים באנגליה. הביאו אותנו לעיירת־פיתוח שבנו במרחק של 70–80 ק"מ מלונדון. איך בנו אותה? קודם בנו כבישים, גנים ציבוריים, בתי ספר, ביו, הכל; אחר כך בנו תעשייה; אחר כך בנו בתי מגורים, ותביאו אנשים. אצלנו עשו זאת אחרת. היה אדם חזק במדינה, הוא הסתכל במפה, שם אצבע ואמר: כאן תהיה עיירת־פיתוח. והיפך בתנ"ך שם מתאים. אחר כך הביאו למקום בני־אדם, אחר כך בנו כבישים, אחר כך הביאו חשמל, לאחר מכן הביאו גם מים, ואחר כך אמרו לאנשים: תלכו לעבוד בינתיים בקיבוצי הסביבה בתור שכירים — ותחכו. ובכן אני מבין שבמצב זה יש חשיבות לפיזור תעשייה במקומות שנקבעו לכך לפי אותו חזון. נקרא לזה חזון. יהיה מי שיגיד שזה חוסר מחשבה; יהיה מי שיגיד שזאת קלות־דעת. אבל נקרא לזה חזון, חזון של אדם שאמר: כאן תהיה עיירת־פיתוח; אז בגלל זה יש לעודד במיוחד הקמת מפעלים בעיירות־פיתוח, ונקבעו אזורים, א', ב', ג'. אבל להגיד שהמענק להשקעת־חוץ באזורים שאינם אזורים א' וב' יהיה 5%—הרי זו ממש המצאה נוסח קישון. בכל הפליטונים של קישון אין דבר הומוריסטי יותר. מענק של 5% להשקעת־חוץ במטבע־חוץ, בתקופת אינפלציה, בתקופה של "מידי־פיתוחים", בתקופה של פיתוח של 5% בשלושה חודשים או חודשיים?

אילו היו אומרים: באזור ג', במרכז הארץ, אין נותנים שום מענק, הייתי מבין זאת, הייתי מבין שלא רוצים סתם לעודד השקעת־חוץ במרכז הארץ. הייתי מצטער על כך, אבל הייתי מבין. אבל להגיד בחוק: תקבל 5% על השקעה שלך במטבע־חוץ? כמה מקבל בית־מלון? 20%. כמה הייתי אני משלם אילו רציתי לגסוע לחוץ־לארץ? 15%, נוסף על השער הרשמי. ופה אומרים לאדם: תביא מטבע־חוץ, אבל דע לך שאם תבנה את המפעל שלך לא במקום שנמצא במפה באזור ב' או א', אלא ליד חיפה, ליד תל־אביב, ליד ירושלים וכו', תקבל מענק של 5% על מטבע־החוץ שלך.

האם יש דוגמה יותר בולטת לכך שלא רוצים השקעות הון? אבל, לעצרי, רוצים השקעות הון. אני בטוח ששר

לגבי החלטות בעניין עידוד השקעות הון יש שתי דרכים של קובלנה. הדרך האחת — ערר; והדרך השנייה — עירעור לבית־המשפט. אני חושב — ועל עקרון זה לא היתה פלוגתא — כי אם הבעיה היא שאדם רוצה לקבל זכות מענק, הקלה, אשראי, ואין נותנים לו, הדרך היחידה לקובלנה היא ערר; ואם ניתן לו משהו ורוצים לקחתו ממנו, הדרך היחידה לקובלנה היא עירעור לבית־המשפט. כלל זה כל כך חשוב עד שבלי שמירה עליו אין דמוקרטיה. מי שרוצה שיאשרו לו מפעל, ואין מאשרים לו, חברי שהם רגישים יותר, דורשים שתניתן לו זכות עירעור לבית־המשפט. אני זקן ומתון, ואני אומר: אם לא יתנו לו הזכות שהוא רוצה, תניתן לו זכות הערר האדמיניסטרטיבי. הוא אינו יכול להגיש עירעור לבית־המשפט, כי אין לוקחים ממנו מה שיש לו אלא אין רוצים לתת לו תוספת, שהיא עניין של שיקול־דעת. אבל כאשר הוא קיבל זכות, ורוצים לקחת אותה ממנו, אולי מסיבות מוצדקות, לבטל אותה או להטיל עליו מס שקודם היה פטור ממנו, צריכה להינתן לו זכות העירעור לבית־המשפט. עקרון זה, במדינת ישראל בדרך כלל לא היתה עליו מחלוקת. אולם בהצעת החוק שלפנינו מוצע שמי שניתן לו אישור וניתנו לו זכויות, אבל הוא הרחיב מפעלו וההרחבה לא אושרה, אפשר לעשות רבייזיה לגבי גבולות האישור. האם בעניין זה מגיעה זכות עירעור? בוודאי, אבל בהצעת החוק מוצע רק ערר.

בסעיף 75(א) נותנים סמכות להנהלה לבטל מטעמים מסויימים אישור לעיתון או אפילו למפעל. לאחר שניתן. האם על החלטה זו מגיעה זכות עירעור לבית־המשפט? בוודאי. אבל בהצעת החוק מוצע שלא לתת זכות עירעור. בסעיף 75 מוצע שהמינהלה תהיה רשאית להחליט שישולמו מסים שבאישור ניתן לגביהם פטור. האם על החלטה זאת מגיעה לאדם זכות עירעור לבית־המשפט? מגיעה. אבל בהצעת החוק מוצע שלא תהיה זכות עירעור. בסעיף 75 מוצע שאם יוחלט שאדם שקיבל אישור ומענק חייב להחזיר את המענק שקיבל. על החלטה כזאת — צודקת או בלתי־צודקת? מגיעה זכות עירעור? לפי כל דיני הדמוקרטיה וההגנות — כן. הצעת החוק אומרת — לא.

אני רוצה לשאול: בא אדם ורוצה להשקיע מהונו בישראל. הוא אינו בקיא במצב הקיים בארץ. נותנים לו לקרוא את החוק לעידוד השקעות הון. ובחוק זה כתוב שאפשר לבטל אישור, אפשר להטיל חובת תשלום מסים שלפי האישור ניתן פטור מהם, ואפשר לדרוש החזרת מענק שניתן, ועל כל אלה אין זכות עירעור לבית־המשפט אלא רק זכות ערר. כיצד הוא צריך להסתכל על חוק זה? וזו הצעת החוק שהוגשה לנו.

אדוני היושב־ראש, אינני מנמק את כל הסתייגויותי אלא רק כמה מהן. עד 1 באפריל, מי שקיבל אישור היה זכאי לקבל מענק. לא היה קל לקבל אישור; לא קל. במקום שיעודדו אותו שהוא ישיקע, הוא היה מוכרח לעשות מאמץ כדי לעודד את הביורוקרטיה על־מנת שתיתן לו אישור. הוא היה מוכרח לעודד אותם, לא הם אותו. אבל לאחר שקיבל אישור קיבל מענק לפי החוק, וידע — זהו המענק שהוא מקבל.

בהצעת החוק שלפנינו יש מבול של מענקים. מובטח, לפי הנסיבות, מענק השקעה. נוסף על זה — מענק יצוא, נוסף על זה — מענק לפיתוח קרקע, ונוסף על זה — מענק הישבון. מה זה בדיוק מענק הישבון עוד

לא היה נראה כל כך שלילי אלמלא הבעיות המינהליות שהוא גורם לפקידות מס רכוש.

הסתייגות אחרת שאנמק היא הסתייגות בסעיף 10. בסעיף זה ביקשנו להציע תיקון לבעיית התכנית המאושרת לגבי ציוד להשכרה. החוק כיום גורם למעין מעגל סגור, ובעל ציוד להשכרה הרוצה לקבל מעמד של מפעל מאושר, לציוד שלו, חייב להוכיח שאותו ציוד כלול בתכנית של מפעל אחר, בכתב אישור של מפעל אחר, אם זה כתב אישור מקורי ואם זה כתב אישור מתוקן. אנוזנו חשבנו שאותו מעגל סגור מן הראוי שייפרץ באיזה שהוא מקום, והאישור שמתבקש מרכז ההשקעות להעניק לגבי ציוד להשכרה יינתן על-תנאי, דהיינו, מי שרוצה לארגן מפעל להשכרת ציוד, יקבל את האישור על-תנאי, ותוך תקופה מסויימת — אנחנו הצענו 6 חודשים מיום מתן האישור — הוא יוכיח כי אכן מפעל מאושר אחר כלל את הציוד של תכנית זו במסגרת התכנית המאושרת שלו. הצענו גם שלא יינתנו באותו פרק זמן כל תשלום, כל מענק, כל הטבה אחרת כל עוד לא הוכח שהתכנית הזאת אכן נכללת בתכנית מאושרת של מפעל אחר. נדמה לי שאותה פטורה אדמיניסטרטיבית שאפשר היה להשיג אם ההצעה שלנו היתה מתקבלת, היתה גם לטובת המשק והיתה מונעת את הקשיים שבעלי ציוד להשכרה ייתקלו בהם אם וכאשר ייאצו ללכת במבוך הסתום שאנחנו מציעים להם בחוק גופו.

בסעיף 140 הגשנו הסתייגות שבאה לתקן עיוות לגבי מענק יצוא. השיעור של מענק יצוא מוגבל ל-24% מערך ההשקעות, וזאת כאשר ההשקעות ניתנות בשנה מסויימת, ואילו מענקי יצוא ניתנים משך תקופה של שנים מספר שלאחר מכן. אם אנחנו מביאים בחשבון את ירידת ערך הכסף, הרי שערך הריאלי של ההטבות במסגרת מענקי היצוא אינו מוגבל ל-24% מן העלות אלא ל-12%, 11%, 10% מעלות ההשקעות, וזאת בהתאם לירידת ערך הכסף. היות שאנו חושבים שאם אנחנו צריכים לתת מענקים כדי לעודד מפעלים מאושרים, ובמיוחד מפעלים מאושרים המועסקים למטרות יצוא, הרי צריך לתת גם משמעות מעשית לאותן הטבות. על כן הצענו לשערך את מחיר העלות של ההשקעות בהתאם לירידת ערך הכסף, וזאת כדי להגיע לכך שאותם 24% לא יהיו מהשקעה בערכים היסטוריים אלא בערכים ריאליים, ולתת משמעות יותר רצינית למענקים ולהענקות שאנחנו רוצים לתת במסגרת זו.

וההסתייגות האחרונה שאנמק, אדוני היושב-ראש, היא הסתייגותנו לסעיף 20, שבה אנו מציעים להעמיד את שיעור המס על הדיבידנד המתחלק מהכנסותיו של מפעל מאושר ל-10% במקום 15%. אני רוצה לציין שהמס הכולל על מפעל מאושר המאורגן בצורת חברה בע"מ ועל הכנסות בעלי המניות שלו מדיבידנד מגיע היום ל-49%. אני חושב ששיעור מס של 49% הוא שיעור די מקובל ברוב הארצות המתקדמות בעולם ואין בו שום תמריץ להשקעות לעומת התמריץ הניתן בארצות המפותחות משקיעים ושואפות לתת להם תנאים אטרקטיביים, כמו אירלנד, ספרד, מאלטה וארצות אחרות המתחרות אתנו היום על היצע הון השקעות. וגרוא לי שתיקון, אמנם לא כל כך משמעותי, שיעמיד את המס, במקום על 49% כולל, על 46% כולל, יכול להיות תיקון בכיוון הרצוי, ולפיו נמדוד את ההטבות למשקיע לא לפי הפער בין סכום המס שמשלם כל ישראלי לבין הסכום שאנו

המסחר והתעשייה רוצה בהן. אבל עד שחוקקו את החוק הזה, עד שישו ודשו בו, עד שגמרו את הדיונים בין דוקטרינרים, שאינם רוצים תלות שלנו בהון זר, לבין האוצר, שהוא רעב לכל פרוטה ואינו מבין שמפעל זה הכנסה לאוצר ולא מחלקה חדשה באוצר, לא עוד אלפיים עובדים כל שנה, אלא מפעל חדש זה הכנסה לאוצר — עד אז הם לוחמים נגד כל מענק, והם מדברים על 5% אדוני היושב-ראש, אני מודה לך על הסבלנות, ואני מבקש ממך להביא להצבעה בעד ההסתייגויות שלי.

אני רוצה להגיד לך ברצינות עוד דבר אחד. בעצם לא מילאתי את חובתי כמו שצריך. הייתי צריך לדבר על כל אחת מ-15 הסתייגויות שלי לחוק הזה ולדרוש מתבר-הכנסת קרגמן שפעם ילך בדרכו של גורי ו"ל וינסה לשכנע את הכנסת, לגבי כל הסתייגות לחוד, שאינני צודק.

מנחם בגין (הליכוד):

יידל לחיים ארוכים.

יחזן בדר (הליכוד):

אבל אין לזה כל סיכוי, וצריך שהחוק יתקבל. ממילא חמישה חודשים כבר אין למדינת ישראל שום חוק לעידוד השקעות הון.

היו"ר מ. שחל:

אני מבין שחבר-הכנסת בדר התכוון לכך שחבר-הכנסת קרגמן יאמץ את הנוהל של ישראל גורי ו"ל, ויידל חבר-הכנסת קרגמן לחיים ארוכים.

רשות להנמקת הסתייגות לחבר-הכנסת פלומין.

יוזקאל פלומין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ברשותך אנמק מספר הסתייגויות מתוך קבוצת ההסתייגויות שהוגשו עליידי ארבעה חברי כנסת מסיעת הליכוד. ההסתייגות הראשונה שאנמק היא הסתייגותנו לסעיף 9, ליתר דיוק הסתייגות המבקשת להוסיף סעיף 9א).

וזאת כוונת ההסתייגות: חוק עידוד השקעות הון מאפשר מתן הקלות במס רכוש למפעלים מאושרים. ואולם ההקלות האמורות ניתנות למפעלים מאושרים רק לאחר שנגמר הבניין התעשייתי, רק לאחר שהוא כוסה בגג, שאז הוא הופך ל"בניין". במציאות שלנו כיום, כאשר מפעל המתחיל בהשקעותיו מצליח להגיע לשלב שבו הוא כבר יכול לחגוג את יציקת הגג על בית-החרושת שלו, יכול לעבור זמן רב. זה גורם לתקלה לפיה בתקופה מרכזית של הקרקע ועד לסיום הבניה מתחייב המפעל המאושר במלוא מס הרכוש ומס מימון הרכוש על המגרש שמוקם עליו הבניין. אי לכך מצאנו לנכון להציע שאותה הקלה של פטור חלקי ממס רכוש לתקופה של חמש שנים, הניתנת כיום למפעלים מאושרים החל מרגע גמר הבניין, תאפשר גם למפעלים מאושרים בשלב יותר מוקדם, דהיינו החל משלב רכישת הקרקע, וגם זאת לתקופה של לא יותר מחמש שנים, במגמה להקל על המפעל דווקא בשנים הראשונות להקמתו, בשנים שבהן למחסור במזומן גים יכולה להיות משמעות רבה בשבילו. לכן ביקשנו להקדים את האפשרות למתן פטור החל מתאריך רכישת הקרקע, ונדמה לי שהנימוק שנאחז בו אנשי מס רכוש שהדבר יסבך את האדמיניסטרציה — בוודאי ובוודאי אינו נימוק לגיטימי לדחיית הפתרון הזה, אשר בעקרון

החשובים בחוק. אני מקווה שיקפידו על כך, אני מקווה שיאמצו את האמור בסעיף זה לא רק מן השפה ולחוץ. אבל עצם העובדה שהכללים יפורסמו ברבים תחסוך מאנשים רבים את ההרגשה שאולי לאיש זה או זה ניתנים תנאים שונים מאלה שניתנו להם.

בנושא הסירבול והביורוקרטיה יש פה ושם שיפורים, ואני מברך עליהם, אבל עדיין נשארים הרבה דברים שאפשר היה לתקנם. אינני מקבל את האמירה שחוק זה הוא הטוב ביותר בעולם מבחינת חוק השקעות. אינני יודע. אני מוכן בעניין זה לשמוע את דעתם של משקיעים פוטנציאליים האומרים, שהשקעה בפוארטו ריקו או בחוף השנהב היא תהליך הרבה יותר פשוט. יכול להיות שהחוק הוא טוב, ואולי החוק שם הוא יותר גרוע, אבל התהליכים הביורוקרטיים הם יותר פשוטים במקור מות אחרים. גם בחוק זה אינני חושב שיש הצעות העשויות לשפר את המצב בתחום זה באופן משמעותי. אגב, דוגמה לסירבול שלא לצורך מצויה בסעיף 10. לפני שאתייחס לעניין עצמו או להסתייגויות שלנו אני רוצה לומר כי באותו סעיף 10, פסקה 4, נשמר הכלל שהיה קיים בחוקים קודמים לגבי השכרת ציוד, אם כי יש כאן התקדמות חשובה.

במשק מודרני מהווה השכרת ציוד חלק חשוב מהמערך התעשייתי. ולא רק מהמערך התעשייתי. אבל לפי הצעת הממשלה שוב הוכנסה הפסקה שאם הציוד הוא משומש — והוא יכול להיות משומש — אסור שלציד זה יהיה שימוש קודם בישראל. ציוד משומש יכול להיות לפי סעיף זה ציוד המיובא מחוץ-לארץ. אני יודע מה היתה הסיבה שכלל זה הוכנס לחוק המקורי. רצו לגרום לכך שכלל הציוד התעשייתי בארץ יהיה מודרני, משוכלל יותר; רצו לדאוג לכך שהקאפיטאל הישראלי יהיה על רמה טובה יותר, ואני מצדיק זאת. דומני שהיום הדינים והחשבונות מצביעים על כך שבתחומים מסוימים יש בארץ עודף ציוד, יש ציוד שאיננו מנוצל. יבוא של ציוד חדש כרוך בהקצבת מטבע-חוץ. אנו רוצים להביא לראציונליזציה של מפעלים קיימים, למיזוג מפעלים, לרכישת מפעלים, והדבר עשוי להיות כרוך בקניית ציוד שהיה בו שימוש קודם בארץ. מדוע למנוע את האפשרות של הכנסת הציוד הזה לקאטגוריה של השכרת ציוד, כמובן עם מחסומים ומגבלות כדי למנוע שימוש לרעה?

אי לכך אנו מציעים תיקון בסעיף 10, האומר: "ובלבד שאם לא הוכח למנהל כי תוך שישה חודשים מיום מתן האישור נכלל הציוד להשכרה בתכנית מאושרת של המפעל השוכר — יבטל האישור למטרה, לא יבוצע כל תשלום של מענק ולא תינתן כל הטבה אחרת על-פי חוק זה...". דומני כי ראוי תיקון זה ששר המסחר והתעשייה יתמודד בו. כפי שהדברים מנוסחים בחוק, קיים חשש שההקלה הזאת לא תהיה ניתנת לביצוע, תעמיס קושי נוסף ותציג דרישות שלא כל מפעל יוכל לעמוד בהן. אני מציע להקל בעניין זה, ואם יתברר שנגעשה בכך שימוש לרעה, אפשר יהיה לבטל באופן רטרואקטיבי את ההטבות וההקלות שניתנו בקשר לציוד זה.

ולבסוף, במסגרת הזמן המקוצר העומד לרשותי, אעיר עוד שתי הערות.

אינני מאמין שחוק כלשהו לעידוד השקעות הון יכול להצליח במדינת ישראל אם לא נחולל שינוי יסודי בשוק

מציעים למשקיע, אלא נמדוד את ההטבות ונשווה אותן לעומת ההטבות הניתנות למשקיע בארצות אחרות. רק אם נוכל להתמודד בתנאים דומים ואפילו טובים יותר, רק אז נוכל לצפות שאותו חוק שאנו מאשרים היום, תהיה לו גם נפקות מעשית, אם אכן ישתמשו בו ובהטבות שאנו רוצים להעניק לפיו.

אודה לך, אדוני היושב-ראש, אם תעמיד הצעות אלה להצבעה.

היו"ר מ. שחל:

אבקש מאת חברי-הכנסת שובל לנמק את הסתיי-גויותיו.

זלמן שובל (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אנחנו ציפינו לחוק השקעות במשך תקופה ארוכה מאוד, ולכן הייתי אומר שיש צער רב ומיוחד על שאיננו יכולים להגיד: הנה הוגש לנו סוף כל סוף החוק האידיאלי העשוי לעודד בצורה מירבית, בצורה אופטימאלית אפילו, השקעות במדינת ישראל. לכן, בלב לא קל, לא נוכל להצביע בעד החוק הזה. כמובן, לא נצביע נגדו, אבל לא נוכל להצביע בעד חוק זה. כי היה ראוי למדינת ישראל שאחרי כל כך הרבה זמן, אחרי כל כך הרבה ביורורים, יובא לנו חוק טוב יותר.

מצב ההשקעות במדינת ישראל, בפרט מצב ההשקעות מבחוץ, הוא בכי-רע. אני יודע שיש, כמובן, סיבות אובייקטיביות, ואינני רוצה לתלות את הקולר למצב הזה אך ורק בממשלת ישראל. יש סיבות אובייקטיביות — בטחון, פוליטיקה, נשק עולמי; אבל יש גם לא מעט — ואני מדבר בלשון המעטה — סיבות התלויות בנו. אני יודע שאחד מן הדברים שמשמש לחלופין כארגומנט לממשלת ישראל הוא כאשר אומרים, למשל: בלא-הכי סכום השקעות-חוץ הוא כל כך קטן, ובשביל זה לא כדאי, וכן הלאה וכן הלאה. היום שומעים את זה קצת פחות, אבל בעבר היו שומעים, ואני חושב שאחת הסיבות שההשקעות קטנות כל כך נעוצה במדיניות המוטעית והלווקה של הממשלה.

ואתייחס רק לשני תחומים: האחד — הנושא הנקרא סירבול וביורוקרטיה; השני — הנושא שאני קורא לו: מדיניות ההעדפה והקיפוחים, שהיתה נהוגה במדינה — ואני מודה — בעיקר בעבר, בעיקר בתקופתם של שרי האוצר הקודמים, אבל מדיניות שהשלכותיה, השפעתה, במידה רבה מאוד מורגשות עדיין גם בתקופה זו. להטבות, להעדפות המופרות והבלתי-מוצדקות מבחינה כלכלית לאנשים מסוימים, לגופים מסוימים יש, כמובן, לא רק השלכות ישירות ועקיפות כאלה או כאלה; לפי מיטב הכרתי דבר זה גרם להרתעת עשרות ומאות משקיעים לגיטימיים שלא היו מוכנים להשקיע במדינה כאשר למישהו אחר ניתן משוה יותר טוב. אני חושב שחברות מסוימות, בלי להזכיר שמות, שהכנסת חוקקה בשבילן חוקים מסוימים, גרמו לדחייה של השקעות במדינת ישראל בחשבון כולל, ולא למשיכת השקעות למדינה. אני שמע לציין שבחוק זה חל בכל זאת שיפור בעניין זה. אמנם שיפור זה הוכנס לחוק לפי דרישת הליכוד, לפי דרישת האופוזיציה, אבל בכל זאת יש לציין שהממשלה קיבלה אותו. וכאן כוונתי לשינוי שהוכנס בסעיף 76א האומר: "כללים שקבעה המינהלה על-פי חוק זה יפורסמו ברבים". אני רואה בכך אחד השינויים

תמורה מתאימה לקשיים הטיפעוליים שבעל מפעל נתקל בהם בעיר-פיתוח זו או זו בכל מקום שהוא במרחק רב ממרכז הארץ. בעל מפעל בקריית-שמונה או בדימונה, כשהוא מבקש להתקשר בטלפון עם משרד ממשלתי זה או זה, השיחה הטלפונית עולה לו פי 4 או 5 מאשר לבעל מפעל דומה במרכז הארץ. זהו המצב לגבי בעלי מקצוע, כך הוא. המצב בענייני תובלה וכך הוא המצב בכל אחד מהקומפוננטים המרכיבים את עבודת מפעלו או עסקו. לכן, אדוני היושב-ראש, בכל הדיונים שקיימה ועדת הכספים בחוק זה שמנו את הדגש לאו דווקא ולא רק בנושאי המיסוי אלא במערכת הטיפעולית.

אדוני היושב-ראש, העולם המערבי כיום איננו נתון למצבים שבהם מדינות נהנות מגיאות בהשקעות, למעט אולי השקעות בסכומי-עתק המופנות בעיקר לתעשיות הפטרוכימיות, המחייבות השקעות בהיקף גדול. על-אחת-כמה יוכמה דומה המצב במדינה כמדינתנו. כדי לעודד את זרימתן של השקעות למשק הישראלי עלינו לפעול מעל ומעבר לפעילות הרגילה, ולצדדי אין הדבר מתבטא בחוק הנדון כאן. ומה שחמור מכל, למכני החוק, אותם אנשים שהיו צריכים להיות מודעים לבעיות ולקשיים, חסרה התחושה הנכונה, שאילו היתה קיימת לא היינו נאלצים בוועדה להתווכח שעות רבות על נושאים שהם מובנים מאליהם.

אדוני היושב-ראש, לכן עמדנו על כך כי בסוף סעיף 2 בחוק העיקרי יבוא: "והם יקבעו כללים מנחים להגשמת מטרות. הכללים יפורסמו ברבים". עד היום הזה קיים היה נוהג, לדעתי נוהג נפסד, שפרט לפירוטם כללים מאוד לא היה מודע היום הפוטנציאלי לקריטריונים הקבועים המנחים את מרכז ההשקעות באישור או בדחיית התכנית שהגיש. התיקון המוצע כאן, על דעת כל הוועדה, מחייב לא רק קביעת קריטריונים אלא גם פירוטם.

בסעיף 3 קיבלה הוועדה את דעתנו על מינוי איש ציבור כחבר המינהלה. אמנם מדובר על כך ש"הממשלה רשאית למנות נציג ציבור להיות חבר נוסף במינהלה", אבל אני מציע לממשלה שאף כי היא רק "רשאית", אכן ימנו השרים הממונים איש ציבור למינהלה. זהו שינוי טוב וחיוני, ולדעתי יביא ברכה.

בתיקון לסעיף 18 אחרי סעיף קטן א' החליטה הוועדה כי יבוא סעיף קטן ב' אשר יאמר "לא אישרה המינהלה את התכנית שהוגשה לה או חלק ממנה, תודיע למבקש את נימוקיה בכתב". עד כה היה נוהג שהיום שהמינהלה דחתה את תכניתו היה מקבל תשובה סתמית על אי-אישור תכניתו וזימתו. דבר זה גרם לכך שהיום היה מגשש באפלה מבלי שיידיע את הסיבות שגרמו לדחיית תכניתו. מצב זה גרם לכך שבמדינת ישראל התפתחה מומחיות מיוחדת ונוצר צבא של עורכי-דין שעיקר עיסוקם בטיפולים במרכז ההשקעות. כיצד אפשר היה לערער לפני ועדת ערר מבלי שיידיע היום על מה ומדוע נדחתה בקשתו? גם על תיקון זה יש לברך.

תיקון חיוני נוסף מתייחס לסעיף 25, סעיף קטן ב', אשר בו נקבע כי לוועדת הערר ימונו 5 חברים, ומנהל מרכז ההשקעות ישתתף בישיבותיה אך לא יהיה חבר בה. שוב, עד כה נוהג היה שמנהל מרכז ההשקעות, שהוא גם חבר המינהלה, היה משתתף בהחלטות המינהלה ולאחר מכן, אם הוגש ערר, אותו מנהל של מרכז ההשקעות כחבר בוועדת הערר היה הופך לשופט שלפניו

ההון במדינת ישראל. התרגלנו לכך שכל כולו של המושג "שוק ההון" שייך לתחום של איגרות-חוב ממשלתיות, עם מס הכנסה או בלי מס הכנסה, עם הצמדה של 70% או בהצמדה אחרת, למוכ"ז או לא למוכ"ז. שוק ההון ביסודו של דבר הוא לא רק מכשיר לגיוס כספים לקופת האוצר. שוק הון חייב להיות גורם שבאמצעותו המשק והתעשייה מגייסים באופן חפשי הון לפיתוח לא רק ממקורות ממשלתיים. דברים אלה פועלים ככלים שלובים. אינני מאמין — ואינני אומר את הדברים סתם בעלמא — שאפשר יהיה לעודד השקעות הון מחוץ-לארץ בלי שיהיה לנו שוק הון יותר חפשי ופחות מבוקר על-ידי הממשלה.

הערה שנייה — בשאלת הפיחותים, ואין זה משנה אם אלה פיחותים לפי השיטה הקודמת או לפי שיטת סל-המטבעות. יש פיחותים קצובים מדי חודש בחודשו, וזוהי בעיה שכל משקיע מהחץ מעלה אותה. הממשלה מינתה את ועדת-רונאל אשר הגישה מסקנות. לפי דעתי מסקנות אלה אינן שלמות, אבל המסקנות החלקיות הן חיוביות. לצדדי, מסקנות אלה לא נכללו בחוק. כל משקיע שישאל מהו המצב החוקי בנושא זה לא ימצא בחוק את התשובה לאחת השאלות העיקריות שהוא עומד לשאול. עם כל הדחיות והבכיות, אפשר היה לדחות את אישור החוק בעוד כמה שבועות כדי לכלול בו גם את הנושא הזה. מכל-מקום רצוי ששר המסחר והתעשייה או שר האוצר יודיעו מעל במת הכנסת, עם האישור הסופי של חוק זה, כי בהקדם תובא לכנסת הצעה שתתייחס לנושא של שמירת ערך ההשקעה מבחינת שיערי החליפין של המטבע.

הו"ר מ. שחל:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת פת להנמקת הסתייגותי.

גדעון פת (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חוק לעידוד השקעות הון (תיקון מס' 14), המונח לפנינו היום ואשר הוכן לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, איננו אותו חוק שהוגש לכנסת לקריאה ראשונה לפני חודשים מספר. דווקא בנושאים שלדעתי הם החשובים מכל בחוק מסוג זה, נושאים הקשורים לטכניקה של קביעת קריטריונים גלויים, של אישור או דחייה של יומה, בהם אכן נעשו שינויים שבהחלט יש לברך עליהם.

הצעת החוק כפי שהוגשה לפנינו לקריאה ראשונה היתה הצעת חוק גרועה. הצעת החוק שאנו נקראים להציב עליה בקריאה שנייה ושלישית, לצדדי, קשה לי לבוא ולומר שמה שנעשה בה בדינוי ועדת הכספים הפך אותה מחוק גרוע לחוק טוב, אבל אפשר לומר שמה שמונת היום לפנינו הרבה פחות גרוע, אולם רחוק מלהיות מושלם ורחוק מאוד מלספק את הצרכים.

אני סבור בהחלט כי חוקים מן הסוג הזה כפי שהם מצויים אצלנו יותר ממה שהם מועילים הרי שהם מזיקים. אני מאמין באמונה שלמה שיום לגיטימי, איש משק יהודי את דרכו בעולם העסקים, אינו נמשך להקמת מפעל בישראל אך ורק משום הטבות המס שחוק לעידוד השקעות הון מעניק לו. הטבות המס הן בסך-הכל תמורה למגבלות כספיות שבפניהן עומד כל משקיע בישראל עקב החלטתו ורצונו להקים מפעל כלכלי בישראל.

התמריצים באזורי פיתוח א' וב', אינני יודע אם יש בהם, בסך כל ההטבות הכספיות שהם מציעים,

שר-המסחר והתעשייה ח. ברילב:
אפשר להזמין אותו.

בן-ציון חלפון (המערך):

אני מציע שהוא יהיה חבר במינהלה. במקום ארבעה יכולים להיות חמישה חברים במינהלה. אני חושב שרצוי שניציג משרד החקלאות יהיה חבר קבוע במינהלה, וזה יכול רק להוסיף למינהלה, עקב כל הבעיות שהעליתי. לכן אני מציע שהמינהלה תורכב מחמישה חברים, ובמינהלה הזאת יהיה גם נציג קבוע של שר החקלאות, שתמנה אותו מהמשלה.

היו"ר מ. שחל:

רשות הדיבור לאחרון המסתייגים, חבר-הכנסת לבנבראון.

אברהם לבנבראון (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ההסתייגויות שלנו להצעת החוק באות לבטא את התנגדותנו לחוק כולו. החוק המוצע מפלה לטובה משקיעי-חוץ ומפלה לרעה משקיעי-פנים. דבר זה מוכיח את הגברת תלותה של מדינת ישראל בהון הזר אשר מכתוב למעשה את תנאי ההשקעה, והוא גם מכתוב את המדיניות הכלכלית של המשלה.

הצעת החוק באה להרחיב את ההטבות וההקלות, הניתנות למפעלים מאושרים, גם על מפעלים המספקים ציוד או חלקים למפעלים מאושרים, או אפילו משכירי רכב ציוד זה. אבל המציאות הוכיחה שהמפעלים המאושרים עושים רווחים טובים למדי ויש ביכולתם לשלם את כל המסים בהתאם להכנסתם. לדעתנו צריך לבטל הטבות אלו ולא להרחיב גם על מפעלים אחרים. מה עוד שהמציאות הוכיחה שכל ההטבות שמקבלים משקיעי ההון אינן מועילות ואינן מאפשרות לכוון את ההשקעות למקום ולתעשיות שהמדינה מעוניינת לפתח אותם, והי-השעות הולכות למקום שיש בו רווחים יותר גדולים ויותר קלים.

לכן אין להרחיב את ההטבות הללו, מה עוד שבת-קופה הזאת, כשבאים להטיל מסים ולהכביד על השכירים ועל המוניה העם, בתקופה זו שיש צורך בכל פרוטה שחסרה בקופת האוצר, כשבאים לקצץ בתקציב-בים של המשרדים הנותנים שירותים לאזרחי המדינה — באים לתת הקלות לבעלי הון על חשבון המדינה. על כן נצביע נגד הצעת החוק בקריאה שנייה ושלישית.

היו"ר מ. שחל:

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. לפני כן — תשובת יושב-ראש ועדת הכספים על דברי המסתייגים.

ישראל קרגמן (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הייתי מקבל ברצון את האתגר של חבר-הכנסת בדר הנכבד — שאשיב על כל ההסתייגויות — אילו הלכנו בשיטה שהיתה מקובלת לפני הרבה שנים, כשאורי כל הסתייגות באה תשובה. נאנחו את השיטה הזאת, בעזרתו של חבר-הכנסת בדר, וההסתייגויות מובאות בבת-אחת. קשה להשיב על ההסתייגויות אחת אחת כשמביאים את כל ההסתייגויות בבת-אחת.

הוגש ערר על החלטה שהוא היה בין מקבליה. התיקון מבטיח שדבר זה לא יימשך, וגם על כך יש לברך. אדוני היושב-ראש, הממשלה מציעה כי שיעורי המ-ענק יהיו 30% באזור פיתוח א', 15% באזור פיתוח ב' ו-5% באזורים אחרים. אנו סבורים שאין כל הצדקה למחן מענק, גם לא בשיעור של 5%, למפעלים המוקמים באזורי תל-אביב, פתח-תקווה או חיפה. יש טעם גם לבטל את המענק באזור ג', וזאת על-מנת להרחיב את הפער בין מה שניתן כמענק באזורי פיתוח א' וב', שבהם אנו מעוניינים בפיתוח מואץ.

אדוני היושב-ראש, בדיון בקריאה ראשונה בחוק זה עמדתו על כך שהצעת החוק הוכנה בלא יוצלחות רבה. העובדה כי בוועדה שונה החוק בסעיפים רבים מוכיחה כי אכן צדקתי. חוק זה לא מוסיף כבוד למכניזם לא בניסוח, לא בבקאות בנושא, ובמיוחד מאחר שהממשלה לא השכיחה להכין חוק, או תיקון לחוק, אשר יהיה מוכן לאותו מועד שבו פג תקפו של החוק הישן. ארבעה חודשים עברו מאז אין חוק השקעות במדינת ישראל, וזו בוודאי תעודת עניות לממשלה.

החוק הנדון כאן הערב יש בו משום שיפור לעומת מה שהוצע, ואני מוכן לומר שיש בו גם שיפור בהשוואה לחוק שפג תקפו ב-31 במאסר שנה זו, אולם אין בו כל מה שדרוש בחוק שאכן יהיה חוק לעידוד השקעות בישראל, כפי שכולנו רוצים ומסוגלים להבין.

לכן, אדוני היושב-ראש, אנו לא נצביע נגד החוק, אולם גם לא נצביע בעדו.

היו"ר מ. שחל:

רשות להנמקת הסתייגות לחבר-הכנסת חלפון.

בן-ציון חלפון (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אנו מסתייגים מסעיף 9א לחוק הדרן בהרכב המינהלה. המינהלה הקודמת היתה מורכבת מתשעה חברים. אמנם אנחנו בעד צימצום מינהלות, אבל לא עד כדי פחות מחצי. לפי ההצעה החדשה תהיה המינהלה מורכבת מארבעה נציגים: המנהל פלוס שלושה נציגים של משרד האוצר ומשרד המסחר והתעשייה ומרכז ההשקעות.

לא סוד הוא שבהתיישבות מושקע הון רב בתעשייה. בקיבוצים, זה כבר כמה שנים; במושבים הדבר נמצא בהתחלת ההתפתחות. ההשקעות בתעשייה במושבים באות עקב ההגבלות בייצור החקלאי, ולכן אין ברירה אלא להקים עוד מפעלים ביישובים כדי להשלים את ההכנסה של המתיישבים. לגבי העתיד מדובר על הקמת כפרי תעשייה בגליל. לעת-עתה התחום הזה נמצא בטיפול של משרד החקלאות, ולכן אנחנו חושבים שבמינהלה כזאת צריך להיות גם נציג של משרד החקלאות. אמנם בסעיף 9א יש תיקון קל. נאמר שבתכניות הנמצאות בתחום טיפולו של משרד המשלתי שאינו מיוצג במינהלה יהיה במינהלה נציג של אותו משרד, אבל למושבים ולקיבוצים יש מפעלים משותפים, יש במרכזים האזוריים וביישובים החקלאיים מפעלים שהם בטיפול של משרד המסחר והתעשייה, אבל הם מפעלים חקלאיים, כגון מכונני תערובת, משחטות ועוד. למעשה על מפעלים אלה לא יהיה סעיף זה ונציג משרד החקלאות לא יישב בדיון על מפעלים חדשים כאלה.

אני רוצה להעיר לעוד כמה סעיפים. לסעיף 13 ולסעיף 14: לא הכל מוכרח להיות בחוק. צריך להתחשב, אם מדברים על הצמדה, על האינפלציה, בכך שאלה הם דברים לתקנות שיקבעו את השינויים שיחולו, וכל זה באישור ועדת הכספים של הכנסת, ולא צריך להגדיר זאת דווקא בחוק.

אני רוצה לומר לחברי הכנסת פלומין, שובל ופת שאין לשלם פחת על מענק. מקבלים מענק על כל מה שמדובר כאן; על פחת אין מענק. זה צריך להיות ברור.

לסעיף 20 אני רוצה לומר: מס הכנסה נקבע לאור הרפורמה. צריך גם להתחשב בכך שמבנה המסים מוכרח להיות מתואם לאותו חוק מס הכנסה שיקבלו לא מומן.

בדבר היורשים, שעל כך דיברו כאן חברי הכנסת פלומין ושובל — קשה לומר עד איזה דור זה צריך להינתן. נקבע בחוק שהפטור יינתן לדור ראשון, ולא יהיה גילגול של מתן כספים לדורות רבים. הודעתי כאן, בנקודה זו, שזה נושא חשוב מאוד שאיננו בחוק: להבטיח הצמדה של משקיע-חזן. בעניין זה יהיה דיון ותהיינה תקנות, לפי הבטחתו של שר האוצר.

בקשר לפטור ממס ערך מוסף אמרתי בהתחלת דברי שהקרן הזאת תחזיר את המס ליבואן אשר מייבא נכסי השקעה. הוא לא יצטרך לרוץ כדי לקבל הלוואות מבנקים אלא הוא ישלם מס ערך מוסף אשר יוחזר לו מיד תמורת תשלום סמלי, או לא כל כך סמלי, של 2%.

רבתי חברי הכנסת, אני רוצה לומר ביחס ל-5% שזו מערכת הטבות אשר מוכרחה להיות בגויה בהגיון, ולכן הורד השיעור ל-5%. חברי הכנסת פלומין, ונדמה לי שגם חברי הכנסת בדר, הציעו 3%, אבל אין לזה משמעות. מכל-מקום, זה צריך להיות מבנה שאין להרוג ממנו.

התאחדות בעלי התעשייה, אשר שלחה לנו תזכירים, נציגיה השתתפו בדיונים של הוועדה והציעו תיקונים אשר התקבלו ברובם. החוק הנדון בא לשרת את התעשייה. במשך 5 שנים נצטרך לפתח את התעשייה ולהגיע לסכום של 20 מיליארד לירות השקעה, וצריך לחפש את ההשקעה הזאת. אם כי התאחדות בעלי התעשייה לא מרוצה לגמרי מן החוק היא ראתה בו התקדמות גדולה. החוק משרת את הפיתוח של התעשייה בעיקר. אינני רוצה לומר שהתזכיר שלהם מחייב אותנו, אבל אין ספק שחוות דעת שהתאחדות בעלי התעשייה, המעוניינת מאוד בחוק הזה, הגישה השפיעה עלינו ותיקננו את רוב הסעיפים שנתבקשנו לתקן.

טוב שהגענו, סוף סוף, אחרי תקופה של חוסר חוק ואי-ודאות וצריכה לחוק, לכך שהחוק הובא. לאחר שהחוק יתחיל לרוץ נראה מה צריך לתקן, ונתקן את הדברים.

אני מציע לחברי בוועדת הכספים מסיעת הליכוד לא להצביע נגד החוק, כי הוא טוב יותר מהמצב שהיה והוא חשוב וחינוי למשק ולמדינה.

הי"ר מ. שחל:

חברי הכנסת, אנו ניגשים להצבעה.

ה צ ב ע

התיקון של חברי הכנסת י. בדר לסעיף 1 לא נתקבל.

אני רוצה לומר שכאשר דנו בחוק בוועדה, הצעות רבות מאוד של חברי הוועדה לתיקון החוק נתקבלו, והגענו לדעה, או מסקנה, או הצעה משותפת, כפי שהבאתי אותה לכנסת. ויש, כמובן, הצעות שהיו בגדר של הסתייגויות.

כדבר ראשון אני רוצה להתנגד להסתייגותו של חברי הכנסת בן-ציון חלפון. אני רוצה לומר לו שאי-אפשר לראות הצעת חוק באספקט מצומצם וצר. אי-אפשר לראות רק את הצרכים של משרד החקלאות ולדרוש ששר החקלאות גם הוא יהיה במינהלה. יש שני שרים האחראים לחוק: שר האוצר ושר המשפטים, נוסף על אלה שמצטרפים למינהלה. אם נחליט שגם שר החקלאות יהיה חבר במינהלה, מתעוררת מיד שאלה — וחובה על-כיל-פנים על יושב-ראש הוועדה לראות את התמונה בכללותה: מדוע לא שר השיכון? האם אין בעיות של השקעות די גדולות, די רציניות ודי ענפות בשיכון? ומה על שר התיירות, על ההשקעות בתיירות? ומה על הבטחון ועל שר הבטחון? על כן נקבע בחוק דבר חשוב מאוד: שבכל מקרה שיש דיון בנושא ספציפי לחקלאות — משתתף שר החקלאות, ובכל מקרה ספציפי החל על התיירות — משתתף שר התיירות, ובכל מקרה של בטחון — יש שר הבטחון. ואינני יודע למה אנחנו צריכים להרחיב. כי אז נוכל לומר: רק שר החקלאות, אלא נצטרך להכניס למינהלה את כל השרים העוסקים בענייני כלכלה. מה ייצא מזה? שוב הרחבה, שוב מינהלה רחבה מדי, ושוב עיכובים וכו'. לכן אני מציע לבית לדחות את ההצעה שידידי חברי הכנסת חלפון הביא בשם כמה חברי כנסת.

אני רוצה לומר: כוונת החוק היא לתת הטבות למשקיעי הון מוחזק-לארץ ולא למשקיעי הון בכלל. זה דבר אחד. ואני רוצה לומר — אני משיב בריפרוף — לחברי הכנסת בדר: לא רצוי להאריך לתקופה ארוכה מדי, כפי שהוא מציע: במקום שנת 1981 לשנת 1991, וזה כדי לאפשר שינויים המתחייבים מהתנאים הכלכליים והתברתיים במדינה.

חברי הכנסת בדר התעכב בפרט על סעיף 8 וטען שצריך לאפשר במידה רבה יותר פנייה לבתי-המשפט. הצעת החוק חילקה בין ועדת ערר לבין בתי-המשפט. משמעות ההסתייגות היא לאפשר עירעור לבית-המשפט לגבי החלטות מסוימות של מינהלת מרכז ההשקעות, במקום ערר לוועדה שמשותפתים בה נציגי ציבור ואשר תמליץ לפני השרים שיצטרכו להחליט בעניין. יש אפשרות לערער בפני בית-המשפט על החלטת ביטול אישור שהושג במרמה. הירך לבית-המשפט פתוחה. נושאים אחרים שחברי הכנסת בדר מבקש להעביר לבית-המשפט הם נושאים השייכים לענייני מדיניות, ויש להשאירם בידי השרים.

אני רוצה עוד לומר — ועל זה דיבר, נדמה לי, גם חברי הכנסת שובל — שביחס למענק לצידוד משומש יש כאן מדיניות לעודד שימוש בצידוד חדיש בארץ, ייצור צידוד חדיש, ולא שימוש בצידוד משומש. אבל לא רק זו השאלה. השאלה היא גם כמה פעמים, כשהצידוד הזה משומש, הוא מתגלגל מיד ליד, וכמה פעמים אפשר יהיה לקבל מענקים, איזה מענק אפשר לעשות כדי למנוע שיהיו הרבה מענקים. והרי גם כוונת חברי הכנסת בדר איננה לחלק סתם כספים של המדינה.

התיקון של חברי-הכנסת ש. ארליך, י. פלומין,
ג. פת וז. שובל לסעיף 15 לא נתקבל.

סעיף 15, בנוסח הוועדה, נתקבל.

סעיפים 16 ו-17 נתקבלו.

התיקון של חברי-הכנסת ש. ארליך, י. פלומין,
ג. פת וז. שובל לסעיף 18 לא נתקבל.

סעיף 18, בנוסח הוועדה, נתקבל.

סעיף 19 נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת ש. ארליך, י. פלומין,
ג. פת וז. שובל לסעיף 20 לא נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת א. לבנבראון לסעיף 20
לא נתקבל.

סעיף 20, בנוסח הוועדה, נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת ש. ארליך, י. פלומין,
ג. פת וז. שובל לסעיף 21 לא נתקבל.

סעיף 21, בנוסח הוועדה, נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת א. לבנבראון לסעיף 22
לא נתקבל.

סעיף 22, בנוסח הוועדה, נתקבל.

סעיף 23 נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת י. בדר לסעיף 24
לא נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת א. לבנבראון לסעיף 24
לא נתקבל.

סעיף 24, בנוסח הוועדה, נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת י. בדר לסעיף 25
לא נתקבל.

סעיף 25, בנוסח הוועדה, נתקבל.

ההצעה של חברי-הכנסת י. בדר לסעיף 26
לא נתקבלה.

סעיף 26, בנוסח הוועדה, נתקבל.

ההצעה של חברי-הכנסת י. בדר לסעיף 27
לא נתקבלה.

התיקון של חברי-הכנסת ש. ארליך, י. פלומין,
ג. פת וז. שובל לסעיף 27 לא נתקבל.

סעיף 27, בנוסח הוועדה, נתקבל.

סעיף 28 נתקבל.

ההצעה של חברי-הכנסת י. בדר לסעיף 29
לא נתקבלה.

ההצעה של חברי-הכנסת א. לבנבראון לסעיף 29
לא נתקבלה.

סעיף 29, בנוסח הוועדה, נתקבל.

ההצעה של חברי-הכנסת י. בדר לסעיף 30
לא נתקבלה.

התיקון של חברי-הכנסת ש. ארליך, י. פלומין,
ג. פת וז. שובל לסעיף 1 לא נתקבל.

סעיף 1, בנוסח הוועדה, נתקבל.

סעיף 2 נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת א. אבטבי, א. אפרת
וב. צ. חלפון לסעיף 3 נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת א. לבנבראון לסעיף 3
לא נתקבל.

היו"ר מ. שחל:

החוק לא יובא היום לקריאה שלישית. אנחנו ממשי-
כים בהצבעה. אני מעמיד להצבעה את סעיף 3 עם
ההסתייגות שנתקבלה.

ה צ ב ע

סעיף 3, בנוסח הוועדה ועם התיקון שנתקבל,
נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת י. בדר לסעיף 4 לא נתקבל.

סעיף 4, בנוסח הוועדה, נתקבל.

סעיף 5 נתקבל.

הצעת חברי-הכנסת א. לבנבראון לסעיף 6
לא נתקבלה.

סעיף 6, בנוסח הוועדה, נתקבל.

סעיף 7 נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת י. בדר לסעיף 8
לא נתקבל.

סעיף 8, בנוסח הוועדה, נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת י. בדר לסעיף 9
לא נתקבל.

סעיף 9, בנוסח הוועדה, נתקבל.

הצעת חברי-הכנסת ש. ארליך, י. פלומין, ג. פת
וז. שובל אחרי סעיף 9 לא נתקבלה.

התיקון של חברי-הכנסת י. בדר לסעיף 10
לא נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת ש. ארליך, י. פלומין,
ג. פת וז. שובל לסעיף 10 לא נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת א. לבנבראון לסעיף 10
לא נתקבל.

סעיף 10, בנוסח הוועדה, נתקבל.

סעיפים 11 ו-12 נתקבלו.

התיקון של חברי-הכנסת י. בדר לסעיף 13
לא נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת ש. ארליך, י. פלומין,
ג. פת וז. שובל לסעיף 13 לא נתקבל.

סעיף 13, בנוסח הוועדה, נתקבל.

סעיף 14 נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת י. בדר לסעיף 15
לא נתקבל.

— חוק לעידוד השקעות הון (תיקון מס' 14) (שחל); מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת (שחל), יעקבסון); חוק רשות לאומית לאנרגיה (שחל, שכטרמן) —

הו"ר מ. שחל:
על ההצעה לחלוטין של חבר-הכנסת י. בדר לסעיף 30
אין צורך להצביע. נצביע על סעיף 30 בנוסח הוועדה.

ה צ ב ע

סעיף 30, בנוסח הוועדה, נתקבל.

סעיפים 31, 32, 33 נתקבלו.

התיקון של חבר-הכנסת י. בדר לסעיף 34
לא נתקבל.

סעיף 34, בנוסח הוועדה, נתקבל.

ההצעה של חבר-הכנסת י. בדר לסעיף 35
לא נתקבלה.

התיקון של חבר-הכנסת א. לבנבראון לסעיף 35
לא נתקבל.

הו"ר מ. שחל:

חברי הכנסת, הצבענו על סעיפי החוק. האם יושב-ראש ועדת הכספים מבקש להעמיד את החוק להצבעה בקריאה שלישית עתה? אני מבין שכן. אם כן, נצביע על החוק לעידוד השקעות הון (תיקון מס' 14), תשל"ו—1976, בקריאה שלישית.

ה צ ב ע

חוק לעידוד השקעות הון (תיקון מס' 14),
תשל"ו—1976, נתקבל.

י. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

סגן מוזכר הכנסת ש. יעקבסון:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע כי הונחה היום על שולחן הכנסת סקירה על פעולות משרד ראש הממשלה.

הו"ר מ. שחל:

עתה נשמע הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

יא. חוק רשות לאומית לאנרגיה, תשל"ו—1975 * (קריאה ראשונה)

אחר המשמש לנו מקור אנרגיה בלעדי והשליט על חיינו כנפט; (ג) אספקת הנפט תהיה מבוססת גם להבא על מקורות-חיוץ.

הצעת החוק המובאת בזה לקריאה ראשונה לכנסת, לפי החלטת ועדת הכספים, דנה בהקמת רשות לאומית לאנרגיה. תפקידה הבסיסי של הרשות יהיה לרכז את הטיפול במכלול בעיות האנרגיה בישראל. היא תדאג להמשכיות באספקת מקורות האנרגיה של ישראל, לחיפוש נפט מתואמים עם כל הגופים העוסקים בנושא זה כיום, בד"בבד עם גילוי מקורות אלטרנאטיביים לאספקת אנרגיה ואיתורם. מניחים כי תוך 10 עד 15 שנים עשויים לגלות ולפתח מקורות אנרגיה חדשים ולהגיע לניצולם. יש הוכחות לקיום נפט באזור א"טור שבסיני. קרוב לחופנו, ברצועה ימית קצרה, נערכים סקרים. אי פה אי שם חפירה, סקר, ללא תכנון מקיף של יעדים. רשות האנרגיה תצטרך לתכנן, להכניס סדר ומשטר ולהורות על ביצוע סקרים וחיפושים בשטח.

חשיבותו העליונה של נושא האנרגיה בישראל גרמה לו שיהא מבוקש על-ידי מוסדות שונים, משרדי ממשלה, מכוני מחקר, והוא נע בין גופים אקדמיים שונים ומשמש גם נושא לטיפול בוועדות הכנסת. התייחסות הגורמים האלה לנושא האנרגיה מתחלקת באופן, שבחיפושים אחר מקורות אנרגיה והפקתם, לרבות נפט, עוסקים כיום 25 גורמים שונים, ובפיתוח ובמחקר — 15. אפשר להוסיף על כך 8 מוסדות להתוויית מדיניות הדלק במשרדי הממשלה השונים ו-10 גופים מטפלים בחקיקה.

הו"ר מ. שחל:

אנו עוברים לדיון בהצעת חוק רשות לאומית לאנרגיה, תשל"ו—1976 — קריאה ראשונה — הצעה מטעם חבר-הכנסת אברהם שכטרמן. רשות הדיבור לחבר-הכנסת שכטרמן.

אברהם שכטרמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, דופק חיינו בארץ זו הונע, מונע ויונע גם בעתיד הנראה לעין על-ידי הנפט ומוצרי השונים. בשנת 1974 הזין הפטרול את התעשייה, את המלאכה, את התחבורה, את הצריכה הארץית והציבורית וכן מטרות אחרות בכמות של 6,459,000 טון ובמחיר כולל של 628 מיליון דולר. ב-1975 צרכנו 6,951,026 טון — מספרים אלה כוללים צריכת בתי-הזיקוק, ועל כן הם גבוהים יותר — במחיר כולל של 637.7 מיליון דולר.

איבדנו במורדינו, בכוונה תחילה ובהכרח מלאה, את השפיעה המבורכת של בארות אבירודים. איבדנו כ-4 מיליון טון לשנה, שהן כ-60% מתצרוכתנו. כך סימנו את שבע השנים השמנות. מה נותר לנו איפוא עתה? נותרנו עם בארות נפט וגאז המספקות כ-1% מתצרוכתנו השנתית בדלק. נותרנו עם מבדקים, סקרים וחיפושים אחר נפט, שבחלקם נכשלו ובחלקם נמשכים.

עלינו להיערך לטיפול בנושא הנפט בשיטה ובמשטר שלא נהגנו בהם עד כה, נוכח המציאות המדיאגה ובשל שלוש סיבות נוספות: (א) נצטרך להמשיך ולהניע את גלגלי התעשייה בקצב גובר והולך; (ב) אין מצרך חיוני

* רשומות (הצעות חוק, חוב' 1220).

המשאבים בתחום חיפוש הנפט על-ידי חלוקת זכויות בהתאם לצורך. פירוש הדבר שתוכל הרשות להגביל או להרחיב את הזכויות לחיפוש נפט וסקרים מוקדמים. המטרה השלישית — "לרכוש ולמכור זכויות לניצול פאטנטים וידע בתחום האנרגיה".

המטרה הרביעית — "לערוך מחקרים ולעודד עריכתם, וכן ליווים ולעודד חיפושי מקורות אנרגיה, ולרכוש ידע בתחום האנרגיה". הרשות תפעל גם מעבר להכוונה וייעוץ לגורמים אחרים. היא תיווים עריכת מחקרים על-ידי ריכוז צוותים מומחים ויצירת התנאים הדרושים להצלחת המחקר הנדרש. היא תיעזר במסדות אקדמיים ובמכוונים להעשרת ידיעותינו בתחום האקדמי ובתחום המעשי. הרשות תיווים חיפושים של מקורות אנרגיה בשטח לפי חיווי נבון ושקול.

המטרה החמישית — "לערוך הסכמים בעניין חילופי מידע בתחום האנרגיה, לרבות עם מדינות חוץ". הרשות תרכיז בידה את קשרי החוץ עם מדינות אחרות בנושא האנרגיה ותהווה מסגרת רשמית ומוכרת לטיפול בהסכם מים שיידרשו לשם השגת מידע וחילופי מידע בתחום האנרגיה.

על חמש מטרות אלו, המפורטות בהצעת החוק, יש להוסיף, לדעתי, מטרה שישיית: להכין, לאשר, לבצע ולפקח על תכניות-אב של משק האנרגיה, כגון משק החשמל, משק הדלק וכורים גרעיניים.

בתוקף היותה בנויה על בסיס מדעי מודרני תהא לרשות יכולת החיזוי לטווחים קצרים וארוכים יותר לגבי צרכי האנרגיה של ישראל. מתוך חיזוי הצרכים הצפויים של המדינה תיווצר שורת יעדים, יעדי-מפתח ויעדים משניים. אלה יהיו את המדיניות בתחום האנרגיה שחתם חשב בצרכי המשק ובאפשרויות התקציביות. כך תוכל הרשות לבנות מדיניות מאוונת עקבית ומוסמכת בתחום האנרגיה. הגורמים העוסקים כיום בנושא זה אינם מסוג-לים, כיחידות נפרדות, להתוות מדיניות בעצמם. כאשר תיקבע המדיניות על-ידי הרשות, יירממו אליה כל הגורמים העוסקים כיום באנרגיה וישותפו בביצועה בשטח. צריכה להיות זרימה הדדית בין הרשות ובין הגורמים האלה כדי ששיתוף הפעולה ההדדי ביניהם לא יעכב את ביצוע המדיניות כי-אם יגרום לטיפולה התקין של מערכת האנרגיה בישראל.

מדינת ישראל זקוקה לפיתוח מואץ, והיא לא תוכל לעשות צעד אחד בתחום הפיתוח ללא מקורות אנרגיה מספיקים. רשימת הצרכים ארוכה. המקורות העצמיים, העומדים היום לרשותנו, מצומצמים מאוד. מאז קום המדינה ניתן לנושא של פיתוח מקורות האנרגיה טיפול מזערי ביותר. היו יזמות מספר ללא תיכנון משותף, ללא יד מכוונת וללא אחריות ברורה. כדי למנוע המשכו של מצב זה הונחה הצעת חוק זו ב-28 במרס 1974 על שולחן הכנסת. היה צורך בשיתוף, בפגישות ובמשא-ומתן במשך חודשים ארוכים כדי שהצעת החוק תובא לקריאה מוקדמת בכנסת ב-23 ביולי 1975. הכנסת העבירה את הצעת החוק לדיון בוועדה. לשם החשת הטיפול בהצעת החוק העדיפה ועדת הכספים שלא להיכנס לניתוח הפרטים בעת הקריאה המוקדמת. פה-אחז הוחלט להעביר לקריאה ראשונה בכנסת את ההצעה ככתבה וכלשונה. הצעת החוק מובאת בזה לכנסת מתוך הנחה שהוויכוח שיתפתח סביבה יתרום רבות לנושא. הדברים שיושמעו כאן הערב יובאו

אפשרי שילוב בין המגמות המעשיות של חיפושי נפט לבין המגמות האקדמיות, ואז יתנקז שיתוף הפעולה בין השתיים, מתוך שיתוף ותיאום מירבי. רשות האנרגיה תרכיז ותתאם את המגמות הללו. היא תהווה מרכז להכוונה לחיפושי נפט, לגיבוש מדיניות לעתיד בנושא זה, ותתפל במציאת פתרונות מיידיים על-ידי תיכנון שנתי ורבי-שנתי.

אולם לא רק בחיפושי נפט תעסוק הרשות. יהיה עליה לדאוג לעידוד פיתוח מקורות אלטרנטיביים לנפט, לגייס צול האבן הביטומנית אם כחומר דלק ישיר לתחנות-כוח ואם כתוצר שיבוא ממנה בטכנולוגיה שיראו צורך לפתח. הרשות תצטרך לספק בעידוד המחקר של ניצול אנרגיית השמש ולדאוג כי תתחנך-כוח גרעינית להפקת חשמל קום תקום.

הכוח הביצועי והתקציבי שיינתן לה יאפשר לרשות הלאומית לאנרגיה לספק בנושאים בקנה-המידה הראוי ומתוך ראיית כוח ההיבטים הקובעים מדיניות בנושאי האנרגיה. בכך נכלל להימנות עם מדינות בעלות רמת מידע מתקדמת בנושא זה.

חשיבותה של הרשות לאנרגיה מתבלטת לאין שיעור אל מול המציאות המרה שבה אנו שרויים כרגע. יש מספר נתונים-יסודיים היוצרים מדיניות זו:

1. הבלעדיות של הנפט כמקור אנרגיה יחיד בהיותנו בלתי-ערוכים לעמוד מול גידול בצריכה, עקב מצבים משתנים בתעשייה וכן מפאת היות הנפט לא רק מקור אנרגיה אלא גם מכשיר פוליטי רבי-כוח;
2. התלות המוחלטת, לפחות עד שנת 1983, בנפט כמקור אנרגיה בלעדי אצלנו. השימוש בפחם, שמדברים עליו בארץ, אינו משנה בהרבה את התמונה וגם מעורר בעיות בלתי-מבוטלות;
3. למרות חומרתה של הבעיה, הנובעת בראש ובראשונה מהמשאבים המצומצמים העומדים לרשות המדינה, לא הוקמה עד היום רשות לאנרגיה שתוכל לרכז, לכוון ולתאם את הפעולות לפיתוח מקורות אנרגיה מקומיים, שתוכל לספק גם בפיתוח ובניצול המצאות ופאטנטים בתחום האנרגיה בקנה-מידה תעשייתי, שתשקד על קידום הידע הטכנולוגי ותהיה אחראית למדיניות האנרגיה ולהספקתה הסדירה.

חמש מטרות נועדו לרשות הלאומית לאנרגיה בהצעת החוק, ואלו הן:

1. "לרכז את הטיפול באנרגיה בישראל ולפקח על הרשויות והגופים העוסקים באנרגיה" — דהיינו להיות מרכז שתצא ממנו היומה הטיפול בנושא בארץ, לפיקוח על הרשויות והגופים השונים העוסקים באנרגיה, לייעוץ ולהכוונה בהתאם למדיניות ארוכת-טווח. מימושן של מטרות אלה יתאפשר על-ידי שילוב כלל הגורמים האקדמיים והביצועיים העוסקים בנושא. ארבעים הגורמים העוסקים כיום בצדדים השונים של נושא האנרגיה יהיו מבוקרים על-ידי הרשות בתהליכי עבודתם, ביעדים שינחו את פעולתם ובחלוקת העבודה ביניהם. ייתכן שתמצא גם הדרך לקצץ במספרם לשם ייעול.

המטרה השנייה — "למסור זכויות בתחום האנרגיה", במאמץ לאיתור נפט יש להימנע מכפילויות בסקרים, בעבודה ובמאמץ. יש לשאוף למיצוי מאקסימאלי של

אדוני היושב-ראש, עמדת הממשלה לפרטיה ידועה היטב ליוזם הצעת החוק חברי-הכנסת שכטרמן. עמדה זו טובא בהרחבה לפני ועדת הכנסת שתדון בהצעתו. אני מבקש איפוא כי בעת הדיון בוועדה יוזמנו נציגי הממ" שלה להביא לפניו את הצעת הממשלה לפרטיה. אני אף מקווה שגם המציע הנכבד ישתכנע מנימוקי הממשלה ביחס לעמדתה ויסיים להתאמת הצעתו כאמור.

יצחק בן-אהרן (המערך):
האם הממשלה תביא הצעת חוק למליאה?

שר-המסחר והתעשייה ח. בר-לב:
הממשלה תביא הצעה מפורטת.

היו"ר פ. שינמן:
חברי הכנסת, אנו פותחים בדיון על הצעת חוק רשות לאומית לאנרגיה שהביא חברי-הכנסת שכטרמן. הדיון הוא אישי, במסגרת של 10 דקות לכל נואם. רשות הדיבור לראשון המשתתפים בדיון, חברי-הכנסת ורהפטיג, ואחריו — לחברי-הכנסת אפרת.

זרח ורהפטיג (חזית דתית לאומית):
ברשות היושב-ראש, מורי ורבותי, תיתי לו לחבר-הכנסת שכטרמן על שהעלה לדיון נושא מאוד חשוב וחיוני, והוא בעיית הטיפול המרכזי בכל ענייני האנרגיה במדינה. ענייני חיפוש מקורות אנרגיה, הבטחת מאגרי אנרגיה הנחוצים למדינה, אספקתה של אנרגיה, שיווקה, חסכוניה — אלה מסוגי העניינים שהם יסוד לקיומה וביצורה של המדינה, כלכלתה ובטחונה. בעניינים אלה נעשו דברים גדולים במדינה בשנים עברו, אבל היו גם הרבה הונחות ומחדלים. הצלחנו בשטח המסחרי; לא עלה בידנו לפעול כראוי בשטח הייצורי, במציאת מקורות אנרגיה, בפתיחת מקורות לתחליפים למקור האנרגיה העיקרי, היסודי — הנפט. היו ליקויים גדולים בתיכנון לטווח ארוך. ההתרוצצות בין מטפלים בנושא לא היתה מסוג של קצאת מטפלים מרבה עשייה ברוכה.

עד כאן אני מסכים עם חברי-הכנסת שכטרמן. ואני מסכים אתו כי יש להסדיר את בעיית הטיפול בנושא, וישר כוחו על שהביא לדיון את העניין. אולם אין אני יכול להסכים להצעת החוק שהוא מציע, הצעה שהפרוץ בה מרובה על העומד, המעמדי.

הצעת החוק של חברי-הכנסת שכטרמן באה להפקיע מסמכותה, מטיפול הישיר, של הממשלה עניין מן החיר-ניים ביותר למדינה. הוא מציע העברת הסמכויות הללו והטיפול לידי רשות ציבורית, במידה רבה עצמאית, אך לא עצמאית מבחינה תקציבית. יש בכך משום הקמת ממשלה-זוטא עם סמכויות חקיקה, מינהל, ביצוע, פרט לאחריות פארלאמנטארית. וזה בשטח שהוא מן החיוניים ביותר למדינה.

אני תמה מאוד אם ממשלה איוו שהיא יכולה להסכים לכך. ואני תמה מאוד שרק הערב שמעתי מפי שר המסחר והתעשייה את עמדת הממשלה. איפה היתה הממ" שלה בעת הדיון בוועדה, כאשר הכינו את החוק לקריאה ראשונה? איפה היתה בעת הקריאה המוקדמת? איפה היא היתה בעת הדיונים בוועדה?

אמנון לין (הליכוד):
מה, בסך-הכל, אמר השר? שהממשלה תדון בזה.

בחשבון בעת הטיפול המפורט שוועדה של הכנסת — ועדת הכלכלה או ועדת הכספים — תקדיש לנושא לקראת הכנסת הצעת החוק לקריאה שנייה ושלישית.

כפי שאמרתי: רק היום מובאת הצעת החוק לקריאה ראשונה בכנסת, וזאת לאחר דחיות רבות ולאחר פגישות וישיבות עם שרי האוצר והמסחר והתעשייה ויועציהם. לממשלה יש השגות לנוסח שהובא עליידי, ועל כן הוסכם שהדברים יועלו לפני הוועדה שתטפל בהכנת הצעת החוק לקריאה שנייה ושלישית.

אדוני היושב-ראש, אבקש להעביר את הצעת החוק להכנתה לקריאה שנייה ושלישית לוועדה.

היו"ר פ. שינמן:
לאיוו ועדה?

אברהם שכטרמן (הליכוד):
לפי הצעת החוק — לוועדת הכלכלה. אבל, כרגיל בעניין זה מחליטה הכנסת.

היו"ר פ. שינמן:
רשות הדיבור לשר המסחר והתעשייה.

שר-המסחר והתעשייה ח. בר-לב:
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מונחת לפניכם הצעת חוק של חברי-הכנסת שכטרמן בדבר הקמתה של רשות לאומית לאנרגיה. גם הממשלה בדעה שצרכי האנרגיה של המדינה, על כל המשתמע מכך, מחייבים ריכוז הטיפול בידי רשות אחת, יהא שמה אשר יהא. על רשות זו יוטל לטפל בכל ענייני האנרגיה במדינה, החל בייעוץ לממשלה באשר לעיצוב מדיניות לאומית להבטחת מקורות אנרגיה מספיקים הדרושים לצרכי המשק, דרך תכנון לטווח ארוך וכלה בתפקידי ביצוע בתחום הפיתוח, שימור אנרגיה, ניצולה הארציונאלי ותכנון לחסכון באנרגיה.

בכל אלה קיימת תמימות-דעים מלאה בין הממשלה ובין מגיש ההצעה שלפניכם. אולם קיימים גם חילוקי-דעות בינינו בנוגע לאירגונה של הרשות, אופן מינויה ודרכי פעולתה.

הממשלה בדעה שעליה לשאת באחריות מלאה לעי-סוקיה של הרשות הן מבחינת אספקת המשאבים הכספיים הדרושים לפעולותיה והן מבחינת אבטחת מימושו של התכנון השנוות. לכן סבורה הממשלה שעל הרשות להיות חלק בלתי-נפרד מהמערך הממשלתי, ולא ישות משפטית בפני עצמה, הסמוכה על שולחנה של הממשלה מבחינה תקציבית אך אינה כפופה לה מבחינה אופרא-טיבית.

חברי הבית, לא ייתכן שהממשלה תישא באחריות פארלאמנטארית למדיניות המשקית בכללותה בלי שתחלוש גם על הרשות הממונה על התיכנון, המחקר והניצול של אנרגיה להנעת גלגלי המשק. בקשר לכך רצוני לציין כי בכל המדינות שבהן מרוכזים נושאי האנרגיה מתקיים הדבר כחלק בלתי-נפרד מהמערך הממשלתי. יודגש גם כי ב-9 מתוך 14 מדינות שבהן ממוקדים ענייני האנרגיה מתבצע הדבר במסגרת משרדי התעשייה של אותן מדינות.

על-אף חילוקי-הדעות האמורים בדבר אירגונה של הרשות ואופן פעולתה, מרובה המאחד את ההצעה המונחת שלפניכם עם הצעת הממשלה על המפריד ביניהן.

ברוב דעות המצביעים — סעיף 6(ד). כלומר יכולה להיווצר סיטואציה — ובהחלט סביר שהיא יכולה להיווצר, כי רוב אנשי המועצה הם אנשי ציבור ורובם עושים פעולה אחת — ששישה מתוך שמונה-עשר חברי המועצה יקבלו החלטות גורליות למדינה בלי כל אחריות פארלא-מנטארית. והרי המועצה של התאגיד תתמנה לתקופה של שלוש שנים ואנשיה ישאו בעול האחריות על שטח שהוא אולי החיוני ביותר למדינה ולבטחונה, בעוד שהשפעתה של הממשלה היא פחות או יותר כעין זו שיש לה על רשות השידור — יש לנו כבר דוגמה חיה — ואולי אפילו פחותה מזו.

ונשאלת השאלה: האם רשאית הממשלה לעשות אבר"ק אציה של חלק ניכר מסמכויותיה לטובת תאגיד ציבורי? האם יש הצדקה כלשהי לכך? מסופקני אם הנסיון של רשות השידור כל כך מעודד. ואם יש בכלל דמיון בין שני הנושאים הללו, הרי בשטח של שידורי טלוויזיה וראדיו היתה, ואולי ישנה, לפחות תיאורטית, הצדקה להקמתה של רשות עצמאית בלתי-תלויה בממשלה, כדי שאמצעי הקשר עם ההמונים לא יהפוך להיות מוגנף לממשלה תוך כדי דחיקת והשתקת קולות של הלא-הולכים בתלם של הממשלה וכו'. אולם מה טעם לניתוק של הטיפול בענייני אנגריה מסמכותה ואחריותה של הממשלה — בין לא אבין.

אדבר קצת על זוטות בהצעה. בהצעת החוק יש סעיף 16(א), שתכנון בעיקר הוא לתת אפשרות לרשות זאת, לתאגיד זה, להעסיק עובדים גם במשכרות גבוהה מזו המקובלת בממשלה, כך ששכר עבודה של 10,000 לירות — ואינני יודע אם 10,000 לירות לחודש, או לשנה, שם לא כתוב לאיזו תקופה, אבל אני מבין שהכוונה היא לחודש — לא צריכים אפילו להביא לאישור המועצה, ויכול יושב-ראש המועצה בעצמו לעשות זאת. אבל כש"השכר יותר גבוה צריך להביא זאת לאישור המועצה. האם זהו כל ההישג, מבחינה זו, של הרשות שצריך להביא לאישור המועצה העסקתם של אנשים יותר יקרים? סעיף מעין זה כבר היה גם במעשי חקיקה שעל-פיהם קמו חברות ממשלתיות, וזה היה אחד הדברים שהביא לכל התוספות הייחודיות, לכל אותה מערכת לא טובה בתחום השכר. זה הישגיו היחיד — שהרשות תוכל להעסיק והממשלה לא תוכל להעסיק? היינו מציעים אפשרות שגם הממשלה תוכל להעסיק אנשים שהיא חפצה ביקרם.

בסיכום, אני פשוט לא יכול להבין איך אפשר להפקיע שטח כזה מדי הממשלה. לשם מה זה? אני יכול להיות בעד או נגד הממשלה, אבל צריך להיות משהו שמקבל אחריות כלפי הכנסת, כלפי הפארלאמנט; לא רשות שה-אחריות שלה מתחמקת מן העניין העיקרי. משום כך אמרתי שאני מצטער מאוד שהממשלה לא קיבלה את היוזמה לידיה אלא חברה-הכנסת שכטרמן העמיד את הנושא, והיא התעוררה ליוזמה כאשר הצעת החוק הובאה לכנסת לקריאה ראשונה. איפה היתה עד עכשיו? אני חושב שזה לא יהיה טוב שהדיון בוועדה יהיה על סמך הצעת חוק שהועברה לקריאה שנייה ושלישית, שאפשר לתקן בה פה ושם אבל היסוד רוער ביותר. אני פשוט קורא לממשלה שתראה הרבה יותר זריזות ותביא את הצעת החוק שלה לרשות ממשלתית. אינני יודע לשם מה צריכה להיות רשות. צריך להיות משרד אחד, שר אחד, ואינני יודע אם שר המסחר והתעשייה או שר האוצר,

זרח ורהפטיג (חזית דתית לאומית):

מכילים הצעת חוק לקריאה ראשונה, היא עומדת להיות מועברת לוועדה להכנה לקריאה שנייה ושלישית — ועד היום לא שמענו שהממשלה מתנגדת בכל תוקף לחוק הזה.

אמנון לין (הליכוד):

היא איננה מתנגדת לחוק הזה.

שר-המסחר והתעשייה ה. בר"לב:

היא תציע הצעה.

זרח ורהפטיג (חזית דתית לאומית):

אבל מדוע כל כך מאוחר? מדוע להשאיר את זה עכשיו, כשיש כבר חוק, ולהחזיר את הגלגל אחורנית?

שטח הפעולות והסמכויות המוצע להעברה לרשות הלאומית לאנגריה הוא רחב מאוד, חיוני ביותר וגם רגיש מאוד. תראה בסעיף 20 את רשימת החוקים שה-סמכויות לפיהם יועברו לרשות. הרי הם: חוק החשמל, פקודת זכויות החשמל, חוק הנפט, חוק זכיון צינורות הנפט, חוק זכיון צינור הנפט. והסמכויות והתפקידים לפי חוקים אלה נמנו בסעיף 2, והם: לרכז את הטיפול באנגריה, למסור זכויות בתחום האנגריה, לרכוש ולמכור זכויות לניצול פאנטים וידע בתחום האנגריה, חיפוש מקורות אנרגיה, חילופי מידע בתחום האנגריה. כל הדברים האלה, שהם מקורות התאורה, התחבורה הציבורית והפרטית, התנעת גלגלי החרושת, התעשייה, מכור גזת חקלאיות, לרבות התנעת גלגלי מכונות ורכב בט-חון — כל זה יופקע מסמכותה וטיפוליה של הממשלה ויועבר לרשות, לתאגיד ציבורי. כל הדברים האלה, שהם יסוד החיים במדינה, לא יהיו ברשות הממשלה, לא בסמכותה, לא אלה יופקעו מסמכותה ומטיפוליה של הממשלה ויועברו לרשות, לתאגיד ציבורי. לרשות זו תהיינה גם סמכויות חקיקה רחבות ביותר. מחוקק חדש. כל הסמכויות הנובעות מהחוקים שהוזכרו בסעיף 20, כל הסמכויות שהיו בידי כל שר בממשלה לפי החוקים האלה — כל זה יעבור לתאגיד.

התאגיד יהא מוסמך להציע התקנות תקנות וצווים לפי החוקים הללו. ומשאיירים גם איזה תפקיד לשר האוצר. הוא יתקין את התקנות. הוא יתקין אותן — לא נאמר שהוא רשאי — תוך 30 יום אלא אם כן הממשלה דחתה אותן. ובכן התפקיד של שר האוצר הוא די פאסיבי. יש לו עוד תפקיד, הוא צריך לייעץ.

אגב, אינני מבין את ההגיון: שר האוצר שצריך להיות יושב-ראש המועצה שבה נציגי הממשלה יהיו במיעוט, ועוד אומר על כך משהו, יצטרך להתייעץ לפי סעיפים 6ב ו-16 עם שר האוצר בכמה עניינים. זאת אומרת הוא יתייעץ עם עצמו. ולאחר שהוא יתייעץ עם עצמו, הרשות תוכל לפעול.

ומי היא הרשות המוצעת? מי התאגיד המוצע? אותה ממשלה-זוטא כפי שאני קורא לה? הרי זו מועצה של ח"י אנשים, 18 אנשים, מהם 10 מומלצי האוניברסיטאות, שני אנשי ציבור מומלצי הנשיא, ורק 6 מומלצי שרים, ושר האוצר. בסך-הכל, רוב לאנשי ציבור, מיעוט לנציגי הממשלה: כשליש נציגי ממשלה, שני שלישים — נציגי ציבור. המניין החוקי שבו יפעל גוף זה הוא של 11 חברים — סעיף 6(ב) — וההחלטות יכולות להתקבל

שנים של עלייה גוברת מברית-המועצות. היו שנים של עלייה של אנשי מדע מהמערב. העדר מוסד כזה למחקר ולפיתוח בתחום האנרגיה היה בבחינת עלבון לקליטת העלייה הזאת.

איזה שטח של התפתחות טכנולוגית איננו קשור היום בעשרות הנושאים השייכים למקורות אנרגיה, לחסכון באנרגיה, להכוונת מקורות אנרגיה, לשינויים בשימוש באמצעי האנרגיה?

אין בדעתי להיכנס לפרטי החוק. אני מניח שהוא יתקבל בקריאה ראשונה ויעבור שינויים לקראת הקריאה השנייה והשלישית. אהיה מוכן לברך "שהחיינו" ביום שבו יאושר החוק סופית.

הזעזוע שעבר על העולם המערבי ועל הטכנולוגיה המודרנית בסוף שנת 1973 לרגל משבר הנפט גרם לכולנו חרדה לנוכח המתרחש בעולם האנרגיה. כל מי שעוקב אחר ההתפתחות בתחום זה איננו יכול לחיות בשלווה לא מבחינה אנושית ולא מבחינה לאומית. אינני יכול להבין את השלווה שפקדה אותנו אלא כסימן של חולשה. איך להסביר את העובדה שרק בימים אלה, 28 שנים לאחר הקמת המדינה ושלוש שנים לאחר פרוץ המשבר העולמי באנרגיה, פירסם המדען הראשי של משרד המסחר והתעשייה הפרוסטור יצחק יעקב מהדורה ראשונה של "יעדים למחקר ופיתוח בתחום האנרגיה", שנועדו לקבוע סדר עדיפויות בהקצאת המקורות המצומצמים של ישראל למחקרים שיקדמו את עצמאותנו האפשרית ביותר באספקת אנרגיה לצרכים שלנו. רק בימים אלה מונתה ועדה בראשותו של מרדכי מקלף, שתפקידה להציע דרכים לחסכון באנרגיה.

לדעתי, ההצעה לכלול את הרשות במשרד המסחר והתעשייה צריכה להתקבל כהסדר זמני בלבד. ההסדר הזה צריך להיבדק אם אמנם הוא מצדיק את עצמו מבחינת התנופה הדרושה לנושא זה במציאות החדשה ונוכח הפיגור הרב שנוצר אצלנו בטיפול בנושא.

אילו הייתי חושב שהצעת חוק זו להקמת רשות לאנרגיה לאומית נוגעת רק לעניינים המינהליים והפורמאליים המוצעים בנוסח החוק, כפי שחושב חבר-הכנסת ורחפטיג, ולתקציב לחיפושי נפט — ייתכן שלא הייתי עולה לדוכן כדי להשתתף בדיון. מה שהניע אותי להשתתף בדיון זה הרצון להכות על חטא על לבנו בשל ההזנחה. כאשר מכים על חטא משתמעת מכאן התביעה לעתיד. התביעה מהמשרד שימנה את הרשות היא היום חזקה פי כמה מזו שהיתה לפני שנתיים או שלוש שנים. אסור לנו לסלוח לעצמנו על שהזנחנו את הנושא במשך זמן כה רב.

ד"ר צבי דינגשטיין, ראש מינהל הדלק ויועץ הממשלה לענייני נפט ואנרגיה, סיכם את הרצאתו בראשית דצמבר 1975 — כאשר ההצעה של חבר-הכנסת שכטרמן הייתה מונחת על שולחן הכנסת — בסמינאר מתקדם לענייני נפט במכון הישראלי לנפט ולאנרגיה, בהגדרה שאינה משתמעת לשתי פנים. וזו לשון ההגדרה: "לא ייתכן שממשק האנרגיה יפעל ללא יד מכוונת שתבטיח, מצד אחד, את תיאום הפעולות הנעשות בכל אחד מענפי האנרגיה ומצד שני את שילובה של מערכת זו בכלכלה הלאומית כולה. לפעולה זו קוראים מדיניות האנרגיה, והגוף שצריך לעמוד בראשה הוא מיינסטריין לאנרגיה או רשות לאומית לאנרגיה".

או משרד מסוים — אינני רוצה להיכנס לוויכוח הבין-משרדי בעניין זה — אבל צריך להחליט על מישוה שיטפלו בו. לזה לא צריכים רשות, דבר זה צריך להיות באחריות הישירה של שר, של ממשלה. ייתכן שצריך להחליף כמה אנשים שעוסקים בזה עכשיו. מדוע הניחו לעניין להתגלגל עד עכשיו בלי פעולה? אבל עניין זה הוא באחריות הישירה של הממשלה ואי-אפשר לטפל בו עליידי אמצעים הפוגעים באחריות ומגבירים את הסכנה. ומשום כך אני נגד הצעת החוק.

היו"ר פ. שינגמן:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת אפרת, ואחריו — לחבר-הכנסת שררי.

אהרן אפרת (המערך):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, השאלה הנשאלת היא: מדוע אנחנו מגיעים רק עתה להקמת רשות לאומית לאנרגיה ומדוע היה צריך להחזיק במקרה במשך שנה וחצי או שנתיים את הצעת חבר-הכנסת שכטרמן? אני חושב שאין לממשלה תשובה סבירה לזה. אני חושב שאפילו נקבל עכשיו את הצעת החוק, עם התיקונים עדיין נישאר חייבים להיסטוריה של השנים האחרונות תשובה לשאלה למה נסחב העניין ובייחוד לאחר שנת 1973 הגורלית לנושא חיוני זה.

כאשר נשאל נשיא מכון וייצמן לשעבר, הפרופסור דוסטובסקי, בראיון אם קיים לדעתו משהו שאפשר להגדירו כמדע לאומי, כלומר אם יש הבדל בין מדען שעוסק בחקר איווטופים ברחובות לבין חוקר באותו נושא בבוסטון או בלונדון, השיב: ברור שהמדע לפי מהותו הוא בין-לאומי, שכן אנשי המדע עוסקים בחקר אמיתות אוניברסליות, וברור שאפשר להעביר מדענים ממעבדה למעבדה מבלי שייגרם גזק רב, אבל כאשר אנו בוחנים את כיווני המחקר שלנו אני משוכנע כי היינו נוכחים לדעת כי בחירתנו מושפעת מתנאי הארץ שאנחנו חלק ממנה. לכן נראה לי כי אילו מכון וייצמן היה קם, למשל, בארץ אחרת, היה לבטח מתפתח בדרך שונה. אמנם אנחנו שייכים למשפחה בין-לאומית גדולה של אנשי מחקר ומדע, אך בעת ובעונה אחת אנו מוסד מדעי לאומי.

כאשר אני חושב מה קורה לרשות לאנרגיה אצלנו, בארץ הזאת, שבה קיים מכון וייצמן למדע בעל אופי מיוחד, לאומי-ישראלי, נשאלת השאלה: איך אפשר היה בלבות בשקט את השנים האחרונות ולא לזווג את הקמת הרשות הזאת, ולהביא את החוק הזה שלוש שנים אחרי מלחמת יום-הכיפורים כאשר צריך היה לדאוג להקמת הרשות ופיתוחה כבר מאז 1967 הכיצד קרה שמדינת ישראל מחליטה על כך בשעה שכל ארצות מערב-אירופה וכל הארצות שנפגעו מן המשבר ב-1973 הקימו מומן רשות כזאת? אנו חייבים לשאול את עצמנו: האם קבעה עובדה זו של היסוסים והתחמקות מלמסד את המחקר, הפיתוח, החיפושים אחר מקורות אנרגיה גם את היחס למחקר ולפיתוח, את התקציבים ואת ההיקף המחקר והפיתוח? אינני מהסס לומר שהמחקר והפיתוח במדינת ישראל נפגעו ללא ספק מהעובדה שאנו מאחרים בקבלת החוק בדבר הקמת רשות לאנרגיה. מי שעוקב אחר הטענות הכבדות של המועצה הלאומית למדע ושל אנשי המדע על מיעוט ההשקעות במחקר ובפיתוח בתעשייה יכול בהחלט לראות בעובדה זו סימן ומקור למחדל זה. היו

נה עקרונית, הצעה של הממשלה שהוחלט עליה השבוע. בעצם על ההצעה הזאת התקיים הדיון בוועדה.

בן-ציון קשת (הליכוד):

מדוע לא מתקיים הדיון על ההצעה של חברי-הכנסת שכטרמן?

מיכאל חריש (המערך):

משום שלפי מיטב הבנתי היה הסכם בין המציע לבין הממשלה שכך יתקיים הדיון. הדבר נובע מהתפתחות מסוימת שעל חלק ממנה דיבר חברי-הכנסת ורהפטיג. חברי-הכנסת שכטרמן הגיש הצעת חוק. בינתיים לא היה טיפול בכך בדרג הממשלתי. רק השבוע נפלה החלטת הממשלה, שהיא החלטה שונה עקרונית מההצעה שהוגשה על-ידי חבר הכנסת. בכל-מקרה, למרות השיטה הזאת אני רוצה לבדך היום על כך שהגענו לשלב שבו סוף סוף יש החלטה שיש בה להביא את נושא האנרגיה למסגרת אחת, תחת גג אחד, כדי להגיע לרגע שאפשר יהיה לנהל מדיניות ישראלית לאומית בתחום האנרגיה. זה היה חסר לנו. אני מצטרף לאותם חברי כנסת שאמרו כי הקצב מעתה ואילך חייב להיות הרבה יותר מהיר ממה שהיה בתקופה שעברה.

לפי דעתי, מה שמוצע, הן לפי הצעת החוק של חברי-הכנסת שכטרמן והן לפי החלטת הממשלה, עדיין אינו מה שדרוש לפי היקף העניין, הן מבחינה של ממדים כלכליים, הן מבחינת חשיבות הנושא והן מבחינת החשיבות הבטחונית והמדינית למדינת ישראל.

נזכור מה שאנחנו מדברים בתחום של אנרגיה. מדינת ישראל צורכת 99% מצריכת האנרגיה שלה מסוג אחד — גז. המיובא ממקורות פרובלמטיים שאינם מובטחים. כאשר פרץ משבר האנרגיה בעולם בשנת 1973 צריכת הדלק המיובא של ארצות-הברית לא עלתה ב-3% הכל על 40%, באירופה — 58%, ביפן — 64%. ובכל זאת המשבר היה חמור ורציני. אצלנו הדלק המיובא הוא 99% מצריכת האנרגיה. זה התחום שעליו אנחנו מדברים.

לכן, לדעתי, מה שדרוש הוא לא רשות עצמאית לאנרגיה, רשות משפטית עצמאית, אלא במסגרת היערכות ממשלתית וריאורגניזציה של משרדי הממשלה צריך להקים משרד לאנרגיה שיעסוק אך ורק בנושא זה, והשר הממונה עליו יעסוק בלעדית בנושא האנרגיה. כדי להמחיש את הממדים שאנחנו מדברים עליהם אוכיר כי ההשקעה בחברת החשמל בלבד עד 1980 תסתכם בסביבות 7 מיליארד לירות במחירים של השנה; בבתי-יזק ובפטרורכימיה — 390 מיליון דולר עד 1980; בתחנה הידרו-אלקטרית — הפרויקט בים-המלח — בסביבות 180 מיליון דולר, לפי הערכה; בחיפוש גז בלבד ההשקעה ב-5 השנים הקרובות מוערכת ב-1.2 מיליארד דולר במחירים של היום. אם משווים ממדים אלה לתקציבים של משרדים ממשלתיים — למשל, משרד התירות תקציב של 68.5 מיליון לירות פלוס השקעה של 92 מיליון לירות, תקציב משרד הסעד 620 מיליון לירות, משרד השיכון 403 מיליון לירות, משרד הדתות 152 מיליון לירות — אם משווים את האנרגיה לעומת דברים אחרים נדמה לי שזה צריך היה להיות היערכות אחרת בנושא האנרגיה מבחינת ריכוז העניין והטיפול בו. שלא לדבר על כך שזה נושא שמבחינת מקורות האספקה הוא חמור ביותר, הן מבחינת הבעיות הבטחוניות שהוא מעורר והן מבחינת התלות המדינית.

אינני נכנס לשאלה אם הגוף צריך להיות מיניסטרי או רשות לאומית. אני משלים עם הנסיון שהוא יהיה במסגרת משרד המסחר והתעשייה. אני חושב שצריך להשתחרר מהצדדים האיטיים ומהשלווה שפקדה אותנו ולהציג את השאלה בכל חריפותה בעתיד הקרוב ביותר בביצוע מקיף ומזורז.

בעיית האנרגיה ויצירתה איננה בעיה כלכלית צרופה, וגם לא בעיה למדע השימושי המגוון והעשיר בלבד. יש כאן תשלובת של שאלות מדעיות, כלכליות, מדיניות וחברתיות נוקבות וחורצות גורל. מיטב המוחות והמומחים מחפשים פתרונות אלטרנטיביים ל"זחב השחור".

הנה לדוגמה השחטנות האיומה של המדינות מפיקות הגז וחברות השינוק האדירות. אין זו שאלה של הישגים מדעיים, של ניצול מדעי של אוצרות תבל, כפי שזה מוצג היום בעיני העולם. לנגד עינינו מתחוללת מערכה אנטי-מדעית ואנטי-הומאניסטית מובהקת, ויש בה סיכון חמור ביותר לקיום העולם הדמוקרטי. יש בתהליכים אלה סיכון חמור ביותר לאומה ולמדינה בתנאים שלנו.

משבר האנרגיה של היום הוא למעשה משבר אספקה ומעשי תככים של אימפריות כלכליות החונקות את הכלכלה העולמית. המשבר איננו נובע לדעת מומחים ממחסור במקורות אנרגיה או ברזרבות בלתי-מספיקות. לפי כל ההערכות הפוטנציאל של כל סוגי האנרגיה הוא עצום, ובכלל זה פחם ואוראניום, אבל הוא הוזנח או לא פותח עקב הנוחות לקבל את הגז ממקור זול יותר ועביר יותר לחלקי עולם שונים. לצערי, גם אנחנו, למרות מצוקתנו הגדולה, נגרפנו אחרי שנת 1967 עם הגל הזה וחיכינו לטלפון כמו בתחום המדיני. חיכינו ונתפתנו לקנות צי של מכליות. הקמנו צי אדיר של מכליות הנתון היום במשבר גדול. חשבנו שבאמצעות המכליות נפתור את בעיות האנרגיה וגביא לרשותנו את הנוזל הדרוש וכך הגענו עד למצב כאשר הצי מובטל בחלקו הגדול ומאיים על עצמו ועל המשק, ואנו עומדים בפני שוקת שבורה. במשך הזמן ישננו בשלווה ועשינו את מלאכתנו יום יום כאילו זה עניין לצרפתים, לגרמנים, להולאנדים ולאמריקאים, ולא לנו. עברו שבע שנים שבהן חיננו כאילו העניין איננו נוגע לנו.

אכן אין עוד מקום לספק כי הקמת רשות לאומית לאנרגיה היא עתה צו תיוג, ויפה שעה אחת קודם, שפירושה המעשי הוא מרוץ עם הזמן.

היו"ר פ. שינמן:

רשות הדיבור לחברי-הכנסת שערי. חברי-הכנסת איננו נוכח באולם. רשות הדיבור לחברי-הכנסת מודעי. חברי-הכנסת מודעי איננו נוכח באולם. רשות הדיבור לחברי-הכנסת דרניצקי (יודין). חברי-הכנסת דרניצקי (יודין) איננו נוכח באולם. רשות הדיבור לחברי-הכנסת טובי. חברי-הכנסת טובי איננו נוכח באולם. רשות הדיבור לחברי-הכנסת אליעד. חברי-הכנסת אליעד איננו נוכח באולם. רשות הדיבור לחברי-הכנסת חריש, ואחריו — לחברי הכנסת מואב ואמוראי, שאינם נוכחים כרגע באולם.

מיכאל חריש (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, קרה לנו פה דבר מוזר: פורמאליט אנו דנים בהצעת חוק של חברי-הכנסת שכטרמן, ולמעשה אנו עומדים בפני הצעה שונה מבחי-

כאן אני רוצה לומר משהו לעצמנו, לחברי הכנסת. בנושא זה של אנרגיה יש משמעות חמורה ביותר לזמן שעובר. בכל חודש, בכל שבוע, שעובר מבלי שתוקם הרשות יש מעשים, החלטות על השקעות בקנה-מידה גדול מאוד. בימים אלה דנים על תחנות פחם בחדרה ועל הקמת כור גרעיני. כל הדברים האלה יחייבו את המדינה למשך שנים רבות, ולאחר מכן תוכל הרשות רק לרוץ אחרי הדברים שכבר נקבעו. לכן הקמת הרשות בזמן הקצר ביותר נראית לי חיונית ביותר. יש גם דברים שלא נעשים מפני שעדיין קיים הפיצול. המועצה לחסכון קמה מאוחר מאוד. אבל עדיין אינני רואה שהמועצה, לפי המתכונת כיום, תוכל לעשות דבר כלשהו בעניין חסכון, ונדמה לי שזה הדבר הראשון שבו אפשר לעשות הרבה גם בתנאים הקיימים כיום.

לפיכך אני מציע שהוועדה שתועבר אליה הצעת החוק תקבל על עצמה להתחיל לטפל בהצעה זו אפילו בפגרה, בלא לחכות חודשיים וחצי. צריך לתת לנושא טיפול מזורז כדי להתגבר במשהו על האיחור שבו נכנס סנו לעניין. צריך לקיים את הדיון בוועדה בהקדם ולהביא את הנושא למליאת הכנסת לקריאה שנייה ושלישית במהירות האפשרית כדי לאפשר לממשלה להתחיל בפעולה בנושא זה, כי הרי שלב החקיקה הוא השלב שצריך לתת אפשרות לפעולה.

כבוד היושב-ראש, וחברי הכנסת, נדמה לי שגם הכנסת חייבת להיערך במהירות יותר גדולה לנושא האנרגיה. אני רואה את עצמנו קצת שותפים לאיחוד מבחינת היערכות — לא מבחינה זאת שלא היו חברי כנסת שטיפלו בנושא: חבר-הכנסת שטרמן טיפל בנושא האנרגיה, חבר-הכנסת תמיר העלה הצעה לסדר-היום בנושא זה — אבל הכנסת ככנסת לא היתה ערוכה מבחינת הכלים לעקוב אחרי מה שנעשה ומה שלא נעשה בתחום חשוב זה. מבחינה זאת היא הפכה לשותף לאותו חוסר מעש שאיפיון את התחום הזה בעבר. הצעתו בהצעה לסדר-היום שהעלתי כאן ואני חוזר ומציע, שהכנסת תקיים דיון על אפשרות של הקמת ועדה מיוחדת לאנרגיה, שתעקוב אחרי הנושא הזה במקביל למה שקורה כאן. נדמה לי שבלי זה גם אנחנו לא נהיה ערוכים, וזה יפול בין הרבה דברים אחרים. ומבחינת סדר העדיפויות של מדינת ישראל היום נראה לי שזה צריך להיות במקום גבוה מאוד, ולא — נמצא את עצמנו במצב חמור בנושא האנרגיה.

היו"ר פ. שינמן:

האם חבר-הכנסת שטרמן רוצה להשיב?

אברהם שטרמן (הליכוד):

כן, בכמה מלים.

היו"ר פ. שינמן:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת שטרמן.

אברהם שטרמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בהתחשב בשעה המאוחרת לא אוכל להתעכב הרבה על הדברים שאמר חבר-הכנסת ורהפטיג, שהקשבתם להם בשתי אוזני ושעשו רושם רציני ומלומד; הם היו תופסים אילו מדובר היה בנושא אחר. כאן מדובר בנושא שהוא ממש שאלה של קיום בשבילנו, וכל הסידורים בניחוח אינם יכולים לפעול, בעיקר משום שבמשך 28 שנים לא פעל, אדוני חבר-הכנסת ורהפטיג. היית שר לשעבר, אתה יושב

לפיכך אני מציע משרד ממשלתי, ולא רשות משפטית עצמאית. רשות משפטית עצמאית פירושה, בתנאים של מדינת ישראל, חיוור על פתחי הממשלה הן לגבי הדברים שצריך לעשות אותם והן לגבי תקציבים שצריך להשיג.

המצב כאן שונה לחלוטין מהמצב בארצות-הברית, שם תחום האנרגיה כמעט כולו נמצא בידיים פרטיות, היזמה היא פרטית, והרשות הלאומית לאנרגיה צריכה לעזור בעידוד יזמה וחקיקה שתאפשר פעילות זו. אגב, גם בארצות-הברית מאז 1973 עלה העניין על שרטון. לאחר משבר האנרגיה ב-1973 החליטו על "חכנית עצמאית", והנשיא דאז ניקסון הכריז שתוך שנה תגיע ארצות-הברית לאי-תלות בהספקת דלק מיובא. אולם הרשות הזאת לא רק שלא הצליחה להתקדם לקראת עצמאות, אלא התלות גדלה עוד יותר, ויש בארצות-הברית מחשבות על הליכה בכיוון של פעולה ממשלתית יותר נמרצת ממה שהיה בעבר.

עם זאת אני ריאליסט. ברור לי שלדבר לפני הבחירות הבאות על שינויים במבנה הממשלה והקמת משרד ממשלתי — זה לא ריאלי. אני אישית, ואני מקווה שיהיו שותפים לי גם חברים אחרים, מתכוונן לפעול בתקופה שעד הבחירות כדי ליצור תכנית לריאורגניזציה כזאת, שיהיה משרד ממשלתי מיוחד לאנרגיה לאחר הבחירות לכנסת הבאה. בשלב ביניים צריכה להיות רשות, אבל כדי שהיא תפעל יש הכרח, לדעתי, להבטיח שני דברים: כאן אני מגיע לדבר שונה מהכתוב בהחלטת הממשלה, כפי שהספקתי לקרוא אותה ולשמוע עליה. קודם כל, יושב-ראש הרשות חייב להיות שר שישא באחריות פארלאמנטרית ומיניסטריאלית לרשות, והוא ייצג את הנושא בממשלה.

אברהם שטרמן (הליכוד):

כך כתוב בהצעת החוק.

מיכאל חריש (המערך):

כאן אני מזוהה עם הכותב בהצעת החוק בניגוד למה שנדמה לי שהממשלה מתכוונת להציע. אני מקבל את ההצעה ששר צריך להיות יושב-ראש הרשות, שאם לא כן נעמוד במצב דומה לזה שברשות השידור. יופיע שר בכנסת ויגיד: יש לי הסמכות, אין לי סמכות, העניין לא ברור לחלוטין. נדמה לי שפה צריך להיות קשר ישיר עם השר. אין צורך בשר ממונה, יושב-ראש באמצע ומנכ"ל של הרשות. צריך לחסוך שלב למען היעילות של הטיפול בעניין זה.

דבר שני: הרשות צריכה לקבל "שיניים" מספיקות כדי להיות מסוגלת לתכנן ולבצע מדיניות שהיא מתכננת. אינני חושב שאפשר להסתפק היום ברשות מתאמת בין הגורמים השונים. הרשות צריכה להיות מסוגלת לתכנן מדיניות אנרגיה ולבצע את מדיניות האנרגיה.

אמנון לין (הליכוד):

עם מידה סבירה של כוח — — —

מיכאל חריש (המערך):

על זה אני מדבר.

בכפוף לשני הדברים האלה, אני סבור שההחלטת הממשלה וההצעה שיש בה אלמנטים מתוך הצעת החוק של חבר-הכנסת שטרמן יכולות ביחד לתת תנופה ראשונה הדרושה לעניין זה.

דרך לדיון רציני, מעמיק ומעשי בוועדה שהנושא יועבר אליה. אמרתי בהמשך לחוק שהוצע כאן שזאת תהיה ועדת הכלכלה. אני חושב שזאת ועדה שיכולה לטפל בנושא. אבל תחליט עכשיו הכנסת את אשר תחליט.

זרח ורהפטיג (חזית דתית לאומית):

אני מציע את ועדת החוקה.

אברהם שכטרמן (הליכוד):

חוקה? — לא, אדוני. סליחה. זאת בוודאי הצעה טובה, אבל לא בנושא זה. כאן מדובר על טיפול שיהיה קודם כל מהיר, ושנית — הבעיה איננה בעיה של חוק-יסוד. כאן מדובר על בעיה טכנית שצריך לפתור אותה.

מה שאני עוד מבקש: שהדיון יתחיל מיד, בפגרה. אין לאבד על כך זמן.

אני חוזר אפוא שוב ומבקש להעביר את החוק לוועדה, להכנה לקריאה שנייה ושלישית. יכולתי לספר כאן הרבה מאוד על מה שהביא אותי להציע את החוק. הלכתי כמו סהרורי במשך חודשים, מיד אחרי מלחמת יום-הכיפורים, לאחר נסיונות שנעשו לפני כן, וכשראיתי שהעניינים לא זזו בצורה המקובלת. הדבר חייב לקבל פתרון שאיננו סטאנדארטי ואיננו שיגרתי.

היו"ר פ. שינמן:

חברי הכנסת, אני מבין שיש הצעה אחת: להעביר את הצעת חוק הרשות הלאומית האנגריה לוועדה. יש הצעה לוועדת הכלכלה ויש הצעה לוועדת החוקה. נעביר זאת לוועדת הכנסת.

(קריאות: לא, לוועדת הכלכלה.)

שמענו הכל. נעביר זאת לוועדת הכנסת והיא תחליט.

מתתיהו דרובלס (הליכוד):

לא. הצבעה.

היו"ר פ. שינמן:

היות שיש גם הצעה שנייה ושונה נעביר לוועדת הכנסת. כך מקובל, ולא צריך להתווכח על כך.

בן-ציון קשת (הליכוד):

אני חושב שזאת היתה הצעה של חבר-הכנסת ורהפטיג.

היו"ר פ. שינמן:

חלילה. אינני חושב.

זרח ורהפטיג (חזית דתית לאומית):

אני לא מתלוצץ.

היו"ר פ. שינמן:

חבר-הכנסת ורהפטיג איננו חייב לנמק. זהו חוק עם סעיפים; אולי יגיע לוועדת החוקה. הרשות בידו להציע.

זרח ורהפטיג (חזית דתית לאומית):

זה עניין יסודי למבנה של משרדי הממשלה.

היו"ר פ. שינמן:

הדברים ברורים. אנחנו רק נחליט להעביר לוו-עדה. לאיזו ועדה — תחליט ועדת הכנסת. חברים, אנחנו מצביעים.

באותה ממשלה — תראה לי איזה מאמץ נעשה שם ואילו תוצאות היו למאמץ הזה. אני חושב שבכל זאת היינו צריכים לשאול את עצמנו אם זאת הדרך, ואם אין צורך למנות או להקים גוף שזה יהיה תפקידו וזאת תהיה דאגתו.

מחשבותי הראשונה היתה לדבר על משרד לאנגריה — ויש משרדים כאלה בעולם. לא מרובים. בוודאי במקרה שלנו היה מקום לכך. אבל כשנזכרתי, כהשלכה, כיצד הדברים מסתדרים בממשלה, עם כל הבעיות הקואליציוניות, וכמה משרדים היה צריך להוסיף כדי שמשרד כזה יוכל להתקיים, אמרתי: בואו נקים מסגרת שיכולה לפעול כמעט כמו מיניסטריון ולא נעורר בעיות של עוד חצי-מיליארד ש"ח נוספים. זה דבר אחד.

הדבר השני: אני רוצה להזכיר לחברי הכנסת ורהפטיג שבעיות דומות נפתרו בצורה דומה מאוד לזו שהזכרתי. קיימת בעיה של מים במדינת ישראל. בעיה זאת היתה ברורה מהיום הראשון של ההתיישבות, ולא צריך היה לנהל תעמולה. שער-גא בנפשו: אילו בארות המים שלנו היו מצויות במרחק של אלפי קילומטרים, שכמעט כל הדרך צריכה לעבור לאורך חופי האויב, האם היו שואלים הרבה שאלות? האם היו שואלים כיצד נסתדר בלי לפגוע בפרסטיז'ה של הממשלה או בלי לעורר בעיות? היינו רואים בזה את סוף העולם. משום כך הקימו את "מקורות", משום כך הקימו את תה"ל.

זרח ורהפטיג (חזית דתית לאומית):

זה היה עוד לפני הקמת המדינה. לא היתה אז קואליציה?

אברהם שכטרמן (הליכוד):

אז פירקו אותה? והיא היתה קיימת, ולא היתה סוכנות שטיפלה בבעיות? הקימו מכשיר שיוכל לעבוד, שזאת כל דאגתו, שיתמחה בזה. והוא לא עובד בחלל ריק. הוא לא עובד בשביל אחרים אלא בשביל העם; "מקורות" — בשביל המדינה-בדרך, תה"ל אחר כך בשביל המדינה שלא היתה בדרך אלא היתה בבית. הבעיות הללו היו מובנות, כי הנושא היה מוכן.

משום כך אינני רואה כל חשש לפגיעה במעמדה של הממשלה אם בעיה כזאת, אם דאגה כזאת, תוטל על מכשיר אשר יתמחה בזה ובראשו יעמוד שר.

אמנון לין (הליכוד):

— — — מקרעי ישראל.

אברהם שכטרמן (הליכוד):

מינהל מקרעי ישראל הוקם אחרי זה. היתה הקרן הקיימת לפני זה.

זרח ורהפטיג (חזית דתית לאומית):

אילו היתה קופת-החולים קיימת, האם היית מציע עכשיו חוק בריאות ממלכתי שיושבת על הרבה קופות-חולים?

אברהם שכטרמן (הליכוד):

מספיקות לנו הצרות שאנחנו דנים בהן כרגע. כשנדון בקופות-החולים או בחוק בריאות — נדבר על זה.

על-כל-פנים, אותו חשש להפקיע דברים מהממשלה — כאן נראה לי שאין לו מקום.

אני רוצה להודות לשר המסחר והתעשייה על רוח הדברים שהשמיע כאן. אני חושב שעל-ידי כך תימצא

בן-ציון קשת (הליכוד):

אדוני, הרשה לי — — —

שר-השיכון א. עופר:

אני מציע לוועדת הכספים.

הי"ר פ. שינמן:

אם יש הצעה שלישית אני מציע שנשאיר זאת לסמכותה של ועדת הכנסת שתחליט לאיזו ועדה להעביר, במיוחד כשיש כבר שלוש הצעות. חברי הכנסת, אנחנו מצביעים.

הצבעה

ההצעה להעביר את הצעת חוק רשות לאומית לאנרגיה, תשל"ו-1976, לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

ב. הצעה לסדר-היום

מקורות תעסוקה למאות עובדי "יובל-גד" נוכח מצבו של המפעל

הי"ר פ. שינמן:

ידי הממשלה בהיקף המובטח עשו מנהלי המפעל מאמץ צים גדולים על-מנת לכבוש שוק למוצריהם שלא בשוק הממשלתי בלבד. אולם עם קיצוצי התקציב נמצאו מספר רב של מפעלים, הסמוכים על שולחן ותקציב המדינה, שקיצצו בהזמנותיהם והמפעל מוצא את עצמו כיום בפני הסכנה שעלול להיווצר מצב שלא ניתן יהיה אלא לסגור את שעריה. כיום, אדוני היושב-ראש, יש למפעל "יובל גד" עבודה לחודשים בלבד, ואם לא ייעשו מאמצים מיוחדים, ומיד, הרי שנגיע למצב שאנו רוצים היום למנוע.

אדוני היושב-ראש, כולנו מודעים לצימצומים בתקציב המדינה ובתקציבי משרדים שונים; גרוע מזה — כולנו מודעים לעובדה כי כיום הביקוש לדירות חדשות, עקב הירידה בעלייה והעלות הגבוהה של דירות גם לזוגות צעירים, ירד וממשיך לרדת. מאידך גיסא אין אנו יכולים לקבל מצב שהממשלה, באמצעות משרד השיכון או כל משרד אחר, התחייבה לרכישה בהיקף מסוים — והיום היא באה וחוזרת בה מהתחייבותיה.

על משרד השיכון, כאשר הוכן תקציבו, היה להביא זאת בחשבון, למצבם בנושאים ובפרויקטים אחרים ולהבטיח את המימון הדרוש על-מנת לעמוד בהתחייבויות שניתנו בעבר, ושעל-פיהן נעשו השקעות מסוימות ונקבע היקף מסוים לייצור ולתעסוקה. אילו כך היה נוהג משרד השיכון, הרי שהיה ניתן הזמן הסביר למציאת סידורי עבודה מתאימים לאותם עובדים שהעסקתם היתה נפסקת. במקום זה נהג משרד השיכון בהתחמקות ובסחבת, ועד לפני כמה שבועות לא הודיע למפעל על כוונותיו לקצץ סופית בהזמנות ואף המשיך להבטיח כי למפעל יימסרו הזמנות ל-450 יחידות ל-5 אחרי בנייה, בעוד משרד השיכון היה מודע לכך שרק אתר בנייה אחד, אשר ניתן להקים בו 90 יחידות דיור, אכן מוכן היה לבנייה בפועל.

הממשלה, אדוני היושב-ראש, אינה יכולה להיות אדישה לסגירתו של מפעל כל כך גדול ולפוטריהם של מאות פועלים והיא חייבת לטפל במצבים כאלה בתבונה, ולא בסחבת, בתושיה — ולא בערמה. מדובר בפרנסתם של מאות אזרחים ובכלכלת עיר העלויה להיפגע באופן קשה ביותר. ולכן, אדוני היושב-ראש, הכנסת חייבת לתת דעתה לעניין זה ולתבוע במסגרת ובהחלטות פועלה בלתי-שיגרתית מצד משרדי הממשלה להבטחת קיום

הי"ר פ. שינמן:
מה הבעיה? אותו דבר היה גם אתמול, וזה הועבר.

בן-ציון קשת (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מציע להעביר זאת באמת לוועדת הכנסת, אם חברי-הכנסת ורהפטיג עומד על הצעתו, וועדת הכנסת תכריע: לוועדת הכלכלה או לוועדת התחוקה.

חברי הכנסת, לצערי יש לנו עוד כמה סעיפים של הצעות חוק, אבל החברים החייבים להעלות את הצעות החוק נעדרים עתה מהכנסת. על כן נפסח על כמה סעיפים ונגיע לסעיף האחרון — הצעה שדחי-פותרת הוכרה על-ידי ועדת הכנסת ונושאה הוא: מקור רות תעסוקה למאות עובדי "יובל גד" נוכח מצבו של המפעל — המציע — חברי-הכנסת גדעון פת. רשות הדין בור לחברי-הכנסת פת.

גדעון פת (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אנו באים הערב להעלות נושא שמשום-מה הטיפול הממשלתי בו מתנהל מאוד בעצלתיות, אף שמדובר בפרנסתם של מאות עובדי ייצור ובמכה כלכלית קשה לעיר ואם בישראל, אשקלון.

באשקלון, אדוני היושב-ראש, בסך-הכל כ-12,000 מועסקים, ומהם כ-7,500 בייצור. אם אכן נגיע למצב שמפעל "יובל גד" באשקלון יאלץ לסגור את שעריה, הרי שהדבר יביא לפיטורים של כ-750 עובדי המפעל עצמו, וכתוספת — 300 עובדים המועסקים כיום באתרי עבודה שונים באזור אשקלון, אשר בהם משתמשים באבזרי הבנייה המיוצרים במפעל "יובל גד". כלומר שלא מן הנמנע שיווצר בעיר מצב של 15% מעובדי הייצור יאבדו את מטה-לחמם ויצטרפו לשורות המובטלים.

לפני שנים מספר, בעידוד הממשלה ובעזרתה, עבר מפעל "יובל גד" מייצור צינורות לייצור בתים טרומיים. הציוד והמיכון שנרכשו למטרה זו עלו בעשרות מיליוני לירות והם נרכשו על סמך התחייבות משרד השיכון לרכוש מן המפעל 5,900 יחידות דיור בתקופה של 5 שנים. מאז עברו 5 שנים ומשרד השיכון עדיין נשאר חייב הזמנות למפעל בהיקף של כ-1,500 יחידות. זאת אומרת שקיים פיגור לגבי 1,500 יחידות, שאילו הזמנתו היו מספקות עבודה לשנתיים נוספות במפעל זה. ההבטחה כי הממשלה תמשיך לרכוש, לא רק על חשבון הפיגור, כ-900 יחידות לשנה לא נתמשה. ובשנה זו, עד חודש יולי, כלומר לאחר 6 חודשים, נמסרו למפעל הזמנות ל-176 יחידות בלבד.

מפעל "יובל גד" הוא מפעל טוב, יעיל, ומונהל בתבונה. גם בתקופה שבה ניתנו למפעל הזמנות על-

חבורת ל"ח, ישיבה שכ"ד, כ"ט תמוז תשל"ו (27 יולי 1976)
— הצעה לסדר-היום (פת, שינמן, עופר) —

הרבה תלוי במפעלים עצמם. יש מפעלים הלוקחים בנייה על אתריותם, במסגרת האמיסיות, ועלידי כך יכולים להרחיב את העבודה. השתדלנו שמפעלים אלה יבנו מבנים ציבוריים, כגון בתי-ספר, בתי-כנסת, גני-ילדים וכו', שאת בנייתם לא מצמצמים. אנחנו רוצים לבנות אותם בשכונות, והדבר תלוי ביכולתו של המפעל להתאים את עצמו לבנייה הזאת. אנחנו בונים בנייה כפרית, וחלק מן המפעלים עורכים את עצמם לבנייה בישובים החדשים. הנהלת "יובל גד" צריכה לעשות דברים כדי להרחיב את אפשרות העבודה.

זה מה שאני יכול להשיב על ההצעה לסדר-היום. הצעות דומות אפשר להעלות גם לגבי מפעלים אחרים. אני סבור שמוטב לדון על הנושא בוועדת העבודה, אם כי לא אתנגד שהכנסת תדון בו אם הדבר יביא להגדלת תקציב השיכון.

היו"ר פ. שינמן :

אני שואל את חבר-הכנסת פת: האם הוא מסכים להעביר את הצעתו לוועדת העבודה ?

גדעון פת (הליכוד):
מסכים.

היו"ר פ. שינמן :

חברי הכנסת, לפנינו הצעה אחת, להעביר את הצעתו לסדר-היום של חבר-הכנסת פת לדיון בוועדת העבודה. אני מעמיד הצעה זו להצבעה.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת העבודה נתקבלה.

היו"ר פ. שינמן :

חברי הכנסת, בזאת סיימנו את סדר-היום. הישיבה הבאה תתקיים, אם-ירצה-השם, מחר בשעה תשע בבוקר. ישיבה זו נעולה.

התחייבויותיה של הממשלה ולמציאת סידורים אלטרנא-טיביים לעובדי המפעל.

היו"ר פ. שינמן :

שר השיכון ישיב על ההצעה.

שר-השיכון א. עופר :

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, למעשה נתן חבר-הכנסת פת את התשובה על הצעתו. משרד השיכון עובד במסגרת התקציב. מסגרת התקציב אשר אושרה השנה קובעת שנוכל להתחיל ב-9,000 יחידות בבנייה העירונית לעומת 24,000 יחידות בשנים הקודמות. ברור שאם אפשר להתחיל רק בשליש מהיחידות, זה פוגע בענף הבנייה. הסברתי לכנסת בהרחבה מה תהיינה התוצאות לגבי הקיצוץ בתקציב השיכון.

חבר-הכנסת פת יסכים אתי שאם יש 9,000 יחידות ואם מצמצמים את הבנייה — יש עדיפויות. עדיפות ראשונה היא הבנייה בירושלים. אינני מניח שתבר-הכנסת פת יציע להקטין את הבנייה בירושלים. בירו-שלים בונים באבן, והמפעל "יובל גד" איננו ערוך לבנייה באבן. עדיפות שנייה היא הגליל. "יובל גד" איננו מגיע לגליל. נשאר אזור המרכז, שם "יובל גד" בא בחשבון, ומדובר על 1,500 יחידות. אם אצרף לכך עוד את אזור הדרום, עד למקום שהמפעל יכול להגיע, נגיע ל-2,000 — 2,500 יחידות. באזור זה קיימים חמישה מפע-לים, וכולם יקרים לנו: מפעל "אשטרום" באשדוד, "יובל גד" באשקלון, "סופרסטום" בערד, "מקט" בשדרות. ביחד יכולים המפעלים האלה לייצר 6,000 יחידות, ואילו אנחנו יכולים להזמין אצלם 1,500 יחידות.

(חבר-הכנסת א. לין קורא קריאת-

ביניים)

בנו את המפעלים האלה לפני שנים. נכון שיש בעיה למפעלים האלה, אבל בינתיים יש להם עבודה משנים קודמות. חילקנו את העבודה בהתאם לאתרים. לא כל טיפוס מתאים לכל מפעל. יש טיפוסים שונים, ולא בכל מקום יש רשיון לכל טיפוס. אנחנו משתדלים שבכל מפעל יוכלו לייצר מה שמתאים.

הישיבה ננעלה בשעה 22:01.